Şükûfe Nihal bütün eserleri 1

Mor Kitaplık
Kadın Tarihi ve Eserleri

Şükûfe Nihal

bütün eserleri

1

güncel basım

Şiirler

Yıldızlar ve Gölgeler 1919
Hazan Rüzgârları 1927
Gayya 1930
Su 1935
Şile Yolları 1935
Sabah Kuşları 1943
Yerden Göğe 1960

Kitap YAYINEVİ

Şükûfe Nihal

Bütün Eserleri
I. Cilt

DOĞAN H
BAĞIŞ

Şiirler
(1918-1970)

Güncel Basım

Yayıma Hazırlayan
Yaprak Zihnioğlu

Kitapyayınevi

Kitap Yayınevi – 186
Mor Kitaplık-Kadın Tarihi ve Eserleri Dizisi – 5

Şükûfe Nihal, Bütün Eserleri, 1. Cilt: *Şiirler* (1918-1970)
Güncel Basım

© 2008, Kitap Yayınevi Ltd.

Dizi Yönetmeni: Yaprak Zihnioğlu
Danışman: Hatice Aynur, Ali Emre Özyıldırım
Son Okuma: Ali Emre Özyıldırım
Yayına Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu

Yayın Kurulu
Hatice Aynur, Zühal Ölmez, Ali Emre Özyıldırım,
Aynur Demirdirek, Yaprak Zihnioğlu

Katkıda Bulunanlar
Hülya Argunşah, İrfan Dağdelen, Olcay Önertoy,
Filiz Öğretmen, Güner Özen

Kitap Tasarımı
Savaş Çekiç

Grafik Uygulama ve Baskı
Mas Matbaacılık A.Ş.
Kâğıt Hane Binası
Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No. 3
34408 Kâğıthane
Sertifika no. 12055
t: 0212 294 10 00 f: 212 294 90 80
E: Info@Masmat.com.tr

Güncel 1. Basım: Ekim 2008, İstanbul

ISBN 978 605-105-014-0 (Takım)
ISBN 978 605-105-015-7 (I. Cilt)

Yayın Yönetmeni
Çağatay Anadol

Kitap Yayınevi Ltd.
Kâğıt Hane Binası
Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No. 3/1-A
34408 Kâğıthane İstanbul
Sertifika no: 1107-34-009175
T: 212 294 65 55 f: 212 294 65 56
E: kitap@kitapyayinevi.com
W: www.kitapyayinevi.com

Şükûfe Nihal

Şiirler
(1918-1970)

Yıldızlar ve Gölgeler (1919)

Hazan Rüzgârları (1927)
Dergilerde yayımlanan şiirler (1918-1921)

Gayya (1930)

Su (1935)

Şile Yolları (1935)

Sabah Kuşları (1943)

Yerden Göğe (1960)

Dergilerde yayımlanan şiirler (1928-1970)

Güncel Basım

Yayıma Hazırlayan
Yaprak Zihnioğlu

Şükûfe Nihal
(1896-1973)

İçindekiler

İlksöz	VII
Şükûfe Nihal kısa yaşamöyküsü	IX
Şükûfe Nihal külliyatı	XI
Sunuş: Hülya Argunşah, "Şair bir kadının lirik hayat hikâyesi: Şükûfe Nihal"	XIII
Latin harflerine çeviri ve Güncel Basımda izlenen yöntem	XLIII
Şiirlerin çeviri ve Güncel Basımında izlenen yöntem	XLVII
Yararlanılan kaynaklar	XLIX
Şiirler (1918-1970)	1-494
Yıldızlar ve Gölgeler	1
Hazan Rüzgârları	39
Dergilerde yayımlanan şiirler (1918-1921)	91
Gayyâ	103
Su	157
Şile Yolları	199
Sabah Kuşları	241
Yerden Göğe	303
Dergilerde yayımlanan şiirler (1928-1970)	441
Şiir Dizini	493

İlksöz

Mor Kitaplık Kadın Tarihi ve Eserleri Dizisi ile Osmanlı kadınlarının (Müslüman-Türk, Ermeni, Rum, Musevi...) Latin harflerine henüz aktarılmamış ya da gereği gibi değerlendirilmemiş romanları, şiirleri, hikâyeleri, mensureleri, siyasete, kadınlığa ve kadın haklarına ilişkin makaleleri, polemikleri ve tartışmalarını güncelleştirilmiş basımla günümüz okuruna ulaştırmayı amaçlıyor. Mor Kitaplık unutulan, kıyıda kalan o dönem kadınlarının sesinin bugün de duyulması, eserlerinin gün ışığına çıkması ve günümüze taşınması için çaba gösterecek.

Osmanlı kadın yazını iki küme altında toplanabilir. İlk küme kadınların teorik/siyasal/sosyal içerikli, kadınlığa ve kadın kurtuluşuna, feminizme ilişkin makale, risale, araştırma/incelemeleri ile edebi eserlerinden oluşuyor. İkinci kümede modernleşmeci Osmanlı erkek münevverlerinin, yazar ve düşünürlerinin kadınlık üzerine makale, risale, araştırma/incelemeleri ve polemikleri bulunuyor.

Latin harflerinin kabul edildiği 1928 öncesi eski/Arap harfli metinlerin günümüze taşınmasında dört yöntemin uygulandığı görülüyor. Bunlardan ilki eski/Arap harfli metinlerin tıpkıbasımıdır, Arap harfi okumayı bilen uzmanlara yöneliktir. İkincisi çeviriyazı yöntemiyle Arap harflerinin Latin harflerine aktarılmasıdır. Üçüncüsü, günümüz imlası ile çeviri yöntemidir.

Dördüncüsü ise günümüzde çoğunlukla tercih edilen bir yöntem olan sadeleştirmedir.

Kadın Tarihi ve Eserleri Dizisi'nde, eski/Arap harfli metinlerin yayımlanmasında Güncel Basım yöntemini benimsedik ve az bilinen sözcüklerin anlamlarını köşeli ayraç içinde metne dahil ettik. Bugüne kadar izlenen yöntemleri gözden geçirerek belli ilkeler oluşturduk. Bu ilkelerin her tür öneri, eleştiri ve katkıyla gelişip zenginleşeceğini umuyoruz.

Mor Kitaplık Kadın Tarihi ve Eserleri Dizisi'nde ikinci olarak Şükûfe Nihal'in bütün eserlerini beş ciltlik derlemeler ile okurlarımıza sunuyoruz. Şair olarak tanınan Şüküfe Nihal diğer edebiyat türlerinde de eserler vermiş olan verimli bir yazar. Bu derlemeyi türe göre (Şiirler, Romanlar, Hikâye-Mensureler, Gezi ve Yazılar) sınıflamayı uygun bulduk ve eserlerin ilk yayımlandığı yılları esas aldık. İlk ciltte Şüküfe Nihal'in **Şiirler**'i, ikinci ve üçüncü ciltlerde **Romanlar**'ı kronolojik olarak yer alıyor. Bu değerli yazarın hikâyeleri, mensureleri, gezi türünde yazdığı eserleri dördüncü cildi; edebiyat ve sanat üzerine bütün yazıları ile hitabe, demeç ve röportajlarının toplandığı beşinci derleme cildini oluşturuyor. Hülya Argunşah'ın (2003) bibliyografyasından yararlanılarak hazırlanan derlemeler, Şükûfe Nihal'in kitaplarında yer almayan, dergilerde yayımlanmış şiirleri ve hikâyelerini de kapsıyor. Şükûfe Nihal Külliyatı'nın Güncel Basımında, kaynak metinlerin ilk ve son yayım tarihleri yılları itibariyle başlıkta belirtildi.

Şükûfe Nihal
(1896-1973)

Şükûfe Nihal, 1896'da, Nazire Hanım ile Miralay Ahmed Abdullah Bey'in kızı olarak İstanbul'da Yeniköy'de doğdu. İlk tahsilini babasının memuriyette bulunduğu Şam'da, orta tahsilini Selanik ve Beyrut ve İstanbul'da tamamladı. Evde, Cenab Şahabeddin'in (1870-1934) kardeşi Osman Fahri Bey'den edebiyat, Şahabeddin Efendi'den Farsça ve Arapça dersleri aldı. 1916'da İstanbul'da İnas Darülfünunu'na kaydoldu, 1918'de İstanbul Darülfünunu'na geçerek 1919'da Edebiyat Fakültesi Coğrafya Fakültesi'nden mezun oldu. Darülmuallimat'ta, Bezmiâlem İnas Sultanisi'nde (1923'ten sonra adı "İstanbul Kız Lisesi") ve Vefa Sultanisi'nde (1924'ten sonra adı "Vefa Lisesi") coğrafya öğretmenliği ve Nişantaşı, Kandilli ve Kadıköy Kız liselerinde edebiyat öğretmenliği görevlerini sürdürdü.

Yedi şiir kitabı, *Yıldızlar ve Gölgeler* (1919), *Hazan Rüzgârları* (1927), *Gayyâ* (1930), *Su* (1935), *Şile Yolları* (1935), *Sabah Kuşları* (1943), *Yerden Göğe* (1960); *Tevekkülün Cezası* (1928) başlıklı bir hikâye kitabı, biri tefrika halinde yayımlanmış altı romanı, *Renksiz Istırap* (1926), *Yakut Kayalar* (1931), *Çöl Güneşi* (1933), *Yalnız Dönüyorum* (1938), *Çölde Sabah Oluyor* (1951), *Vatanım İçin* (Tefrika, *Yeni İstanbul*, 1 Ocak – 28 Şubat 1955) ve iki gezi kitabı, *Finlandiya* (1935) ve *Domaniç Dağlarının Yolcusu* (1946) vardır.

1917'den itibaren *Türk Kadını*, *Yeni Mecmua*, *Haftalık Gazete*, *Şair*, *Şair*

Yaşamöyküsü

Nedim ve *Ifham*, *Dergâh*, *Süs*, *Firuze*, *Kadın Yolu*, *Güneş* ve *Hayat* dergilerinde şiirleri ve yazıları yayımlandı. 1923'te Kadınlar Halk Fırkası'nın kurulması çalışmalarında etkin rol üstlendi. 1935'ten itibaren *Cumhuriyet*'te, 1938'den itibaren de *Tan*'da yazmaya başladı. Bu arada *Ülkü*, *Yeni Türk* ve *Çığır*'da yazı ve şiirleri yer aldı. Hayatının son yıllarına kadar *Türk Kadını* gazetesinin yazarları arasında yer aldı. 1930'lu yıllarda Eminönü Halkevi'nin köycülük şubesinin çalışmalarına katıldı. 26 Eylül 1973 günü İstanbul'da yaşamını yitirdi.

Şükûfe Nihal Külliyatı (1909-1973)

I. Cilt Şiirler (1918-1970)

Yıldızlar ve Gölgeler (1919, 44 s.)
Hazan Rüzgârları (1927, 68 s.)
Dergilerde yayımlanan şiirler (1918-1921)
Gayyâ (1930, 76 s.)
Su (1935, 63 s.)
Şile Yolları (1935, 55 s.)
Sabah Kuşları (1943, 47 s.)
Yerden Göğe (1960, 157 s.)
Dergilerde yayımlanan şiirler (1928-1970)

II. Cilt Romanlar (1926-1955)

Renksiz Istırap (1926, 67 s.)
Yakut Kayalar (1931, 82 s.)
Çöl Güneşi (1933, 100 s.)
Yalnız Dönüyorum (1938, 240 s.)

III. Cilt Romanlar (1951-1955

Çölde Sabah Oluyor (1951, 207 s.)
"Vatanım İçin"[1]

IV. Cilt Hikâyeler, mensureler (1917-1973)

Tevekkülün Cezası (1928, 140 s.)
Dergilerde Yayımlanan Hikâyeleri (1917-1947)

Gezi (1935-1946)

Finlandiya (1935, 109 s.)
Domaniç Dağlarının Yolcusu (1946, 85 s.)

V. Cilt Yazılar (1909-1966),
hitabe/demeç/söyleşiler
(Kadınlık, içtimaiyat, sanat-edebiyat)

1 *Yeni İstanbul*, 1 Ocak-28 Şubat 1955. İlk kez 59 gün boyunca tefrika edilerek yayımlandı.

Sunuş

Şair bir kadının lirik hayat hikâyesi: Şükûfe Nihal

Hülya Argunşah*

1896 yılında İstanbul'da Yeniköy civarındaki bir yalıda doğar Şükûfe Nihal. Kültürlü ve sarayla münasebeti olan bir ailenin çocuğudur. İbnülemin Mahmut Kemal'in *Son Asır Türk Şairleri*'nde yer alan mektubuna göre dedesi Doktor Emin Paşa, Osmanlı hükümdarı V. Murat'ın (sal. 1876, ö. 1905) sertabipliğine kadar yükselmiştir.[1]

Babası eczacı Miralay Ahmet Abdullah Bey, annesi Nazire Hanım'dır. Miralay Ahmet Bey kültürlü, edebiyatı seven, aydın bir insandır. Kızının medeni ülkelerdeki kadınlar gibi eğitim almasını, yabancı dil bilmesini arzu eder ve kızının eğitimini evde özel öğretmenlerle sürdürmesini sağlar.[2] Fakat Şükûfe Nihal'in yetişmesinde asıl önemli etken, II. Meşrutiyet öncesinde evlerinde yapılan toplantılar ve bunlardaki fikri tartışmalardır. Yazar bu sıralarda on on iki yaşlarında olmalıdır.[3] Babasının arkadaşlarının katıldığı bu toplantılardaki konuşmalardan çok etkilenir ve sosyal olaylara

* Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı.

1 İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son asır Türk şairleri* 4 (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1988), 1849.

2 Neriman Malkoç Öztürkmen, "Kadın ediplerimizle mülakatlar: Şükûfe Nihal Başar," *Edibeler, sefireler, hanımefendiler* (İstanbul, [y.y.],1999), 24-29.

3 Adile Ayda, *Böyle idiler yaşarken...* (Ankara: [y.y.], 1984), 108.

duyarlı olmak kabiliyetini kazanır. İlk bakışta biyografik özellikler taşıdığı anlaşılan romanı *Yalnız Dönüyorum*'da da neredeyse kendisinin bir devamı olarak yarattığı karakterine bu tecrübelerini yükler. Roman kahramanı Yıldız, babasının ve onun vatanperver arkadaşlarının katıldığı toplantılarda kendisi için çok yeni olan bir takım kavramlarla tanışmıştır. Romanda, "Ona mümkün olan her şeyi tanıtacağım, o, bunların arasından en iyisini, en doğrusunu seçmeyi bilecektir," diyen tipleme de kendi babasının bir yansıması olmalıdır.

Şükûfe Nihal ömrü boyunca çocukluğunda babası sayesinde tanıştığı bu ilgi ve ihtimam dolu, sosyal ve bireysel duyarlıkları son derece zengin dünyanın peşinde olur. Güçlü, birikimli baba izleği, onun şuuraltında arkadaş, sevgili, eş arayışında değişmez bir ölçü halini alır. Sanatçının iki kez evlenmesi, hatta artık orta yaşlı sayıldığı yıllarda bile 'gerçek' dediği bir sevginin peşinde oluşu bunu göstermektedir.

İstanbul İnas Darülfünunu

Şükûfe Nihal ilk ve orta öğrenimini yarı özel şekilde tamamladıktan sonra 1914'te İstanbul'da açılan İnas Darülfünunu'na (Kadınlara Mahsus Üniversite) kaydolur.[4] İnas Darülfünunu'nun o yıllarda ancak birkaç şubesi vardır. Şükûfe Nihal Türk edebiyatı şubesinde öğrenime başlar.[5] Fakat sonraki yıllarda bölüm değiştirmiş ve 1919'da Coğrafya şubesinden, buradan mezun olan ilk kadınlardan biri olarak diplomasını almıştır.[6]

Ancak darülfünuna kayıt olmak ve devam etmek ileri görüşlü bir aileden gelmesine rağmen onun için hiç de kolay olmamış, öğrenimini sürdürmek için bazı şeyleri göze almak, hatta intihanı bile denemek durumunda kalmıştır. 1954'te Neriman Malkoç Öztürkmen'e verdiği bir röpor-

4 Gülay Arıkan, "Tanzimat döneminde kadınlar," *Tanzimatın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu, Ankara 31 Ekim-3 Kasım 1989* (Ankara: TTK Yayınları, 1989), 327.

5 Ayrıntı için bkz. Hülya Argunşah, *Bir Cumhuriyet kadını Şükûfe Nihal* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2002), 25-26.

6 Şimdiki İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi arşivindeki "İnas Darülfünunu 3. sınıf talebiyatının imtihan-ı umumi hülasa cetveli"nin Şükûfe Nihal'le ilgili kısmında "İmtihana girmemiş ve Darülfünun Coğrafya şubesine naklettmiştir" notu bulunmaktadır. Fakat yazarın Coğrafya Şubesindeki kayıtlarını elde edemedim.

tajda bu bilgi şöyle ortaya çıkıyor: "En büyük idealim sanat havası içinde yaşamak, kültürümü genişletmek ve bir sanatkâr olmaktı. Ne yapayım ki beni çok erken evlendirdiler. Buna mâni olmak için intihara bile teşebbüs ettim. (...) Bakınız, dedi, jiletle kesmiş olduğu damarların bilekteki izini gösterdi. Bir an şaşırdım ve ancak o zaman sanatkârımızın okuma ve sanat aşkının ne kadar kuvvetli olduğunu anladım."[7]

Düzenli bir okul eğitimi almayı çok isteyen Şükûfe Nihal'in Darülfünun'a ilk başvuruları evliliğini aksatacağı gerekçesiyle kabul edilmemiş, ancak eşinden boşandıktan sonra buranın giriş sınavlarını kazanarak devam hakkını elde edebilmiştir. 4 Kasım 1916 tarihinde de İnas Darülfünunu'na 8 numaralı öğrenci olarak kaydı yapılmıştır.[8]

Aslında Şükûfe Nihal'in ilk yazdığı ve onu basın dünyasıyla tanıştıran yazısının kadınların eğitimiyle ilgili olması, onun bu konudaki isteklerinin ne kadar erken başladığını göstermektedir. Yazı ilk önce *İttihad* gazetesinde, ardından da *Mahasin*'in Eylül 1325 (1909) tarihli nüshasında da yayımlanır. Feminizmin o dönemdeki öncülerinden Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı Emine Semiye Hanım tarafından hem övgüyle karşılanır hem de cevaplanır.[9] "İnas mektepleri hakkında" başlıklı makalede, İstanbul'da Avrupa'daki benzerleri gibi İnas Mekteb-i Sultanisi adıyla bir okulun açılacağını okuyunca heyecana kapılan, ancak geçen zamana rağmen beklentilerinin gerçekleşmemesi üzerine bütün umutları sönen genç bir kızın sitemlerine tanık olunmaktadır: "Dünyadan, ilimden, bir şeyden anlamayan bir sürü, bir nevi insanlarız. Fakat düşünmüyorlar ki bugün 'Kızlar okuyup da kâtibe mi olacakmış!' fikr-i belihanesini taşıyan hemen hiç kimse kalmamıştır. Düşünmüyor(lar) ki, bugün kadınlar da erkekler kadar kuvayı zihniyeye, hissiyat-ı insaniyeye, maarife karşı şedit bir arzu ve inhimak

7 Öztürkmen, a.g.e., 26.

8 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi arşivinde bulunan 1-7 numaralı İnas Darülfünunu Kayıt Defterinde yazarla ilgili şöyle bir kayıt yer almaktadır: "Miralay mütekaitlerinden izzetli Ahmet Beyefendi'nin kerimesi Şükûfe Nihal Hanım," "Hususi hocalarından tahsil görerek gelip 22 Teşrinievvel 1332 [1916] tarihinde bilimtihan Edebiyat Şubesine," "8 numaralı öğrenci olarak kaydolunmuştur."
Bazı kaynaklar yazarın İnas Darülfünunu'na girişini 1914 yılı olarak göstermektedirler. Yukarıda belirtilen İnas Darülfünunu Kayıt Defterine göre bu tarih doğru değildir.

9 Emine Semiye, "İnas mektepleri hakkında," *Mahasin*, s. 10 (Eylül 1325 [1909]), 733-735.

hissi besliyorlar. (...) bugün birçok fikirler tebeddül etti. Mala, servete rağbet kalmadı. Ekserimiz yaşamayı, saadeti ancak tahsilde buluyoruz. Ve böyle cahilane hayat emin olunuz ki bizi her dakika ağlatarak kalbimizin en derin köşelerini sızlatıyor. Rica ederim az merhamet, artık kurtarınız."[10]

Şükûfe Nihal, Darülfünun mezuniyetinin ardından öğretmenliğe başlar. O aynı zamanda liselere tayin edilmiş ilk Türk kadın öğretmenlerden biridir. İstanbul'daki çeşitli liselerde tarih, edebiyat ve coğrafya öğretmenliği yapar. Çocukluk yaşlarından itibaren edebiyata ve sanata bir tutku derecesinde bağlı olduğu anlaşılan yazarın, bu yıllarda bir yandan da bazı edebi dergilerde ve günlük gazetelerde yazıları yayımlanmaktadır. 1953 yılında, emekli olduktan sonra da edebi faaliyetlerini sürdürmüş, yazmaya devam etmiş, edebiyat sohbetleri düzenlemiştir.

İlk evlilik, ilk çocuk ve ilk ayrılık

Şükûfe Nihal ilk evliliğini ailesinin isteği üzerine erken denilebilecek bir yaşta Mithat Sadullah Bey'le yapar.[11] Çünkü Şam'a tayin edilen baba Ahmet Abdullah Bey, kızlarını bu yolculuğa çıkarmak istememektedir. Yazarın Öztürkmen'e verdiği bilgiye göre, 1912'de ilk evliliğini yapmış, oğlu olduktan iki yıl sonra da eşinden ayrılmıştır.[12] Anlaşılan bu ilk evlilik 1912-1915 yılları arasında ve 3-4 yıl kadar sürmüş olmalıdır.

Yazarın bu evliliğinin kısa sürmesi, daha başlangıçta evlilik fikrine uzak durması kadar, düzenli bir üniversite eğitimi alma konusundaki kaygılarına da bağlanabilir. Şükûfe Nihal'in 1914'te kadınlar için dersler verilmeye başlayan Darülfünun'a, bu kadar kuvvetli bir okuma arzusu taşıdığı halde, hemen ilk yıllarda değil de 1916'da kaydolması henüz sürmekte olan evliliğiyle ilgili olmalıdır. Bu konuda Enver Naci Gökşen'in 1940'taki bir yazısında "Babasının mektebe göndermek hususundaki bütün karşı koymalarına rağmen Şükûfe Nihal darülfünuna girmeye çalışıyordu. Genç kız

10 Şükûfe Nihal, "İnas mektepleri hakkında," *Mahasin*, s. 10 (Eylül 1325 [1909]), 732-733.
11 Şükûfe Nihal'in ilk eşi olan Mithat Sadullah (Sander, 1892-1961), bir eğitimcidir. Okullarda okutulmak üzere hazırladığı Türkçe ve dilbilgisi ders kitaplarıyla Türk kültürüne önemli katkılarda bulunmuştur.
12 Öztürkmen, a.g.e., 25.

tahsil kaygısı içinde çırpınır ve başka bir şey düşünmezken, ailesinin ısrarıyla, arzusu hilafına evlendirilmiştir. O sıralarda yeni açılan Darülfünunun kızlar kısmına kaydolmak üzere müracaatta bulundu ise de evliliğinin devamına mâni teşkil ettiği ileri sürülerek kaydı yapılamadı,"[13] şeklinde aktarmış olduğu bilgi, açıklayıcı görünmektedir. Her ne şekilde olursa olsun bu ayrılığın, kadınlara boşanma hakkının yeni verildiği ve kadının sosyal hayattaki konumuyla ilgili tartışmaların ise henüz tamamlanmadığı bir dönemde yapılmış cesur bir çıkış olduğu, ilk bakışta fark edilmektedir.

Şükûfe Nihal'in bu evlilikten Necdet (Sander) isimli bir oğlu olmuştur.[14] Ayrılığın yazarı en çok üzen tarafı da bu çocuğuyla ilgili endişeleridir. Necdet'le ilgili bu düşünceleri onu hayatı boyunca rahatsız ederler. Necdet Sander, Mehmet Behçet Yazar'ın verdiği bilgilere göre Avrupa'da felsefe tahsili yapmıştır.[15]

İkinci evlilik, Günay ve hüzünlü günler

Şükûfe Nihal'in Ahmet Hamdi Bey'le olan evliliği İstiklal Savaşı yıllarına isabet eder. Darülfünun'dan tanıdığı Hamdi Bey'in sosyal olaylar karşısındaki duruşu, çalışmaları yazarı etkilemiş olmalıdır.[16] Çünkü Ahmet Hamdi Bey, Mütareke günlerinde vatan savunmasıyla ilgili olarak kurulmuş bazı gizli cemiyetlerin üyesidir, buralarda faal roller almaktadır.[17]

Yazarın bu ikinci evliliği, aradığı gerçek huzuru bulamamasına rağmen,

13 Enver Naci, "Türk edebiyatında kadın romancılar: Şükûfe Nihal," *Yarım Ay*, s. 118 (15 Mayıs 1940), 16.

14 Sander Yayınları'nın sahibi olan Necdet Sander, 1983'de vefat etmiştir.

15 Mehmet Behçet Yazar, *Edebiyatçılar âlemi, edebiyatımızın unutulan simaları* (Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları, 1999), 15.

16 Ahmet Hamdi Başar, iktisatçı, politikacı ve devlet adamıdır. O da Şükûfe Nihal gibi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nden mezun olur. Öğrencilik yıllarında siyasete atılır. Türk Ocakları ve Muallimler Birliği'nde çalışır. 1945'e kadar CHP'ye üye olan Başar, bu tarihten sonra Demokrat Parti'nin (DP) kuruluş çalışmalarına katılır. 1950'de Demokrat Parti İstanbul milletvekili seçilir. 1953'te DP'nin izlediği siyasete ters düşünce partisinden istifa eder ve muhalif bir parti kurmaya çalışır. 27 Mayıs 1960 sonrası kısa bir süre Milli Birlik Komitesi'ne danışmanlık eder.

17 Bunlar "M.M. Grubu" diye bilinen ve İstanbul'un bölgesel savunmasına yönelik olan Müdafaa-i Milliye Heyet-i Merkeziyesi, Ahali İktisat Fırkası ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'dir.

uzun sürer. Bu sırada yazdığı, yalnızlığını anlatan şiirleri de bunun en mühim delilidir. Zira Ahmet Hamdi Bey, hırslı sayılabilecek bir politikacıdır. Atatürk döneminden itibaren içine girdiği siyasi mücadeleyi kendi açısından anlattığı *Yaşadığımız Devrin İçyüzü* adlı hatıra kitabına bakılırsa, anlaşılmamış, hak ettiği değeri bulamamış bir isimdir. Nihayet 1950'lerin sonlarına doğru karşılıklı yalnızlıklara dönüşen bu evlilik biter.

Şükûfe Nihal'in bu evlilikte Günay adını verdiği bir kızı doğmuştur. Günay, annesinden kısa bir süre önce, çocuğunu dünyaya getirirken vefat etmiştir. Bu sıralarda Şükûfe Nihal huzurevinde yatağa mahkûm yaşamaktadır. İsmet Kür'ün anlattığına göre kendisine kızının öldüğü söylenememiş, "Ansızın Almanya'ya gitmesi gerekti," denilebilmiştir: "Pek inanmış görünmedi habere... Hafifçe gülümsedi... Garip... Acılı... Ölmüş olabileceğini aklına getirdi mi? Yoksa kızının da kendini terk etmiş olduğunu mu sandı? Bir şey sormadı. O sıralar zaten hemen hiç konuşmuyordu artık."[18]

İlk aşk, son sığınak: Osman Fahri

Şükûfe Nihal, gençlik yıllarında büyüklüğünü ve eşsizliğini sonraki yıllarda fark edeceği bir gencin aşkıyla karşılaşır.[19] Bu erkek, Cenap Şahabettin'in kardeşi şair Osman Fahri'dir. İbnülemin Mahmut Kemal'in belirttiğine göre, Osman Fahri, Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nden mezun olmuş, otuz yaşında da çıldırarak ölmüştür.[20]

Osman Fahri[21] ve Mithat Sadullah, birlikte faaliyet gösteren iki yakın arkadaştırlar. Bir arkadaşının karısına âşık olmayı kabullenemeyen Osman Fahri, tayinini isteyerek İstanbul'dan ayrılır ve Elazığ'a gider.[22] Zeynep Kerman, Osman Fahri'nin yazdığı bazı mektuplardan, uzaklaşmasına rağmen İstanbul'daki sevgiliyi unutamadığının anlaşılabileceğini belirtir.[23] Bu sebeple de geçirdiği buhranlar genç adamı intihara kadar sürükler.

18 Kür, *Yarısı roman*, 37-38.
19 Adile Ayda bu aşkın iki evliliği arasında olduğunu kaydeder. Ayda, a.g.e., 109.
20 İnal, a.g.e., 1299-1300.
21 Mithat Sadullah ile çocuklara yönelik olarak eğitimi ve edebiyatı hedefleyen *Arkadaş* isimli bir dergi çıkarmıştır.
22 Zeynep Kerman, *Osman Fahri: hayatı ve şiirleri* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988), 7.

Beynine bir kurşun sıkarak intihar girişiminde bulunan Osman Fahri, bir süre tedavi görür. Ancak bu tedavi sırasında cinnet getirerek ölür. Yıl 1920'dir. Bu olay Şükûfe Nihal'i o günlerde ne kadar etkilemiştir ve onun Osman Fahri'ye yönelik duyguları nedir, bunları bilmek mümkün değil. Ancak sonraki yıllarda içine düştüğü yalnızlığın acısını, bu aşkın hatırasıyla dindirmeye çalışacaktır. Özellikle *Sabah Kuşları*'nda (1942) yer alan şiirlerinden itibaren bu dönüş açıkça görülebilir. *Yerden Göğe*'de (1960) ise yoğunlaşır. İdeal bir aşk anlayışına sahip olan sanatçının, yaşlılığının da tesiriyle sık sık geçmişe dönen muhayyilesi, orada Osman Fahri ile karşılaşır. Üstelik Osman Fahri'nin onun aşkı uğruna 'mecnun' oluşu, ebedi aşkı arayan Şükûfe Nihal'in adeta bir an evvel ölmeyi ister bir hale gelmesine yol açar. Zihninde adeta semavi bir yaratık haline gelen sevgilinin kendisini de yanına almasını ister. *Yerden Göğe*'nin büyük bir bölümünü oluşturan "Mermer Kapı" adlı uzun şiirde bu aşkın safhalarıyla ilgili unsurları çok açık şekilde bulmak mümkündür. Biyografik özellikler taşıyan *Yakut Kayalar* adlı romanında da bu sevdanın serüvenini anlatan sanatçı, eğer doğruysa âşıkının intiharına, ismini sayıklayarak kendisini çağırmasına hatta bir cinnet sonucu ölümüne sessiz kalmıştır. Ancak sonraki yıllarda bu sessizlikten uyanış, onun için gerçekten ıstırap verici olur.

Faruk Nafiz... Şair sevgili...

Şükûfe Nihal'in ikinci büyük aşkı devrin genç, yakışıklı ve şöhretli şairi Faruk Nafiz'ledir. Şükûfe Nihal'i asıl dile düşüren de bu sevda olmalıdır. Halim Paşa'nın hanımı olan İffet Halim'in (Oruz) Erenköy'deki köşkünde geçirilen şiir, edebiyat ve sanat dolu saatlerde, bu yıllarda güzelliği dolayısıyla herkesi kendisine hayran eden Şükûfe Nihal, Faruk Nafiz'in de kalbini çalmıştır.

Faruk Nafiz aşkının Şükûfe Nihal'e yeni ilhamları, özellikle de savaş sonrası edebiyatın en çok kullanılan konusu Anadolu duyarlığını telkin ettiği anlaşılmaktadır. Bu yıllarda yazdığı, *Hazan Rüzgârları* ve *Gayyâ*'da toplanacak olan şiirlerle *Yalnız Dönüyorum*'da bu aşkla ilgili izlenimleri yer alır. Romanda Anadolu sevdalısı Yıldız'ın birçok hayal kırıklığından sonra

kendisine Anadolu'yu taşıyan Fahir'e sığınması, Şükûfe Nihal'in Faruk Nafiz'e yönelişini açıklar gibidir. Faruk Nafiz ise bu aşkı *Yıldız Yağmuru*'nda (1936) kendi cephesinden anlatır. Her iki romanda da Şükûfe Nihal ve Faruk Nafiz'le ilgili birçok gerçeğe dayalı bilginin yer aldığı fark edilebilir. Bütün bunların dışında ayrıca Şükûfe Nihal de Faruk Nafiz'e bazı şiirlerinde ilham kaynağı olmuştur.[24]

Şükûfe Nihal 24 Eylül 1973 günü vefat eder. Ölüm Faruk Nafiz'i, bundan 46 gün sonra, 8 Kasım 1973 günü bir deniz seyahatinde yakalar. Dostları, henüz Şükûfe Nihal'in yalnız, sessiz, kimsesiz ölümünden duydukları acıyı üzerlerinden atamamışlarken 'şair yâr'in de vefat ettiğini öğrenirler ve bu sondaki garip bir tesadüfü derinden hissederler.

Bir zamanların zarafetiyle, güzelliğiyle, kültürüyle ve konuşmasıyla etrafındakileri büyüleyen kadınına başka âşık olanlar da vardır. İsmet Kür, Halide Nusret'ten nakille Nazım Hikmet'in sevgisinden ve ona yazmış olduğu şiirlerinden söz eder.[25]

Sultanahmet Mitingi, İstiklal Savaşı, Anadolu tutkusu

Şükûfe Nihal çocukluğundan itibaren toplum meselelerine karşı yakın ilgi duyar. Bu ilgi sadece üzülmek ve bazı yazılarda duygularını yansıtmakla sınırlı bir hassasiyet değildir. Türk Ocağı gibi derneklerle aydınların ve üniversite gençlerinin düzenledikleri birçok çalışmanın da içerisinde yer alır. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin İstanbul'daki çalışmalarına katılır. Bilge Criss, "M.M. hesabına çalışan kadınlardan birisi de şair Şükûfe Nihal'di. Kocası Ahmet Hamdi bir M.M. ajanıydı. Şükûfe Nihal, küçük broşürler aracılığıyla bir hayli propaganda yaptı," bilgisini aktarır .[26] Bu

23 a.g.e., 14.
24 Argunşah, a.g.e., 43.
25 Kür, a.g.e., 35-36. Kemal Sülker de *Somut* dergisinin 28 Ekim 1983 tarihli nüshasında, Nazım Hikmet ile Şükûfe Nihal arasında bir gönül macerası olduğunu ileri sürer. Bkz. Hüseyin Tuncer, *Cumhuriyet devri Türk edebiyatı* 1 (İzmir: Akademi Kitabevi, 1996), 30.
26 Bilge Criss, *İşgal altında İstanbul* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1993), 180.
27 Bkz. Şefika Kurnaz, *Cumhuriyet öncesinde Türk kadını* (İstanbul: MEB, 1992), 155; Meral Altındal, *Osmanlıda kadın* (İstanbul: Altın Kitabevi, 1994), 219; Zehra Toska, "Cumhuriyet'in kadın ideali: eşiği aşanlar ve aşamayanlar," *75 yılda kadınlar ve erkekler* (İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1998), 82.

bilgi başka kaynaklarda da yer alırken[27] bazı kaynaklar bu çalışmalara Şükûfe Nihal'in kız kardeşi Muhsine Hanım'ın da katıldığını ilave ederler.[28] Ahmet Hamdi Bey de hatıratında vatan ve millet için yaptıklarına ve M.M. teşkilatıyla ilişkilerine yer vermiştir.[29]

Şükûfe Nihal'in bu konudaki çabaları 1918'de üye olduğu Asri Kadınlar Cemiyeti'nde sürer. Vatanın kurtarılması faaliyetlerine yardımcı olmak isteyen cemiyet, ülkedeki yabancı işgalini protesto için mitingler düzenler. Halk üzerinde büyük tesirler oluşturan ve işgalcilerin hükümet üzerindeki baskılarından dolayı iptal edilen bu mitinglerde, cemiyet üyesi olan bazı kadınlar da kürsüden halka hitap ederler.[30] Bütün baskılara rağmen gazetelerde 30 Mayıs 1919 Cuma günü, namazdan sonra, dua etmek amacıyla toplanılacağı duyurulur. Birlikte dua etme görüntüsü altında yapılan beşinci mitingde konuşma yapanlardan birisi de Şükûfe Nihal'dir.[31] Sanatçı burada duygu dolu, etkileyici bir konuşma yapar.[32]

Şükûfe Nihal'e özgü hassasiyetlerin içerisinde Anadolu geniş bir yer alır. O, Anadolu'da yapılan savaşı bir efsane gibi değerlendirir. Bu savaşı yapan insana hayrandır. Fakat yazarı, sadece savaş yılları değil savaş sonrası da ilgilendirir. Hatta asıl, savaş sonrasının Anadolu manzaraları ve onun içinde yer alan insanlar onun zihnini meşgul ederler. Burada yazarın bir cumhuriyet aydını sorumluluğu içerisinde davrandığı görülüyor. Şükûfe Nihal'in bu duygu etrafında yazdığı bütün eserlerde Anadolu'nun yeniden yapılandırılması fikri vardır. Bütün milletin el ele verdiği bir çalışmayla sefalet içerisindeki Anadolu'nun çehresinin değiştirilebileceğine inanır. *Yalnız Dönüyorum*'da olduğu gibi, idealize ettiği kahramanlar daima Anadolu'da hizmet aşkını taşırlar ve yapacakları hizmetleri hayal ederler. *Domaniç Dağlarının Yolcusu* adlı seyahat intibalarını naklettiği eserinde, bu defa doğrudan doğruya kendine ait heyecanlarını yansıtır. Bunlara göre

28 Ergun Hiçyılmaz, *Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e* (İstanbul: Altın Kitaplar, 1990), 52.
29 Ahmet Hamdi Başar, *Yaşadığımız devrin içyüzü* (İstanbul: Amerikan Neşriyatı Bürosu, 1960), 11.
30 Bernard Caporal, *Kemalizm ve Kemalizm sonrasında Türk kadını* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1982), 165 vd.
31 Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü* 1 (Ankara: TTK. Yayınları, 1993), 289.
32 Bu konuşmanın metni için bkz. Argunşah, a.g.e., 52-54.

yazarda adeta Anadolu'nun ihmal edilmiş halini bir çırpıda değiştirmek arzusu vardır. Fakat o asıl değişimin, köklü bir eğitimle ve her zaman olduğu gibi kadınların eğitimiyle başlayacağına inanır.

Dikkati özellikle kadınlar konusunda yoğunlaşmış olan yazarın, Anadolu manzaralarında da bu coğrafyanın kadınlarıyla yakından ilgilendiği görülür. Zaman zaman Anadolu kadınları etrafındaki tespitler, sanatçıyı, köylü-şehirli kadın mukayesesine de getirir. Bu, sanatçıdaki milli romantizm eğiliminin bir başka tarafıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarının her aydını gibi Anadolu üzerindeki dikkatler, Şükufe Nihal'de de Anadolu coğrafyası ve onun içindeki insandan hareket eder ve genel anlamda insan üzerinde düşünmeye doğru genişler. Özellikle şiirlerinde Anadolu insanı etrafında yaptığı tespitler bir süre sonra memleketin tüm insanlarını kavrayan bir gerçekçiliğe varır. Şair, sosyal endişeler duymaktadır. Zaman zaman merhamet duygusunun eşliğinde yapılan bu sosyal tespitlerde bazen insanlığa olan güveninin sarsıldığını ifade eder.

Bir kadın hakları savaşçısı

Şükufe Nihal, II. Meşrutiyet sonrasında kadınların haklarını elde edebilmek için verdikleri mücadelelerin içerisinde yer alır. Tanzimat sonrasında başlayan ve 1908 Meşrutiyetiyle daha sistemli bir hale kavuşan bu mücadeleler asıl sonuçlarına İstiklal Savaşı'yla ulaşır. Türk kadınlarının uzun süren savaş yıllarında gösterdikleri faaliyetler ve yine bu yıllarda bir zorunluluk sebebiyle de olsa erkeklerden boşalan yerlerde çalışmaya başlamaları, onlara büyük bir cesaret ve tecrübe kazandırmış sonraki yıllarda sosyal hayatta istedikleri yerlere daha kolay kavuşmalarını sağlamıştır.

Şükufe Nihal ilk olarak *Kadınlar Dünyası* adlı bir de dergisi olan Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'nde çalışır. Osmanlı kadınına eğitim hakkını kazandırmak, çalışma hayatıyla tanıştırmak ve hakları konusunda bilgilenerek mücadele etmesini sağlamak gibi konularla ilgilenen cemiyetin başkanı Ulviye Mevlan, idare heyeti üyelerinden birisi de Şükufe Nihal'dir.[33] Milli mücadele yıllarında ise Anadolu'daki harekete İstanbul'-

33 Serpil Çakır, *Osmanlı kadın hareketi* (İstanbul: Metis Yayınları, 1994), 57-80.

dan yardımcı olmaya çalışan Asri Kadınlar Cemiyeti gibi derneklerin içerisinde yer alır. Bu çalışmalar sonraki yıllarda siyasi bir amaca da yönelecektir. Türk kadınına siyasi haklarını kazandırmak için Nezihe Muhiddin'in başkanlığında kurulan Kadınlar Halk Fırkası'nın genel sekreteri olur.

Kadınlar Halk Fırkası, Türkiye Cumhuriyetinde partileşme eğiliminin henüz başlamadığı ve kadınlara siyasi hakların da verilmediği bir dönemde hükümet tarafından doğru karşılanmaz ve onaylanmaz. Hatta gazete ve dergilerde de uzun uzun tenkitlere uğrar, mizah dergilerinde konuyla ilgili karikatürler yer alır. Şükûfe Nihal, Kadınlar Halk Fırkası'nın genel sekreteri olarak bu tenkitlere cevaplar verir. Bütün bunların üzerine ilk kadın partisi, 'Türk Kadınlar Birliği' adlı ve bütün siyasi isteklerini geri çekmiş, yardım amaçlı bir derneğe dönüştürülür.[34] Böylece kadınların siyasi hayata girme konusundaki ilk teşebbüsleri ertelenmiş olur.

Türk Kadınlar Birliği 1927'de yaptığı kongresinde hükümetten artık zamanı geldiğini düşünerek bir süredir ertelenmiş olan siyasi isteklerini yeniden dile getirir. Ancak kadınların bu çıkışı da tepkiyle karşılanır. Bunun üzerine siyasi talepler konusunda ısrarlı davranan Nezihe Muhiddin ve arkadaşları yönetimden uzaklaştırılırlar. Bu Şükûfe Nihal'in politikayla son ilgilenişi olmalıdır. Çünkü bundan sonra çeşitli yazılarında uzak temaslarla kadın ve siyaset konusuna göndermeler yapsa da aktif olarak herhangi bir siyasal hareketin içinde yer almaz.

Ancak bu durum her şeye rağmen aşamalı olarak 1934'te kadınların siyasi haklarını kazanmalarını hazırlar.[35] Fakat Eylül 1930 mahalli seçimlerinde ve Şubat 1935 genel seçimlerinde kadınlar yerlerini alırlarken bu mücadelenin iki önemli ismi Nezihe Muhiddin ve Şükûfe Nihal'in isimlerine garip bir şekilde rastlanmaz.

Yazarlık macerası...

"Sekiz dokuz yaşında yazmaya başladım. Ne yazdığımı bilmiyor, fakat

34 Geniş bilgi için Zafer Toprak, "Kadınlar Halk Fırkası," *Tarih ve Toplum*, s. 51 (Mart 1988), 30-31; Gürcan Bozkır, "Türk Kadınlar Birliği," *Toplumsal Tarih*, s. 75 (Mart 2000), 21-26; Serpil Çakır, a.g.e., 76.
35 Caporal, a.g.e., 690-695.

boyuna yazıyordum. Bunları ayıp bir şey gibi saklıyordum. (...) Dokuz on yaşların arasında yazdığım aşk hikâyelerini hayalimle süslüyor, çeşit çeşit yazılar yazmak istiyordum. En büyük idealim sanat havası içinde yaşamak, kültürümü genişletmek ve bir sanatkâr olmaktı,"[36] diyen Şükûfe Nihal, İbnülemin'e gönderdiği mektupta da çok küçük yaşlarda yazmaya başladığını söylemektedir.

Sanatçının yayımlanan ilk yazısı Ağustos 1325'te (1909) *İttihad* gazetesinde yer alan "İnas mektepleri hakkında" başlıklı bir açık mektuptur. İlk şiiri ise 1329'da (1913-1914) *Resimli Kitap*'ta "Hazan" başlığıyla yayımlanır.[37] 1917'den itibaren dergi ve gazetelerde daha sık olarak Şükûfe Nihal imzasına rastlanmaya başlanır. *Şair Nedim* ve *Şair*, *Türk Kadını*, *Mahasin*, *Yeni Mecmua* gibi dergilerde de şiirleri ve yazıları yayımlanır. Genel olarak yazılarında kadın hakları, eğitimi, çocukların terbiyesi ve yaşlılarla ilgilenir. 1919'da ilk şiir kitabı *Yıldızlar ve Gölgeler* basılır. Bundan sonra *Süs* ve *Güneş* dergileri onun yazı ve şiirlerine yer vermeye başlarlar. *Dergâh*, *Yeni Nesil*, *Firuze*, *Kadın Yolu*, *Hayat* yazdığı diğer dergilerdir. 1927'de ikinci şiir kitabı *Hazan Rüzgârları* basılırken ilk roman *Renksiz Istırap*, *Cumhuriyet* gazetesinde (1927) tefrika edilir. Tek hikâye kitabı *Tevekkülün Cezası* (1928) onları takip eder. *Gayyâ* 1930'da *Yakut Kayalar* ise 1931'de basılırlar. *Çöl Güneşi* tefrika edilir ve arkasından da kitaplaşır (1933). *Cumhuriyet* gazetesinde yazmaya başlar (1935). *Çığır*, *Ülkü* ve *Yeni Türk* onun şiir ve yazılarına yer verir. 1935'te *Finlandiya* adlı seyahat notlarını topladığı kitabı basılır. *Her Ay* onun 1937'de tanıştığı bir dergidir. 1938'de ise *Tan* gazetesinde bazı şiir ve yazıları çıkmaya başlar. 1941-43 yılları arasında *Çınaraltı*'nda şiirleri görülür. 1943 yılında bazı şiirlerini *Sabah Kuşları*'nda toplar. Anadolu'ya sık sık seyahatler yapan ve bu tür gezilerin öneminden söz eden Şükûfe Nihal'in 1946'da *Domaniç*

36 Öztürkmen, a.g.e., 26.

37 Bazı kaynaklar yayımlanan ilk şiir olarak *Nedim*'deki "Gençlik Bağında" adlı şiiri göstermektedir: Halid Fahri Ozansoy, *Edebiyatçılar çevremde* (Ankara: [y.y.], 1970), 218; Nebahat Çayırlık, "Şükûfe Nihal Başar'ın hayatı, eserleri ve edebi kişiliği üzerine bir inceleme," (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993), 17. Bir başka kaynakta da ilk yayımlanan şiir, *Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası*'ndaki (s. 16, 4 Şubat 1332: 280-281) "Denize" olarak gösterilir: Fatih Arslan, "Şükûfe Nihal Başar: hayatı, şiirleri," (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 1995), 13.

Dağlarının Yolcusu yayımlanır. 1947'den 1952'ye kadar *Kadın Gazetesi*'ndedir.

1951'de son romanı *Çölde Sabah Oluyor* yayımlanır. 1955'te *Su*'da şiirlerini kitaplaştırır. 1 Ocak-28 Şubat 1955 tarihleri arasında *Yeni İstanbul* gazetesinde "Vatanım İçin" adlı, kitaplaşma imkânı bulamayan romanı tefrika edilir. Yazarın hayattayken yayımlanan son eseri bir şiir kitabı olan *Yerden Göğe* 1960'ta çıkar.

1966'dan sonra büyük kısmı *Türk Kadını*'nda olmak üzere bir kısmı daha önce yayımlanmış şiirleri tekrar neşredilmeye başlanır. Bu büyük ihtimalle hem kaldığı huzurevinin hem de *Türk Kadını*'nın yöneticileri olan eski arkadaşları İffet Halim ve Hasene Ilgaz'ın, kendisini çok yalnız hisseden yazara umut vermek, hayata bağlamak, belki de küçük bir miktar gelir de edebilmesini sağlamak için bilinçli olarak yaptıkları bir şey olmalıdır.

Çeşitli kaynaklar Şükûfe Nihal'in "Mavi Şeytan" ve "Akdağ Kahramanları" adlı yazılmış romanlarından söz ederler. Enver Naci "Mavi Şeytan"ın konusunu "Sanatkârların hususi hayatlarının romanı olacaktır," cümlesiyle haber veriyor. Mehmet Behçet de yazarın dergilerde basılan şiirlerinden meydana gelen "Bir Şey Unuttum" adlı bir şiir kitabı ile *Cumhuriyet* ve *Tan* gazetelerinde kadın, eğitim ve bazı sosyal meselelerle ilgili olarak yazdığı yazılardan seçilerek oluşturulmuş bir kitabının da hazır olduğundan bahsediyor. Ancak bunlar yazarın varlığından söz edilse de bulunamamış ve basılmamış kitaplarıdır. Makalelerinin ve şiirlerinin kitaplaşmamış olsa bile süreli yayınlar aracılığıyla nasılsa okuyucusuna ulaştığı düşünülürse 1938'den itibaren hazırlamakta olduğu belirtilen, üstelik biyografik özellikler taşıdığı söylenen "Mavi Şeytan"ın okuyucusuna ulaşamamış olması üzüntü vericidir.

"Akdağ Kahramanları" ise büyük ihtimalle *Yeni İstanbul* gazetesinde yayımlanan "Vatanım İçin" adlı romandır. Zira "Vatanım İçin" Balıkesir, Gördes ve Akdağ'da verilen istiklal mücadelesini anlatmaktadır. Yazar eserini "Akdağ Kahramanları" adıyla yazdıktan sonra tefrika edilirken "Vatanım İçin" şeklinde değiştirmiş olmalıdır.

Şükûfe Nihal'in 1967 Şubatında Halide Nusret'e yazdığı bir mektubuna bakılırsa eserlerini yeniden bastırmak, dağınık olanları toplamak istediği anlaşılıyor.[38] Fakat bu istek gerçekleşemez. Ölümünden sonra aynı zamanda Sander Yayınlarının sahibi olan oğlu Necdet Sander, annesinin şiirlerinden yaptığı seçmeleri *Şiirler* (1975) başlığıyla kitaplaştırır. Bu kitapta daha önce başka yerde yayımlanmamış iki şiir de yer almaktadır. Ancak Cengiz Yarbağ, son zamanlarında yaptığı röportajında, huzurevinde kaldığı oda ve eşyalarından söz ederken son dört buçuk yılın kalem tecrübelerini topladığı bir tahta bavuldan bahseder: "Bir de küçük tahta bavul içinde son 4-5 yılının çiziktirmelerini saklıyor: (...) Bavulun içi parça kâğıtlarla dolu. Şükûfe Nihal'in eski yazı ile yazdığı şiirleri."[39] Yazarın bu yazılarının bugün elde bulunmaması Şükûfe Nihal kimliğinin tamamlanamaması kadar Türk edebiyatı ve kadın yazarlığımız açısından önemli bir eksikliktir.

Meşum kaza... ameliyatlar... yatağa mahkûmiyet...

Şükûfe Nihal 1962'de geçirdiği üzücü bir trafik kazasından sonra art arda birçok ameliyat geçirir. Üstelik bu ameliyatlara rağmen sol bacağı kısa kalmıştır. Uzun zaman hastanelerde kaldıktan sonra da koltuk değnekleri kullanmak zorunda kalır. Bu, onu öylesine üzer ki koltuk değneği ile görünmemek için, sokağa çıkmaktan hatta evde yürümekten bile vazgeçer. Bu yüzden de yatağa mahkûm hale gelir.[40]

Son dönemeç huzurevi

Şükûfe Nihal hayatının son günlerini arkadaşları Hasene Ilgaz ve İffet Halim'in Bakırköy'de açtıkları huzurevinde geçirir. Bu, Şükûfe Nihal için adeta sonun başlangıcıdır. Artık sakat kaldığı ve yalnız yaşayamayacağı için buraya gelmiş olan mağrur kadın, odasından dışarı çıkmaz, kimseyle görüşmek istemez. Aslında bir huzurevinde kalmayı kabullenebilmiş değildir. Evinde, salonlarda kalabalıkları ağırlayan, etrafında daima hayran-

38 Kür, a.g.e., 283-284.
39 Cengiz Yarbağ, "Şair Şükûfe Nihal çile dolduruyor," *Hayat*, s. 9 (23 Şubat 1967), 20.
40 Kür, a.g.e., 37.

ları olan bir kadının hayal bile edemeyeceği bu şartlarda yaşamak zorunluluğu sessiz bir isyanı getirmiş olmalıdır. Halide Nusret'in kaydettiğine göre sık sık "evim, odam, kitaplarım, dostlarım" diye tutturmaktadır.[41] Fakat sonra huzurevinin uzaklığı yüzünden dostlarının gelemediğine inanmaya çalışarak kendini avutur. Yalnızlığı ve sıkıntılarının okumasını, yazmasını engeller hale gelişi, üstelik kızı Günay'ın da aniden ölümü üzerine büsbütün yalnız kalışı gibi acıları üst üste yaşayan Şükûfe Nihal, yavaş yavaş konuşmayı bile bırakır. Bu dünyadan büsbütün kaçıp içine kapanarak ölümü büyük bir teslimiyetle beklemeye başlar.

...Kuşlar ve çiçekler şairinin ebediyen susuşu

Şükûfe Nihal daha ölmeden çok önce susmuştur. Bir zamanların zarafetiyle hayranlık uyandıran hanımefendisi çevresini boşaltan dostlarının yerine koltuk değneklerini koymaya başladıktan sonra zaten bir türlü ait olamadığı bu dünyadan yavaş yavaş el çekmeye başlar. Hikâyesi 24 Eylül 1973'te huzurevinde herkesten, her şeyden uzak, ölümle noktalanır.

Aşiyan'da bir mezar

Şükûfe Nihal, 26 Eylül 1973 günü Rumelihisarı Aşiyan Mezarlığı'na defnedilir. Mezarlık kayıt defterinde ölüm teşhisi 'senilite', geldiği yer 'huzurevi' olarak kaydedilir. Necdet Sander, sanatçı dostlarının isteklerine rağmen annesinin mezarının başkaları tarafından yaptırılmasına izin vermez, ancak kendisi de yaptıramaz. Bugün Şükûfe Nihal'in Aşiyan'da yattığı bellidir, ancak mezar yeri bilinmemektedir.

Şair Şükûfe Nihal...

Yazmak Şükûfe Nihal için, bir içini dökme yoludur. Duygularını ve heyecanlarını gerçek sıcaklığı içerisinde yazarak anlatmayı ve rahatlamayı seçer. Özellikle şiirde bulunan ve okuyucunun iç dünyasına nakledilen duygu dalgası; anlık hazların, heyecanların, mutluluk ve buhranların

41 Halide Nusret Zorlutuna, *Bir devrin romanı* (Ankara: Kültür Bakanlığı, 1978), 278-279.

anlatımı için sanatçıya hazır bir ortam sunar. Bu sebeple şiir Şükûfe Nihal için en uygun ifade tarzıdır. Roman ve hikâyelerinde de şiirde kazandığı bu lirik ifade biçimini bırakamaz. Onun şiirinde hiç değişmeyen özellik, samimiyetidir. Eserin merkezinde daima kendisi vardır. Gerçekten de gerek bireysel, gerekse sosyal muhtevalı bütün şiirlerinde çok içten duygularını, heyecanlarını aktarır. Tabiatı, kadınları, Anadolu'yu, aşkı ve sosyal meseleleri hep kendi gözüyle, kendi heyecanlarıyla anlatır. Bu, Şükûfe Nihal'e özgü ince bir duyarlık, çok içten bir söyleyiş ve samimi ifadelerden oluşan bir 'Şükûfe Nihal tarzı'nı ortaya çıkarır. O bütün hayatı, tabiatı, etrafındaki meseleleri her şeyi kendi penceresinden buğulu gözlerle seyretmiş ve anlatmıştır. Bu yüzden epik özellikler taşıyan şiirlerinde bile ona özgü bir hassasiyetin izleri görülür. Tanpınar onun şiirlerindeki bu duyarlığı şu cümleleriyle belirtir: "Şükûfe Nihal Hanım'ın şiirlerinde bilhassa sevdiğim taraf, kendilerine mahsus bir nevi tazelik sahibi olmalarıdır. Hiçbir zahmeti, hiçbir araştırmayı ifşa etmeden, içten gelen esrarlı bir ahenge uydurulmuş o mütecali bir raks gibi, kelimeler ve kafiyelerin şehrayinini yapan bu manzumeler bana ekseriya, masallarda dinlediğimiz insan eli dokunmamış kumaşları hatırlatıyor. Öyle ki çok defa onlar için yazılmış demeğe bile kıyamıyorum."[42]

Şükûfe Nihal'in şiirinde yer alan en önemli özellik, kendisiyle ilgili unsurların sürekliliğidir. O her şiirinde, anlattıklarını kendi etrafında toplamak ister. Anadolu ve Anadolu insanları, Anadolu'daki savaş, sosyal meseleler daima bir 'ben dili' ile anlatılırlar. Edebiyatımızın sosyal hadiseler üzerinde en yoğunlaştığı ve memleket duyarlıklarının yoğun şekilde anlatıldığı yıllarda bile bu durum azalsa da devam eder. Geri planda yer alan 'ben', daima kendi sessizliği içinde konuşur. Onun şiirlerinde bireysel konulardan, yaşadığı dönem dolayısıyla, milli ve sosyal konulara yöneliş, son dönemde ise tekrar 'ben'e dönüş fark edilmektedir. Fakat Şükûfe Nihal, daha çok Beş Hececiler'in çevresindeyken yazdığı ve memleket duyarlığı taşıyan şiirleriyle bilinir. Hatta romancılığı bile bu çerçeve içinde değerlendirilir.

42 Ahmet Hamdi, "Küçük bir şiir kitabı," *Yeni Türk Mecmuası* 1, s. 15 (Teşrinisani 1933), 1231-32.

Şükûfe Nihal'in şiirlerine karamsar bir duygu hali hâkimdir. Yetişme çağlarında Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati'nin eserleriyle beslenen bir şair için bu tabii sayılabilir. Ancak onun sanat hayatı bütün olarak değerlendirildiğinde bu karamsar ruh halinin geçici bir döneme ait olmadığı sürekliliği fark edilecektir. Bu sebeple ilk okuduklarından çok mizacından söz etmek gerekir. Servet-i Fünun sanatçısı Hüseyin Cahit de Şükûfe Nihal'in *Yıldızlar ve Gölgeler*'ini okurken yıllar sonra tanıdık bir dosta rastlamış gibi sevindiğini belirtirken bu halin bir taklit değil, ferdi bir duygulanış tarzı olduğunu kaydeder: "Şükûfe Nihal Hanımefendi *Yıldızlar ve Gölgeler*'i ile beni Servetifünun edebiyatına götürüyordu. Tamamile Fikretin üslubu, tarzı, düşünceleri. Şivenleri, meshufları, eşbahları ile, vasfı terkibileri ile tam Servetifünun. (...) Bu yazılar Servetifünun edebiyatı zamanında neşredilmiş olsaydı Şükûfe Nihal Hanımefendiye kıymetli bir şöhret ve mevki temin ederlerdi. Bu kadar sene fasıla ile o edebiyatın ruhunu temsil edebilmek için onu cidden hissedebilmiş olmak lazımdır. Şükûfe Nihal Hanımefendide mevzu intihap ederken ve mevzularını duyarken tıpkı Servetifünun şairlerinin telakkilerini görüyoruz. Ayni mevzular ve ayni hisler."[43]

Şükûfe Nihal'in şiirlerinde süreklilik gösteren bu duygu hali, yaşadıklarıyla ve hayattan beklentileriyle yakından ilgilidir. İdealleştirdiği hayatı ve aşkı bir türlü bulamaz. Bir süre sonra da bulmaktan umudunu keserek dışındaki kalabalığa rağmen içindeki büyük yalnızlığına teslim olur. Doğal olarak hayata, dünyaya, meselelere karamsar gözle bakış, tabiatı da içine almıştır. Tabiatta bir ruh bulmak isteyen şair, tabiatı içinde bulunduğu duygu halinin arkasından anlatır. Özellikle tabiat ve 'ben'in birleştiği şiirler hep mutsuzken, hayatla bağlar kopukken yazılmışlardır. Bu sebepledir ki şiirlerde, yalnızlık duygusunu pekiştiren, bedbinliği artıran, karamsarlığı besleyen zamanların; sonbahar, kış ve akşam saatlerinin hâkimiyeti söz konusudur. Bu hal, sosyal muhtevalı şiirlerde de aynıyla devam eder. Ancak Milli Mücadele ve Atatürk'le ilgili şiirlerde kaybolur gibi

43 Hüseyin Cahit, "Şükûfe Nihal Hanımefendi: şiirleri," *Fikir Hareketleri*, s. 7 (7 Kânunuevvel 1933), 12.

olur. Fakat genel anlamıyla milli romantizmden sonra geçtiği sosyal realizm dairesi içerisinde yazdığı şiirlerinde de duygu yine aynıdır.

İlk şiir döneminin eseri *Yıldızlar ve Gölgeler*'de daha ziyade 'ben'iyle ilgilenen ve ferdi duyuş tarzının hâkim olduğu şiirlerini aruz vezninin kalıplarını kullanarak yazan şair, ikinci şiir kitabı *Hazan Rüzgârları*'ndan itibaren, milli romantizmi işlemeye başlar. Bu kitaptan itibaren hece veznine de geçen Şükûfe Nihal'de Anadolu'da yaşananlar zaman zaman epik duygular da uyandırır. Fakat onun muhayyilesi daha çok insan üzerindedir. Bu sebeple Anadolu meselesi bu yıllarda yazdığı şiirlerinde Anadolu coğrafyası ve insanı olarak yer alır. Fakat şair folkloru şiirin malzemesi olarak görmez.

Şükûfe Nihal'in ikinci dönem şiirlerinde Mütareke yıllarını yaşamış olanlarda ve Cumhuriyetin ilk nesillerinde hâkim olan bir ruhla hareket ettiği fark edilir. Gördüğü manzaranın perişanlığı karşısında üzülür, değiştirmek, düzenlemek, yeniden kurmak ister. Bu sebeple de milli romantizmi yansıtan şiirler bir noktadan sonra yumuşak bir sosyal gerçekçiliğe dönüşürler. Bu *Gayyâ* merhalesidir. *Hazan Rüzgârları*'nda yer alan ve milli romantizmin hissedildiği birkaç şiirden sonra *Gayyâ*'da sosyal realizmin hâkimiyeti başlar. *Şile Yolları* ise tamamen sosyal realizmin işlendiği şiirlerden meydana gelmiştir.

Şükûfe Nihal'in sosyal realizminde de bir milli duyarlılık sezilir. Şair, memleketçi edebiyat anlayışının yönlendirmesiyle memleket coğrafyasında bir takım tespitlere yönelir ve onlar üzerinde düşünür. Bu yüzden her ne kadar bu konu etrafında yazılan şiirleri milli romantizmden sosyal realizme doğru değişen bir çizgi gösterseler de aslında tamamı memleket edebiyatı çerçevesindedirler. Bütün bu realist memleket manzaralarının içinde şairin yine kendisi ve romantik duyuş tarzı devam eder.

Sosyal hayatta artık birtakım oturmuşlukların yaşandığı 1930 ve sonrasında bütün edebiyatçılarımız gibi Şükûfe Nihal de başka konulara yönelir. Bu, özellikle zaten içten içe konuşmaya devam eden 'ben'inin yeniden ve açıkça ortaya çıkmasına vesile olacaktır. Şairin bu dönemde yazdığı şiirlere bakılırsa ferdi muhtevalı şiirlerin daha ziyade bir iç

konuşma, kendini anlatma ve savunma; yalnızlığın ve hayal kırıklıklarının yoğunlaşması sebebiyle hayattan şikâyet, bazen hayatı sorgulama, yeni bir hayat felsefesine ulaşma ve ölüm gibi konular etrafında toplandığı görülecektir. Bu durum aslında Şükûfe Nihal'in, iç dünyasındaki yalnızlığı, etrafındaki âşık, hayran, dost ve arkadaş kalabalığına rağmen gideremeyişi üzerine içli mizacının da yönlendirmesiyle şiirle doldurmak arzusunun bir sonucudur. Buna rağmen yalnızlığı ortadan kalkamaz. Halide Nusret Zorlutuna, çok şeyi paylaştığı Şükûfe Nihal'in bu halini *Bir Devrin Romanı*'nda savunur ve onun psikolojisini de açıklayan şu cümleleri yazar: "(...) bu dünyanın insanı değildi; onun için devamlı olarak muhitini yadırgıyordu. Küçümsediği ya da küçümser gibi göründüğü insanlar Ayşe, Fatma, Ahmet, Mehmet değildi; tümüyle bu çamurdan dünyaya mensup olan insanlardı. (...) ne çevresi onu anlayabiliyordu, ne de o çevresini."[44]

Bu yalnızlık duygusu hayatının arızalarıyla da birleşerek onda ölüm duygusunu ortaya çıkarır. Ölerek rahata kavuşacağını; haz duymadığı, elemlerinden şikâyetçi olduğu hayattan kurtulacağını düşünür. Huzurla eşdeğer bir anlam kazanan ölümü büyük bir arzuyla istemeye başlar.

Ölüm duygusu ve ruhun göğe yükselişi Şükûfe Nihal'e hayatını onun aşkıyla tüketmiş bir insanı, Osman Fahri'yi hatırlatır. İç dünyasındaki büyük yalnızlığı ve aradıklarını bulamamış olmasının verdiği tatminsizlikle eski âşığın artık ölmüş olmasına gıpta ile bakar, onun yanına ulaşmak ister. Bu isteği gerçekleşmeyince de isyan eder. Sonra yine Tanrıya ve o sevgiliye sığınır. Ömrünün son yıllarında hatıralarının arasında tekrar bulduğu bu aşk, sanatçıyı öylesine meşgul eder ki *Yerden Göğe*'de yer alan "Mermer Kapı" baştan sona o sevgiliyle yaptığı bir söyleşi halini alır.

"Mermer Kapı"da tamamen manevi hazlarla yoğrulmuş, ruhi, fikri, estetik paylaşımlar ve sosyal duyarlıklar taşıyan bu mükemmel aşkın safhaları ve özellikleri vardır. Sevgilinin uyanmasını ve sanatına ilhamlar vermesini ister. Halbuki sevgili bunu yapamaz. Bunun üzerine kendisini büsbütün yalnız hisseder ve hayattan, yaşamaktan, insanlar arasında olmaktan şikâyet eder. Onun yokluğu bütün hayatının 'gamlı ve siyah' geçmesine

44 Zorlutuna , a.g.e., 278.

sebep olmuştur. Senelere, olaylara esir olmuş, yıllarca onların önünde sürüklenip durmuştur. Artık bütün bunlardan kurtulmak ister. Beklenen kurtuluş ancak ölümle gerçekleşebilecektir. Yıllar geçer, saçlar beyazlaşır, gözlerdeki fer gider, ama beklenen ölüm bir türlü gelmez.

Aslında şair ne kadar arzu ederse etsin ölen sevgiliyle beraberliğin artık olamayacağından emindir. Kendisi ölemeyecek sevgili ise dirilemeyecektir. Bunun için tevekkül eder. Bu tevekkül noktasından Budizm'de önemli bir yeri olan 'Nirvana'ya yükselir. Tutunacak dalı, gidecek evi, konuşacak tek bir dostu yoktur. Kendisini karanlık bir zindanda bulur. Orada tek uğraşısı, hatıradaki sevgili ve ondan aldığı ışıktır. "Mermer Kapı" şiiri arayış, kırgınlık, tevekkül, dünya ile anlaşamama duygularının içerisinde kapanır.

Roman ve hikâye yazarı Şükûfe Nihal

Şükûfe Nihal biri kitaplaşmamış altı roman, bir hikâye, iki tane de seyahat kitabı yazmıştır. Edebiyatı bir iç dökme vasıtası olarak düşünen sanatçı, ferdi ıstıraplarını, heyecanlarını, sıkıntılarını ve arayışlarını bütün edebi türlerde anlatmak yolunu dener. Şiir, özellikle bu sızlanışlarını anlatmak için en çok kullandığı yoldur. Bunu roman takip eder. Hikâye ise Şükûfe Nihal tarafından çok az kullanılır. İlk gençlik yıllarının ürünlerini topladığı *Tevekkülün Cezası* adlı kitaptan sonra, yazdığı ve dergilerde yer alan hikâyelerini bir daha kitaplaştırmaz.

Şükûfe Nihal'in romanları iki ayrı dönemde değerlendirilebilirler. Birinci dönemde *Renksiz Istırap, Yakut Kayalar* ve *Çöl Güneşi* gibi ferdi muhtevalı romanlar, ikinci dönemde ise *Yalnız Dönüyorum*, *Çölde Sabah Oluyor* ve tefrika halinde kalmış olan "Vatanım İçin" isimli sosyal muhteva ile zenginleşmiş romanlar yer alır.

İlk dönem romanları daha ziyade kadın, evlilik ve aşkı işlerler. Bu romanların en belirgin özelliklerinden birisi de kapalı mekânların ve dar zamanların romanı olmalarıdır. Henüz dış dünya ve sosyal meseleler eserin içerisine taşınmamıştır. Ancak sosyal hadiselerin giderek yoğunlaşması Şükûfe Nihal'i dış dünyaya açar. *Çölde Sabah Oluyor* ve "Vatanım İçin" tamamen sosyal hayatla ilgili birer romandırlar. *Yalnız Dönüyorum* ise

'ben'iyle dışarıdaki hayat arasındaki seçimini henüz tamamlayamamış yazarın geçiş devresi eseri gibidir. Romanın ana kahramanı Yıldız, bu geçişi yansıtacak şekilde kadın duygusallığı ile sosyal endişeleri birleştirir. Şükûfe Nihal'in son romanlarının sosyal muhtevalı oluşu, artık hayal dünyasının dış dünyada karar kıldığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Şükûfe Nihal'in romanlarında şiirlerinde olduğu gibi yine kendisi vardır. Çocukluğu ve özellikle babasıyla ilgili intibaları, Tevfik Fikret hayranlığı, Osman Fahri ve Faruk Nafiz'le ilgili hatıraları, evliliklerinden gelen devamlılıklar, kadın dünyası ve kadın haklarıyla ilgili fikirleri, Anadolu tutkusu eserlere yaşanmış bir hayatın yansıması olarak yerleşirler. "Modern edebiyatın başında edebiyatın konusunu gerçek hayattan seçme zorunluluğu yazarı 'kendi hayatını anlatıyor!' yargılamasıyla karşılaştırmıştır. Bu durum kadın yazarlar için tahmin edilebileceği gibi daha ciddi bir sorun oluşturur. Karşısında zaten daimi bir toplumsal eleştiriyi bulan kadın yazarın, kendini gizlemesi gerekir. Kadın yazarlar için bütün savunmalara rağmen sık sık tekrarlanan tenkitlerden biri, edebiyatı bir sanat olmaktan çok bir 'iç dökme' vasıtası olarak gördükleri şeklindeki kabullerdir. Gerçekten de ilk kadın yazarların eserleri, onları bu tenkitle karşılaştıracak kadar ciddi otobiyografik izlekler taşır. Eserleri, kadına özgü bir duygu dünyasının hassas duyarlıkları ile doludur. Üstelik zihinleri, idealize edilmiş bir hayata hazırlanmış, ancak aradığını bulamamış ruhun çatışmalarıyla meşguldür. Onlar bu sebeple yazmaya başlarlar. Yazdıklarının kendi hayat tecrübeleri olduğuna aldırmadan yazarlar ve yazarken kendi eserlerinin nesnesi olurlar."[45] Halbuki yazmaya başladığı yıllarda, pek̤âlâ ilk dönem kadın yazarlarıyla birlikte değerlendirilebilecek olan Şükûfe Nihal, sonraki yıllarda yazdıklarıyla da bu halkanın çok dışına çıkabilmiş görünmez. Romanlarını bir hatırat olsun diye yazmak istememiş olmasına rağmen, eserine eser-hayat ilişkisini kurulabilecek birçok paralelliği taşır. Belki de yaşadıklarında romana özgü bir şeyler olduğunu sezmiştir. Yine de buna dayanarak Şükûfe Nihal'in romanlarının da şiirleri

45 Hülya Argunşah, "Kadın olarak yazmanın başında mektuplar", *Hece* (Mektup Özel Sayısı), s.114-115-116 (Haziran-Temmuz-Ağustos 2006), 225.

kadar biyografik okumaya müsait olduğu söylenebilir. İnci Enginün, Şükûfe Nihal'in romancılığı hakkında yaptığı bir değerlendirmede "Öğretmenlik izlenimlerinin yanı sıra yaşadığı zengin ve fırtınalı hayatın izlerini de roman ve hikâyelerinde yansıtmıştır ve eserleri biyografik okumaya uygundur," cümlesiyle bu özelliğe dikkati çeker.[46]

Şükûfe Nihal'in *Çölde Sabah Oluyor* ve "Vatanım İçin" dışında kalan romanları birer kadın romanıdırlar. Genel olarak yaratılan bir ana kadın kahramanın etrafına, kadınlıkla ilgili meseleler ve yazarın konuyla ilgili çözüm önerileri yerleştirilmiştir. Bunların başında da evlilik meselesi gelir. Eş seçimi, evlilik hayatı ve evlilikteki paylaşımlar, kadınların eğitimi ana konu haline gelirler. Yazarı en çok meşgul edense evliliğin basit bir beraberlik hatta *Çöl Güneşi*'nde ifade edildiği gibi kadının hayat sigortası olarak görülmesinin yanlışlığıdır. Şükûfe Nihal'e göre evlilik sanatla, ince duygularla beslenen ve geniş paylaşımları olan bir ruh arkadaşlığıdır. Ona göre kadınlar doğru eşi seçebilmek için ekonomik özgürlüklerini elde etmeli ve evlenecekleri erkekle aynı fikri ve ruhi seviyede olmaktan başka, aynı ekonomik seviyede de olmalıdırlar. Yazar bu görüşlerinin bir yansıması olarak da *Çöl Güneşi*'nde Zehra, Müeyyet ve Feriha'yı kadının evlilik karşısındaki farklı konumlarını temsil etmek üzere yaratır. Eserde yazarın onayladığı, ruhi ve fikri bir paylaşımları olan, ekonomik eşitliğe dayanan evlilik modelini Zehra gerçekleştirebilir. Ayrıca romanda kadının kendi emeğiyle, yaptığı elişleriyle hayatını sürdürebileceği fikri verilmeye çalışılmıştır ki bunlar devri için öncü tekliflerdir.

Yalnız Dönüyorum'da iyi eğitilmiş, fikri ve ruhi derinlikleri olan Yıldız da eşini, yazarın ikinci eşiyle karşılaşması gibi, milli mücadelenin başlangıç yıllarında sosyal meselelere duyarlı olduğu gerekçesiyle seçmiştir. Ancak Hasan, savaş sonrasında bir türlü yönlendiremediği tutkularıyla değişip maddileşirken eşinin ruhi doyumsuzluklarını anlayamaz bile. Zaten o böyle bir derinliğe sahip de değildir. *Renksiz Istırap*'ın Handan'ı da aynı sebeplerle yasak aşkına rağmen suçlu görülmez ve yazarı tarafından aklanır. Çünkü Handan, eşi tarafından anlaşılmamış ve yalnız bırakılmıştır.

46 İnci Enginün, *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2001), 288.

Evlilikte eş seçiminin bir başka örneği de *Yakut Kayalar*'la verilir. Romanın kadın kahramanı sanatkâr mizaca sahiptir ve ancak sanatkâr mizaçlı ve toplum meselelerine duyarlı bir erkekle evlenebileceğine inanmıştır. Eş seçiminde ölçüsü, 'ruh arkadaşlığı'nı kurabilmesidir. Genç kız böyle bir eşe rastlar da. Fakat bu defa ailenin tercihleri ve arkasından gelişen hadiseler bu evliliğe engel olur. *Yalnız Dönüyorum*'daki Yıldız da böyle bir seçim yaptığını sanırken yanılmış ve bunu şiddetli buhranlarıyla ödemiştir. İnsanların çok fazla dürüst olmadığını şiirlerinde de zaman zaman işleyen yazar, kadınların evlilikteki mutsuzluklarını neredeyse bir kader olarak görmektedir.

Şükûfe Nihal, *Çöl Güneşi*'nin Zehra'sıyla oldukça farklı bir evlilik anlayışını da devrine telkin etmek ister. Romanda sadece eşler arasındaki ekonomik eşitlik esas alınmaz, aynı zamanda evlilik içerisinde olabilecek bütün ihtimaller, 'bir evlilik mukavelesi'ne bağlanır. Romanın diğer kahramanları tarafından bile oldukça yadırganan bu davranışla asıl verilmek istenen, kadının haklarının garanti altına alınmasıdır.

Şükûfe Nihal'in romanlarında, kadınla birlikte düşünülebilecek bir diğer tema da aşktır. O hep büyüleyen, insanın aklını başından alan aşkları anlatır. Ancak bu aşklar mesut sona bağlanan aşklar değillerdir. *Renksiz Istırap, Yakut Kayalar, Yalnız Dönüyorum* ve *Çölde Sabah Oluyor* hep karşılıksız ve sonu hüsranla bitmiş aşkların romanıdırlar. Fakat bu Şükûfe Nihal'in aşk anlayışıdır. O, aşkın acı veren, gözyaşı döktüren, romantik söyleyişlere götüren, ayrılıklar ve yalnızlıklarla dolu olan taraflarını sever. Çünkü bu durum, onun sanatçı mizacını besleyen bir taraftır. Kim bilir belki de özel hayatı içindeki deneyimlerinin bir birikimidir. Bu birikim nihayet edebi eser ve bunlardaki kahramanlar dünyası aracılığıyla dış dünyaya akacak bir yol bulmuş ve yazarını ruhsal bir buhrandan kurtarıp sükûna kavuşturmuştur.

Şükûfe Nihal'in ikinci dönem romanlarının en önemli konusu İstiklal Savaşı'dır. *Yalnız Dönüyorum,* "Vatanım İçin" ve *Çölde Sabah Oluyor* aynı zamanda birer İstiklal Savaşı romanıdırlar. Bunlarda cephe gerisi ve savaşın insanlar üzerindeki izleri anlatılır. Özellikle de *Yalnız Dönüyorum* hem bir

İstanbul romanı olması hem de ana kahramanının kadın olması bakımından cepheye en uzak romandır. Ancak eserde sosyal meselelere, vatanın hürriyeti ve yükselmesine duyarlı kadın kahramanın kadınca hassasiyetleri yanında cephe bütün sıcaklığıyla hissedilir.

"Vatanım İçin" ve *Çölde Sabah Oluyor* ise tam anlamıyla Anadolu romanıdırlar. Her iki romanda da İstiklal Savaşı'nda cepheye çok yakın yerler anlatırlar. Bu sebepledir ki romanların ana kahramanları erkektir. *Çölde Sabah Oluyor*'da savaş yıllarında, ailesinden uzakta kalmış okul çağındaki bir çocuğun gözleriyle etraf seyredilirken "Vatanım İçin"de İstanbul'da eğitim görmüş bir zabitin macerasıyla cepheye daha fazla yaklaşılır. Balıkesir, Akdağ ve Gördes civarındaki işgaller, halka yapılan işkence ve zulümlerle bölge halkının direnişleri ve çeteler, İstiklal Savaşı'nın gerçekleri olarak romanda yerlerini alırlar.

Yalnız Dönüyorum'da bu temalara alafranga hayatın tenkidi eklenmiştir. Cumhuriyetin ilanı sonrasında yeniden gündeme gelen çılgınca yaşanan alafranga hayat, yazara İstiklal Savaşı yıllarının sefaletini ve bu savaşın asıl kahramanlarını, bol ışıklı salonların dışındaki insanları düşündürür. Yıldız burada yazarın sesini yüklenen kişi olarak Yakup Kadri'nin *Ankara* romanındaki Selma gibi sosyal bir mukayeseyle girer ve önemli bir aydın sorumluluğunu yerine getirir. Hem Yıldız'a hem de Selma'ya göre cumhuriyet kendi aydınını yetiştirememiş, aydın denilen insanlarda bütün beklentilerin tersine hızlı bir yozlaşma başlamıştır. Ancak Şükûfe Nihal ve Yakup Kadri romanlarının sonunda sorumluluklarının farkında olan ve bu karşılaştırmayı yapan kadın kahramanlarını ödüllendirir ve onları devrin sosyal meselelere duyarlı, yozlaşmamış ideal erkeğiyle karşılaştırırlar.

Şükûfe Nihal'in kadınları

Şükûfe Nihal, kadın romanları yazan bir kadın yazar olarak ana kahramanlarını hemcinslerinden seçer. İdeal kadın, ideal aşk, ideal hayat tarzı düşüncesini de onlara yükler. Bu kadın kahramanların Yıldız dışında kalanlarının nasıl bir eğitim aldıkları belirtilmez. Ama hepsi çok iyi yetiştirilmişlerdir. Bu kadınlar *Yalnız Dönüyorum*'dan itibaren sosyal bir

duyarlık kazanırlar. Yazarları gibi çok gururludurlar. Aşklarını ve acılarını gizlerler. Güçlü kadınlardır, bütün olumsuzluklara rağmen ayakta kalmayı becerirler. Hepsi iyi ailelere mensupturlar ve bir kısmı ailelerinin isteği üzerine küçük yaşta evlenirler. Sadece Yıldız, yazarın kadın kahramanını getirdiği en ideal seviyeye uygun olarak evliliğine de boşanmasına da kendi karar verir.

Bu güçlü görünüşe rağmen, Şükûfe Nihal'in bütün kadın kahramanları aynı zamanda buhranlıdırlar. Hepsinin hayatında bir dönüm noktası olarak büyük bir buhran yaşanır ve onların hayat karşısındaki asıl durumları ancak bundan sonra belli olur. Zaten buhranları da, onların ifade edemeseler bile arzularının dışında yaşamak durumunda kalışlarının bir sonucudur. Özgürlüklerini tam olarak yaşayamayan bu kadınlar, yazarın ideal kadın anlayışını belirginleştirirler. Sanatçının ideal kadını çalışan, eğitim yoluyla edinilen bir mesleğin sahibi, hiç değilse el beceri ve kabiliyetlerini değerlendirmek suretiyle kendine çalışma alanı açan, aydın, sosyal konulara duyarlı kadındır. Yazar, ekonomik özgürlüğü kadının hak ve özgürlüğünü kazanması yolunda en gerekli şart olarak görür. Makalelerinde kadınla ayrılmaz bir parça gibi algılanan aynanın ve evin, aslında kadını manen esir ettiği fikrini dile getiren yazar, hayatı boyunca üreten bir kadın anlayışını telkin eder. Şükûfe Nihal'e göre kadın hiç mesut olamamıştır. Onun mesut olabilmesi için 'düşünen, emniyet edilen, erkeğine fikir, ruh, hayat arkadaşı olabilen ve bir meslek sahibi olan kadın' çizgisini yakalaması gerekmektedir.

Romanlarda teknik yapı

Şükûfe Nihal'in romanları teknik olarak çok gelişmiş romanlar değildir. İlk romanlardan itibaren bir kurgu sıkıntısının çekildiği fark edilmektedir. Sanatçının şiir yazmaya yatkın kalemi, romanın kurgu dünyasında fazla başarılı olamaz. Bunun için romanlarda bile, insanın farklı boyutlarının anlatıldığı ve açıkça yazarın mizacını yansıtan bölümlerde şiire yaklaşan bir anlatım yakalanır. Şiiri kendine ait duygu dünyasının anlatımı olarak gören yazar, romanı da bu ölçüler içerisinde düşünmüş olmalıdır.

Şükûfe Nihal, roman dünyasında kendi yaşadıklarından uzak dura-

maz. Seçtiği anlatıcı karakteri ile de eserlerindeki varlığını sürdürür. Romanın kurgu dünyasını tehdit eden yazar hâkimiyeti, bu yıllarda pek ustaca olmasa da, denenen anlatım teknikleri vasıtasıyla sona erdirilmek istenmektedir. Bunlardan ilk akla gelenleri mektuplar, günlükler ve hatıra defterleridir. Türk romanının macera nakletmekten henüz kurtulduğu yıllarda birçok yazar bu tekniklere müracaat etmiş, roman ve hikâyeye inandırıcı, samimi ama aynı zamanda kurgusal olan bir boyutu ilaveye çalışmışlardır. Aslında mektup, hatıra defteri ya da günlükler açıkça modern anlatının yapı taşlarından biri olarak kullanılan 'iç monolog'un insan hayatındaki en tabii halidirler. Fakat kadın yazarlar "(...) yazma serüvenlerinin daha başında eserlerinin dünyasında mektupları, hatıra defterlerini ve günlükleri sıkça kullandılar. Bu muhtemel ki onların şahsi tecrübelerinin de bir sonucuydu. Kendi iç maceralarını kaydettikleri günlük tutmaktan gelen alışkanlıkla başka kadınların hikâyelerine tanıdıkları bir anlatımın içinden bakmayı ve anlatmayı denediler. (...) Bu çok açık olarak türün verdiği imkânlar sayesinde kendi kendine bir konuşma, hatta bir anlamda kadının kendisiyle yüzleşmesidir. (...) Çoğu zaman yüzleşme ya da iç konuşma içine yazarını da alarak genişler ve otobiyografik bir karakter kazanır."[47]

Şükûfe Nihal de neredeyse bütün romanlarında bu anlatım ve kurgu tekniklerine başvurur. Başkalarına emanet edilen özel defterler ve kişiler arasında sürdürülen mektuplaşmalar, onun samimilik iddiasıyla başvurduğu ama aslında kendisini eserinden çıkaramadığı için de çokça kullandığı tekniklerdir. Örneğin *Çöl Güneşi*'nde Çöl Güneşi olarak tanınan Feriha'nın gerçek dünyasını tanıtmak için onun günlüğünü kahramanlarından birine, Müeyyet'e ama aslında okuyucusuna sunar. İki kadının mektuplaşmalarına oturtulmuş olan roman, bir kadının günlüğüyle başka bir kadının kendini anlattığı gerçek dünyaya açılır. Aslında Şükûfe Nihal, yarattığı kahramanlar kadar iletişim sıkıntısı çeken birisidir. Bu yüzden onun kendisi gibi sessizliği seçmiş kadınları, hiç kimseye anlatamadıklarını, mektupları ve günlükleriyle anlatırlar. "... duygu ve

47 Argunşah, "Kadın olarak yazmanın başında mektuplar," 225, 227.

düşüncelerini, evlilik problemlerini kâğıt ve kalemleri ile paylaşırlar ve dışa açılma imkânını bulurlar."[48] Mektuplar, kadınların dışa açılan penceresi, başkalarıyla iletişim kurmalarını sağlayan bir vasıta ama daha da önemlisi bir 'terapi' yöntemidir. Ancak Şükûfe Nihal'in romanında bunları denemesinin bir başka sebebi, moda olan anlatım tekniklerinin tesirlerinden çok doğal olarak kendisini uzak tutamamasıdır.

Diğer yandan onun romanlarında anlatım tekniği olarak mektuplara, hatıra defterlerine müracaat etmiş olması romanların konularıyla ve yazarının cinsiyetiyle yakından ilgilidir. Çünkü mektuplar, günlükler, hatıra defterleri belirtilmeye çalışıldığı gibi 'kadınca' ifade araçlarıdır. Kadınlar, özellikle de iletişim zorluğu yaşayanlar içlerini dökmek için onları kullanırlar ya da onlara sığınırlar. Leader, *Kadınlar Neden Yazdıkları Her Mektubu Göndermezler?* adlı kitabında, kadınlarla bu şahsi ifade vasıtaları arasında yakın bir ilişki görerek başlıkta yer alan soruyu şöyle cevaplar: "Evde duran bir mektup, bitmemiş bir mektup olabilir, aynca kendine yazılmış bir mektup da olabilir. (...) Bir mektup, mektup da olabilir başka bir şey de: Eğer başka bir şeyse, gönderilmesine gerek yoktur. Önemli olan, kişi onu yazmıştır ve belki de hiç kimseye değil kendisine yazmıştır."[49] Bu noktadan bakıldığında Şükûfe Nihal'in en az kendisi kadar iletişim zorluğu çeken ve sessizliği seçmiş olan kadınlarının, hiç kimseye anlatamadıklarını mektuplara, günlüklere, defterlere, kağıtlara (kendisi gibi romanlara, şiirlere) döktükleri; kendilerini bunlarla avuttukları, daha da önemlisi bu şekilde ifade ettikleri kolayca anlaşılabilir. Bu bakımdan Şükûfe Nihal'in mektup, hatıra defteri ve günlüğün kullandığı romanlarında -bir kadın romanı olma noktasından değerlendirildiğinde- bir yazar-kurgu-içerik ilişkisinin var olduğu söylenebilir.

Bir başka cephe: Bir seyahat yazarı olarak Şükûfe Nihal

Şükûfe Nihal, seyahatin sanatçılara yeni ilhamlar kazandıracağına inanır. Gazete yazılarında bunun savunmasını yaptığı gibi kendisi de her

48 Emel Kefeli, *Anlatım tekniği olarak mektup*, (İstanbul: Kitabevi, 2002) 47.
49 Darian Leader, *Kadınlar neden yazdıkları her mektubu göndermezler?* çev. Nedim Çatlı (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1998), 144.

fırsatta yurt gezilerine çıkar. Eminönü Halkevi'nin Köycülük Şubesi'nin düzenlediği gezilere katılır ve bu gezilerin intibalarını gazete yazılarında anlatarak değerlendirir

Şükûfe Nihal'in gazete ve dergilerde yer alan, herkese ama özellikle de sanatçılara Anadolu seyahatlerini tavsiye eden, yazılarında ve kitap halinde basılmış olan *Domaniç Dağlarının Yolcusu* ve *Finlandiya*'da hâkim olan unsur, Cumhuriyet aydınlarının memleketi birden bire yüksek medeniyetler seviyesine yükseltmek isteyen idealist bakış tarzlarıdır. Yazar, bu aydın sorumluluğuyla kafasında daima gezdiği yerleri imar etme fikriyle dolaşır. Ona göre asıl medeniyet seviyesine, Anadolu köyleri ve köylülerinin durumunu iyileştirmek ve onları iyi bir hayat seviyesine yükseltmekle ulaşılabilecektir. Bunun için en iyi örnek, Finlandiya'dır. *Finlandiya* başlıklı kitapta da yazarın bu ülkeye yaptığı seyahatin izlenimleri yer alır. Aslında Şükûfe Nihal, bir Rus yazarı olan Grigori Petrof'un Türkçe'ye çevrildikten sonra 1930'lu yıllarda çok okunan ve bütün bir nesli derinden etkileyen romanı *Beyaz Zambaklar Memleketinde Finlandiya*'yı okumuş ve sonra bu ülkeye gitmek arzusuna kapılmıştır. Orada topyekûn ve köyden başlayan bir çalışmayla medeni seviyeye gelen bir ülkeyi gözlemleyen yazar, bu modelin Türkiye'ye çok uygun olduğuna inanmaktadır. *Finlandiya*'da bu düşünce ve intibalarla o günün aydına yol göstermek ister. Kendisini de köylerden başlamasını arzuladığı bu çalışmaların bir hizmetkârı olarak görür.

Şükûfe Nihal'in bambaşka bir amaçlarla yapılmış olan Domaniç gezisinde bile tam bir Cumhuriyet aydını sorumluluğuyla hareket ettiği açık şekilde fark edilmektedir. Aslında *Domaniç Dağlarının Yolcusu*, yazarın arkadaşından dinlediği ve çok etkilendiği bir hikâyenin peşine düşerek Anadolu'ya yaptığı gezinin intibalarından oluşmaktadır. Bu hikâye İstiklal Savaşı yıllarında İç Batı Anadolu'da bir annenin yaşadığı gerçek bir hikâyedir. Savaşın insan hayatları için hangi anlamları taşıyabileceğini düşündüren kitap bu sebeple de bir seyahat notları kitabı gibi okunabileceği gibi rahatça bir roman gibi de okunabilmek özelliğine sahiptir. *Domaniç Dağlarının Yolcusu*'nda perişan Anadolu manzaraları ve içindeki insanla İstiklal Savaşı'nın efsanesi birlikte yer alırlar. Şükûfe Nihal, bu

mücadeleyi içinde yaşadığı şartlara rağmen muzaffer bitiren insanımıza hayrandır. Hayranlığını, bir kadın duyarlığı ile ifade eder. Şiirlerde, romanlarda ve hikâyelerde sezilen 'Şükûfe Nihal tarzı' denilebilecek bir duyarlığın izleri, sadece tespitlere dayandığı düşünülen bu türden eserlerde bile kendini açıkça göstermektedir.

Ve son sözler...

1896-1973 yılları arasında yaşayan Şükûfe Nihal, bu yetmiş yedi yıl içerisinde Türk milletinin çok önemli tarihi dönüm noktalarını idrak etmiştir. Çok doğal olarak sosyal hayatta meydana gelen değişiklikler, edebiyata da yansır. Bu sebeple Şükûfe Nihal'in yetmiş yedi yıllık hayatı aynı zamanda edebiyatımızın da birçok farklı dönemini içine almıştır. İlk okumalarını Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati kütüphanesiyle yapmış, ama sonra cumhuriyet döneminin yazarı olmuştur. Mizacına çok yakın gelen Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati hassasiyetini doğal olarak Cumhuriyet devri eserlerine de taşımıştır. Her ne kadar o, bir Cumhuriyet devri yazarıysa da ömrünün sonuna kadar yazdığı eserlerde duygusallığı, inceden inceye devam ettirmiştir. Duygu yüklü cümleler, duyarlıkları bütün boyutlarıyla yansıtan ifadeler, renk ve sesten hareket eden ve bunları doğru aktarmak için çırpınan muhayyile, tabiatta bir ruh halini görme ya da içinde bulunulan duygu halinin arkasından tabiatı seyretme, hicran yarasıyla kıvranmakta olan bir ruhun çırpınışları, elemli gözlerle dünyayı algılayış onun edebi faaliyetinin en belirgin ve sürekli olan özellikleridir.

Yazara hâkim olan bu aşırı duygusal hali elbette pek çok şekillerde açıklamak mümkündür. Ancak en başta geleni, 'kadın duyarlığı' dediğimiz hassasiyet halidir. Her devirde ve bütün kadın edebiyatçılarda görülen bu farklılık, edebiyata üzerinde düşünülmesi gereken bir boyutu ilave etmektedir. Bu boyut, konu seçiminden üsluba; seçilen konuyu işleme tarzından bazı dikkatlere kadar edebi esere birçok değişikliği getirmektedir. Kadın yazarların dünyaya daha farklı gözlerle baktığı, kadın dünyasıyla doğrudan ilgili görülen kadın hakları, evlilik ve çocuk gibi meselelerde çok daha ısrarlı oldukları fark edilmektedir. Bu doğal bir devamlılık olarak kabul

edilebilir. Ancak buna bağlı olarak aşırı duygusal bir tonun varlığı da ortaya çıkmakta ve bu üsluba da tesir etmektedir. Şükûfe Nihal'de de özellikle kadınlar etrafındaki anlatımlar, lirik bir noktaya ulaşmaktadır.

Şükûfe Nihal, yetmiş yedi yıl süren çok uzun bir ömrün ve değişik edebi dönemleri içerisine alan yazı faaliyetinin içinde, birçok edebi türde örnekler vermiştir. Ondan geriye yedi şiir kitabı, birisi kitaplaşmamış altı roman, bir hikâye kitabı ve iki de seyahat izlenimleri olarak yazılmış kitap kalmıştır. Ancak yaşadığı talihsiz hayat ve içli mizacı onu daha ziyade ferdi sızlanışların yazarı yapmıştır. Birçok edebiyat tarihinde Cumhuriyet yıllarının idealist tiplerini örnekleyen idealist bir kadın yazar olarak kaydedilmiştir. Fakat edebiyat tarihi onu büyük bir umursamazlıkla daha ölmeden tozlu sayfalarına gömmüş ve unutturmuştur. Eğer şairler ve yazarlar Türkçenin ses mimarları ise Şükûfe Nihal'in yeniden okunması ve düşünülmesi gerekir. Bu onun yeniden dirilişi olacaktır. Yaşarken ne yazık ki anlaşılamamış bu Türk kadın yazarı, etrafındaki dedikoduların korkunçluğu ile kaçtığı sonra da öldüğü köşesinden çıkarılmayı beklemektedir. Bu ona göstermek zorunda olduğumuz bir vefa borcudur. Türk kadın hareketlerindeki çalışmaları ve Türk edebiyatındaki eserleriyle o bu manevi dirilişi çoktan hak etmiştir. Bugün ismi bile yazılı olmayan mezarına ancak bu yolla bir ışık yakılabilecektir.

Latin harflerine çeviri ve Güncel Basımda izlenen yöntem

1. İmla: Türkçe sözcüklerde günümüz imlasına uyuldu (*Ana yazım kılavuzu*, 10. bs. İstanbul: Adam Yayınları, 1995; Dil Derneği, *Yazım kılavuzu*, 6. bs. Ankara: 2005).

Arap harfli metinlerin çevirisinde ve Arapça ve Farsça sözcüklerin imlasında *Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi* (İstanbul: Gelişim Yayınları, 1984) ile J. Redhouse, *A Turkish English lexicon* (1890) ve *Örnekli etimolojik Osmanlı Türkçesi sözlüğü*'nden (Mehmet Kanar, İstanbul: Derin Yayınları, 2003) yararlanıldı. Günümüz imlasında bulunmayan Arapça ve Farsça bileşik sözcükler ve önekler kısa çizgi ile gösterildi: "ruh-aşina; bi-mana" gibi.

2. Diliçi çeviri: Az bilindiğini düşündüğümüz kimi Arapça-Farsça sözcüklerin ve tamlamaların günümüz Türkçesindeki karşılıkları köşeli ayraç içinde metne eklendi. Gerektiğinde, sözcüklerin bağlam içinde kazandığı anlam verildi.

3. Noktalama imleri: Günümüz imlasına uygunluk sağlamak için gereken yerlere metinde bulunmayan noktalama imleri eklendi. Aynı şekilde kimi noktalama imleri kaldırıldı. Bugün kullanılmayan, yazarın tercih ettiği ve gününün eğilimlerini yansıtan noktalama imleri korundu (?!.. ?? !!.. gibi).

4. Okunamayan/anlaşılmayan sözcükler, basım hataları ve yıpranmış kaynaklar: Okunamayan/anlaşılmayan sözcükler dipnotta belirtildi. Farklı bir anlam taşıması ihtimali olan sözcükler, dipnotta metindeki imlasıyla gösterildi. Metinlerdeki dizgi hataları düzeltildi, anlam farklılığı yaratabilecek hatalar dipnotta gösterildi. Yazardan kaynaklanmadığını düşündüğümüz, muhtemelen baskı sırasında oluşan hatalar (satır, paragraf atlamaları vb.) düzeltilmeye ve en aza indirilmeye çalışıldı. Anlatım bozukluğu görülen diğer cümleler ise olduğu gibi bırakıldı ve dipnotta "aynen" ibaresiyle belirtildi. Kaynak metinlerdeki yırtılma, yıpranma, mücellit hatası, silik basım vd. nedenlerle karşılaşılan veri eksikliği metinde [...] imiyle belirtildi. Yazarın dipnotları (*) işaretiyle gösterildi.

5. Karşılıklı konuşmalarda uzun çizginin kaldırılması ve özel adlara gelen ekler: Metinlerdeki konuşma çizgisi kaldırıldı, yerine tırnak imi kullanıldı. Özel adlara gelen eklerin kesme ile ayrılmadığı, bugün özel adların yazımında gösterilmeyen ünsüz yumuşamasının yazıya yansıtıldığı saptandı. Özel adlara gelen ekler kesme imi eklenerek günümüz imlasına göre yazıldı. Mehmedin-Mehmed'in, Suade-Suad'a gibi.

6. Yabancı sözcükler ve özel adların imlası: Yabancı sözcükler metindeki imlası ile aktarıldı, gerektiğinde kaynak dildeki imlası dipnotta gösterildi ve açıklandı.

Yabancı özel adlar Türkçede söylendikleri gibi yazılmıştı. Özel adlar, özgün yazımlarını korumak amacıyla *AnaBritannica* (İstanbul: Ana Yayıncılık, 1986) esas alınarak değiştirildi ve metindeki imla dipnotta gösterildi. Şubert-Schubert gibi...

7. Günün söyleyişini/imlasını sınırlı olarak yansıtma: Romanların yayımlandığı dönemin imla özelliklerini gösteren "kordela, servi, kahve altı, feylesof, Çerkes, sahife" gibi bazı sözcüklerin metindeki imlası korundu. Ancak imlası bugünden farklı olan (apartıman, çenber, keşki, sağnak) ya da iki biçimde de yazılan (bazen-bazan, pembe-penbe, seda-sada...) çok sayıda sözcük günümüz imlasıyla gösterildi.

Takılarda incelme eğilimi yer yer yansıtıldı: tamamiyle, iltimaatiyle gibi. Metinlerde, çoğu zaman kaynaştırma y'sinin kullanılmadığı, "ile" bağlacının

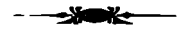
sözcüğe doğrudan eklendiği görüldü. Bu durumlarda günümüzün seslendirme eğilimlerine uymak için ince sesliyle bitenlerde "ile" bağlacı bitişikse "-iyle" biçiminde; kalın seslilerde ise ayrı okundu/yazıldı: *elile*: *eliyle* ve *huşule*: *huşu ile* gibi.

-y sesinin kendisinden önceki geniş ünlüleri daraltması özelliğiyle ilgili olarak bugünün imlasına uyuldu: Gitmiyen-gitmeyen, ışıldayor-ışıldıyor gibi. Hece düşmesinin imlaya yansıtılmadığı örnekler değiştirildi: şehiri-şehri, omuzu-omzu gibi. Bazı durumlarda -mak ekiyle kurulan eylemlikler –ma ekiyle kullanıldığı biçime dönüştürüldü: yapmağı-yapmayı.

8. Eserlerin derlenmesi: Kitapların yeniden basımında ilk baskılar kaynak metin olarak kullanıldı. Yazarların kitaplarında yayımlanmayan tüm eserleri (şiir, hikâye, roman, makale, gezi, anı, günlük) derlenerek külliyata eklendi.

9. Arap harfli kaynak metinlere gönderme: Çeviri metinlerin kenar boşluklarında, web sayfasında yayımladığımız (www.kitapyayinevi.com) tıpkıbasımın sayfa sayıları gösterildi.

Şiirlerin çeviri ve Güncel Basımında izlenen yöntem

1. İmla: Arap harfli şiirlerin güncel basımında vezin gereği bütün uzunluklar, terkipler ve harf-i tarif kümeleri gösterildi, birleşik kelimeler ve önekler tire ile ayrıldı.

"Ey güzel belde-i hayâl-ârâ!.." gibi.

Arapça ve Farsça kelimelerde bütün uzunluklar gösterildi. Fakat vezin gereği kısa okunması gereken bazı yerlerde kelimedeki asli uzunluk dikkate alınmadı. Dolayısıyla aynı kelimenin farklı yerlerdeki yazımında ikili bir kullanım ortaya çıktı (ör. Hazan, hazânı; hazindir, dil-i hazîne, hazîn olur gibi). Buradaki temel amaç okuyucunun şiiri veznin ahengine uygun bir şekilde okumasını kolaylaştırmaktır. Şiirlerdeki bu ikili yazıma bu açıdan bakıldığında herhangi bir çelişki olmadığı görülecektir.

2. Diliçi çeviri: Az bilindiğini düşündüğümüz kimi Arapça-Farsça sözcüklerin ve tamlamaların günümüz Türkçesindeki karşılıkları dipnotla metne eklendi.

"belde-i hayâl-ârâ: hayalleri süsleyen belde" gibi.

Yazarın dipnotları (*) işaretiyle gösterildi.

3. Noktalama imleri: Şairin noktalama imlerine ve kaynak metinlere uyuldu.

4. Latin harfli şiirlerin güncel basımında şairin imlasına uyuldu.

Yararlanılan kaynaklar

AnaBritannica genel kültür ansiklopedisi. İstanbul: Ana Yayıncılık, 1986.

Argunşah, Hülya. *Bir cumhuriyet kadını: Şükûfe Nihal*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca – Türkçe ansiklopedik sözlük*. 18. bs. Ankara: Aydın Kitabevi, 2001.

İstanbul ansiklopedisi. İstanbul: Tarih Vakfı, 1994.

Kanar, Mehmet. *Örnekli etimolojik Osmanlı Türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Derin Yayınları, 2003.

Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi. İstanbul: Gelişim Yayınları, 1984.

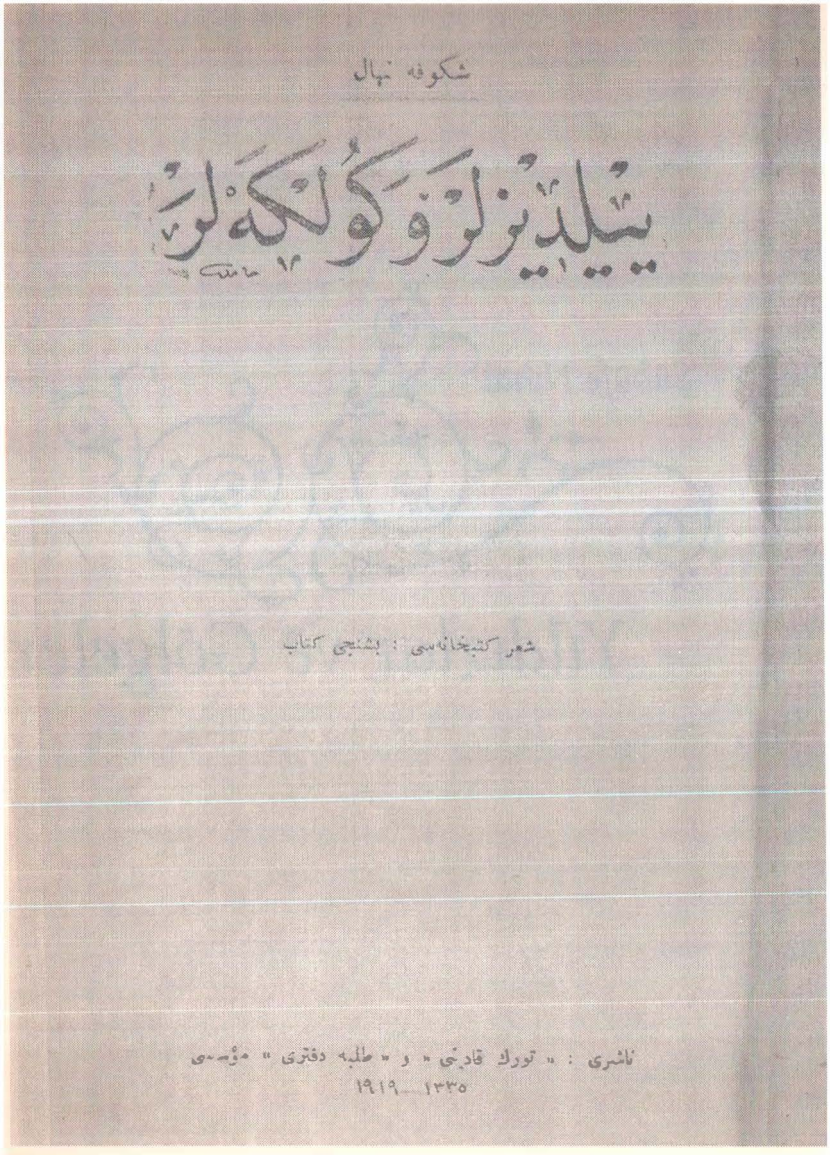
Redhouse, J. W. *A Turkish and English lexicon*. Beyrut: Libraire du Liban,1987.

Özön, M. Nihat. *Resimli büyük Türk dili sözlüğü*. İstanbul: Arkın Kitabevi, 1971.

Ünver, İsmail. 1993. "Çeviriyazıda yazım birliği üzerine öneriler", *AÜDTCF Türkoloji Dergisi* 11, s. 1: 51-89.

Yıldızlar ve Gölgeler

"Halk Kitaphanesi" Külliyatı
1335 [1919]
Şehzadebaşı: Evkaf Matbaası
Naşiri: "Türk Kadını" ve "Talebe Defteri" Müessesesi

Şükûfe Nihal

Yıldızlar ve Gölgeler

ŞİİRLER

1919

Güncel Basım
2008

Yayıma Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu
Son Okuma: Ali Emre Özyıldırım
Latin Harflerine Aktaran: İrfan Dağdelen

Muazzez vatanım İstanbul'a

Beyrut'un kumlu sâhilinde seni
Gamlı gamlı tahayyül eylerdim,
Sarıyorken muhîti bir ninni,
Kayalıklarda bir küçük âşık
Gibi rü'yâ-yı hüsnüne dalarak
Beste-i rûhunu hep inlerdim.
Hecelerken o ilk şi'irlerimi,
Vecd-i yâdın verirdi bir revnak[1]
Pek çocukça ve şüpheli, dağınık
Şekl-i elfâza,[2] rûh-ı efkâra...
"Ey güzel belde-i hayâl-ârâ!..[3]"

Geceler ba'zı balkonun mahrem
Bir yerinde tecerrüd eylerdim[4]
Varlığımdan.. ufukların müphem
Renklerinden sükût ile süzülür,
Atılırdım muhît-i şefkatine.
İşte bir lahzada bütün derdim
O muhayyel visâl[5] ile çözülür,
İnanırdım bunun hakîkatine...

1 revnak: parlaklık
2 şekl-i elfâza: sözlerin şekline
3 belde-i hayâl-ârâ: hayalleri süsleyen belde
4 tecerrüd eylerdim: uzaklaşırdım
5 visâl: kavuşma

Sonra, envâr[6] içinde haşmetdâr
Bir vapur, sanki bir esâtîrî[7]
Âlemin mevkib-i füsûnu[8] gibi,
Denizin nazlı sînesinde kayar,
Yol açar nâzenin perîlerine...
O zaman çıldırırdım âh yine...
Biliyordum onu, o her hafta
Belki binlerce kalb-i meshûru[9]
Taşıyorken o şehr-i dârâta[10]
Bırakırdı bu tıfl-ı meftûru.[11]
O geçerdi ve arkasında latîf
Serv-i sîminler[12] işlenir denize;
Saplanırdı nazarlarım o ize.
Edemem ki o hisleri ta'rîf,
Heyecanlar içinde ben mahmûm,[13]
Kaybederdim bütün muhâkememi,
Veriyordu bana cünûn[14] elemi...
Atılıp bir dakîkada mevhûm[15]
Hatt-ı seyyâle,[16] bulmak isterdim
Ben de bir yol o âlem-i şi're...
Sessiz etrâf, uyurdu her zerre,
Yevm-i hicran[17] gibi ben inlerdim...

6 envâr: nurlar, ışıklar
7 esâtîrî: masalsı, mitolojik
8 mevkib-i füsûnu: büyü kafilesi/alayı
9 kalb-i meshûru: büyülenmiş kalbi
10 şehr-i dârâta: debdebeli şehre
11 tıfl-ı meftûru: bezgin, üzgün çocuğu
12 serv-i sîminler: gümüş selviler, ay ışığı yakamozları
13 mahmûm: hummalı, sıkıntılı
14 cünûn: delilik
15 mevhûm: vehmedilen
16 hatt-ı seyyâle: akıp giden çizgiye
17 yevm-i hicran: hicran günü

Bir setre-i gül-gûne[18] bürünmüş uyuyorken
Gördüm seni ben titreyerek sisler içinden.
Zümrüt tepelerden bakıyordu sarı bir nûr,
Âfâka[19] gülen şi'r-i bedî'îsine[20] mağrûr...
Bin rûh-ı negamkâr[21] selâmlardı sabâhı,
Hâkimdi senin rûhuna bir neşve[22] ilâhî!
Renklerden örülmüş ezelî taht-ı bedâyi',[23]
Cennet sana etmiş bütün eshârını[24] tevdî',[25]
Daldım bu nevîn[26] inceliğe hayret içinde,
Ey bende emeller yaratan sevgili belde,
Altındı bütün kubbelerin, göklere hayrân
Yüzlerce minârâta[27] gümüş nûr idi rîzân.[28]
Her köşede bir şi'r-i nev-âhenk[29] uçuyordu,
Nâzandı[30] Nedîm'in o güzel sevgili yurdu.
Safvet ve şi'ir gördüm o gün handelerinde,
Safvet ve şi'irsin diye ettim sana secde.

18 setre-i gül-gûne: gül renkli örtüye
19 âfâka: ufuklara
20 şi'r-i bedî'îsine: güzel, estetik şiirine
21 rûh-ı negamkâr: nağmeler söyleyen ruh
22 neşve: keyif, coşku
23 taht-ı bedâyi: güzellikler tahtı
24 eshârını: seherlerini
25 tevdî' (etmiş): vermiş
26 nevîn: yepyeni
27 minârâta: minarelere
28 rîzân: saçılan
29 şi'r-i nev-âhenk: yeni ahenkli şiir
30 nâzandı: nazlıydı

Rübâb'ın o muzlim,[31] boğuk, mübtekî[32]
Sis'inde düşündüm uzun bir zamân,
Derin şüpheler hep o rûhumdaki
Hayâlâtı[33] sildi; hafî[34] bir figân[35]
Duyar oldum en çılgın âhenkde ben
Rücû' etti[36] şâ'ir fakat sen neden
Alevler içinde kalıp yandın âh;
Uçan sisler oldu hep ebr-i siyâh...[37]
Çökük her minâre, çökük kubbeler,
Yıkık bir ocak her yuvandan eser...
Ufuklarda artık siyah bir duman,
Tulû'un,[38] gurûbun da oldu ziyân.

Sönük bir kıvılcım bugün her gülün
Civârında ağlar nesîm-i sabâ,[39]
Viran bahçelerde okur bülbülün
Yanan güllerin rûhuna bir du'â...

Temmuz 1334 [1918]

31 muzlim: karanlık
32 mübtekî: ağlamaklı
33 hayâlâtı: hayalleri
34 hafî: gizli
35 figân: çığlık
36 rücû' etti: geri döndü
37 ebr-i siyâh: kara bulut
38 tulû'un: doğuşun, yükselişin
39 nesîm-i sabâ: saba esintisi, tan yeli

Hicran

Fikret'in ruhuna

Yâdın dilimizde, elemin gözlerimizde!
Geldik heyecanlarla ademgâhına biz de...

Yorgun ve ağır çıktık uzun gamlı yokuştan,
Sorduk seni evvel şu hazin nağmeli kuştan:

Bî-gâne[1] ötüşlerle cevâb verdi, çekildi,
Gördük ki senin yâdına âgâh[2] değildi.

Hicranlı, hazin sâhili tetvîc eden eşcâr[3]
Altında bütün kalbimizi titreten esrâr...

Bin hâ'ile bin fâci'a gizliydi bu yerde,
Sorduk önümüzde dikilen her taşa:- Nerde

Ahlâkımızın, fazlımızın rehberi şimdi,
Bir milletin en şâ'ibesiz rûhu, ümîdi?

Sorduk seni her zâ'ire[4]: "Bilmem ki!" diyorken
Lâkayd idi taşlar kadar evsâfına hissen.

Gittik, aradık türbedarı: hücresi boştu;
Ömrün, gibi mevtinde[5] de uzlet,[6] bu ne hoştu!

1 bî-gâne: yabancı
2 âgâh: haberdar
3 tetvîc eden eşcâr: taçlandıran ağaçlar
4 zâ'ire: ziyaretçiye
5 mevtinde: ölümünde
6 uzlet: inziva

Her tâze kabirden seni umduk, müteredded
Koştuk ona lâkin değil işte sana â'id

Hasretle seni böyle mezarlarda ararken
Dağlardı bütün kalbimizi bir acı şîven.[7]

Topraklar içinde aramak râhını,[8] eyvâh,
Pek, pek acı bu!. Anlatamam ye'simi billâh!.

Geldin bu ademgâha bıraktın bizi bî-kes[9]
Senden bize son tuhfe[10] *Rübâb*'ındaki her ses.

Ma'şüku idin gençliğin ey şâ'ir emîn ol!
Bir zerre fazîlet bize sendendir, emîn ol!..

Nâmın bize bilsen ne mübeccel, ne mu'azzez
Fikret! Seni tebcîle[11] ömürler de yetişmez.

Bir "levs ü rîyâ" memleketinde seni, ancak,
Ancak seni vermişti bize şâ'ibesiz, Hak.

Tebcîl ederiz rûhunu, tekfîr eden[12] etsin!
Rabbin de huzurunda deriz: Mürşidimizsin!

7 şîven: inleyiş
8 râhını: yolunu
9 bî-kes: kimsesiz
10 tuhfe: armağan
11 tebcîle: ululamaya
12 tekfîr eden: kâfirlikle suçlayan

Uzlette yaşardın, pek uzaktın bize, lâkin
Kalben düşünen bizleri ancak yine sendin.

"Âvâre çocuklar, hele sizler, hele sizler!."
Feryâdı ne mü'ellim; ne acı hisleri gizler.

Hangi köşesi nûruna medfen[13] bu diyârın
Şâ'ir, biraz âsüde mi uzlette vakârın?

Ta'cîz ederiz rûhunu fikriyle demek, sen
Müphem ve uzak bir köşede dinleniyorken,

Ulviyyetine âşık olanlar mütehassir[14]
Kalsın mı bu yollarda emelsiz, mütehayyir[15]

Çıktık yine birçok yokuş, indik, yok eser hîç
Hâkinde[16] biraz ağlamamak pek bizi tehyîc

Etmişti;[17] o hicranla dönerken yolu me'yûs
Teşyî ediyordu[18] bizi bir his: acı, menhûs...[19]

Teşrinisani 334 [1918]

13 medfen: mezar
14 mütehassir: özlem dolu
15 mütehayyir: şaşkın
16 hâkinde: toprağında
17 tehyîc etmişti: coşkulandırmıştı
18 teşyî ediyordu: uğurluyordu
19 menhûs: uğursuz

İsyan

Denize

12 Bir savlet-i pür-gayz[1] ile kahhâr u hurûşân,[2]
İsyân ediyor, haykırıyor, çırpınıyorsun;
Karşında sevâhil[3] duruyor, sâmit ü ra'şân;[4]
Hiddetle köpükler saçıyor sanki hücûmun!..

Her sadme-i kahrınla didiklendi, döküldü,
Bak sîne-i hâke[5] ne hazin boynu büküldü!
Lâkin yine sen sâ'il-i bî-his[6]
Pîşinde[7] suhûr[8] inler ezelden beri mûnis...

13 Lâkin ne için söyle bu feryâd, bu isyân
Yer kavgası.. Âh; anlıyorum; işte o mel'ûn
Hâ'in emelin zevkine meshûf...[9] Uzaktan:
"Vaktiyle benimdi şu güzel zirve!" diyorsun.

1 savlet-i pür-gayz: hınç dolu saldırı
2 kahhâr u hurûşân: taşkın ve kahredici
3 sevâhil: sahiller
4 sâmit ü ra'şân: suskun ve titrek
5 sîne-i hâke: toprağın sinesine
6 sâ'il-i bî-his: hissiz, saldırgan
7 pîşinde: önünde, huzurunda
8 suhûr: kayalar
9 meshûf: susamış

Çırpın; ez, ezil; bünye-i arzı sökemezsin;
Bak sen müteharrik, o ise.. sâbit ü sengîn![10]
Öyleyse sükût eyle ve dinlen;
Sussun şu asırlarca süren zulm ebediyyen!..

Târîhi düşün: "Aynı asıldan" diyor, âlim;
Yoğrulduğun edvârı[11] unuttun mu ber-â-ber!
Yıkmak ne için birbirini zâlim ü sersem!?
Handân u emîn seyrediniz gökleri yek-ser![12]

Âsûde uzat alnını bâlînine[13] arzın;
Çamlardan uçan sâyeler[14] üstünde uzansın..
Kay sâhile bir bûse-i hürmet;
Gayzınla değil sen onu kalbinle esîr et!..

332 [1916-1917]

10 sâbit ü sengîn: sabit ve taştan
11 edvârı: devirleri
12 yek-ser: baştan başa
13 bâlînine: yastığına
14 sâyeler: gölgeler

Hazan[1]

Tabiata

Rûhunda derin samt-ı elem,[2] samt-ı tevekkül
Meşhûd oluyor;[3] sen ne kadar mülhim-i gamsın!..[4]
Gökler sana bir hüzn-i adem[5] döktü ser-â-pâ;[6]
Sînen sarı bir çehre-i sevdâ
Baktıkça sever çeşm-i tahayyül[7]
Her kalb-i vefâ giryeli,[8] endîşeli; dalgın..
Akşamlarının haşmet-i elvânı[9] da söndü;
Ufkunda güneş; nazlı; beyaz bir güle döndü;
- Bir ra'şe-i sîmîn[10] ile bî-tâb -

Rü'yâ gibi karşımda doğan çehre-i mehtâb;
Solgun ve gam-âlûd[11] nazarlarla semâdan
Envâr-ı teselli[12] döküyor; yerdeki nâlân[13]

1 Orhan Okay tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. "Yeni Türk şiiri 1900-1923," *Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı, s. 481-82 (Ocak-Şubat 1982), 286-564.
2 samt-ı elem: elemli suskunluk
3 meşhûd oluyor: görülüyor
4 mülhim-i gamsın: keder ilham ediyorsun
5 hüzn-i adem: yokluğun hüznünü
6 ser-â-pâ: baştan başa
7 çeşm-i tahayyül: tahayyül eden göz
8 giryeli: gözü yaşlı
9 haşmet-i elvânı: renkli ihtişamı
10 ra'şe-i sîmîn: gümüşten bir titreyiş
11 gam-âlûd: gam dolu
12 envâr-ı teselli: teselli ışıkları
13 nâlân: inleyen

Yapraklara: Her yer oluyor; makber-i pür-nûr...[14]
Eyvâh, o zaman ben ne derin hiss ile meshûr[15]
Ağlar, gezerim, meşcere-i bî-kes[16] içinde..
Bâlâ-yı nigâhımda gülistân-ı harâbın[17]
Son zâ'ir-i nevmîdi[18] olan bir küçücük kuş,
Pır pır uçuyor bilmediği ufk-ı elîme...[19]

Sordum, o güzel yavru kuşa: "Böyle şitâbın[20]
Hangi emelin pîş-i ümîdinde?"[21] O hâmûş[22]
Bir nazra-ı dil-hûn[23] ile etrâfına baktı;
Lâkaydî-i tavriyle[24] karanlıklara aktı...
Gördüm, o zaman ki onu bir cinnet-i hicrân[25]
Sevk etmededir böyle emelsiz ve perîşân..
Bir dalda son ümmîde sarılmış kuru yaprak
Âvâre-i hasret uçuyorken
Âh olsa bütün rûhum ona melce ve medfen[26]
Heyhât, alıyor sîne-i tahrîbine toprak!

14 makber-i pür-nûr: nur dolu mezar
15 meshûr: büyülenmiş
16 meşcere-i bî-kes: kimsesiz ağaçlıklar
17 gülistân-ı harâbın: harap gül bahçelerinin
18 zâ'ir-i nevmîdi: ümitsiz ziyaretçisi
19 ufk-ı elîme: elemli ufka
20 şitâbın: acelen
21 pîş-i ümîdinde: ümidinin peşinde
22 hâmûş: suskun
23 nazra-i dil-hûn: gönlü yaralı nazar
24 lâkaydî-i tavriyle: kayıtsız tavrıyla
25 cinnet-i hicrân: ayrılık cinneti
26 melce ve medfen: sığınak ve mezar

Bir tûde-i zulmet,[27] kamerin[28] nûrunu sildi,
Artık bütün eşbâh,[29] bu mâtemle ezildi..
Şimdi savurur, yerdeki evrâk-ı hazînî[30]
Bî-his[31] dolaşan bâd-ı pür-esrâr[32]
Hiç kimse, ne bir ses, ne de bir nefha-i can[33] var,
Yalnız uçan evrâk-ı perîşânın enînî...[34]
Âh, anlıyorum, derdini ey hasta tabî'at,
Sînende dolu hicr ü merâret...[35]
Bilmem acaba rûhunun âlâmı[36] geçer mi?
Rûhumla olursam sana bir şi'r-i tesellî.....

Teşrinievvel 329 [1913-1914]

27 tûde-i zulmet: karanlık yığını
28 kamerin: ayın
29 eşbâh: şekiller
30 evrâk-ı hazînî: hazin yaprakları
31 bî-his: hissiz
32 bâd-ı pür-esrâr: esrarengiz rüzgâr
33 nefha-i can: can nefesi
34 enînî: iniltisi
35 hicr ü merâret: ayrılık ve acı
36 âlâmı: elemleri

Nisyan

Son rengi solarken güneşin ufk üzerinde,
Endîşe-i yâdiyle perîşandı avâlim..[1]
Bir zâ'ir-i perrân ona bir gamlı neşîde[2]
İthâf ile uçtu bu rakîk ânda semâlar
Ömrün şu tükenmez elem-i râzına[3] ağlar
Pek gamlı tefekkürlere dalmıştı hayâlim;
Bir nevha-i nâ-gâh[4] ile yükseldi melâlim[5]

Tek bir kuzu, âheste inen sisler içinde
Bir nokta-i hicran gibi bir kırda melerdi;
Titretti bütün kalbimi âvâze-i derdi...[6]
Bir gurbet-i nisyanda[7] mı kalmıştı o, bilmem;
Mûhiş,[8] müteredddid, o mesâfât-ı hazinde[9]
Bir şey aranırdı sorarak dağlara, müphem:

Me... me...?

1 avâlim: âlemler
2 neşîde: manzume
3 elem-i râzına: sırrının acısına
4 nevha-i nâ-gâh: ansız esinti
5 melâlim: sıkıntım
6 âvâze-i derdi: dertli sesi
7 gurbet-i nisyanda: unutulmuşluğun gurbetinde
8 mûhiş: ürkütücü
9 mesâfât-ı hazinde: hazin mesafelerde

Bu hazin ses uçarak cevf-i semâya[10]
Tekrar iniyor nevha-i hasret[11] gibi nevmîd[12]

Me... me...?

Gidiyor titreyerek arş-ı Hudâya[13]
Yerlerde kalan hep o boş âvâze-i ümmîd...

Bî-çâre kuzu ba'zı tevekkülle susardı;
Birden nazarında yeni bir âlem uyandı...
Hayran bakıyor göklere, yıldızlara lâkin
Rü'yâ mı nedir, bir yeni vüs'at[14] ki pür-esrâr
Bir gamlı siyahlıkta uçan lerziş-i envâr...
Bir tıfl-ı bedî'îsi[15] gibi rûh-ı leyâlin
Mehtâba gülen yolları gezdi ve ne mûnis
Me'lerle tapındı o güzel âleme pür-his..[16]
19 Bî-kesti[17] o, lâkin bu güzellikler içinde...
Nerdeydi sürü, annesi kardeşleri, eyvâh
Bir gurbet-i nisyânda neden kaldı bu şebgâh[18]

Artık galeyân etti bütün hisleri:
Me.. me...?
Çılgın aşıyor kırlara âvâze-i hüsrân;
Eyvâh unutulmak bu acı ukde-i hicrân!..

10 cevf-i semâya: gökyüzü boşluğuna
11 nevha-i hasret: özlem esintisi
12 nevmîd: ümitsiz
13 arş-ı Hudâya: Tanrı katına
14 vüs'at: genişlik
15 tıfl-ı bedî'îsi: güzelliğin çocuğu
16 pür-his: duygu dolu
17 bî-kesti: kimsesizdi
18 şebgâh: gece vakti

Sevgili kamere[1]

20 Sana dikkatle baktığım o gece
Sarışın bir likâ-yı hicrandın;[2]
Süzülürken semâların ince
Tüllerinden, elemli bir yâdın

Kaldı kalbimde.. Sanki sen nâ-kâm[3]
Bir kadındın, şifâsı pek mevhûm;
Rûh-ı sâfında titreyen âlâm[4]
Anlaşılmaz, mü'ebbeden mektûm...[5]

21 Seneler geçti, ben de bir gün âh,
Sarışın ay, senin gibi soldum;
İlk bahârımda bak harâb oldum.

İki hemşîre-i hazânız biz
Her gece birleşirse dertlerimiz
Gömülür mü melâl-i ömr-i siyâh?[6]

Eylül 334 [1918]

1 Orhan Okay tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. "Yeni Türk şiiri 1900-1923," *Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı, s. 481-82 (Ocak-Şubat 1982), 286-564.
2 likâ-yı hicrandın: ayrılığın yüzüydün
3 nâ-kâm: mutsuz
4 âlâm: elemler
5 mektûm: saklı
6 melâl-i ömr-i siyâh: kara ömrün hüznü

Tefelsüf[1]

22 Sekiz yaşında, hayâta yabancı bir küçücük
Çocuktum, oynama bilmezdim; "uslu" derlerdi.
Çocukluğumla fakat ben müfekkiremde[2] büyük
Emellerim var idi hepsi uhrevî, ebedî..

Bir ıztırâb taşırdım; üzerdi kalbimi pek..
Alır beni götürür bir fezâ-yı hücrâda[3]
Boğardı fikrimi.. Aczimle ben figân ederek
Uzaklaşırdım müz'ic düşünceden arada.

23 Yaşardı lâkin o endîşe dâ'imâ bende.
Bu bir tefelsüf-i tıflâne[4] miydi? Belki – fakat
Epeyce bir zaman evvel unuttuğum derde
Bugün yine yakalandım, esîr-i hissiyât.-

Sükûn içinde ve tenhâ, garîb bir yerde,
Derince bir mütefekkir ağırlığıyla vakûr,
Arar idim o siyah şüpheye derîçe-i nûr...[5]
Bakın o dert ne idi: "Hâlıkım[6] benim nerde?!"

1 Orhan Okay tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. "Yeni Türk şiiri 1900-1923," *Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı, s. 481-82 (Ocak-Şubat 1982), 286-564.
2 müfekkiremde: düşüncelerimde
3 fezâ-yı hücrâda: uzak fezada
4 tefelsûf-i tıflâne: çocukça felsefe
5 derîçe-i nûr: ışığa açılan pencere
6 Hâlıkım: yaratıcım

Görünmüyordu; eğer yoksa derdim, olmazdı
Bütün bu gördüğüm âlem; işittiğim şeyler:
Ölüm, cehennem, ateş, sonra cennet ü kevser...
O olmasaydı vücûdum nemâ da bulmazdı.

İnandım artık İlâha! Hocam: "Bizi yoktan
Yarattı; kendisi mevcûd idi ezelde dahi"
Diyordu. Lâkin ona aklım ermemişti; yalan,
Yalan diye buluyordum bu fikri pek vâhî.[7]

Ezel, ezel ne demek, ibtidâsı yokmuş onun;
Düşündürürdü beni hep bu şüpheli kânûn.
Sonunda her şeyi reddeyleyip de derdim ki:
Bu âlem olmasa, ahret de olmasaydı, peki,

Kalırdı bir koca boşluk, ki hiç nihâyeti yok.
Uçar, uçar aranırdım muhîtini bir çok.
Ve sonra, derdim, o boşluk da olmasa, meselâ,
Silinse, bitse, yok olsa o vüs'atiyle fezâ

Kalırdı bir kara hiçlik! Fakat bu bir kelime,
Nedir o hiçliğin evsâfı, şekli?- "Yok!" ne demek?
Gelirdi işte o an bir cünun[8] müfekkireme.
Ve muhteriz çekilirdim zemîne titreyerek...

Bugün de aynı su'âlin cevâbına muhtâc,
Gezerken ufk-ı tefekkürde beynimi târâc,
Eder[9] o bir sürü ma'nâsı, şekli yok kelimât.[10]
Neden bu hâk-i serâ'irde[11] âcizim, heyhât!...

8 Nisan 334 [1918]

7 vâhî: anlamsız, yararsız
8 cünun: cinnet
9 târâc eder: yağmalar
10 kelimât: kelimeler
11 hâk-i serâ'irde: sırlar toprağında

Hurafe

Güzel Şam'a

25 Bir gamlı çölün kalb-i ümîdinde gülen Şam,
Fecr-i ezeline ne için indi bu akşam;

Ey aşk u sürûr ülkesi, efsane diyârı;
Sînende coşarken Arab'ın rûh-ı mesârrı[1]

Bitmez sanıyorduk o hey-â-hây-ı tegannî[2]
Her zâ'iri[3] teshîr eden[4] ûdundaki ninni...

26 Bir katre-i mâtem senin âfâkına değmez;
Sende yaşayan mâteme asla boyun eğmez;

Her âşık-ı neş'e sana hüsranla koşardı,
Sende ebedî neş'eler efsânesi vardı...

Billur suların bahçelerinle ne yazık, âh,
Mâzîye karıştın o güzel kuş gibi, nâ-gâh[5]

Her nağme-i şevkin ebedî susmuş, işittim;
Duydum da o son günlerinin râzını,[6] bittim

1 rûh-ı mesârrı: sevinçli ruhu
2 hey-â-hây-ı tegannî: ezginin feryadı, heyheyi
3 zâ'iri: ziyaretçiyi
4 teshîr eden: büyüleyen
5 nâ-gâh: ansızın
6 râzını: sırrını

Gûyâ bize sen son bir ümîdgâh olacaktın!.
Her yer gidip İslâm ile bir sen dolacaktın...

"Evvelde Şam, âhirde Şam!"ın hepsi yalanmış
Sersem beşeriyet, o hurâfâta[7] da kanmış...

Teşrinievvel 334 [1918]

7 hurâfâta: hurafelere

Bir gurup[1]

27 Akşam... Soluyor işte güneş pek verem-âlûd[2]
Bir hüsn-i cefâ-rîz[3] ile ufkun üzerinde,
Bir hande-i hicrân uçuyor rûh-ı terinde..[4]
Ta'kîb ediyor şimdi onu pek elem-efzûd[5]
Reftâr-ı pür-ilhâm ile[6] binlerce sehâ'ib,[7]
Bir manzar-ı mâtemse de lâkin yine câzib...

28 Her şey bu büyük âlihe-i şi'r ü semânın[8]
Peygâh-ı sükûnunda[9] du'âlar gibi lerzân;[10]
Kuşlar bile, cûlar[11] bile bir câmid-i giryân!.[12]
Her şeyde birer yâd-ı gamı rûz-i nihânın...[13]

Ay sapsarı bir çehre-i nâ-kâm[14] ile şimdi,
pür-samt ü hazer,[15] seyrediyor medfen-i şemsi.[16]

1 Kenan Akyüz tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. *Batı Testrinde Türk Şiiri Antolojisi*, (7. bs. İstanbul: İnkılap, 1985).
2 verem-âlûd: veremli
3 hüsn-i cefâ-rîz: acı veren güzellik
4 rûh-ı terinde: taze ruhunda
5 elem-efzûd: büyüyen elemle
6 reftâr-ı pür-ilhâm ile: ilhamla dolu hareketiyle
7 sehâ'ib: bulut(lar)
8 âlihe-i şi'r ü semânın: şiir ve gökyüzünün ilahlarının
9 peygâh-ı sükûnunda: sessiz izinde
10 lerzân: titrek
11 cûlar: akarsular
12 câmid-i giryân: ağlamaklı ve donuk
13 rûz-i nihânın: gizli, saklı günün
14 çehre-i nâ-kâm: mutsuz çehre
15 pür-samt ü hazer: sessiz ve çekingen
16 medfen-i şemsi: güneşin gömüldüğü yeri

Alçaldı semâdan yere bir bûse-i meş'ûm,
İncindi bütün târ-ı elem-beste-i rûhum...[17]

Artık gece.. Zerrin güneş emvâca[18] gömüldü;
Binlerce zebun[19] dillere âlâmı[20] döküldü...

17 târ-ı elem-beste-i rûhum: ruhumun elem dolu karanlığı
18 emvâca: dalgalara
19 zebun: düşkün
20 âlâmı: elemleri

Yangın

Çamlar üstünde yükselen bir nûr
Âsumânın[1] perîsi - her emele
Veriyor gözleriyle reng-i huzûr..
Mavi, nermin, ipekli bir tülle
Bize açmış cenâh-ı pür-şefkat;
Gamlı dünyâda kalmamış mihnet..

Şimdi rûhum, huşû ve hürmetle
Eğilir hâk-i kudsi-i vatana;[2]
Bu musaffâ[3] ve pür-sükûn gecede
Ağlıyordum neşâ'idimle[4] ona:

Vatanım secdegâh-ı rûhumsun
Senin üstünde hislerim lerzân,[5]
Senin üstünde yükselir vicdân
Sana benden sitâreler[6] doğsun
Diyerek fahr içinde belki bir ân
Geçecekti..

1 âsumânın: gökyüzünün
2 hâk-i kudsi-i vatana: kutsal vatan toprağına
3 musaffâ: arınmış
4 neşâ'idimle: mısralarımla
5 lerzân: titreyerek, titreyişli
6 sitâreler: yıldızlar

Fakat nigâh-ı kamer;
Soluverdi: Nedir dedim, bu duman,
Veriyor hüsn-i mâha[7] zıll-ı keder?.[8]

Ufkun üstünde bir kızıl timsâh..
Bir cehennem kadar büyük mü günâh?
Tâ uzaklarda bir cihan yanıyor,
Bir figan her tarafta "Yangın var!"
Bu şe'âmetle[9] kâ'inat ağlar;
Hasta kalbimde bir damar kanıyor...

329 [1913-1914]

7 hüsn-i mâha: ayın güzelliğine
8 zıll-ı keder: keder gölgesi
9 şe'âmetle: uğursuzlukla

Sarı güller

Safiye Sultan'a

Senin merâret-i yâdınla gamlı geçen
Bahârın en güzel, âsûde bir sabâhıydı:
Nasılsa, bilmiyorum, giryedâr[1] kalbimden
Doğan heves, beni bir anda bâğa indirdi..

Sükûta münkalib olmuştu[2] şûr-ı buhrânım[3]
Sükût etti tabî'at önünde isyânım..
Düşüncelerle yorulmuştu fikretim, kalbim
Semâda yerde şetâret, şetâret-i nevvâr.[4]
Hayâtı gösteriyordu, emin tebessümkâr..
Ne gaflet âh dedim: "Ben hayâtı sevmeliyim."

Uzandı gölgelenen gözlerimde bir heyhât!
Sorunca rûhuma: "Göster, nedir sürûr-ı hayât?"[5]

1 giryedâr: ağlayan
2 münkalib olmuştu: dönüşmüştü
3 şûr-i buhrânım: coşkulu buhranım
4 şetâret-i nevvâr: aydınlığın sevinci
5 sürûr-ı hayât: yaşam sevinci

O anda titredi gönlüm, evet, uzakta biraz
-Hüzünlü hâtıra ki bir zerî'a-i feryâd[6] -
Uzakta bir sarı gül bir gül, âh pek nâ-şâd![7]
Senin o çehre-i zerdindi,[8] sanki, reng-i niyâz..[9]

"Yazık bütün solacaklar," demişti nazlı sesin
O sesti şimdi solan: Gül açıldı, sen bittin!
Sen âh; solmamış olsaydın ey Safiyye-i yâr!
Yolunsa keşke bütün gülleriyle zülf-i bahâr..

Mayıs 329 [1913]

6 zeri'a-i feryâd: yakınış vesilesi
7 nâ-şâd: mutsuz
8 çehre-i zerdindi: soluk çehrendi
9 reng-i niyâz: duanın, yalvarışın rengi

Bir resmin altından

33

Solmuş gibi, ölmüş gibi bî-reng ü ta'abnâk[1]
Ey çehre-i zerdim,[2] nerede nûr-ı şebâbın[3]
Son nağmesi de sustu mu rûhumda rebâbın
Kırdın bütün âmâlimi[4] ey ömr-i emel-çâk!..[5]

Ey gözlerimin tâze tebessümleri eyvâh
Bilmem sizi ben hangi hazânın[6] kuru, hasta
Yaprakları üstünde dağıttım da bıraktım;
Bir pembe ufuktan dönerek zulmete[7] baktım
Solmuş gibi, ölmüş gibi bir çehre-i gamgâh
Dargın gibi hiç gülmüyor artık bu hayâta...

329 [1913-1914]

1 bî-reng ü ta'abnâk: renksiz ve yorgun
2 çehre-i zerdim: soluk çehrem
3 nûr-ı şebâbın: gençlik ışığın
4 âmâlimi: emellerimi
5 ömr-i emel-çâk: arzuları yerine getirmeyen yaşam
6 hazânın: sonbaharın
7 zulmete: karanlıklara

Yavru kuş

Gamlı bir kıştı, her taraf solgun;
Yerde donmuştu sanki rûh-ı ümîd
Yükselirdi semâlara, yorgun,
Titrek eller gibi gusûn-ı kadîd...[1]

Penceremden ölen çiçeklerimin
Reng-i ye'siyle münkesir, mağmûm,[2]
Düşünürken elemli, pek nermin,
İnci bir sesle titredi rûhum!

Buzlu bir dalda nazlı bir yavru!
Ağlıyor rûhunun enîniyle..
Sanki donmuş gözünde bir şûle;
Küçücük kalbi bir yıkık bârû!.[3]

Anladım âh, bir yetîm-i hazân;[4]
Lâne-i müşfikinden[5] artık uzak..
Kim bilir, belki annesiz kalarak
Buzlu dallarda müştekî, nâlân

1 gusûn-ı kadîd: ince dallar
2 münkesir, mağmûm: kırık, gamlı
3 bârû: kale duvarı
4 yetîm-i hazân: sonbahar yetimi
5 lâne-i müşfikinden: müşfik yuvasından

Bekliyor ömrünün nihâyetini..
-Yavru kuş, kalb-i rikkatimle seni
Isıtır hem de her şikâyetini
Dinlerim hiç sıkılmadan, gel e mi!

Diye tuttum dalı, fakat heyhât,
Yavru kuş hasta bâlini[6] açtı
Beni bir zâlim-i sükûn u hayât
Sanarak daldan ayrılıp kaçtı.

Âh, o ânda kırıldı rûhum pek;
Ağladım: ben mi zâlimim? diyerek...

329 [1913-1914]

6 bâlini: kanadını

Heyhat

Şiire

Şu beyâbân-ı hayâtın[1] reh-i ummânında[2]
yürüyorken bî-tâb,
Yorulan rûhumu sînende uyutmak diledim,
Sende bir vecd-i semâvî duyarak ey şi'rim.

Gamlı, bî-rûh[3] uzanan çöller içinde sersem,
Yaşadım; her nefesim oldu bana cür'a-i sem.[4]
Koşup âgûşuna[5] geldim emel-âvâre, harâb;
Ağlayan kalbime artık olacaktın mihrâb...

Bekle yurdum bütün ümmîdimi şimdi senden;
Şu uzak göklere uçmak için âsûde ve şen,
Çırpınıp inleyerek gözyaşı döktüm me'yûs.
Bana sensiz geçen ömrüm oluyordu kâbus!..

Sanıyordum seni bir arş-ı huzûr..
Âsumânında[6] açıldıkça senin bir heyecân,
Rûh u kalbimde o ân
Eriyordu bütün âlâm ve fütûr..[7]

1 beyâbân-ı hayâtın: hayat çölünün
2 reh-i ummânında: uçsuz bucaksız yolunda
3 bî-rûh: ruhsuz
4 cür'a-i sem: zehir yudumu
5 âgûşuna: kucağına
6 âsumânında: gökyüzünde
7 âlâm ve fütûr: elemler ve usanç

Heyhât,

Bilmiyordum ki senin va'd-i sükûnun[8] da yalan,
Bilmiyordum ki senin tuhfe-i nûrun[9] da figân;
Haşmet-i hüsnü ve rengiyle yıkıldı âfâk,[10]
Ser-i hicrânıma[11] çöktü, o mülevven;[12] berrâk
Göklerin şimdi yerinde kara bir boşluk var:
Ducret-i rûhuma[13] orda gülüyor baykuşlar...

333 [1917]

8 va'd-i sükûnun: sükûn vaadin
9 tuhfe-i nûrun: ışıklı armağanın
10 âfâk: ufuklar
11 ser-i hicrânıma: hicranlı başıma
12 mülevven: rengârenk
13 ducret-i rûhuma: ruh sıkıntıma

Sustum[1]

Anneme

Odamın gamlı uzletinde bugün
Ağlıyorken hayâtıma, küskün,

Eski bir hâtırayla sustum da
Hep çocukluk uyandı yâdımda.

On yıl evveldi; tıpkı bir kelebek
Gibi cevvâl, şendim.. Eğlenmek

En büyük derdim, en büyük emelim;
Gülmeyen bir hayâta muğberdim.[2]

Kısacık elbise, dökük saçlar,
Uçarak rûhen âsumâna kadar,

Unuturdum hayâtı baz'an pek;
Hep muhîtim semâ, deniz ve çiçek...

Pek uzaktım melâline[3] ömrün,
Bilmiyordum ki hep söner bir gün

O çocuklukla çıldıran hisler;
Seneler ömrü zehr ile besler...

1 Necdet Sander tarafından yayına hazırlanan Şükûfe Nihal, *Şiirler*'de (İstanbul: Sander Yayınları, 1974) yayımlandı.
2 muğberdim: küskündüm, kırgındım
3 melâline: hüznüne

Leblerimden[4] medîd[5] kahkahalar
Bir boşalmak için bahâne arar.

Kâ'inata güler, gülerdim ben;
Hep muhîtim gülerdi neş'emden.

Ba'zan artık bıkardınız da o şüh
Kahkahâtım sönerdi pek mecrûh.[6]

Yine bir gün şafak kadar lekesiz
Gülüyorken darıldınız hepiniz:

- Yeter artık, kızım, biraz sussan...
Ben bu ihtâra münfa'il,[7] bir ân

Susarak bir bahâne gözlerken,
Sarışın, tâze bir kadın, öteden:

- Bırakın bâri şimdi gülsünler;
Kalacak mı bu neş'elerden eser?

Gibi bir felsefeye başladı, ve
Yine rûhumda çınladı neşve...

Odamın gamlı uzletinde bugün
Düşünürken hayâtımı, küskün;

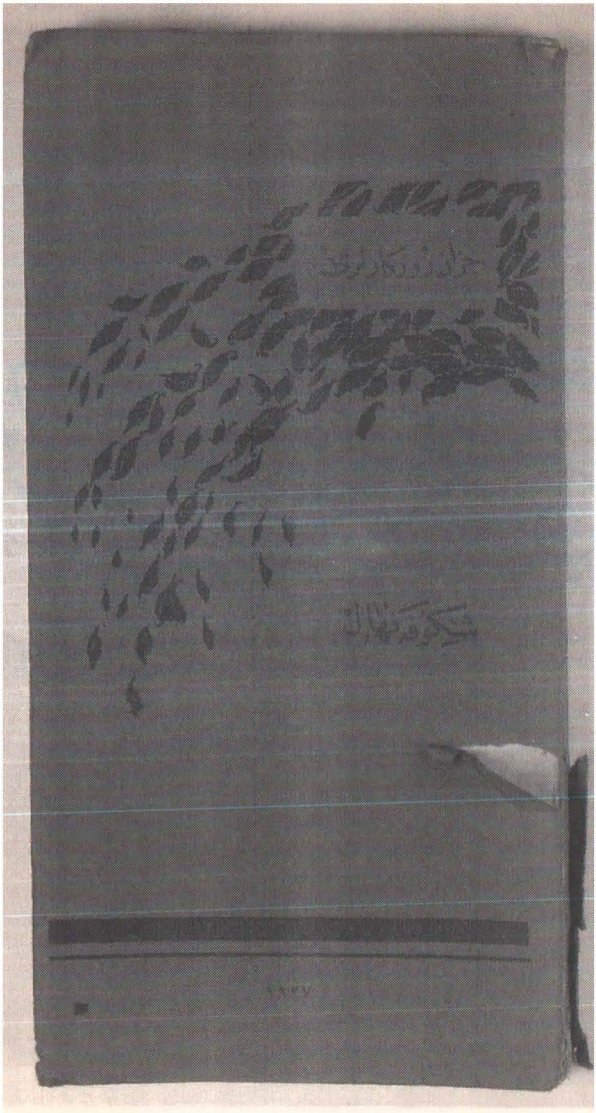
4 leblerimden: dudaklarımdan
5 medîd: uzun
6 mecrûh: yaralı
7 münfa'il: gücenmiş

Sustum anne, müebbeden sustum;
Her taraf sis.. Boğuldu bak rûhum...

Şükûfe Nihal

Hazan Rüzgârları

Sanayi-i Nefîse Matbaası

1927
İstanbul

Şükûfe Nihal

Hazan Rüzgârları

ŞİİRLER

1927

Güncel Basım
2008

Yayıma Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu
Son Okuma: Ali Emre Özyıldırım
Latin Harflerine Aktaran: İrfan Dağdelen

Hazan rüzgârları...

*Dökülen yapraklara**

Kollarıma düştünüz
Solgun periler gibi;
Rûhumla öpüştünüz,
Bir ümit diler gibi...

Kalbinizde bir ra'şe,[1]
Son emel gibi hazin;
Gurûb eden güneşe
Daldım, elemli, bedbin..

Tâze, yeşil renginiz
Daha hayat beklerken,
Dedim: bu hazan hissiz
Ve zehirli bir diken!..

Düşündüm, bin hicranla
Varlıktan kalan izi;
Ve rûhum damla damla
Yıkadı çehrenizi...

Pek hazin bu iltică,
Âh, zavallı yapraklar!.
Gülşende gül solunca
Bülbül acz ile ağlar...

* Bir hazân akşamı kucağıma dökülmüşlerdi.
ra'şe: titreyiş

Bu hazan rüzgârları
Hepimizi dökecek..
Toprakların şikârı[2]
Burda biten her çiçek!..

2 şikâr: ganimeti, avı

Hicret

Muhacir kuşlara

Sonbahârın gamları
Ürküttü mü pek sizi?
Terk edip bu diyârı
Ağlattınız hep bizi...

Solgun gökten ince bir
Bulut gibi geçtiniz;
Altınızda titretir
Sizi, coşkun bir deniz...

Çok uzak mı, nereye,
Ey semâvî yolcular?
Hangi ılık bâdiye[1]
Yolunuzu karşılar?

Bu hicretin son izi
Sönüyorken ufukta,
Soldurmuştu her benzi
Sanki hazin bir sevdâ

Siz giderken bir melâl
Rûhunuzdan uçardı;
Hasta, beyaz bir hilâl
Size yollar açardı...

1 bâdiye çöl, sahra

Nerde şimdi bahârın
Müterennim,[2] şen sesi?
Gittiniz; bu diyârın
Hiç kalmadı neş'esi...

Şimdi tenhâ ve çıplak
Sizsiz kalan her bahçe...
Yere düşen şu yaprak
Rüzgârlara eğlence...

7 Boş yuvalar artık gam
Doludur; yok bir zâ'ir..[3]
Ağlar, orda, her akşam,
Yalnız, hasta bir şâ'ir...

2 müterennim: terennüm eden
3 zâ'ir: ziyaretçi

Seyhan sahillerinde

Adana'ya veda

8

Bir kaya üzerinden
Sihirli, coşkun coşkun
Akıp giden Seyhan'a
Daldım da garip, mahzun;
Dedim: Güzel Adana
Vedâ', bu akşam, sana!..

Beyaz bir gurup vardı..
Seyhan'ın billur sesi,
Tabî'at rü'yâsının
Sevdâlı bir bestesi...
Dedim: Rûhumu sarsın
Güzel Adana, yasın

Yeşil, ipekli tüller
Serilmiş ufka kadar...
Dalgalandı, esince
Tatlı, serin bir rüzgâr..
Dedim: Âh, bu son gece,
Gökte ayı sezince...

9

Uyanırken yıldızlar,
Ova sükûta vardı;
Suların dudağında
Gizli bir du'â vardı...

Dedim: Kaldım ağında!.
Sihir var toprağında!..

Beyaz saçlı Toroslar
Bulutlara uzanmış..
Onları gören insan,
Bir i'tilâya kanmış..
Dedim: Duyar mı hüsran,
Bu yerlerden feyz alan?

Neîtî yollardan geçtik;
Turunç bahçelerinden
Esen serin rüzgârın
Itriyle baygındım ben..
Dedim: Ölmez bir yarın
Nasîbi bu diyârın..

Baktım geldiğim yola;
Seyhan şimdi uzakta..
Şen yolcunun rûhuna
Bir hicran rengi aktı..
Dedim: Güzel Adana,
Vedâ', bu akşam sana!..

Temmuz yaprağından sonra

11

Yüzünü yıkamış gibi yeryüzü;
Her şeyin parlıyor neşveyle[1] gözü..
Gökten bir damla nur düşer zemîne;
"Gün aydın!" der eşya hep birbirine..
Dallarda cilalı bütün yapraklar,
Çimenler billurdan katreler saklar.
Titreşir üstüne güneş düşünce;
Barışır yerle gök bir öpüşünce...

12

Kurşunî perdeler kalkar ufuktan;
Uzakta yatar bir gümüş buhurdan..
Koşar, sıçrar serin, yeşil kurbâlar[2]
Her kovuktan bir çift zümrüt ışıldar
Bir kuş kanadını çırpar bir dalda;
Dökülür nağmeyle son damlalar da...
Topraktan çıkan bir mu'attar[3] buhar,
Temmuzda sanılır geçiyor bahâr...

1 neşveyle: coşkuyla, neşeyle
2 kurbâlar: kurbağalar
3 mu'attar: hoş kokulu

Başka ay!

Matemlinin defterinden

13

Nasıl oldu, bilmem ki,
Perdemi bir el, sanki,
Kaldırdı bile bile;
Dedi; aya bak ille!.
Yıllar geçti.. Güzel ay;
Yine mavi bir saray
İçinde, haşmetinle,
Neş'enle karşımdasın;
Geçmiş demek ki, yasın!

14

Yıllar.. Ne uzun yıllar
Geçti hicranla, gamla..
Ay, gülme öyle, ağla!.
Bir akşam, sert bir rüzgâr
Esti ve mavi gökler
Ağladı damla damla..
Durgun gölde köpükler
Coştu keskin bir samla...

Gök bulutlarla doldu;
Yıldızlar tek tek soldu..
Sen de yorgun, durgundun;
Belki ona vurgundun!..
Cici, üşürsün, diye,
Uzandı pencereye
Onun hisli elleri...

Dışarıda bir serseri
Rüzgâr, camları deler
Gibi azdı, çıldırdı,
Bu ses bizi yıldırdı;
İndi kalın perdeler...

Hatırlar mısın biraz,
Nasıl başladı o yaz,

Üçümüzün sevdâsı?
Kalbimizin devâsı
Sanki birbirimizdik..
Âlemin rûhu bizdik..
Senin gül-gun hâlende
Yerleşmişti bir akşam
Gözlerimiz, ansızın..
Ay, söyle biraz sen de
Rü'yâsını o yazın!.
Tepede tatlı, ince
Bir rüzgâr esiyordu;
Rûhumuzu ilk aşkın
Cinneti eziyordu..
Dedi: Üşüme sakın!.
Üçümüz: o, sen ve ben,
Tepeden indik koya
Rûhumuz titreşirken
Gölgemiz vurdu suya..
Ve, artık, ayrılmadık!.
Üçümüz: o, sen ve ben,
Öyle birdik ki, hissen..

Haftalar, aylar geçti;
O, solgunca bir gençti;
16 Hassas, manolya kadar..
Bir akşam, sert bir rüzgâr
Esti ve mavi gökler
Ağladı, damla damla..
Durgun suda köpükler
Coştu keskin bir samla...
Gök bulutlarla doldu;
Onun da rengi soldu..
Ay, düşün, titre biraz!.
Çehren olsun bembeyâz!.
Koyu kızıl perdeler
İnmişti birer birer..

Sokularak yanıma,
Dedi: Cici ağlama!.
Her sa'âdet geçecek..
Var mı solmayan çiçek?..
Ve bir lahzada söndü;
Âlem mezara döndü...
Yıllar, çok uzun yıllar
Geçti, hicranla, gamla;
Perdelerim kapalı,
Bu mâteme tapalı!...
Ay, titre biraz ağla!.

17 Yıllarca zulmetlerde[1]
Kaldım, görmedim seni;
Sandım, mecruhsun[2] sen de
Yâd ederek gideni!.
Neş'enle bakacaksan
Hâlâ, karşımdan çekil!
Bize âşina olan
Başka aymış, bu değil!..

1 zulmetlerde: karanlıklarda
2 mecruhsun: yaralısın

Seni dinledikten sonra

18

Esti mechul bir rüzgâr
Gibi ufkumda sesin...
Rûhumda bir füsunkâr
Cilve yaptı nefesin...

Kopardı gizli bir ok
Zincîrimi topraktan..
Benliğimin farkı yok
Âvâre bir yapraktan..

19

Esîrî[1] kanadında
Dalga dalga yükseldim;
Mavi gökler altında
Hazin bir vecde geldim..

Başım sarhoş, hummâlı,
Bulutlara sarıldı;
Dünyâya mu'ammâlı
Rûhum artık darıldı...

Kalbimde ölmez, ölsem
Bir lahza heyecânın;
Topraklara gömülsem
Fevkindeyim cihânın

1 esîrî: uçucu, yüce

Bugün, seninle kaldı
Baş başa muhayyilem;
İlhamı senden aldı,
Versen de hicran, elem..

Soldu ma'nâsı bence
Yaşamanın, ölümün;
Telleri bak, ne ince
Bağladığın düğümün!..

Çaldın![1]

Karanlık gecelerde
Hicrân ile inledim;
Sesin akseder, diye
Boşlukları dinledim...

İsmin, dudaklarıma
Düşmüş bir kıvılcımdı..
Bir hummâ aleviyle
Kaç kere çıldırdımdı...

Bir damla su istedim
Elinden, şifâ için..
Gülümsedin; karşımda
Kaya gibi hissizdin..

Bu, artık son inkisâr,
Ve bu son yaralanış!..
Benden bir bahâr çaldın;
Kalan ömrüm, bütün kış!...

1 Kenan Akyüz tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, (7. bs. İstanbul: İnkılap, 1985).

Diner mi?[1]

22 Çılgın gibi, bugün de
Özledim, duydum seni..
Ölmeyen şey, içimde,
Bugün de yedi beni...

23 Bir lahzacık çehreni
Görmek için bir lahza;
Öyle harâb oldum ki!.
– Beni öldüren ezâ
Dinecek miydi sanki?.
Diner mi hiç bu hicrân,
Bu sonsuz gönül derdi? –
Rûhuma, yine hüsrân,
Yine karanlık yoldaş...

Gözyaşımla ürperdi
Yine sular bu akşam;
Sulara bir damla yaş
Gibi süzülüp aksam!..

1 Kenan Akyüz tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, (7. bs. İstanbul: İnkılap, 1985).

Hicran ne kelimedir?

Muhsine Salih'e

24

Hicrânın da anladık
O acı lezzetini...
Çektik dünyânın, artık,
Olanca mihnetini...
Çok gençtik.. Başımıza
Beyâz karlar döküldü..
Bakarak yaşımıza,
İstifhâmlar büküldü...

25

Ürkütülmüş kuşlara
Benzer hâlimiz vardı;
Ağlardık, ara sıra,
Kim duyardı, anlardı!..

Anlamıştık çok erken
[Felsefe-i hayâtı];
Şu hükmü verdik, birden:
Hayât katı, çok katı!..

(Hicrân) ne kelimedir?
Öğrenmemiştik bile?
Rûhumuz bin bir zincîr
İçinde çekti çile!..

Aynı taşa çarpılmış
Kaç baş vardır hayâtta?
Mezârı tek yapılmış
Esîriz kâ'inatta!.

Niçin

26 Ufuklar sarardı;
Sular karardı..
İçimde müphem bir
Üzüntü vardı..
Lambamı yaktım,
Resmine baktım..
Ve gördüm ki, hissen
Senden uzaktım..

27 Öyleyse, ya, niçin
Rûhumu, için için
Kemiren bu müphem şey,
Değilse, senin için?

Hissen senden uzaksam,
Böyle her akşam,
Niçin gam duyuyorum
Hangi tarafa baksam?!

Sükûnum

Size

28 Düşündürdü sizi pek, zannederim, sükûnum
Dediniz: "Siz ayrı bir âlemsiniz, bizden
Neler yaşar kim bilir,
Rûhunuzda hayâlen!.."
- Uzun yıllar var ki, ben böyle sâkin, mahzûn..
Bu vahşîce inzivâ, bir hicrânın izidir,
Rûhum, ölü bir deniz,
Ka'rındadır[1] her elem...

29 Ağlarsınız, şüphesiz,
Bu hicrânı söylesem!.
Yalnız size bir misâl;
Dinleyin; bu bir hayâl:
Sîmâsı berrak, rengîn,[2]
Ufukları âteşîn;
Sâhilleri âsûde,
Güneşleri pür-hande
Güzel bir bahçe vardı..
Kalbine nûr yağardı..
Çiçeklenmiş her fidan
Saklardı bir âşîyân...[3]
Yeşil yollardan kayar

1 ka'rındadır: derinliklerindedir
2 rengîn: renkli
3 âşîyân: kuş yuvası

Gümüşten bir cûybâr..[4]
Hülyâ renkli çiçekler,
Sevdâlı kelebekler,
Neş'esiydi bahçenin;
Geçmemişti bir enîn
Nazlı ufuklardan;
Bilmezdi nedir hicrân!.
Her bülbülün nağmesi
Aşkın ilâhî sesi;
Gökler ilhâm dünyâsı
Zemînde aşk rü'yâsı...

Bu bahçenin perîsi,
Hülyâların enîsi;[5]
Bahârına doymadan,
Suya bir gül koymadan
Geçti hâ'in bir sarsar,[6]
Harâb oldu gülistân...
Bugün ondan kalanlar:
Gördüğünüz mâtemli sükûn, derin bir hicrân

4 cûybâr: ırmak
5 enîsi: yakın dostu
6 sarsar: fırtına

Mudanya Zaferinde

Mudanya zaferinde

Vatanıma

Gün ağardı bir seher
Dumanlı dağ başında..
Güldü nazlı perîler
Toprağında, taşında...

Bitti meş'ûm karanlık,
Bak, ufka şafak vurdu..
Baykuş yerine, artık,
Bülbüller lâne[1] kurdu...

Gümüşlendi o kanlı
Dereler, çaylar, yine...
Ayşecik nazlı nazlı
Dalacak sînesine...

Yine buldu genç çoban
Zümrütlü ovasını..
Kâm aldı[2] kavalından;
Avundurdu yasını...

Gün doğunca bir seher
Dumanlı dağ başında;
Hakkolundu bu zafer
Vatanın her taşında...

lâne: yuva
kâm aldı: umduğunu elde etti

Son dua[1]

Büyük Harb gecelerinde

Sessiz, kara gecelerde, Allâhım,
Senden nûr isteyen, hasta bir âhım!.
Yıllar var ki, bekliyoruz bir ümîd,
Âsmân-ı kudretinden, bu şehîd
Vatan için... Ellerimiz göklerde
Senden gufrân[2] ve şefâ'at bekledi;
Nedâmetli alnımız, hep yerde;
Minâreler, niyâzlarla inledi...

Gamlı gamlı dergâhında ağladık;
Milyonlarca kahramanı, arşına
Kurbân ettik... Ümîd ile yolladık;
Bir nûr indir şehîdlerin taşına!..
En kıymetli yerlerimiz, - ne acı! –
Kalbimizden kopup kopup gittiler..
Bu inkırâz[3] yollarında, sen acı
Da Allâhım, etme bizi der-be-der...

Bir vatansız esîr etme bizi sen,
Bî-günâhlar hürmetine, ya Rabbi!.
Bahtımızın son yıldızı düşmeden,
Lâyık eyle rahmetine, ya Rabbi!..

1 Kenan Akyüz tarafından Latin harflerine çevrilerek yayımlandı. Bkz. *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, (7. bs. İstanbul: İnkılap, 1985).
2 gufrân: merhamet
3 inkırâz: çöküş, düşüş

Bayrağıma

Anadol'la ayrılık senelerinde

36

Yeşillikler üzerinde,
Hilâlinle mağrûr, zinde,
Kanat geren bir nûr musun?
Sen böyle hür uçuyorken
Vatanın rûhu uyusun,
Gölgen altında dinlensin..
Ona bu dem huzûr veren,
Güzel bayrak, ancak, sensin!..

37

Yine hüzne kapıldım bak,
Bizden ayrı kalmış, uzak
Bir vatanı düşünürken!
Bir âh uçtu hilâline,
Gizli bir ses geldi senden
Rüzgârlarla, duydum; dedi:
- Sakın, düşme ye'se, yine,
"Azim" Türk'ün son ümîdi...

Muhacir çocuklarına

38 Bir yeşil âlemin son bahârında
Dağıldınız, nâ-gâh,[1] boynunuz bükük..

Mâtemi dinmeyen gam diyârında,
Hayât, size oldu çekilmez bir yük!..

Renginiz soluk bir hazân yaprağı;
Belli, yurdunuzun bozulmuş bağı!.

39 Yâsemin çehreli, güzel yavrular;
Ne çabuk düştünüz hicrân yoluna!

Burada sizleri kim arar, sorar?
Kim alır şefkatle sizi koluna?

Burada, evet, âh, bu hissiz ilde,
Size açılacak kaç kucak vardır?

Hâlâ neşvesiyle çınlayan belde,
Kaç yetim gözünü silmeye kâdir?..

1 nâ-gâh: ansızın

Zehirli sisler...

Sabahından ümitli bir haber beklediğimiz
Mütareke gecelerinde

Dalga dalga zulmet[1] indi, güzel, belde, üstüne;
Fidanlarda yavru kuşlar susmuşlardı hep yine...
Kefen renkli perdeler de sükûn ile kapandı;
Arkasında türbe gibi, sönük birer mum yandı..

Âciz, ürkek, yuvasına çekildi her zî-hayât;[2]
Vahşet veren bir uykuya daldı artık kâ'inat!.
Dolaşıyor, başımızda, şimdi hâ'in, müfteris,
Rûhu boğan zehirli bir yığın sis...
Her sâniye biraz daha yakınlaşır, alçalır;
Zehir dolu havasından ma'sûm belde bunalır!..
Yaklaşma, dur; hâ'in nefes! Bu gece,
Rûhumuzu boğuyorken, gizlice;
Gökte Türk'ün baht ışığı yanacak,
Gölgesinde yükselecek al sancak!...

1 zulmet: karanlık
2 zî-hayât: canlı

Bekliyorum mukaddes nûr, yolunu,
Heyecanla karanlıklar içinde..
Bağlı, kalbim, bir ilâhî ümîde;
Boğul artık Şark'ın kara şu'ûnu!..[3]
Ufuklarda, işte, ulvî ve mağrûr,
Açılıyor donuk rengi, hilâlin!.
Sen de böyle doğacaksın, büyük nûr!.
Elbet bizi kurtaracak celâlin!...[4]

3 şu'ûnu: olayları, işleri
4 celâlin: yüceliğin

Arıburnu şehitlerine

42 Yalçın kaya üstünde
Kasırgalar uğuldar;
Bin vâveylâ koparır,
Gün batınca baykuşlar...

43 Savrulur taştan taşa,
Hıçkırır bin bir kadîd..[252]
Yok onlara bu vahşî
Tepelerde bir ümîd...

Siperlerin altında
Yatan mechûl kahraman!.
Bu kimsesiz tepede
Var mı seni arayan?.

Ne bir fidan, kanınla
Sulanan topraklarda,
Ne de bir taş parçası!..
Yalnız uzaklarda

Ak saçlı bir ninenin
Gözyaşları çağıldar..
Ve başında, dinmeden,
Uğuldar kasırgalar!...

252 kadîd: iskelet

Cevapsız Sual

Cevapsız sual

*Reşika'ya**

47 Solan yapraklarla beraber soldun..
Donunca o büyük, siyâh gözlerin,
Dudağında kaldı inci sözlerin..
Ne hazîn, güzel bir taş bebek oldun!.
Neden bu kırılış böyle erkenden

49 Görmeden ömrünün bahârını tam,
Gül yüzün nazlı bir hüzne büründü..
Doğmadan ufkunda, gün, çöktü akşam;
Başına o meş'ûm kanat süründü...
Yeşil bir fidandın daha yavrum, sen,
Neden bu kırılış böyle erkenden?..

* On altı yaşında ölen hemşirezadem.

Bir kış günü yollarda

Reşika'ya

Bu dağlar, bu kırlar senin içindi,
Sen gittin; onlar, bak, mâtem giyindi..

Hicrâna büründü güneş, gök bile;
Sen sustun, kuşlar da gelmiyor dile!..

Çağlayan ırmaklar ye'sinden dondu;
Sensizlik âleme zehirler sundu..

Bahârdın, rûhtun sen, gittin gideli,
Kalblerde ağlıyor bir hicrân teli...

Dağıldı neşvemiz, çöktü yuvamız;
Hastayız; sen misin bizim devamız?..

Bahar günlerinde

Reşika'ya

Kopardı bir kasırga
Yavrum seni temelden;
Sen göçtün; biz de göçtük
Âlemde her emelden!.
Kırılmış bir dal gibi
Uzandın topraklara..

52 Bilmiyoruz nerdesin?
Gittin çok uzaklara!..
Karanlık, karlı bir kış,
Bir yıl geçti üstünden..

Görünmedin; demek ki,
Ebediyyen; gittin sen!.
Günler, haftalar, aylar
Geçti ve geldi bahâr;
Güzel çocuk, tâ içten
Biz olmuşsuz târ u mâr...

Görmüyoruz bu güzel
Gökyüzünü, güneşi..
Mâdem ki kaybolanın
Doğmayacak bir eşi....

Fütur Dakikaları

Fûtur dakikaları

Mabuttan niyaz

55 Rûhum yükseldi göğe rûhunu bulmak için;
Ma'bûdum, sen nerdesin? Gökler karanlık.. Niçin?.
Yükselt kara topraktan bir lahza olsun, beni;
Çek arşına, nûrlandır, aşkınla titreyeni!..

56 Şikâyetim var sana, dinlemez misin Rabbim?
Gurbette benzim soldu; kırıldı hasta kalbim!.
Yaşadığım kâ'inat benim vatanım değil;
Yabancı bir âlemde benliğim oldu sefîl!..
Kalbime koyduğun nûr sönüyor günden güne;
Yaşıyorken her günü acı duyarım düne!..
Ümitle sarıldığım eller hep diken diken!.

Işık sandığım gözler rûhuma oldu medfen!.[1]
Başımı dayadığım dizler kaya gibi sert!
Lâhûtî[2] bir şefkate öyle oldum ki hasret!..
Bu yabancı âlemde kimsem yok, yapyalnızım,
Şe'âmetle parlıyor geceleri yıldızım..
Tek bir nefes almaktan korkuyorum artık, ben,
Vaz geçtim hayâtımdan, gençliğimden her şeyden;
İlâhî, ebedî bir sükûn istiyor, rûhum;
Asırları yaşamış gibi yorgun, mecrûhum..[3]

1 medfen: mezar
2 lâhûtî: tanrısal
3 mecrûhum: yaralıyım

İnsanlığa

Gazi'ye suikast günlerinde

57 Çamurdan halk olundun;[1]
Çamur kaldın mü'ebbed..
Değişmiyor, inandım..
Asılda olan tiynet...

Kirletti târîhini
Ellerinin lekesi..
Şân yerine duyuldu
Sukûtunun[2] nefesi..

58 Bataklıklarda kaldın,
Yükselmedin güneşe..
Muhtâcdı şeytân da, tam,
Senin gibi bir eşe...

Bâri onun sıfatı
Çirkinlikti; şeytândı...
Sana verdiği nâma
Hâlık[3] bile utandı...

1 halk olundun: yaratıldın
2 sukûtunun: düşüşünün
3 Hâlık: Tanrı, yaratıcı

Zulmetlerde[4] yaşadın,
Ulviyeti sezmedin;
Korkunç akrepler gibi
Sokmaktan hîç bezmedin!..

Kaldır yüzünden artık
Yaldızlanmış maskeni;
O canavar çehrenle
Görsün kâ'inat, seni!..

Yıkıldı son desteğim,
Kırıldı son îmânım..
Sönmeyecek bir şeyle
Sana karşı isyânım...

59 Seni girdaptan çeken
Ellere nankör olduṇ;
Ve sonra yaşamaya
Kendinde bir hak buldun!.

Be'isle beynim, kalbim
İstedim parçalansın...
Çünkü bir ses diyor ki:
İşte sen de insânsın!..

4 zulmetlerde: karanlıklarda

Şüphe

Büyük Fikret'in ruhuna

Anlamadım mayanı, nedendir, ben, ey beşer!.
Hakîkaten bir avuç balçık mıdır kıymetin?
Nikâbının[1] altında kıvranan his, yalnız, "şer!"
Hâ'inlikte şeytândan büyük müdür kısmetin!..
Ürperiyor tüylerim, varlığında her zerre

Bir zehirli mâddeyle yoğrulmuştur; inandım..
Bakınca her çehreye dikkatlice, bir kere;
Kaçıyorum mü'ebbed.. diyorum ki: aldandım!..
Ben ki, seni melekler kadar takdîs ederdim,
Bir zamanlar.. Sanırdım, insân fenâ olamaz!.
Gördüğüm her günâha "Yanlış gördüm, ben! derdim;
Büyük insân kalbinde dalâlet yer bulamaz!.."
Tecrübeler o ma'sûm görüşümü incitti..
Hakîkati gösterdi parçalanan bir perde..
Safvetimle[2] yaşayan efsâneler hep bitti;
Şimdi kalbim bir hâ'in maksat arar her yerde...

1 nikâbının: peçenin
2 safvetimle: saflığımla, temizliğimle

Umman yolu

Sana!

İçim öyle üzgün ve gâyesiz ki;
Unuttum o sonsuz sevgini bile!.
Sevenler yaşarlar belki ümitle;
Hayâlin de soldu karşımda, sanki!.

Suya düşmüş ölü bir yaprak gibi,
Geçerim her gün bin yabancı sâhil!.
Gözüme hîç bir şey âşinâ değil!.
Yolum, bir ummâna dalacak gibi...
Bırakın elimi bu yol çok güzel,
Sarmasın gâyesiz rûhumu bir bağ;
İçimde bitmişken artık her emel;
Gönlümde yanmasın yeni bir çırağ...

Siyah zincir

65 Bu hicrân günlerinin
Bilmem ki, sonu yok mu?
Gelecek acı günler,
Geçenden daha çok mu?.

Bir rub'[1] asrı geçen
Hayâtımı düşünsem:
İçinde âsûde bir
Lahzacık yok! Hep elem!..

66 Her gün bir feci'ayla
İsyân ettim, ağladım;
Her derdimin ucunu
Ôtekine bağladım,
Böylece hayât, artık,
Oldu bir siyâh zincîr..
Bin bir halka içinde
Rûhum nâ-çâr[2] bir esîr...

1 rub': çeyrek
2 nâ-çâr: çaresiz

Kasırga

66 Nazlı bir nesîmin[1] nevâzişinden[2]
Bile hassâs rûhum ezâ duyarken;
Zâlim kasırgalar omzuma çarptı..
Atıldığım yollar, ne müthiş sarptı!..

67 Zedelendim.. Bütün rûhum kanadı..
Kırıldı ömrümün rakîk[3] kanadı!..
Bu kırık kanatla yıllardan beri
Karanlık, vahşî bir yolda ileri
Gitmekte belki bir ulvî sebât var;
Bu dinmez kasırga onu da kırar!.
Karşımda hayât hep bora.. taş.. diken!.
Razıydım burda bir taş olmaya ben!..

1 nesîmin: esintinin
2 nevâzişinden: okşayışından
3 rakîk: narin

Bülbülüm!

68 Sustun âteşli bir yaz gecesinde...
Gördüğüm lahza o hazîn sönüşü,
Sevdâyı çağlayan coşkun sesinde;
Düşündüm bu güzel yoldan dönüşü!..

68 - Bahâr, âh, o hâ'in o serin bahâr!. -
Ne çabuk erdin bir yaz gecesine?!.
Bülbülüm; bu olgun, durgun sıcaklar,
İlhâm vermez oldu yanık sesine...

Bahârın hicrânı beni de yaktı..
İçimde ne nağme var, ne hıçkırık..
Rûhuma sükûtun zehri mi aktı;
Susuyor her teli kalbimin, kırık....

Düzeltilmesi lazım bazı yanlışlar[1]

70 19. sahifede "rûhum artık darıldı" mısraıyla biten kıtadan sonra işbu kıta konulacaktır:

"Kalbimde ölmez, ölsem
Bir lahza heyecânın;
Topraklara gömülsem
Fevkindeyim cihânın"

48. sahifenin son satırı:
"Neden bu kırılış böyle erkenden?" olacaktır.

58. sahifenin beşinci mısraı:
"Bari onun *sıfatı*" yapılacaktır.

268 Yazarın el yazısı ile nüsha üzerindeki düzeltileri. Bu düzeltilere göre metin düzeltildi. –ed.n.

Şükûfe Nihal

Dergilerde Yayımlanan Şiirler (1918-1921)

Derleyen: Yaprak Zihnioğlu

O güzel yavruya[1]

Pembe pembe dalgalanan tüller içinde,
Bir esîrî çiçek gibi koyup gidersin..
Şu yerleri şenlendiren güller içinde,
Kendine en güzelini rakîb[2] edersin.

Çemen sana âgûş[3] açar, ağaçlar cenâh;[4]
Her bir sıcak sîne olur hüsnüne[5] penâh..[6]
Sen nûrusun şu toprağın.. Altın hâleli
Çehren verir her bir kışa hayât emeli.

Güneş öper saçlarını, neş'eler saçar;
- O saçlar ki demet demet nermîn ipektir -
Gözlerinde sa'adetin füsûnu mu var?
Gülümseyen iki nûrdur sükûnet verir.

Pek latîfsin melek yavru bil ki lâyıksın
Seni saran sevgilere.. Fakat bir düşün;
Onlar sana neler, ne hisler verir;
Büyüklüğe seni ancak onlar erdirir

1 *Türk Kadını*, s. 1 (23 Mayıs 1334 [1918]), 8.
2 rakîb: rakip
3 âgûş: kucak
4 cenâh: kanat
5 hüsnüne: güzelliğine
6 penâh: sığınak

Bir gün gelip topraklardan şu mâ'î[7] göğe
Uçmak için kendinde bir his bulacaksın:
Söyle şimdi güzel çocuk, bana, sen o gün
Şu kalbinde büyüdüğün yeşil ülkeye

Hislerinden altın bir tâc örecek misin?
Onda kalan zulmetleri,[8] sefâletleri;
Onu için için yiyen felâketleri
Vicdânının nûrlarıyla görecek misin?

Şükûfe Nihal

7 mâ'î: mavi
8 zulmetleri: karanlıkları

Gençlik bağında[1]

Muhsine Arif'e

Derin bir ta'abdır[2] hayâtım benim.
Bakın, gözlerimden nasıl bellidir;
Duyulmaz bu âlemde hîç şîvenim;[3]
Sükûtumda bin zehr,[4] elem gizlidir...

Şu gençlik bağından perîşân, harâb
Geçer, ağlarım solgun âmâlime..[5]
İnilder elimde kırık bir rübâb;[6]
Odur bir hazîn âşina hâlime.

Bu yollarda her lâne,[7] gördüm, yıkık;
Nazarlarda donmuş emeller.. Yazık!
Soluk her çiçek bir hazîn âh ile..

Fidanlarda nâlândı[8] kuşlar bile...
Bu bağın neden böyle solgun gülü?
Neden böyle hicrânlı her bülbülü?!..

Şükûfe Nihal

1 *Şair Nedim* 1, s. 1 (16 Kânunusani 1919), 2.
2 ta'abdır: yorgunluktur
3 şîvenim: çığlığım
4 zehr: zehir
5 âmâlime: emellerime
6 rübâb: saz
7 lâne: yuva
8 nâlândı: inlerdi

Kuşlar[1]

Tâze dallarda perîler gibi pek hülyâvî
Yaşayan ey küçücük kuşlar, siz
Bize söyler misiniz?
Güneş akşamları ufkun sarı, pembe, mavi
Sînesinde solarak gâ'ib olur;
Sonra bir başka ufuktan doğar altın bir nür...
Havanın tatlı, ağır
Bir temâsiyle o narin yuvalar
Tâze yapraklar içinde salınır, dalgalanır...
O zaman mavi gök altında neden
Siz cıvıldarsınız âsüde ve şen?..
Bu sadâlar
Rüh-ı mesudunuzun bir ezelî handesi[2] mi?
oksa bir kirli du'ânın müterennim[3] sesi mi?

Cevap:

Şu ağaçlıkta tevekkülle kayan
İncecik, nazlı dere
Gibiyiz; bilmiyoruz biz ne emel, ne hicrân.[4]
Hilkatin rûhu muyuz, bilmiyoruz;
Eriyorken şu hazîn gölgede her bir zerre
Biz de hayretler içinde bu sesi dinliyoruz.

Şükûfe Nihal

1 *Şair Nedim* 1, s. 3 (30 Kânunusani 1919), 39.
2 handesi: gülüşü
3 müterennim: terennüm eden
4 hicrân: ayrılık

Çiçekler[1]

Ey çiçekler, bize siz naklediniz:
Şimdi pek gamlı ve solgun eğilirken hâke[2]
O güzel başlarınız,
Yarın en neş'eli, en vecd-âmîz[3]
Bir tebessümle yine
Açılırlar.. Lâkin
Ne için oldunuz arzın üzerinde peydâ?
Şefkati karşılamak mı, yoksa
Hüsnünüzle bizi teshîr ederek ederek
Bize bir rûh-ı bedî'î[4] vermek;
Yâhud
Şu siyâh toprağı şenletmek için mi, ne için
Sizi halk etti[5] Vedûd?[6]
Nesiniz siz, acaba reng-i tabî'at mısınız?

Cevap:

Açılırken solarız bilmeden esbâbını biz.
Âlemin rengi miyiz; bilmiyoruz.
Tâ ezelden beri böyle âciz,
Doğarız, az yaşarız sonra da hep hâk oluruz..

Şükûfe Nihal

1 *Şair Nedim* 1, s. 4 (6 Şubat 1919), 57.
2 hâke: toprağa
3 vecd-âmîz: coşkulu
4 rûh-ı bedî'î: güzellik ruhu
5 halk etti: yarattı
6 Vedûd: Tanrı

Yıldızlara, güneşe[1]

Ey semâlarda yanan yıldızlar;
Nûrunuzdan nice bin rûh.. emel, hande arar..
Gece zulmetlere rîzân oluyorken [2] zerrîn[3]
Lem'alar,[4] biz ne için
Onları müjde-i tâli' sanırız,
Niye ümmîde düşer, çırpınırız, aldanırız?

Ey güneş, ey bütün arzı sehhâr[5]
Bûsesiyle yaşatan menbâ'-ı nâr![6]
Her sabâh ufk[7] üzerinden doğarak
Kurtarırsın bizi zulmetlerden;
O zaman muhteriz,[8] âvâre kevâkib,[9] berrak
Gökte, solgun, uçuşurlar; sonra
Akşamın rengi inince şu yeşil dağlara, sen
Başka bir âleme hasretle koşarsın ve fezâ
yine yıldızlara bir merkez olur...

1 *Şair Nedim*, 1 . s. 5 (13 Şubat 1919), 79.
2 rîzân oluyorken: dökülürken
3 zerrîn: altın sarısı
4 lem'alar: pırıltılar
5 sehhâr: büyülü
6 menbâ-ı nâr: ateş kaynağı
7 ufk: ufuk
8 muhteriz: çekingen, sakınan
9 kevâkib: yıldızlar

Ey güneş, ey kamer,[10] ey yıldızlar,
Kaç asırdır nice âlim size hayretle sorar:
"Bize â'id mi bu hicretleriniz?[11]
Nereye her gün azîmetleriniz?"[12]

Cevap:

Emreder devrimizi Hâlıkımız[13]
Bu devirler ne için biz ona vâkıf değiliz.
Kudret-i Hakka muazzam, sehhâr[14]
Bir alâmet mi, neyiz, bilmiyoruz..
Geldi, geçti nice edvâr,[15] â'sâr; [16]
Yine biz böyle bütün âlemi devreyliyoruz.

Şükûfe Nihal

10 kamer: ay
11 hicretleriniz: göçleriniz
12 azimetleriniz: gidişleriniz
13 Halıkımız: yaratıcımız
14 sehhâr: büyüleyici
15 edvâr: devirler
16 â'sâr: yüzyıllar

Anadolu'nun yetim yavrularına[1]

Mâtemi dinmeyen gam diyârında
Gözleriniz yaşlı, boynunuz bükük

Hayâtınız daha ilk bahârında
Neden size oldu çekilmez bir yük?.

Ey hazîn çehreli yetim yavrular,
Ne çabuk düştünüz hicrân yoluna!

Burada sizleri kim arar, sorar?.
Buradan gidilir hüsrân yoluna!..

Şefkat umduğunuz bu hissiz elde
Size açılacak kaç kucak vardır?.

Hâlâ neşvesiyle çıldıran belde
Kaç yetim gözünü silmeye kâdir?!..

Rûhum ıztırâbla titrerken size
Bir tesellî olsam mâteminize,

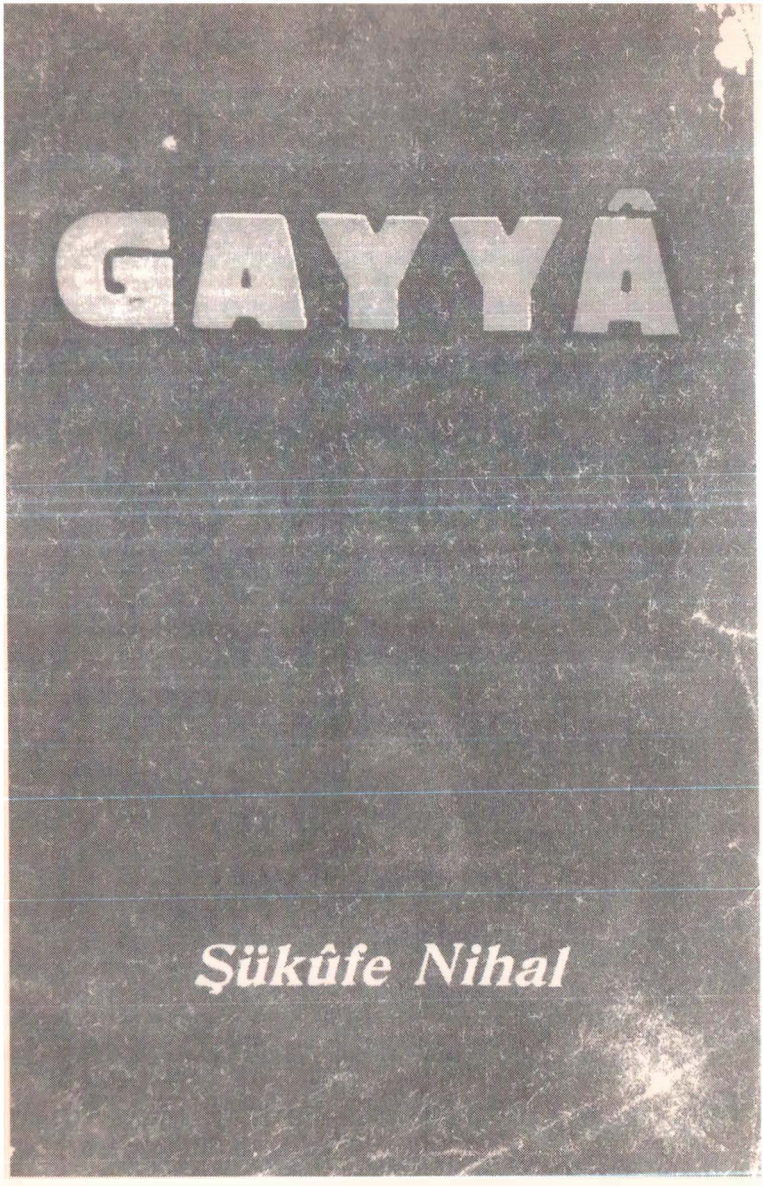
Derdim yaşamamın hikmeti varmış;
İnsân olan yetim kalbi sararmış!..

Haziran 337 [1921]
Şükûfe Nihal

311 *Yeni Nesil*, s. 11 (30 Haziran 1337 [1921]), 4.

Gayyâ

Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi
1930
Burhanettin Matbaası

Şükûfe Nihal

Gayyâ

ŞİİRLER

1930

Güncel Basım
2008
Yayına Hazırlayan
Yaprak Zihnioğlu

Gayyâ

İnce, dar bir merdiven, bir daha ve bir daha;
İndikçe derinleşen, koyulan bir karaltı;
Girinti çıkıntılar, derinden homurtular;
Burası bir yer altı, burası bir yer altı!...

Kızıllaştı, değişti karaltı birdenbire;
Gözlerimde bir gayyâ tutuştu gire gire...
Dadıdan dinleyerek, hocadan işiterek
Çocukken rüyamıza giren gayyâ kuyusu
Tıpkı böyle karanlık, derin bir cehennemdi,
İçinde ne hava var, ne güneş var, ne de su...
İşte o cehennemi, o gayyâyı gördüm ben,
Bilmem ki nasıl baktım bakışlarım sönmeden:

Zindanda cayır cayır yanan bir kor yığını...
Ellerinde kürekler iki korkunç zebani,
Durmadan hız veriyor bu kocaman ateşe,
Lâkin bu cehennemin günahkârları hani?..

Ateşe hız veren de, yanan da kendisidir,
Zebani dediklerim "Vapur amelesi"dir!..

Ateşçi o gayyâda tutuşurken bütün gün,
Aldığı para ile doymuyor karnı bile!..
Mezardan yeni çıkmış bir iskelet halinde
Ateşe hız veriyor terini sile sile...

Temiz havalı, serin güvertelerden inin,
Gayyâların önünde bir an ürperin, sinin!..

Açlar

Açlar, öyle açlar ki, sürünür akın akın
Bir mezarlığa doğru bükülen dizleriyle...
Onları tanırsınız, hayat yoluna bakın,
Yarı yoldan geriye çevrilen izleriyle...

Onlar ki, açamayan gonceler gibi soluk,
Çiçeklenmek, açılmak en büyük haklarıyken...
Bir güneşsiz baharda taze kanları soğuk;
Bir çöl fidanı gibi yanmışlar diken diken...

Ey, yarını omzunda taşıyacak yavrunun
İskelet kollarından mes'ul olan, kimsin? Çık!
Bu mezar yolcuları bu ölüm yağmurunun
Altında bekleyemez seni böyle aç, açık!..

Kaldırımdakiler

Kaldırım taşlarıdır yurdunuz, yatağınız...
Ne bir anne koynu var sizleri ısıtacak,
Ne başınıza siper bir dam altı, bir ocak;
Ne bir teselli eden, ne bir dert ortağınız...

Değilsiniz evlâdı sanki siz bu toprağın,
Sürünen yavrusuna kördür şefkatin kalbi;
Düşmana kapatılmış kale kapısı gibi
Gözü kapalı size her evin, her konağın...

Karanlığı ürkütür rüzgâr, bora, tipi, kar;
Her hayvan yavrusunu, çocuğunu her ana
Alır bastırır sıcak, şefkatli kucağına,
Sizi de sert bağrına şu kara taşlar basar...

Parça parça gömlekler üstünüzden sıyrılmış,
Veremli göğsünüzde bir öksürük hırıldar,
Körpe vücudunuzda açılmış bin yara var;
Talihiniz bir değil bin şekilde kırılmış!..

Koynunuza sokulmuş hasta, yavru köpekler...
Sönmüş ateşinizden bir şifa dileniyor;
Sokaklarda yatıyor, kaldırımda ölüyor
Vatanın öz çocuğu köpeklerle beraber...

Gözyaşlarım sel olsa, düşsem de sonsuz yese
Hıçkırarak içimden dedim: "Ne faydası var
Süs gibi kalacaksa bu duyduğum hicranlar?
Sizi taşta bırakan ellerim taş kesilse!.."

Anadolu köyleri

İrili ufaklı bir yığın toprak...
Ne bir yeşil fidan, ne bir gölge var...
Kızgın bir güneşten sanki yanacak,
Etrafta susamış, kurak ovalar...

"Bunlar köy!" dediler, şüpheyle baktım,
Toprak yığınına daha uzaktım,
Yaklaşınca tren,
İçimde birden
Bir şey ürperdi:

Bu toprak yığını köy nasıl yerdi?
Girecek ufacık delikleri var;
Karınca yuvası, sanki öyle dar...
Yanında bir yığın daha, alçacık,
Güneşten çatlamış bir küme balçık...
— Bunlar ne, mezar mı?
Dediler:
— Öyle!
— Ölüler, diriler ne yakın, böyle!
Bir karış fasıla yok arasında...
Burada yaşayan
Ve ölen insan
Dünyanın ne tadı, ne de yasında...
Öyle yabancı ki şu kâinata,
O kadar bağsız ki belli, hayata!..
Titredim: burası köy mü, mezar mı?

Burada hayattan bir nişan var mı?
Öyle ıssız, sâkin,
O kadar hazin...
İrili, ufaklı toprak yığından
Apansız,
Bir iskelet gibi kuru ve cansız,
Siyah bir hayalet geçti:
"Bir insan!"

Anadolu kadınlarına

Baktıkça yüzünüze aksiniz vurdu bana,
Neş'e dolu gözlerim büründü bir dumana;
Birer birer sönerek ruhumdaki ışıklar,
Alnımda sizin gibi belirdi kırışıklar...
Dudaklarım büküldü bıkmış gibi canından,
Çekildi zerre zerre damarlarımdaki kan...

Alnınızda ne derin bir ıstırap izi var,
Hepiniz bir esrarlı gece, siyah bir mezar...
Ömrünüzde bir yaprak çiçek yok dökülmemiş,
Hangi zerreniz var ki hicranla örülmemiş!..

Öyle mağrur, mermerden bir duruşunuz var ki,
"Merhametine muhtaç değiliz!" diyor sanki...
Ezildim, karşınızda gözlerimi kapadım:
"Zavallı" sizin değil elbette benim adım...

Yarın

Ölüm uğultusudur ufuklarda uluyan,
Ürperip sararıyor bu vahşi sesi duyan...
Gecelerden beridir sarsılıyor camlarım,
Gecelerden beridir gözümde uyku yarım.

Yedi başlı bir ejder sanki mezardan çıkmış!
Çok kurban verecektir ona bu kapkara kış.

Bir çığlıktır kopuyor uykumun arasında,
Diyorum, sefaletin işleyen yarasında
Can damara dayanan bir bıçak acısı var,
Bu kadar isyan etmez yoksa uluyan rüzgâr...

Ey ışıksız, ateşsiz, damı çökmüş odalar,
Ölüm, size başıboş serseri gibi dalar
Öper solgun yüzünü aç, hasta yavruların,
Çocuklarından ümit bekleyedursun, yarın!

Duymayan kadına

Topla eteklerini yerlere sürünmesin,
Rüzgâra cilvelenen tülleri görünmesin,
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Süzülerek çıkarken bir barın kapısından,
Haberin yok yurdunun eleminden, yasından...
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Yerlere pırıltılar aksederken dizinden
Karlar göz göz olmuştur bir gözyaşı izinden...
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Yükselme gururunla, indir başını yere,
Tahammülüm yok artık çiçeklere, tüllere,
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Sıcak odaların azabı

Sobamın alevleri korkunç bir canavardır,
Vücudumu bir kızıl ejder gibi yalıyor...
Odamdan kutuplara giden bir yol mu vardır?
Bütün ruhum bir buzlu okyanusa dalıyor!..

Bu yumuşak yastıklar bana taştan da katı!
Kefen soğukluğu var beyaz örtülerimde...
Bana daha munistir üstünden, yerin altı,
Yatağım bir yılanın derisiyken, derimde...

Öldürdü beni sıcak odaların azabı...
Gözlerimin önünde kimlerin ıstırabı
Yok, ki bana bir lâhza sükûn versin odamda;
Yetişmiyor kollarım onlara uzansam da...

Kimlere kefen oldu yine bu gece karlar?
Kaç yoksulu kolunda sürükledi rüzgârlar?..

Monmartr'ın kadınına

Mırıldadın:
— Bana bir tek sigara...
Yalnız bir tanecik, hediye edin...
Gece ruhum kadar soğuk ve kara,
Yüzü ömrü gibi soluk Jülyet'in...[1]

— Ey karanlık gecenin ey Monmartr'ın[2]
Kaldırıma düşen çamur kadını!
Ruhun donuyorsa rüzgâra sarın,
Unutsun bu yollar artık adını!..

Diken diken kuru titrek ellerin;
Dudağın bir iğrenç posa parçası!
Boyadan çürümüş yüzünde derin,
Gözlerin kan renkli bir irin tası!

Son damla kanını emen (buvatlar)[3]
Seni laşe gibi attı sokağa,
Başına gerilen altın kanatlar
Çalışıyor başka ağlar kurmağa.

Sesi yayıldıkça yola cazbandın,
Haset değil, belli, kinle dolusun!
Orda sen bir kadeh şarapla yandın,
Temiz Jülyet, orda bağladın yosun...

2 Juliette (Ing.)
3 Mon Martre (Paris).
4 buvette: Fr. küçük büfe.

Haydi, yak bakalım, iç sigaranı,
Sonsuz uçuruma dal bütün bütün,
Kasırgalar sarsın artık yaranı,
Bekle şifa versin sigara, tütün!...

Kızıl Ay

Kızıl ay

Hatırladın mı, nasıl kızıldı ay dün gece?
Karanlık bir ufukta yandı, yandı, kül oldu;
Dertli gözlerimize matemi, yesi doldu.

Ruhumuz da bu aşkın alevini içince
Bir avuç ateş gibi yanıp kül olacağız;
Bu toprağın üstünde biz de mi solacağız?

Biz ki kara toprağın çiçeği, bestesiyiz;
Ruhumuzdur yaratan neş'eyi heyecanı;
Kalplere biziz veren en kudretli imanı.

Bizden nağme, renk alır kırlarla güneş, deniz;
Biz terennüm etmesek böyle çılgın ve taşkın,
Ne sönük kalacaktı manası bile aşkın!..

Neye baktın yüzüme gözlerin mana dolu?
Söyle, aşkımız mıdır bizi şairleştiren?
Hangi füsun bizi aşk yolunda birleştiren?

Ver elini olsa da bu yol cehennem yolu!
Rüyalı ruhumuzdan neşideler çağlasın;
Bizden sonra nesiller şirimizle ağlasın!..

Bozgun

Son gündü, yolumuz düştü ormana,
Tabiat bozgundu, darmadağındı...
Vadiler gömülmüş sise, dumana,
Uçuşan kuşların sesi dargındı...

Bir kan damlasıydı düşen her yaprak,
Savrulan bir alev ormanda rüzgâr,
Estikçe yollarda uğuldayarak
Dallarda hıçkırdı kavrulan bahar...

Güneşi, çiçeği, rengiyle bir yaz
Dağılmış, bitmiş de yok haberimiz...
Gelmişken kalbimiz çılgın, yaramaz,
Yolunu şaşırdı gölgelerimiz...

Kara bir sis perdeledi engini,
Ruhumuza bir ürperme sinerken...
Neden sonra çılgın rüzgâr dinerken
Durmuş, gördük arzın çarpan kalbini...

Baktık, coşkun akıp giden dereye,
Sularının her kıvrımı bir mezar:
Kuru yaprak, kuş tüyleri, yuvalar...
"Ey güzel yaz, bu yolculuk nereye?.."

Bozma odanı

Bozma küçük odanı divanlar kalsın yine,
Loş köşesinde Nihal hulyaya dalsın yine,
Deste deste şiirler, Fuzuli'ler, Nedim'ler
Garip kalan ruhuna bir alev salsın yine...

Olduğu yerde kalsın yerdeki atlas minder,
Sadefli iskemleler, ağızlıklar, tespihler...
Yazıhaneni açık bırak, kapatma sakın,
Önünde hayalimiz görünsün birer birer...

Köşeden bir ses gelsin bir şiir okunur gibi,
Dağılacağız desin bir ses yutkunur gibi,
Kaşlarımızı çatıp uzaklara dalalım,
Ayrılık lâkırdısı bize dokunur gibi...

Bozma sakın odanı, olsun bana teselli,
Dört köşesinde vardır dört şairin hayali;
Erişilmez yollara dağıldınız, gittiniz,
"Nazara geldi!" diyor kim gördüyse bu hali...

Kardeşimin hediyesi

Bir türlü manasını anlamamıştım o gün:
Gözlerimin içine dalarak üzgün üzgün
O Kehlibar tespihi neye etti hediye?

Odamda yapyalnızım, soldu günüm, güneşim,
Anladım, onu bana vermiş güzel kardeşim,
Bensiz kalacağı gün "Ya sabır!.." çeksin diye!..

Ölüm sesi

"Dalma, düşünme!" deme
Bırak beni kendime;
Zerre zerre içime
Hazan zehri doluyor...

Ne yaz kaldı ne bahar,
Çamlıkta fırtına var...
Vahşileştikçe kırlar
Betim benzim soluyor...

Uluyan Ölüm sesi;
Geliyor sinsi sinsi!
Bir canavar pençesi
Kalbimizi yoluyor...

Senden sonra

Burdan gittin gideli nasıl içliyiz, bilsen!
Göklerin gözü yaşlı, kırlar hazin, ben hasta,
Sensiz geçecek günler için bütün köy yasta...
Gelsen de bir gün olsun gözyaşımızı silsen!..

Eczasıydık bir külün; deniz, kır, çam, gök ve biz;
Sen ayrıldın tarumar oldu bütün bir âlem...
Bir kubbesi yıkılmış mabette miyim, bilmem.
Dualarım boş döndü bırakmadan hiçbir iz...

Sen de yapyalnız mısın o gurbet ellerinde?
Senin de ilâhına, yetişmiyor mu sesin?
Kaldır başını bari gözlerimiz birleşsin
Göklerin en esrarlı, en karanlık yerinde...

Ebediyet bizim

Ufuk kıpkırmızı, sular kırmızı,
Bir ipek mendilin kıvrımlarına
Bıraktık ayrılan ruhlarımızı...

En yakın iki kalp olduk dünyada,
Nolur baş koymasak bir taşa bile;
Yeter hayalimiz bize rüyada...

Göklerde çarpışan bir şimşeğiz, biz,
Nurumuz yağsın da bir gün cihana,
Biz ayrı kalsak da tasa etmeyiz.

Bizi nakleylesin diye yarına,
Bıraktık ayrılan ruhlarımızı
Bir ipek mendilin dalgalarına...

Ebediyet bizim ömrümüz darsa...
Dünyanın ölmeyen şiiri oluruz,
Gözyaşlı bir mendil bizi bağlarsa...

Köy arkadaşlarıma

Gezdiğimiz yerleri bir hayal gibi gezdim,
Köyün ruhunda siyah bir hicran rengi sezdim:
Her taraf derdimizle harap, bitkin, perişan,
Hâlâ şifa bulmamış belli bu ayrılıktan...
Sahiller düşünceli, dargın gibi çamlıklar,
Bezmiş gibi canından susmuş, esmiyor rüzgâr;
Dağılmış çınarların taze, yeşil gölgesi,
Yerlerde nihayetsiz bir kuru yaprak sesi,
Derin derin işliyor hasret çeken ruhlara;
Yeşil yollar kapkara, köy baştan başa kara!..
Bizimdi bu sahiller, bizimdi bu gök, güneş,
Biz şair tabiata olmuştuk bir şair eş.
Benzetmiştik bir yazı efsaneye, rüyaya,
Bir mavi gök ardından baktık bütün dünyaya...
Her yerde gölgemiz var, her yanda hayalimiz,
Her kumsala çarpışta bizi arıyor deniz...
Sesimiz çamlıklarda inleyen dertli bir nay...
Ara sıra bakıyor ufuktan bir solgun ay:
"Nerde" diyor, "köyümün o ince şairleri,
Hangi gaddar rüzgârdır viran eden bu yeri?"
Bazı da bir kasırga uğulduyor göklerde.
Yeni bir dert katıyor içerimdeki derde,
Hazin gözyaşlarıyla ağlaşıyor bulutlar,
Bu yerlerin matemi, bu yerlerin derdi var...
Gördüm ki yalnız bizler değiliz bu hicranda;
Gizli bir dert ağlıyor gezdiğimiz her yanda...

Çılgın yaz akşamları yere, göğe, çiçeğe
Kalp dolusu mısra'lar ediyorken hediye,
Tabiatın ruhuna derin derin akmışız;
Ona birçok gözyaşı, hıçkırık bırakmışız...

Son hatıra

Adım ellerimle çizdim altın kumlara,
Küçülen gözlerimde kurudu son damla yaş;
Kumsal, deniz, sal, rüzgâr senden en son hatıra,
Solan ruhumdan sana bembeyaz bir soğuk taş!..

İşte, rüzgâr esiyor, dalgalar coştu yine,
Kumlara işlediğim hayalin de kayboldu...
Hicranınla yanarken ben derinden derine,
Karşımda, solan yüzüm gibi, güneş de soldu.

Dalgalar, sürükleyin beni de enginlere,
Kumların arasında ben de bir parça taşım!..
"Ayrılmayız, beraber dalarız derinlere!"
Derken bıraktı gitti elimi arkadaşım...

Âşık sazıyla

Köye akşamlar indi,
Kırın rengi silindi,
Eşsiz kalan kuşların
Yuvada sesi dindi...

Ay ışık verdi koya,
Kıyılar oya oya...
Rüya gibi kayboldun,
Görmedim doya doya...

Öldürdü hasret yasın,
Hangi dağ ardındasın?
Korkarım, eşsiz sanıp
Seni eller almasın...

Baktım sisli yollara,
Yüreğim yara yara...
Senden haber getirsin,
Sesini ver rüzgâra...

Doldu, taştı kederim,
Sensiz ne derbederim...
Bir gün dönüp gelmezsen
Verem olur giderim...

Uğuldama rüzgâr

Rüzgârın sesinde yabancılık var,
Esmezdi bu kadar uzak ruhumdan...
Gece etrafımda uçurum, mezar,
Silmiş kâinatı simsiyah bir kan,
Sarardım: "Acaba ben miyim kurban?.."

Beni tanımadı dereler, kırlar,
Yol vermedi seven dağlar, bayırlar...
Ay bile sakındı, vermedi ışık,
Kaldım, geçemedim, yollar karışık...

Bu gece yapyalnız bir zirvedeyim,
Beraber ağlayıp güldüğüm kuşlar
Başka bir diyara doğru uçmuşlar...
Yol ver ey gece ki, ben de gideyim,
Bir umman ol yahut dalıp biteyim...

Uğuldama, rüzgâr, yok tahammülüm,
Bozulmuş bir bağdan kalmış bir gülüm...
Kalbim çarpıyorken ötme başımda,
Gel, çarpın, parçalan mezar taşımda!..

Uyusam

Birdenbire uyandım,
Kalbimdeki alevi yine duyarak yandım,
Yine duydum başımda sonsuz baş ağrısını,
Ah, bu ağrı, kemirdi ömrümün yarısını...
Sabah...
Serin, ince rüzgârlı, pembe renkli bir sabah...

Bahar...
Gülleri, bülbülleri, neş'esiyle ilkbahar...
Benim ruhumda yalnız acı ve derin bir ah,
Taze dudaklarımda soluk bir tebessüm var...

Ey rüzgâr,
Istırabım çok derin...
Eserek serin serin
Geçtin yanan alnımda, esmenin zamanı mı?
Uyandırmasaydın ya uyuyan hicranımı?..

Eserken serin serin
Birdenbire uyandım,
Kalbimdeki alevi yine duyarak yandım,
Yine duydum başımda sonsuz baş ağrısını,
Ah, bu ağrı, kemirdi ömrümün yarısını...

Uyandım da canlandı büsbütün ıstırabım,
Uyuyorken uyuyor hicran telli rübabım...
Dalsam duymadan seni, sonu yok bir uykuya,
Uyusam doya doya...

Söndürün

Söndürün karşımda yanan ateşi;
Kalbimin dört yanı buzla örtülü.
Bakışlarım ölü, şuurum ölü...

İstemem mehtabı, günü, güneşi,
Gönlüm bir mezardan daha kapalı,
Bu hasret çölüne saptı sapalı...

Ruhumun ne yesi ne sevinci var,
Başıma bir baykuş pençesi kondu,
Gözlerimde yaşlar akmadan dondu...

Ruhumda son kalan rüyaya dalar,
Dünyaya yabancı yaşar giderim;
Gözlerinde dondu, yaşlı gözlerim...

İnanma

Güldümse inanma, bil ki bu gülüş,
Güldüğüm sabahın bir rüyasıdır...
Dudaklarımdaki acı bükülüş,
Veda akşamının sonsuz yasıdır...

Hangi kudret var ki solan ruhuma
Senden sonra yeni bir ışık versin?
Söner gün geçince bu hain humma,
Ağlar mıyım başka acıyla dersin?

Bir salgın alevsin içimde bugün,
Yakmaya en sönmez yerden başladın!
Eriyip sönersem ancak büsbütün,
Sevmiş diyeceksin beni bu kadın!

Son gül

Dediler: "Bahçenin son açan gülü,
Al da tak göğsüne yadigâr diye...
Son rüzgâr uçurdu ordan bülbülü,
Ayrılık sis gibi indi vadiye...

Gelme, görme sakın, ruhun içlidir,
Yaz, bitmemiş san bu güle bak da...
Hatıralar ömre bir tesellidir,
Onunla oyalan sen de uzakta...

Bu, bir solgun sarı çiçekti; aldım,
Götürdüm kalbime son deva diye,
Hasretle, sislenmiş günlere daldım,
Dedim: "Bu mu en son kalan hediye?"

O günler ki benim bütün ömrümdü,
Dünyaya yeniden doğsam yaşanmaz.
Kanarak ağladım, duydum, güldümdü,
Gülü, bülbülüyle göç etti o yaz...

Titredi ellerim, gül düştü yere,
Dağıldı bahçenin son hatırası,
O hicranla düştüm gurbet ellere,
Kalbimin şifasız artık yarası...

Baharı bekleyenler

Sen de şaştın kuşum bu oyunlara...

Bu kuru, buzlu dal seni bahara
Kavuşturmaz, giden bir daha dönmez...
Şimdi renkler silik, her taraf beyaz,
Ruhuna bir alev bıraktıysa yaz,
Yanarsın çare ne? O ateş sönmez...

Buzlu, kuru bir dal son aşiyanın!..
Issız ve duygusuz, beyaz ovanın
Elinde mevsimin son nefesisin...
Esmesin bir kere o hain rüzgâr,
Sarmasın gökleri kara bulutlar,
Çare yok, dinecek civcivim, sesin!.

Gözlerinde korku ve hasret dolu,
Arıyor gibisin kaybolan yolu...
Ağlama, kuşum ki ben de ağlarım,
Hangimizin yolu kalmadı yarım?..

Rüzgâra katılmış bir çırpınış var,
Siyah güller açtı gümüşlü dallar...
Baharın öksüzü bir çift kuş daha...

Ovada bir keskin, zalim kahkaha...

İnci sesler ufka yalvardı, durdu:
"Bu hain oyunu böyle kim kurdu?
Bir tatlı rüyadan bu uyanış ne?
Açmaz mı leylâklar, sümbüller yine?.."

Bahar, yolumuzda bir geçit gibi;
Rüyalı gözlerle dalar gideriz...
Bir yeşil dalına bağlar her kalbi,
Bir yudum zehrini içer biteriz...

Kuşlar, beklemeyin gideni, sakın,
Bu yerden hep böyle ettiler akın...

Bahar yine gelir, lâkin size ne?
Güller yine açar, ondan bize ne?...

Ferine'nin Heykeli

Ferine'nin heykeli

Güzelliğin oyulmuş bir mermer parçasına,
İki bin sene kâfi gelmemiş ki yasına,
Ben de durdum karşında kalbim teessür dolu...

Donmuş güzelliğini gösterse de bu heykel,
Seni büsbütün fena bulmaktan kurtaran el,
Öldüren yaratandan elbet daha şuurlu...

Yaratan ki tesadüf, yaptığı her eseri;
Anlamaz duyduğumuz sevinci ve kederi;
Duygulara kim açtı kalbe erişen yolu?...

Kadın, sen nesin?

Nesin, anlayamadı seni hiç kimse!
Dikkat ettim arkandan her gelen sese,
Her ağızda bir türlü değişti adın...
Diyorlar ki: "Ne çılgın, ne meçhul kadın!..
Bilinmez, sezilemez bir istediği,
Değişir her saniye, her an dediği...
Bazı öyle durgundur, sanki, bir kaya,
Dalar gökte parlayan kızıl bir aya,
Ne düşünür, ne duyar kimse bilemez,
Ruhunun tozlarını bir el silemez...
Dudakları kilitli aylar geçer de
Açılmaz alnındaki esrarlı perde...

Bazı bir çocuk kadar şakrak, neşeli,
Gülmektir hayatının bütün emeli...
Güler kahkahalarla yese sevince,
Sesi bir musikidir sevimli, ince...
Efsaneler dinletir size ruhundan,
Bir neş'e membaıdır içinden coşan...

Bir de bakarsınız ki gözlerinde yaş!
Bazı çılgın, neşeli, bazı da bir taş
Gibi soğuk kadından eser yok şimdi...
O, bir lâhza evvelki şen çocuk kimdi?
Ruhunda en acıklı bir ses çağlıyor,

Bu genç kadın kim için, neye ağlıyor?
İşte o da bilinmez, anlaşılamaz...
Ah, o kadın bir zirve ki aşılamaz,
Bulutlara gömülü, göklere yakın,
Başın döner, erişmek isteme sakın...

Bazı o çok güzeldir, şaheser derler,
Güzelliği de ruhu kadar derbeder...
Tutuşan yanakları kızıl bir ateş,
Gözleri ruhunuzu delen bir güneş...
Saçları alev alev, siyah, dağınık,
Dudakları bir damla kor gibi yanık...

Çok geçmez, o da geçer, sararır, solar,
Güneşli çehresine sis, hazan dolar,
Bakarsınız ki çirkin, karanlık, renksiz,
Ateş renkli güzelden kalmamış bir iz...
Bazı durmaz bir lâhza bile yerinde,
Bin yere konar bir tek dal üzerinde...
Canlıdır, kararsızdır, uçan bir kuştur,
Gökten göğe kavuşmak ister, sarhoştur...
Lâkin düşer, kırılır yine kanadı,
Gözlerinde uçtuğu günlerin yâdı,
Hareketsiz bir ufka dalar, bıkmadan,
Alâkasız her şeye yansa da cihan!..

İşte sana çılgın bir çocuk dediler,
İşte sana neşesiz, soğuk dediler...
Sana dalgın ve hissiz, aptal dediler...
Bir nefesle kırılır bir dal dediler,
Sana hem güzel hem de çirkin dediler,
Sana bazı genç, bazı geçkin dediler...
Sana çapkın, sana şuh, olgun dediler.
Kalbi bin bir aşk ile dolgun dediler...
Dediler, hep dediler, diyecekler de,
Seni kim anlayacak, ah, o eş nerde?..

Yaz sonu

O sabah birdenbire hazan inmişti köye
Daha uyanmamıştı rüyalarından "Peri",
Loş renkler dağılırken güneşli, mavi göğe,
Çılgın bir sel ıslattı sırma örtülü yeri...

Bir hazan sedasıyla uyandı uykusundan,
Mahmur, ürkek gözlerle etrafına bakındı,
Ayrılığın eliydi işte camlara vuran,
Demek o meş'um acı günler böyle yakındı!...

Daha dün, altın gibi parlayan güneşiyle
Ebedî zannetmişti, bu yazın neş'esini...
Daha dün, ona bin bir yemin eden eşiyle
Dinlemişti sahilde dalgaların sesini...

Bırakmak lâzım artık bu vefasız diyarı,
Rengiyle, güneşiyle böyle aldattı onu,
"Peri" hatırlayarak güzel yazı, baharı,
Dedi: "Ne kadar hazin bu köyde yazın sonu?"

Artık ne göklerinde parlayacak yıldızlar,
Ne ateş yüzlü bir ay ufkundan doğacaktır,
Kırları çiçekleyen, süsleyen taze kızlar
Bu vakitsiz hicrandan sararıp solacaktır...

Peri örttü mavi tül örtüsünü başına,
Daldı ıslak çamlara hulyalı gözleriyle,
Dayanarak balkonun beyaz mermer taşına
Hıçkırdı ruhunun en acıklı kederiyle...

Sonra bir hasta gibi, yorgun, sahile indi,
Onu bir tabut gibi bekliyordu sandalı,
Bembeyaz çehresiyle bir ölü gibi bindi,
Üstüne mezar gibi çöktü kocaman yalı!...

Düşünceli suları geçerek sahil boyu
Durdu yeşil gölgeli bir yalının önünde,
Sevgiliyi çağırdı, aradı bütün koyu,
Görenler dediler ki; "Boştu bu yalı dün de!.."

Dalgalara dalarak sessizce uzaklaştı,
Kıyılarda kimseler yoktu onu geçiren...
Sevgilisi bütün yaz periye arkadaştı,
"Unutma beni!" diye o çocuktu deliren...

Dudağını bükerek sildi gözyaşlarını,
Bu beklenmez ayrılık, ah bu vakitsiz hazan...
Çatınca nazlı nazlı o ince kaşlarını,
Birdenbire içini sarstı derin bir isyan...

Onu canavar gibi sürükledi enginler,
Kaybolurken acıklı sesi geldi rüzgârda...
Diyordu: "Hatırlarsa bir gün gelir de eğer,
"Söyleyiniz, Periyi arasın dalgalarda!..."

Kendi kendime

Rüyalı gözlerinle daldın yine göklere,
Dinle etrafı biraz,
Sana haber getirmiş uzaktan gelen dere...
Değil misin farkında?
Bil ki pek çok yakında,
Bu yaz...

Dinlemezsin bilirim, müstağnisin hayattan,
Bütün bir kâinattan,
Saadetten, her şeyden;
Ruhun canlanır yalnız bir mısradan, bir neyden,
Sen yalnız tabiatın ve şiirin öz kızısın,
Anlamadılar, yazık, nasıl söndü yıldızın!..
Siyah bir kaya gibi çarptı yüzüne bahtın,
Tüy ve zümrüt çimenler olsaydı keşke tahtın!..
Elbet sana yeterdi,
Bir ağaçlık, bir ova,
Dalların arasında kurulan şen bir yuva,
Sabahları ufuktan bir güneş gülümserdi,
Akşamları vadide bir kaval inilderdi,
Şair ruhun duymazdı bir elemi, bir derdi...

Aldanma

Ruhunda dakikalık çakan zevklere kanma,
İçinde bin bir ruhun ihtirası yanıyor;
Seni gören tek bir kalp, tek bir insan sanıyor,

Tek bir varlık altında çarpan bin bir kalbin var,
Seni yordu erkenden, ne sonu yok arzular....

Her arzu bir zincirle çekti kendine seni,
Bir varlıksın, ki belli değil nerde dümeni!..
Kararın yok ne hayal, ne hakikat elinde,
Kaybolup gideceksin bir akışın selinde...

Size ne?

Bu çakıllı, dikenli sapa yolun üstünde
Benliğimden ayrıldım, ben artık ben değilim...
Diyorsunuz: "Değişir Nihal on kere günde..."
Hakkınız var, çünkü ben artık sizden değilim!..

Görünemem olduğum gibi gözlerinize.
Ruhumun güneşini adi yangın sandınız...
İçyüzünüzün rengi vurmamış derinize,
Yoksa siz bir yılandan daha çok yılandınız...

Karışmasın zehriniz tortusuz membaına
Diye ördüm kalbimi granit kayalarla...
Bahtiyarım ruhumun sizlere vedaına,
Aramız açık bugün geçidi yok dağlarla...

Nihal günde yüz renge girecektir, size ne?
Berrak, beyaz renginden sanki kimler anladı?..
Güllere diken deyip gül diyecek dikene,
Umurunda değildir çılgın olsa da adı...

Gecelik

Eskidin, ne yazık, güzel gecelik...
Gülen renklerine hiç doyamadım!..
Yırtıldın, oldun da sen delik deşik,
Yine diktim seni, yine yamadım...

Seni narin, beyaz Romen kızları
Bir minyatür gibi ince işlemiş...
Göz nuru dökerek hep ayrı ayrı,
Ruhunun zevkini görmek dilemiş...

Bugün pürüzlenmiş ipeklerini
Yine tamir için aldım elime,
Düzeltmek istedim çiçeklerini
Baktım olmuş artık pek lime lime...

Yanarak içimden bıraktım, seni,
Solmayan renginde gözlerim kaldı...
Belki vardır dedim bir benzeyeni,
Bu teselli biraz gönlümü aldı...

Dünyada her sevgi bilmem böyle mi?
Hicrana hiç mi yok tahammülümüz?
Ne kadar sevsek de geçince demi,
Teselli düşünür, arar gönlümüz....

Kır çiçekleri

Şuursuz kaba eller
Yoldu köklerinizi,
Otlarla, dikenlerle
Karıştırdılar sizi...

Yığdılar, yüklediler,
Bir tahta arabaya,
İki öküz taşıdı
Sizi bir mandıraya...

Kiminiz sakınızdan
Çamurlara düştünüz;
Kiminiz dikenlerle,
Otlarla dövüştünüz...

Nihayet ezilerek
Bir tahta arabada,
Geçtiniz olmak için
Bir vahşi dişe gıda...

Şen ovadan ayrılan
Pembe kır çiçekleri,
Ağlattınız rüzgârı,
Altın kelebekleri...

Şuursuz kaba eller
Yoldu köklerinizi,
Otlarla, dikenlerle
Karıştırdılar sizi...

Mukaddes uçuş

Efsaneler devrinde imanlı gözlerimiz
Göklerde milyonlarca müphem kanat sezerdi.
Yolunda ne bir ufak çırpınış ne de bir iz
Bırakmayan varlığa insanlar "Melek" derdi...

Sıyanet melekleri açarak kanadını
Her düşmanın şerrinden hepimizi korurdu,
Gönül, onların (kutsi) tanıyarak adını
Bir cevapsız duaya âmin deyip dururdu...

İnsanlık böyle gözü, gönlü bağlı yalvardı,
Görünmez kuvvetlerden bekledi bir kurtuluş,
Ermeden tek ümide gür saçları ağardı,
Nihayet anladı ki ne kanat var ne uçuş!..

Bir hamlede fırladı, yükseldi göğe kadar,
Açtı yeşil toprağa güneşli kanadını,
Efsaneler üstünde kurunca saltanatlar,
"Mukaddes" bildi dünya bu uçuşun adını!..

Mermer dünya

1929 Mart'ta İstanbul

Mermer bir saray dünya...
Ağaçlar oya oya
Hep mermerden oyulmuş...

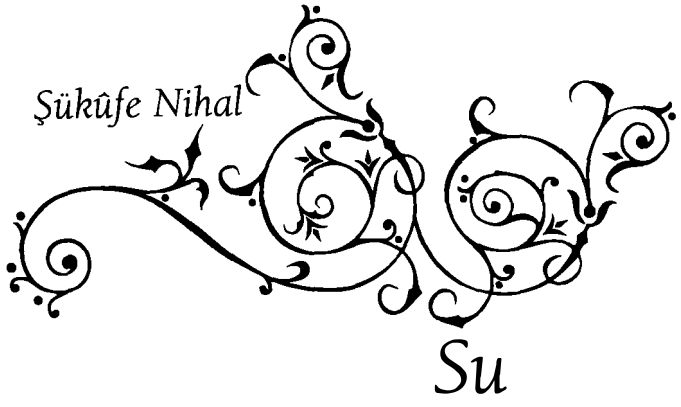
Gökten mermer kanatlı
Milyonlarca küçük kuş,
Bir cezbeye tutulmuş
Dönüyor tatlı tatlı...

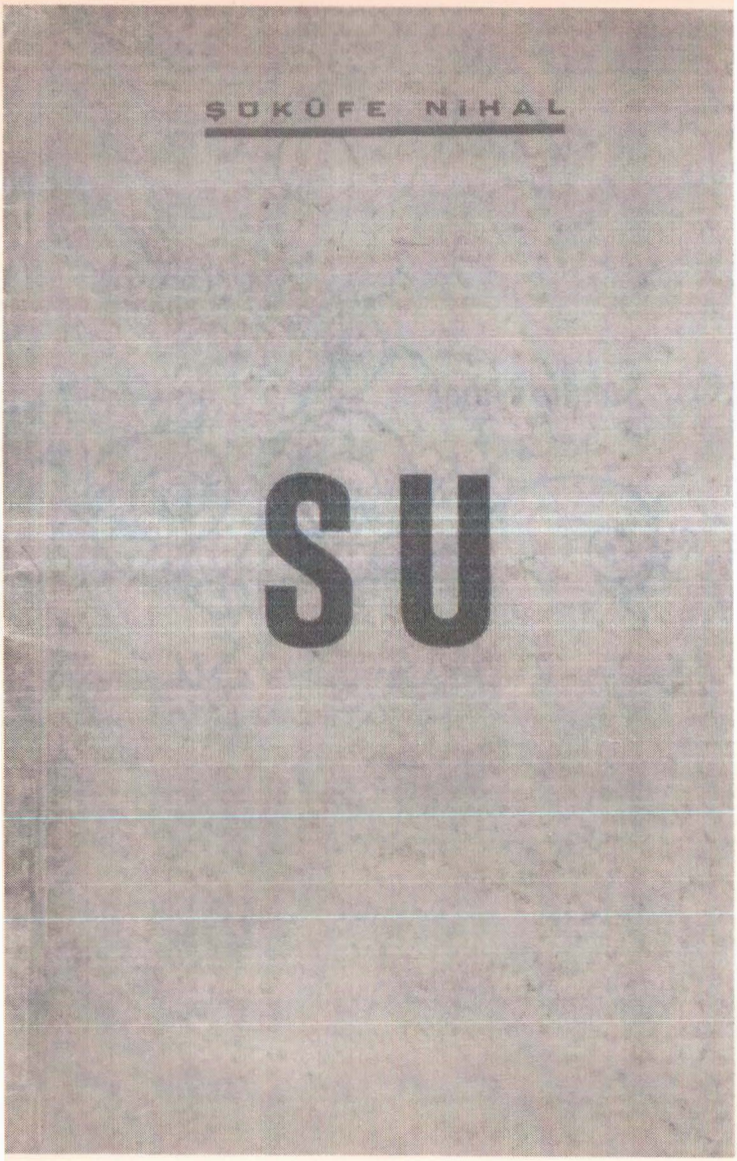
Toprak mermer, su mermer,
Mermerdendir denizler,
Mermerdendir ovalar...

Soğuktur mermer kadar
Nereye dokunsanız...
Lâhzada sönersiniz,
Mermere dönersiniz
Her nereye konsanız...

Öyle ıssız ki dünya,
Sahici mermer kadar;
Mermerden bir rüyaya
Daldı bu yıl insanlar...

Son

Şükûfe Nihal
Su

Galatasaray Lisesi Talebe Akademisi
Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi
İstanbul
1935

Şükûfe Nihal

Su

ŞİİRLER

1935

Güncel Basım
2008
Yayıma Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu

Su

Kalbinden kalbime akan bir sesti
Akşam gölgesinde çağlayan o su;
Sesini en tatlı yerinde kesti
Bizi sonsuzluğa bağlayan o su...

O su, bir sır gibi mırıldanırdı;
Göğsünde bir sarı ay yıkanırdı;
Bizi Leylâ ile Mecnun sanırdı
Gamlı yolumuzda ağlayan o su...

Sessiz ruhumuzu o bestelerdi;
Bize: "Unutalım dünyayı!" derdi...
Bir aldı, sonunda verdi bin derdi
Bizi bizden fazla anlayan o su...

Şimdi ne akşam var, ne ses, ne dere;
Yolumuz ayrıldı başka ellere;
Benzetti bizi bir kırık mermere
Ruha zehir gibi damlayan o su...

Kalbinden kalbime akan bir sesti
Akşam gölgesinde çağlayan o su;
Sesini en tatlı yerinde kesti
Bizi sonsuzluğa bağlayan o su...

Bestekâra

Elinde bir kırık rebapla, dağ dağ,
Dolaş, ilham ara türkülerine...
Kalbinden koptuysa o mavi, tül bağ,
Veda et, yanarak, son eserine...

Altın kıyılarda bekleyenin yok;
Kalbinin sesini dinleyenin yok;
Sana, senin gibi söyleyenin yok;
Kim aşina değil bu kederine?

Bir düşen yaprakla titrerdi gönlün;
Bir başka ışıkla doğardı her gün;
Seni sevmeyenler, sevenler üzgün;
Sükûtun da geçse nağme yerine...

Burada her gönül bağlandı sana;
Lâle, sümbül, mine, gül yandı sana;
Gökler candan etti son andı sana;
Düştüğün nedendir yadellerine?

Dağ başında

Mor bulutlar daralttı perde perde engini;
Gece eşyaya serdi kararan tüllerini;
Güneşin battığını görmedim dalgalara...
Bir gemi geçti, gitti suları yara yara...

Suları yara yara geçip giden bir gemi;
Bir akşam dondurmuştu arkasında kalbimi...

Esiyor uluyarak dağ başında karayel;
Geceye sarılıyor buzlu saçlarım tel tel;
Kıvılcımlar serpiyor yüzüme boşlukta kar;
Önümde uçurumlar, başımda uçurumlar...

Ve dudağımda vahşî, çıldıran bir kahkaha...

Haykırdım tabiata: "Göster nen varsa daha!"
Taştan taşa çarpılan vücudum taştan katı;
Fark etmiyor bu gece ölümü ve hayatı...
Ürkütür sanma beni geçici boraların;
İzi varken kalbimde unulmaz yaraların...
Ben, ölüm yollarının kasırgasını gördüm;
Doğmayacak günümün sonsuz yasını gördüm;
Tufan gibi ağladım; kutuplar gibi dondum;
Zehir dolu bir kâse hayatımda son yudum...
Gezip koşan vücudum, etle kemik, deridir;
Uçuşan kar, soğuyan kalbimin külleridir...

Kim bilir?

Karanlıklar gölgeni sildikçe gözlerimden
Sesim, bir sızı gibi, ardında sürüklendi...
Bir can damarı kopmuş gibi ta içerimden,
Kalbimde son damla kan boşalarak tükendi...

Yalvarmadım; "gitme, kal!" bile demedim sana;
Bu yalvarışı sen de bekledin mi, kim bilir?
Yarı yoldan dönerek hiç baktın mı arkana;
Adımı son bir defa söyledin mi, kim bilir?

Adım ki, dudağında tek ses oldu yıllarca;
Her zerrede sesinin aksini bulacaksın...
Bir gün görürsen eğer kalbimi parça parça,
Bırak ki gözyaşını yine yolumda aksın...

Nemlenen gözlerinin sırrını kim anlar ki?
Kalbim gibi onlar da meçhul bu kâinata...
Gözlerinden kalbime açılan bir yol var ki,
Varlığımız ordadır, doğmaz başka hayata...

Değseydi birbirine bir kere bakışımız,
Gözyaşlarımız yine bir mendilde kururdu;
Yine baş başa geçer baharımız, kışımız;
Yine ebediyete gönlümüz yol bulurdu...

Lâkin, ne ben "kal!" dedim; ne "kalayım!" dedin sen;
Ellerimiz ayrıldı kalbimiz çarpıyorken...

Rüya

Hiç kapanmamış gibi büyük, siyah gözlerin,
Yaşlı kirpiklerimde düşündü derin derin...
Sonra, acı bir sesle dudakların büküldü;
Dedin: "Çok çektin, Nihal, değil mi?" ve titreyen
Ellerinden başıma sarı güller döküldü;
On yedi baharımın ruhu güldü içimden...

Bir on yedi bahar ki, nankör, çılgın, zalimdi;
Seven de, reddeden de o şımarık kalbimdi...
Sensiz kalmak muhalken, hayır, aldandın! derdim;
Sanırdım ki bu oyun ömrümce sürecektir;
Göğsümde fırtınalar çarpışırken gülerdim;
Bilmemiştim ki hayat bir mevsimlik çiçektir...

Nerdesin? Toprakta mı, havada mı, suda mı?
Nasıl buldun bu vahşî gecelerde odamı?

Gel, Rüya bile olsan; bir gölge bile olsan!..
Hasretim; şefkat, şiir, aşk dolu ellerine...
Gelsen de boş gönlüme bir hayat gibi dolsan...
Sen uyansan, ben yatsam biraz senin yerine...

Ölene

Sesimin senin kadar kim anladı şiirini?
Dudaklarım herkese kilitliydi âlemde...
Duymadı insanların en incesi, derini,
Ruhumun yarasını yanarak söylesem de...

Ne uyan vardı bana; ne duyan oldu seni;
Bir dille besteledik dağı, taşı, çimeni...
Senden başka, dünyada, bilirdin kimim vardı?
Sen bir hain ölüsün, bırakmış yavrusunu...

Beni şimdi en acı bir gurbet rengi sardı;
Öksüz kalan ruhumun el çekti kaygusunu...

Anlarım, ne uzundur yolun, ufka baktıkça...
Denizler derinleşir gözyaşlarım aktıkça...

Kızıl şeytan

Gün doğuyor; gözümde yine bir damla yaş var;
Yine yandı güneşi perdeleyen gözleri...
Bu soğuk gecelerin sabahında düşen kar,
Yine çalmış alnımdan bir parça sıcak yeri...

Mor dumanlar içinden baktım sıra dağlara;
Dedim; yine koşardı gökleri yara yara,
Görmüş olsa bu candan bükülen dudakları;
Değişirdi saçıyla başımdaki akları...

Dünyayı bir ufuktan görürdü gözlerimiz;
Bahtiyardık, bir kara taş olsa da yerimiz...

Derdik ki: "Bir yuvamız olmazsa bu toprakta,
Sarar vücudumuzu birkaç kuru yaprak da..."
Sonra... bir kızıl şeytan rebabımızı çaldı;
Ve dudaklarımızda besteler yarım kaldı...

Yeşil dağlar, sislere bürünün sıra sıra;
Gönlüm dargın güneşe, çiçeğe, bağa, kıra...

Bir an gibi

Sönen bir yıldız kadar hazin bu gece dünya;
İsli bir ışık bile kalmadı güneşinden...
Sabaha eremedi gönüllerdeki rüya;
Vedasız ayrıldılar ayrılanlar eşinden...

Asırlar bir an gibi; günler bağlı akşama;
Şebnemden de ömürsüz gözlerdeki neş'eler...
Geçen günler silinir; benzer paslı bir cama;
Kaybolanı ararız; boşluklar bize güler...

Bir akşam

Solgun ayın altında bir akşam ağladıktı,
Ormanda alev alev yapraklar uçuşurken...
Gönlümüzü bir sonsuz yeminle bağladıktı;
Yâdımızla divane gönüller tutuşurken...

Kırılmış iki dalız şimdi gamlı yollarda;
Yanarsak ne yazıktır titremeyen kollarda...

Dem olur

Gösterme sararan alnını bana;
Anlamam hicranlı, öz bakışını...
Dal da ufku saran kara dumana;
Seyret baharımın sonsuz kışını...

Bilirim; gözlerin akmadan dolar;
Ayrılan saçını hep böyle yolar...
Dem olur, gül değil, meşeler solar;
Duymaz kargaların haykırışını...

Yalnızız

Yalnızız; ruhumuzda ebedî bir gece var;
Milyonlarla insanın kalbi çarpan bu yerde,
Bir deva bulunmadı yalnızlık denen derde...
Bekleyen sesimize ses vermedi ufuklar...

En yakınlar en ayrı âlemin yolcuları;
Geçidi yok dağlarla ayrıdır aşinalar...
Geceleri dinleyin; boşlukta hasret ağlar;
Kaybetmişiz hepimiz ruha vatan diyarı...

Âşık sazıyla

Gözyaşlarıyla ördüm
Saçımın örgüsünü;
Bir ağızdan söyledik
Ayrılık türkûsünü...

Gün battı bir tarafta,
Bir yanda onun yüzü;
O son günle kapandı
Hayatımın gündüzü...

Yolculuk rüzgâr gibi,
Dağ dağ savurdu beni;
Ayrılık bir cehennem,
Yaktı, kavurdu beni...

Trenle yarış eden
Ay gibiydi yolumda;
Ne uzaktı koşsa da
Bir sağım, bir solumda...

Dağlar girdi araya,
Kara bulutlu dağlar...
Unutsun gayrı bizi
Yeşil, yıldızlı bağlar...

Âşık sazıyla

Kargalar akın akın,
Bırakıp gitme sakın...
Yapraklar dökülüyor,
Belli, ölümüm yakın...

Attın beni bin derde;
Meş'alem yok bu yerde...
Bekle, bari, gitme ki
Ay görünsün göklerde...

Ne evim, ne ocağım,
Kimsesiz solacağım;
Farkında olmadılar,
Sel gibi geçti çağım...

Ölürsem bir başıma,
Matemimi taşıma;
Yeter, bir beyit yazsan
Kırık mezar taşıma...

Dallar

Bir yaprak uçtu gene;
Solgun kuru bir yaprak...
Bir daha... Bir, bir daha...
Dallar, dertleşir gibi, eğildi birbirine;
Kül renkli ufuklarda uludu bir kahkaha...

Rüzgâra yalvararak
İnip kalkıyor her dal;
Dallar kopan çığlıkla damla damla eriyor;
Bir parça güneş diye gönlümüz can veriyor;
Vahşî bir ses diyor ki:
— Bahar artık bir masal...

Ufka karşı

Issız tepelerden daldım etrafa;
Bir demir pençeyle kalbim burkulu...
Dedim: yok bu taşta, toprakta vefa;
Sunduğu tek kadeh zehirle dolu...

Sararmış rüyası kırık dalların;
Öten kuşlarıyla dün ne mesuttu...
Sular, henüz ölen bir taze kadın;
Dün ona tapanlar bugün unuttu...

Çok sürmez bu dertli yüzü mevsimin;
Bir beyaz mermere dönünce toprak...
Ararsanız yarın, bulunmaz, bilin;
O yeşil bahardan bir kuru yaprak...

Bir masal

Ekinler boy atıp da gezindiğin yollarda;
Bir altın seli gibi dalga dalga kayarken;
Bir lâhze durur musun, bir masal hatırlar da?..
Kalbini acıtır mı çelik uçlu bir diken?..

Bu yolu tanır mısın? Şu köşe, şu çam dalı;
Gamlı, ürkek bir bakış; kırda tutuşan güneş...
Biraz daha ilerde köyün mavi kumsalı;
Sonra yalvaran sesin: "Sana yalnız benim eş..."

Ne sularda bir gölge, ne ufukta bir hayal;
Kahkaha ve hıçkırık yolları sisle dolu...
Çiçekle, renkle coşan günleri bulmak muhal;
Menekşe gölgeli kır şimdi tozlu, korkulu...

Ne yalvaran sesin var; ne bekleyen gözlerim;
Bize de her faniye nasip olan söylendi...
Bir cehennem gününü düşünür, sonra, derim:
"Dünya bile kaynayan bir alevdi, küllendi...."

Yollar bozuldu

Nerden esti bu bakış yılların gerisine;
Neye bu hasret çekiş o uzak yaz sesine?
Hani yolunda gümüş lâleler açacaktı;
Altın renkli güneşler diyarıydı o eller...

Yola düşmek hevesi elinde bir bıçaktı;
Vurdun, koptun, dağıldı bizi bağlayan teller...

Şimdi neden bu dönüş o eski rüyalara?
Kanat açmış gibisin gene başka rüzgâra...
Yeşil yolunda seni yalnız mı bıraktılar;
Yoksa, güneş yerine bir çıra mı yaktılar?..

Dönmek... Tatlı bir rüya... İnanıyor gibiyim;
Koy elini alnıma; bak, yanıyor gibiyim...

Işıklandı başımda altın renkli bir gece;
Ruhuma eter gibi doldu ekin kokusu...
Gene esti ruhuma o rüzgâr ince ince;
Yıldızlı bir rüyaya daldı uzaklarda su...

Gene dünya çok güzel çılgın hayalimizden;
Gene ay yükselirken biz gülüştük, ağladık;
Gene geçtik sularda kehkeşanlı bir izden;
Gene sonsuz bir aşka ömrümüzü bağladık...

Bizi kızıl kalbine çekti akşam suları;
Sararan yüzümüzü gizledi çam yolları...
Yeşil gölgelerine karıştığımız yollar;
Sabah darılıp akşam barıştığımız yollar...

Ürperdim ısrar eden bakışlarınla gene;
Ses verdim enginlerden sesi gelen kalbine...

Karanlıkta ağlayan çeşmenin kırık taşı;
Yolun bir kenarında dua eden serviler;
Beyazlanan ufuklar, yıldızların telaşı;
Bulutlu gözlerimde titrerdi birer birer...

Ah, o yaz günlerinde uykuya varan tarla;
Bahçeler güldü gene pembe erguvanlarla...
Bahçede güller açtı; sümbüller açtı gene;
Papatyalarla baktık saadet niyetine...

Yıldızlı tepelerde ilk eşi gibi arzın,
Gene hiç yaşanmamış sevdaları yarattık;
Kuş uçmaz yolumuzda bir sesi vardı yazın;
O sese ruhumuzun musikisini kattık;

Söyledin, ben dinledim; yemin ettin, inandım:
Gene alev saçların alnıma değdi; yandım...

Tekrar buluş bu peri, efsane dünyasını;
Bir an olsun unutmak bu hasretin yasını,
Evet, tatlı bir rüya; inanıyor gibiyim;
Koy elini alnıma, bak, yanıyor gibiyim...

Lâkin, yok mu haberin, senden sonra bu yerde
Yıldırımlar gürledi; kasırgalar dolaştı;
Gökten kara bulutlar alçaldı perde perde;
Mavi deniz coşarak altın kumlara taştı...

Artık ne gül, ne bülbül, ne de yeşil bir bahar...
Sönmeyen bir alevle gezelim diyar diyar...
Kırılan ruhumuzu bir ince matem ezsin;
Çünkü yollar bozuldu, sevgilim, dönemezsin!..

Ömrümce beklediğim

Hayalimin konduğu her yerde adım adım
aradım:
Gün oldu, leylâklarla süslenmiş bahçelerde
Titreyerek dinledim bir bülbülün sesini;
Gün oldu, tek şifadır, diye buldum bu derde,
Gümüş bir subaşıyla bir söğüt gölgesini...

Bazı,
Kapıldım ninnisine yeşil bir çam dalının;
Doldum engin sesiyle bir akşam kavalının;
Beynimi oyan sızı
Bir lâhze durdu sandım;
Aldandım!

Doğan, batan güneşe bir zaman esir oldum;
Solgun aya dalarak yıllarca ben de soldum;
Sakin bir gölbaşından atıldım ummanlara;
Boş kırlardan çekildim kökü yok ormanlara...
Ne ordaki sükûnet, ne burdaki azamet
Kâfi geldi ruhuma;
Beynimde hep o ateş, hep o acayip humma...

Elbet bulurum, dedim, diyar diyar dolaştım;
Saltanatlı şehirler, korkulu dağlar aştım;
Bir bahar güneşinde hasretle andım kışı;
Kış geldi, bahar, dedim, onun sıcak bakışı!
Didik didik kopardım sonra pembe gülleri;
İki mevsim bağlar mı aynı şey gönülleri?..

Erişilmez sandığım isteklerim, önümde
Güneşler gibi yandı ummadığım günümde...
Gördüm onlarda değil
Ömrümce beklediğim...
Dedim, ruhum, iyi bil;
Beklediğin ne ve kim?
Aşka düşen her kalbe cevap oldu kahkaham;
Dediler ki: "Ruhun ham!"

Duygusuz bakışımla kiminin benzi soldu;
"Seni de yaksın!" diye beddua eden oldu...
"Razıyım, gelsin," dedim, "en çetin cezasına!.."
Kuşlar kadar pervasız yükseldim fezasına...
Erişilmez cennetler sundu kevserlerini;
Kaşıma, şulesinden, yıldızlar çelenk ördü...
Yırtarak asırların sevda eserlerini,
Efsaneler devrinden gökler bir sahne gördü.....

"Yolunda ben de varım!" diye ağzını açtı
Kıpkızıl cehennemler...
Kor yığını taşlarla ne ateşli yamaçtı,
Eriyip kül olduğum, dirilip yandığım yer...

Cennetin, cehennemin gezdim yedi katını,
Onlar da gördü en son bu usanç saatini...

Dünyayı temelinden sarsan koca ejderi
Fırlattım Kaf dağına!..
İsteyerek düşmüştüm çünkü bir gün ağına;
Kilitledim kalbimde şimdi verdiğim yeri...
Ömrümce beklediğim, nesin; nerde mekânın?
Bir yerde rast gelmedim sır dolu vücuduna...
Sığmadın mı acaba yaşadığım dünyanın
Şu engin hududuna...

Tevfik Fikret

Tevfik Fikret

Bize uzak bir gökten baktınsa da dünyaya;
Varlığın benziyordu bir sarsılmaz kayaya...
O kayadan çağlayan sesler din oldu bize;
O sesler ulaştırdı bizi en doğru ize...
Sıratın, cehennemin yeri yoktu o dinde;
Korkuyu bulacaktır insan kendi kalbinde.
Her din, elinde kanlı bir bıçakla yaşarken,
Sen, gönülden gönüle yollar açtın sevgiden.

Güzellik duygusunu bir nesle sen aşladın;
İyinin ve doğrunun sembolü oldu adın...
Hürriyetin, gururun, feragatin en parlak
Örneği oldun bize bir an yanılmayarak.
Sen bize inemezdin, biz sana yükselelim;
Eriştiğin gökleri göster, biz de gelelim...

Bir sabah güneşinin ışıklarına bürün;
Beyaz, mermer alnınla bize her yerde görün!
Her adımda bir tunçtan heykelin lâzım bize;
Lekelenmiş alınlar önünde gelsin dize...
Haksızlığı, yalanı, çirkini ezen sesin:
"Kaç temiz alın vardır?" diye sorsun, gürlesin!
Ruhumuza ilhamın, temizleyen bir seldir;
Rübabının bir beyti dört kitaba bedeldir...

Ardında bir tek dudak bükülmeyen tek insan!
Bize de ver, muhtacız, o tertemiz kanından.
Beklenen insanlığın örneği olan Fikret,
Öğünsün toprağında yaşadığın şu millet !..
Bir millet değil, seni bir dünya kucaklasın;
Vakitsiz ölümüne dağ, taş, toprak ağlasın!..

Heykel

Gündüz bir makinedir, çalışır, gezer, güler;
Sihirli bakışıyla görenleri büyüler;
Yüzü günden renk alır, tutuşur yanakları;
Şen ruhu kıskandırır en coşkun ırmakları...

Gece bir heykeldir o, oyulmuş sarı taştan,
Ruhunun son bağları kopmuş eşten, yoldaştan...
Gözlerinde buz tutan bir ummandır ıstırap,
Onu bir gün içinden taşıp gidecek harap...

İndik

Ne uçurumlar indik sana ulaşmak için;
Gözümüzde en yakın yoldu, bize Hint'le Çin.
Hışırdayan sesine kapılınca bir kerre,
Çelikten zincirleri dişimizle kopardık;

Yere geçercesine eğilerek yerlere
Sana sürünmek için yedi kat yeri yardık...

Yolumuzda gönül mü ezemedik taş diyerek...
Taptığımız gözden mi kaçmadık baş eğerek...
Sana yer açmak için boşalttık ruhumuzu,
Orda yatan sevgiler şimdi efsane bize...
Sıcaklığın eritir kutuplardaki buzu,
İnandık, taptık sana, önünde geldik dize...

Mefküreler, imanlar feda ettik yolunda;
Aşk, fazilet bir cüce kaldılar bu oyunda...

Sen de geç

Ben ki bütün bir bahar, bir gençlik kaybetmişim
Bu yalçın kayaları tek başıma aşarken...
Yolumda ne sevenim, ne sevdiğim, ne eşim,
Gözümde bir ömürden kalan gölge: taş, diken:

Sen, ey bahar, ey gençlik,
Bana ilk, son hediyen ruhumu didik didik
Parçalayan dikenler, bereleyen taşlardı.
Güneşi esirgedin, çiçeği esirgedin

Bana bir çarpmayan kalp vermeyi esirgedin
Gün görmeyen saçlarım sessiz sessiz ağardı!

Gene başım göklerde,
Gene sesimde gurur;
Ruhumu perde perde
Kaplayan sisleri nur

Gibi görmek istedim, şikâyet etmedimdi..
Gönlümde bir arzu ki, benim son ümidimdi,
Ben onu bekliyordum her gün başım göklerde.
Diyordum, bir gün gelir, elbet anlar bu yerde
Beni bir dost kalbi de, unuturum yaramı
Ve düşünmem ki bahtım o kadar kapkara mı?

Temiz bir dost eli, ah,
O zaman gökler siyah
Gibi gelmezdi bana...

Ömrün bana sunduğu bu zehirli şarabı
Bir abıhayat gibi içerdim kana kana,
Hakikat zannederdim, önümdeki serabı.

Nihayet geldi o da.
Son hokkabaz oynadı bu en son nümeroda...
Elde tesbih, omuzda yeşil cübbe bir derviş
Gibi ne mübarekti beklediğim bu geliş!
Fakat?
Haydi nikabını at!
Sen ey dost eli, sen, ah,
Ötekilerden siyah,
Ötekilerden iğrenç.
Geç!
Geç, sen de geç, kirletme yaşadığım zindanı,
Çek elini, ordaki temiz hayali tanı!..

Taş gibi

Uzun yıllar önümde diz çöküp ağlayanlar,
Bir soğuk bakışımla karalar bağlayanlar;
"Sen ölürsen ölürüm, sensiz güneş kararır!"
Diye coşkun sesleri sel gibi çağlayanlar;
Neler, neler görmedim; kardeşler, sevgililer,
Bir mısraım üstünde can verecek deliler...
Varlığıma kudsiyet verip bütün ömrünü
Hatıramla sürecek samimi emelliler...

Gün geldi ki en ufak bir menfaat peşinde,
Birden kesildi sesi kardeşin de, eşin de...

İhtiyacım yok sana, kardeş ol, sevgili ol,
Git, durma, artık sakın, açık kalbimdeki yol...

Ben bu gece ruhumu, elimle boğacağım,
Yarına bir kaskatı taş gibi doğacağım....

Biz ve deniz

Büyülüyorsun deniz ruhumuzu bu gece;
Atılmak istiyoruz davetine delice...
Altın pulla işlenmiş lâcivert elbisenle
Subaşı perileri gibi nazlı, güzelsin...
Şafaklardan ses almış, ince, serin busenle
İstiyorsun ki kumsal, şen sularına gelsin!

Vurgun gibi hepimiz atılırız koluna;
Sel gibi karışırız kehkeşanlı yoluna...

İnandın mı? Dur, sakın, biliriz seni, deniz;
Aşinadır maskeli yüzlere gözlerimiz...
Biliriz, biz senin de kara dalgalarını;
Şu yaldızlı tülleri nerden aldın, biliriz...
Nerelere sakladın o azgın rüzgârını?
Sahte musikilere aldanmayız, biz, deniz!...

Çürüdün

Asırlar geçse de coşan sel bir gün,
Granit kayayı kökünden söker...
Geçince fırtına, ormanı görün,
Ağaç yaprağını mevsimsiz döker...

Seni deviren şey, ne rüzgâr, ne sel;
Çürüdün bir anlık bir zevke bedel....

Kabahat

Kızıl etler, ciğerler yığın yığın önünde;
Kasabın Van kedisi sanki her gün düğünde..
Katmer katmer gerdanı,
Yağ bağlamış her yanı;
Güneşli bir köşeye uzanmış rahat rahat;
Pek nazlı, pek kibardır, hiç işlemez kabahat.
Koyu sarı gözleri süzgün, uykuda gibi...

Ve kapının dışında her an pusuda gibi,
Keskin pençelerini parmaklığa uzatmış;
Gözü kızıl etlerde bir vahşî kedi yatmış!

Bir vahşî kedi, evet,
Kaburgası meydanda...
Çalacak bir lokma et,
Fırsat bulduğu anda...

Hasta, çipil gözleri fırıl fırıl dönüyor;
Kızıl etler çengelde yanıp yanıp sönüyor...

Bir atılış! Bir daha... Eyvah ki kasap gördü;
Çırağın biri değil, ikisi üçü, dördü;
Sopayla atıldılar vahşi, hırsız kediye
"Senden usandık artık, defol, aç kedi!" diye...
Uzandı kaldırıma aç gözlü, hırsız kedi;
Son damla canı verdi küçücük iskeleti...

Kasabın Van kedisi naz içinde, rahatta;
Onu kimse görmedi böyle bir kabahatta...

Cevap ver

Makine gürültüsü... Makine uğultusu,
Yağ ve benzin kokusu!
Bulantı veren hava, buğulanmış bir tavan,
Kulaklarda çatlayan
Çelik şakırtıları...

Avurdu çökük kızın, yüzü sarı... sapsarı,
Kumral başı omzunda...
Serpilmeyen vücudu bir kemikle bir deri!
Sönük ela gözleri,
Bir yandan öbür yana gidip gelen ipliğin
Sağılan topuzunda.

Çelik makinelerin
Önünde, senelerin
Aktığını duymuyor, makineleşmiş başı!.
Henüz on iki bahar bile görmeyen yaşı
Güneş emen kırların şen havasıyla değil,
Fabrikanın yağ, benzin buğusuyla beslenmiş,
Mineli çayırlardan,
Bir demet çalı gibi koparılıp bu sefil
Hayata düğümlenmiş...

Tanıyan yoktur onu.
Cemiyetin bu sefil, talihsiz çocuğunu,
Gidin görün kara bir makinenin başında,
Görün, onun yaşında
Hangi çocuk mahkûmdur güneşten ayrılmaya?

Evlâdınızı lâyık görürken bir saraya,
Onu niçin attınız bahar esen kırlardan,
Mineli çayırlardan...

Çocuklarınız gibi bülbüllerin sesini,
Güllerin neşesini
Niçin tanıyamadı?..
Neye zehroldu ona cennet dünyanın tadı?

Günahsız bir mahkûm bu; hükmü veren: cemiyet
Şöhretler yığın yığın,
İcatlar, ihtiralar, yükseliş, medeniyet
Ne işine yaradı mustarip insanlığın
İnlerde derin derin
İnildeyen kalplerin
Sesini ruhumuza getirecek bir alet
İcat edemediyse...

Gözleri hudutlarda oyulmuş bir baba var;
Bir anne ki dizleri çalışmaktan kötürüm.
Kemik veremli, bodur, şiş karınlı çocuklar
Çamurlu, taş odanın içinde sürüm sürüm...
Nerde medeniyetin kör olası gözleri?
Bu açlar alayını
Yüklemekle on iki yaşında bir çocuğun
Narin omuzlarına
Buldun mu kolayını?
Bu solgun yavrucuğun,
Varlığını yarına
Nasıl ve ne şekilde bırakacaksın, düşün
Ve cevap ver bu sual sana sorulduğu gün!..

"Ders"

Bir seste, bir renkte, ya bir yaldızda
Bu topraktan ayrı bir şey sezeriz;
Güneşe yollarız onu, bir hızda;
"Göklere yaraşır bu cevher" deriz...

Çamurdan küçücük bir parça olsun,
Ayırıp yükseltmek bir ihtiyaçtır...
Toprak balçık dolu, denizler yosun;
Bunlardan ayrılan şey, bize taçtır...

Lâkin, göğe lâyık bir cevher diye,
Güneşin yoluna attığımız taç
O hızla bir anda döner geriye,
Dalar balçıklara bir kara topaç...

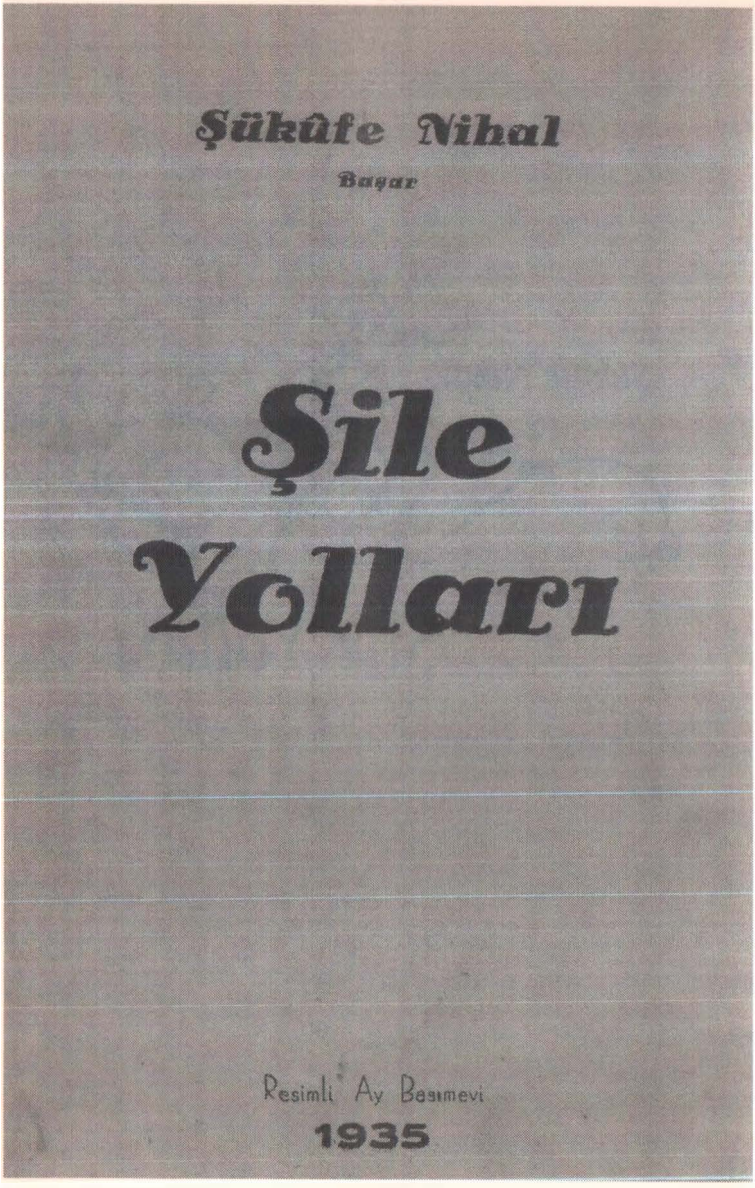
Bir de bakarız ki, eteklerimiz
Çamur lekeleri içinde, yer yer...
Çekerken böylece cezamızı, biz,
Sonsuz bir ders verir yalancı cevher:

Değişmez toprağa ait ne varsa....
Birdir altın, yosun, yakut, kara taş...
Yükselen düşecek arşa da varsa;
Çamurdan çıkan şey, çamura yoldaş...

Şükûfe Nihal

Şile Yolları

İstanbul
Resimli Ay Basımevi
1935

Şükûfe Nihal Başar

Şile Yolları

ŞİİRLER

1935

Güncel Basım
2008
Yayıma Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu

Şile Yolları

Yerde sarı bulutlar, havada alev dolu...

Kâh yanmış, kâh kurumuş, bakımsız ağaçların;
Kâh yemyeşil renklerle kıvrılan yamaçların
Arasından dolaşıp uzuyor Şile yolu...

Sağda ve solda köyler...

Köyler ki, bir bakışta bize derdini söyler;
Yerdeki çalı kadar bahtsızdır insanları,
Yerdeki toprak gibi kavrulmuştur kanları...

Bu yolun iniltisi
Yüzyıllardır dinmedi...
Bahtına çöken sisi

Dağıtmaya göklerden bir mucize inmedi...

Odunla kömür dolu,
İki manda koşulu,

Dertleri yoldan yola ekleyen arabalar;
Önlerinde tunç yüzlü, yetmişlik bir ihtiyar,
Yahut yüz bin çileden arta kalan bir nine...

Bazı da sarı, kuru
On yaşında bir yavru,

Son çizgiyi karalar bu yolun talihine...
Yol gider onlar gider altında kızgın günün;
Gözlerinde bir parça kuru ekmek rüyası...
Ne yarının ümidi, ne hatırası dünün
Yoktur ki, bir parçacık unutsunlar bu yası...

Gece... yeşil tepeden bir kıpkızıl ay doğar,
Batıdan esen hava toprağı serinletir;
Çalılıkta böcekler, derede kurbağalar
Bu yıldızlı geceye kalplerini dinletir...
Kuytu bir ağaçlıktan seslenir uzak, uzak

Yanık sesli bir İshak...

Kırlar aşkı fısıldar, gökler hülya doludur.
Lâkin bu yol ezelî dert çekenler yoludur...

Bir cin feneri gibi fosforlu yuvarlaklar
Çakınca dönemeçten, birdenbire yol ürker...
Şekilsiz, kara devler kâh yürür, kâh duraklar,
Önlerinde sapsarı mahkûmları sürükler...
Gecelerin bağrını delen gıcırtılarla
Birbirinin ardından karanlıklara dalar;
Kuşlar, böcekler susar, uykuya varır tarla;
Ay batarken uzakta birkaç çıngırak ağlar...

1934

Şile kadını

Önünde ninelerden kalan tahta bir tezgâh,
Elinde bahtın kadar dolaşık bir çile var...
Deme, azdır ışığım; deme, olmadı sabah:
Sar, boşalt yumağını, dolacak çok çile var...

Erkeğin ya hudutta can vermiştir, veyahut
Bir kahbenin peşinde bırakmış yuvasını...
Sil gözünün yaşını, gel, sen bu derdi unut;
Vaktın yoktur çekecek zira gönül yasını!..

Işığı yok gecenin iki soluk yıldızı,
Bir kilime sarılıp uyuyan yavruların...
Genç gönlüne mukadder olan, işte bu sızı!
Durma, sar; uyuyanlar ekmek isterler yarın...

Akşam çeşme başına gelirsin destilerle;
Büyük, kara gözlerin acı ve hülya dolu...
Mağrur başın göklerde, işi yok gibi yerle;
Süzersin mezarlığa ulaşan taşlı yolu...

El emeğin yüklüdür sırtındaki kamburda,
İstanbul yollarında her zaman görünürsün...
Çalışanlar sırtından geçinen kadın, burda
Sedirler çürütürken, sen böyle sürünürsün!..

1934

Seyhan kıyılarında

Adana'ya veda

Bir kaya üzerinden
Sihirli, coşkun coşkun
Akıp giden Seyhan'a
Daldım da garip, mahzun;
Dedim: "Güzel Adana,
Veda bu akşam sana..."

Beyaz bir gurup vardı...
Seyhan'ın billûr sesi
Tabiat rüyasının
Sevdalı bir bestesi.
Dedim: "Gönlümü sarsın
Güzel Adana yasın!..."

Yeşil ipekli tüller
Serilmiş ufka kadar;
Dalgalandı esince
Tatlı, serin bir rüzgâr...
Dedim: "Ah, bu son gece,"
Gökte ayı sezince...

Uyanırken yıldızlar
Ova sükûta vardı;
Suların dudağında
Gizli bir dua vardı;

Dedim: "Kaldım ağında...
Sihir var toprağında!.."
Beyaz saçlı Toroslar
Bulutlara uzanmış;
Onları gören insan,
Bir yükselişe kanmış!
Dedim: "Duyar mı hüsran
Bu yerlerden feyzalan?.."

Nefti yollardan geçtik...
Turunç bahçelerinden
Esen serin rüzgârın
Itrıyla baygındım ben...
Dedim: "Ölmez bir yarın
Nasibi bu diyarın..."

Baktım geldiğim yola:
Seyhan şimdi uzaktı;
Şen yolcunun ruhuna
Bir hicran rengi aktı...
Dedim: "Güzel Adana,
Veda bu akşam sana..."

1926

Anadolu köyleri

İrili, ufaklı bir yığın toprak...
Ne bir yeşil fidan, ne bir gölge var...
Kızgın bir güneşten sanki yanacak;
Etrafta susamış, kurak ovalar...

"Bunlar köy" dediler... Şüpheyle baktım;
Toprak yığınına daha uzaktım,

Yaklaşınca tren,
İçimde birden
Bir şey ürperdi:

Bu toprak yığını köy nasıl yerdi?
Ne kapı, pencere, ne bir delik var;
Karınca yuvası, sanki, öyle dar!
Yanında bir yığın daha, alçacık...
Güneşte kurumuş bir küme balçık...

— Bunlar ne, mezar mı?
Dediler:
— Öyle!
— Ölüler, diriler ne yakın böyle?
Bir karış fasıla yok arasında...

Burada yaşayan,
Gömülen insan

Dünyanın ne tadı ne de yasında...
Öyle yabancı ki şu kâinata;
O kadar bağsız ki, belli, hayata!..
Titredim; burası köy mü, mezar mı;
Burada hayattan bir nişan var mı?

Öyle ıssız, sakin;
O kadar hazin...

İrili ufaklı toprak yığından,
Apansız,
Bir iskelet gibi kuru ve cansız
Siyah bir hayalet geçti:
"Bir insan!.."

1927

Ayşe Kız

Ayşe Kız, sen hoşça kal!

Son dalımla son düşman yamaçtan yuvarlandı;
Kızıl maviliklerde eriyorken şehitler,
Başlarında bir gümüş ay-yıldız ışıklandı...

"Öz yurduma kancıkça el atan bâgi kimdir?
Tanık olsun gök tanrı, tanık olsun kara yer,
Tek can kalana kadar bu topraklar bizimdir..."
Diyerek Mehmet Çavuş arandı siperleri,
Bir menekşe tepede buldu yakışan yeri...
Tırnaklarıyla kazdı yarım arşın toprağı,
Üç kerre öpüp dikti gül fidanı bayrağı:

Doğuda, Güneş, yüzün görünce selâmlasın.
Seher rüzgârı öpsün kızılca saçlarını...
Gece, yoluna aydan buz ışıklar damlasın,
Allı gelin, süsle, gel, yurdun yamaçlarını...
Yeşil çimen üstüne yayılsın eteklerin,
Yavuklular uyusun gölgende serin serin...

Uzakta bir karaltı, ıssız gökte bir tik tak!..
Mehmet Çavuş devrildi bayrağa sarılarak...
Son sözleri kısıldı dudaklarında al al:
"Gayrı ben gidiyorum; Ayşe kız, sen hoşça kal!.."

1934

Mudanya zaferinde

Gün ağardı, bir seher
Dumanlı dağ başında...
Güldü nazlı periler
Toprağında, taşında...

Bitti meş'um karanlık;
Bak, ufka şafak vurdu...
Baykuş yerine artık
Bülbüller yuva kurdu...

Gümüşlendi o kanlı
Dereler, çaylar yine;
Ayşecik nazlı nazlı
Dalacak sinesine...

Yine buldu genç çoban
Zümrütlü ovasını;
Kâm aldı kavalından,
Avundurdu yasını...

Gün doğunca, bir seher
Dumanlı dağ başında;
Hâkolundu bu zafer
Vatanın her taşında...

1923

Bizim destanımız

Bir zamanlar Ay-Yıldız kararmıştı bu elde,
Bahtımız yaprak gibi uçmuştu karayelde...
Unutmadık, unutmaz Türk o acı günleri;
Hâlâ bağrımızdadır yaramızın eseri...
Düşman, paylaşılacak miras sanıp öz yurdu,
Bir gün, öz yurdumuzun bağrına hançer vurdu...
O gün olup biteni söylesek inanılmaz;
O kızıl hatıralar yaş dökmeden anılmaz...

O gün, kara bayraklar kanat gerdi göklere;
O gün kara bir kefen gölgesi indi yere...
O gün yollara düştük genç, yaşlı, kadın, erkek;
O gün, öz yurdumuzda dolaştık ürkek, ürkek...
Bastığımız topraklar kayıp çöküyor sandık;
Gözlerimizden taşan alevle yandık, yandık...
Ölen, bu yurdun ne bir, ne de beş on ferdiydi;
Öldürülen, gün başlı, gürbüz Türk milletiydi!..
Hıçkırıklar yolları sarmıştı baştan başa,
Yanık dudaklarımız veda etti her taşa...
O taşlar ki üstünde şeref damgamız vardı;
Alnı ak bir tarihin saçı orda ağardı...
Hangi kuvvet, hangi hak şimdi ona saldıran;
Hangi el dökecekti titremeden orda kan;
O gün, o mahşer günü, feryat, hıçkırık günü,
Canevimizde duyduk düşmanın süngüsünü...

Türk ölür mü, tarihi yaratan Türk ölür mü?
İnsanlığa ün veren ad yere gömülür mü?
Atalarımızın ruhu isyan etti bu işe:
"Öldürülmeyin, ölün, son verin bu gidişe!"

"Kurtar!" sesi gelince mezarların taşından,

Mavi bir ışık güldü, kutlu bir dağ başından...
Alacakaranlıkta bir yıldırım gürledi,
Dağların benzi attı, yerle gök sendeledi...
Şanlı Türk parçaladı dizindeki bağları,
Bir alev tufanıyla yandı Afyon dağları...
İntikam bir kasırga hışmıyla daldı yola,
Zehirli ejder gibi püskürdü sağa, sola...
Bu kuvvet, gönüllerden kuvvet alan bir hızdı,
Bu dava, bizim hayat, hak, namus davamızdı...
Kumandan, zabit, nefer, kadın düştük yollara;
Kağnılar gıcırdadı geceyi yara yara...
Bu yolda bağrı yanık analar, dullar vardı,
Bu yolda Türk kızları bir ateşli rüzgârdı...
Dönmeyen erkeklerin onlar geçti yerine,
Silâh, kurşun taşıdı omzunda neferine...
Sırası geldiği gün ateşe göğüs gerdi;
Kaç düşmanı dişiyle boğarak yere serdi..
Tarihte sönük kalır bir Kartaca kadını;
Biz, ateş harfla yazdık Türk kızının adını...

Hatası bu olmuştur bizi tanımayanın:
Bir sırdır, cevherini dünya bilmez bu kanın...
Bizim ne toplarımız, ne hazinemiz vardı;
Yalnız imanla dolu, çelik sinemiz vardı;
Yiğitlerle çepçevre kapanmıştı geçitler,
Tel örgüler kakılmış, alev içinde çitler...
Gecelerin koynunda bir umman dalgalandı;
Yolunu kesen dağlar kızıl kana boyandı;
Dağdan coşkun bir inan boşaldı bir sel gibi;
Türk çocuğu and içip birleşti bir el gibi...
"Miras" hülyalarıyla mest, uyuyan düşmanı
Şaşırtarak kaldırdı bu kıyamet tufanı...
Artık kurtuluş yoktu, son yıldızlar sönerken,
Hak, bir fecir renginde doğdu Koca Tepe'den...
Şimdi ümit yolları önümüzde açıktı,
Bir yığın kül altından adsız bir alev çıktı,
"Adatepe" üstünden aştı, "Dumlupınar"ı;
Kaçana mezar oldu Akdeniz'in suları...
O gün dünya anladı, Türk ne demektir, nedir?
Beş gün, beş gece süren bu cenk, bir efsanedir!..
Bu mucize önünde akıllar donakalır;
Türk, çalınan malını alınca böyle alır...
O gün, Dumlupınar'da bir tarih kapanarak,
Yeni bir çağ açıldı güneş gibi yanarak...

Bu kutlu yolda bize ön olan ulu Başkan!
Varlığın Türkeli'ne ölçüsüz bir armağan...
Yurdunun her çocuğu bin canla bağlı sana;
Damarlarında yanan o kanla bağlı sana...
Başındır tan yerinde her sabah doğan güneş,
Başın ki, ona Tanrı daha yaratmadı eş...
Yıldızlar güler orda, yıldırımlar çarpışır,
Uçsuz, sonsuz gökleri o baş içinde taşır...
Bu toprakta her zerre ondan bir ışık saklar,
Her zerrede "Kemal"in ruhu var, gölgesi var...
Çiçek, bahar açılır ayak bastığın yerde;
Zaferinin destanı söylenir türkülerde...
Sonsuz ömürle var ol, Türkeli'nin üstünde!
Tanrıdan dileğimiz budur dün de, bugün de...

30 Ağustos 1932

Kurtuluş gününün onuncu yılında

Alnımız karasızdır, başımız her zaman dik!
Biz ölüm yollarını bu biçimde geçeriz...
Türkün başı eğilmez; şu dünyaya gösterdik;
On beş milyon bu yolda her lâhze and içeriz.
Damarımızdaki kan yanıyor volkan gibi;
Bu, soydan soya geçen tılsımlı armağandır;
Her Türkün bir aşılmaz çağlayandır ki kalbi,
Taştıkça sanırsınız gökten inen tûfandır...

Türk çocuğu! Bu toprak çok kara günler gördü;
Onun için, biliriz, ne demek bu kurtuluş!
Bu mavi gök üstünde gördük nasıl ağ ördü,
Gözümüze göz diken binlerce uğursuz kuş.
Bir korkulu rüyadır o günler içimizde,
Bugüne tapınırken, o günlere ağlarız...
Mest olup unutmayız; sonsuz sevincimizde,
Yeşil rengin yanına bir de kara bağlarız...
Kızıl bir nem tütüyor bastığımız şu toprak;
Milyonlarla genç ölü bu yurda temel taşı...
Gönlümüz acılarla dolsa da yüzümüz ak;
Canımızdan can katıp kazandık bu savaşı...
Bu onuncu yılıdır kurtuluş davamızın;
Sayısız on yıllara böyle erişeceğiz...
Ateşi günden güne parlar bu kutlu hızın;
Göklere doğru aşar her gün bir dağ, bir deniz...
Ölenler öldü... Bize bugünü vermek için...
Bugünküler çalışıp yarını kurtaracak...
Kâh ölür, kâh yaşarız ülküye ermek için;
Ülkümüz, Türk elinin yükselişidir ancak...

Üç Büyük Ozan

Hâmit

Küçük dünyalarımızdan yol yoktur bil ki, sana...
Uçmak istesen bile ufkunla, yana yana,
Kimimiz sezer gibi oluruz varlığını;
Kimimiz kör kalırız büsbütün bu inana...
Biz, kara toprakların emekleyen ruhları;
Gözlerimiz kamaşır, bakamayız yukarı...

Yedi kat gök dar gelir, çırparken kanadını;
Yıldırım, rüzgâr, güneş, şimşek bilir adını...
Yarıştığın kuvvetler bizce tanınmış değil;
Sönük duygularınızla alamayız tadını...
Açılmıyor; göklerden perde var aramızda...
Görmesek, bilmesek de şifasın yaramızda...

Yıldırımda ararken güneşte görünürsün;
Bir buzlu kasırgada ateşe bürünürsün...
Sesin, şimdi kelime; şimdi musikî olur;
Kanun bize mahsustur, Tanrılar gibi hürsün...
Yorulur, bulmak için düşenler, yollarına;
Seni arasın, diye yalvaralım yarına...

Namık Kemal

Sesin ki etmiş itap kızıl karanlıklara,
Bize kadar erişti gökleri yara yara:
Millet şehitlerinin olsa da bahtı kara,

Gömmez onları tarih topraktan bir mezara...
Değil şu viranenin değmez saltanatını,
Teptin yedi kat göğün güneş dolu bahtını;
Bir çelikten zincire vurup büyük ahdını
Sürükledin kanınla boyadığın yollara...

Derd çekenler yolunda ışık oldu varlığın,
Gözünde para, ikbal, çamurdan birer yığın;
San'atın o füsunlu teline bağladığın
Rüya ile ömründe kışlar döndü bahara...

Zindan, ölüm korkusu faniler için gerek;
Hangi güneş kararır karanlıktan ürkerek!
Asla boşa gitmedi "Kemal" verdiğin emek;
Yanardağlar tutuştu ardında sıra sıra

Gözünden kan olarak aktı milletin derdi,
Saray onların olsun, sana zindan yeterdi...
Mustarip gönüllerin tahtı en güzel yerdi,
Yaşayan varlığını o mabetlerde ara...

Fikret

Bize uzak bir gökten baktınsa da dünyaya,
Varlığın benziyordu bir sarsılmaz kayaya...
O kayadan çağlayan sesler din oldu bize;
O sesler ulaştırdı bizi en doğru ize...
Sıratın, cehennemin yeri yoktur o dinde;
Doğruyu bulacaktır insan kendi kalbinde...
Her din elinde kanlı bir bıçakla yaşarken,
Sen gönülden gönüle yollar açtın sevgiden.

Güzellik duygusunu bir nesle sen aşladın:
Doğrunun ve iyinin sembolü oldu adın.
Hürriyetin, gururun, feragatin en parlak
Örneği oldun bize bir an yanılmayarak...
Sen bize inemezdin, biz sana yükselelim;
Eriştiğin gökleri göster; biz de gelelim...

Bir sabah güneşinin ışıklanna bürün;
Beyaz, mermer alnınla bize her yerde görün,
Her adımda bir tunçtan heykelin lâzım bize;
Yaralanmış gönüller önünde gelsin dize...
Haksızlığı, yalanı, çirkini ezen sesin:
"Kaç temiz alın vardır? diye sorsun, gürlesin!..
Ruhumuza ilhamın temizleyen bir seldir;
Rübabının bir beyti dört kitaba bedeldir!..

Ardında bir tek dudak bükülmeyen tek insan,
Bize de ver, muhtacız, o tertemiz kanından...
Beklenen insanlığın örneği olan Fikret,
Öğünsün toprağında yaşadığın şu millet...
Bir millet değil, seni bir dünya kucaklasın
Vakitsiz ölümüne; dağ, taş, toprak ağlasın!..

Bilgicin Ölümü

Bilgicin ölümü

Fırtınanın, karın ortasındasın;
Kurtlar, kuşlar cevap verir sesine...
Kırılan dallarla kuru yapraklar
Gömülür odanın penceresine...

Beklediklerinden kesildi umut;
Canını verdiğin gençliği unut...
Seni bir kurumuş dal gibi attı,
Bilginle tam kırk yıl beslediğin yurt!.

Odanda ne ışık; ne ateşin var;
Ne bir su verecek dostun, eşin var;
İnsan kalbi nankör, dünya dönektir;
Verilen emeğe böyle olur yar...

Tahta bir kerevet yattığın yatak;
Eserlerin yere kilim olmuş, bak!
Rüzgârla dağılıp ağlarken onlar;
Sen değil, buna biz yanalım, bırak!..

Ölüm, bir kahkaha kırık camlarda...
Son ateşin söndü savrulan karda...
Donmuş bakışların mıhlanıp kaldı...
Duvarda çırpınan son kâğıtlarda...

Kabahat

Kızıl etler, ciğerler yığın yığın önünde;
Kasabın Van kedisi sanki her gün düğünde..

Katmer katmer gerdanı,
Yağ bağlamış her yanı;

Güneşli bir köşeye uzanmış rahat rahat;
Pek nazlı, pek kibardır, hiç işlemez kabahat.
Koyu sarı gözleri süzgün, uykuda gibi...

Ve kapının dışında her an pusuda gibi,
Keskin pençelerini parmaklığa uzatmış;
Gözü kızıl etlerde bir vahşi kedi yatmış!

Bir vahşi kedi, evet,
Kaburgası meydanda...
Çalacak bir lokma et,
Fırsat bulduğu anda...

Hasta, çipil gözleri fırıl fırıl dönüyor;
Kızıl etler çengelde yanıp yanıp sönüyor...
Bir atılış! Bir daha... Eyvah ki kasap gördü;
Çırağın biri değil, ikisi üçü, dördü;
Sopayla atıldılar vahşi, hırsız kediye
"Senden usandık artık, defol, aç kedi!" diye...
Uzandı kaldırıma aç gözlü, hırsız kedi;
Son damla canı verdi küçücük iskeleti...

Kasabın Van kedisi naz içinde, rahatta;
Onu kimse görmedi böyle bir kabahatta...

Gayya

İnce, dar bir merdiven, bir daha, bir, bir daha;
İndikçe derinleşen, koyulaşan bir karaltı...
Girinti, çıkıntılar, derinden homurtular;
Burası bir yeraltı, burası bir yeraltı...

Kızıllaştı, değişti karaltı birdenbire;
Gözlerimde bir gayya tutuştu gire gire...
Hocadan işiterek, dadıdan dinleyerek,
Çocukken rüyamıza giren gayya kuyusu
Tıpkı böyle karanlık, derin bir cehennemdi;
İçinde ne hava var, ne güneş var, ne de su!
İşte o cehennemi, o gayyayı gördüm ben;
Bilmem ki nasıl baktım, bakışlarım sönmeden...

Zindanda cayır cayır yanan bir kor yığını...
Ellerinde kürekler iki korkunç zebani;
Durmadan hız veriyor bu kocaman ateşe;
Lâkin bu cehennemin günahkârları hani?
Ateşe hız veren de, yanan da kendisidir;
Zebani dediklerim vapur amelesidir...

Temiz havalı, serin güvertelerden inin,
Gayyaların önünde biran ürperin, sinin!..

Unuttuklarımız!

Gece fırtınalı, gece korkunçtu,
Damlardan tuğlalar, bacalar uçtu...
Göklerde üfürdü bir ölüm (ney)i,
Serviler duydu bu kara müjdeyi;
Uğursuz seslerle çığrıştı durdu;
Dağlardan aç kurtlar indi, kudurdu...

Yolun üstündeki koca çınarın
Başı didik didik, bağrı yaralı...
Ta dizlere varan donmuş karların
Göğsünde can verdi kaç körpe dalı...

Toprağı kökünden sarstı bu bora...
Gece yelda gibi uzadı, sonra
Mavi gözlerini süzünce sabah,

O vahşi, siyah

Baykuş kanadını çırparak kaçtı;
Şimdi güneş gökte bir altın taçtı...
Ilık yuvalardan birer, ikişer,
Buğulanmış camlar açıldı yola;
Uzun bir uykudan bulanık gözler

Baktı sağ, sola...

Tıpkı bir palyaço seyreder gibi

Sırıttı, güldü...

Gördükleri pek boş bir hüner gibi,
Çocuklar katıldı, kat kat büküldü...
Viranede iki kum sandığının
İçinden, dört çocuk çıkıp, dört yığın
Halinde karlara seriliverdi;
Gülünen bu küçük serserilerdi...
Gövdeler birer buz parçası gibi;
Nerde ise duracak hepsinin kalbi,
Soğuk içlerinde zehirli bir ok!

Kımıldamak yok!

Birdenbire cansız buz yığınları
Kavgaya tutuldu yumruk yumruğa...
Ne kol kaldı, ne baş, ne alınları;
Canlanıp kalktılar soluk soluğa...
Çıplak ayaklarla çatlak buzları
Yararak gittiler yokuş yukarı...
Yine soğuk soğuk kavruldu gece...
Yine viranede aynı eğlence...

Lâkin, bu sefer,

Kimse gülmedi bu hokkabazlıktan:
Sandığın birini alıp gitmişler;
Dört çocuk çıkmıştı bir tek sandıktan!
Dışarıda soğuk keskin bir bıçak;
Yine, nazlı yüzler camdan silindi;
Köstebek kovuğu gibi sımsıcak

Yuvaya sindi...

Küçük yuvasızlar; damarlarında
Bir damla ılık kan yaratmak için,
Bükük dizlerini uzatmak için.
Yine tokatlaşıp yumruklaştılar;
Bir hızda yine dik yolu aştılar...
Gün doğdu, güneş var; fakat, mideler?

Orda bir aç kurt varı

Durmadan oyar;
Durmadan deler...
Küçük yuvasızlar, şimdi de onun
Ağzını kapatmak için koşuşun!

Bu üçüncü sabah... viranelikte
Şimdi daha başka bir görünüş var:
Kemikleri ezen tahta delikte
Kıvrılıp barınan küçük yavrular,
O gece onu da bulamadılar...
O gün donmuş gökte gülerken güneş,

En küçük kardeş,

Kurumuş bir çalı demeti gibi,
Bir kar çukurunda uyuya kalmış...
Üstünde akşamdan serpilen tipi,
Dört yanını da aç köpekler almış...

Kalanlar sesleri kısık ve bitkin,

Uludu, durdu;

En büyük, gözünde acı, yaş ve kin,
Koşarak bekçinin camını vurdu...

Bekçi geç yatıyor, erken uyanmaz!
Sokakta ölene değer mi bu naz?

Beklesin biraz...

Nereden geldiniz, bilen var mı ki?
Nasıl yaşarsınız, sorarlar mı ki?
Yolunuz, yoludur kışın ve yazın.
Gâh bir sam yelinin, gâh bir poyrazın...
Mezarınızı da kendiniz kazın...*

* Vak'a geçen kış İstanbul'da Lâleli'nin bir arka sokağında geçmiştir...

Kontrbas çalan san'atkâra

O, bahtı yanmaz gökten hâlâ ışık bekliyor
Halkaları çarpılmış, çipil, derin
Gözlerin...
Sönmüş bebeklerini yalnız o büyük aşkın
Rüyası gölgeliyor...
Karşında deli, taşkın,
Ereği, tasası yok bir yığın!
Şu boştan gelip boşa giden tatsız çığlığın
Ortasında nesin sen?
Ruhunun kâinatı dört telli bir tahtada
Ağlayıp çırpınırken
Sen;
Sen onların bu sesle yalnız kemiklerini,
Etlerini oynattın...
Dünyayı bir kıpkızıl cam ardından görenler
Seni duydu, bildi mi?
Tam yedi yıl çekmiş
Gibisin
Ruhunun
Şifa bulmaz yasını!
Yetmiş dersem yalandır,
Alnındaki çizgiler,
Sormadan bana söyler...
Şu toprak yığınının
En ince bir kalbisin;
Yazık ki,
Ne bir lokma ekmeğe, ne gönül rahatına

Ermedin...
Önümüze serdiğin
Güllükten
Bir yeşil yaprak bile
Dermedin!..
Gözlerin;
Son, uzun bir uykuya
Hazırlanan gözlerin
Sonsuz hasretle dolu..
Sönmüş bebeklerinde
Altın renkli bir rüya...
Ne yazık,
Sen de kaybettin artık
Daha evvel geçenler
Gibi o mavi yolu...

Yirmi sekiz.. sıcak var;
Titriyorsun yine sen...
Salon geniş;
Ruhun dar...
Ruhunda yokuş, iniş,
Ruhunda ateş, bora,
Ruhunda tufanlar var!..
Zavallı, haydi, geri;
Bu kara toprak değil göktekilerin yeri...
Mavi göklere gönül bağlayan bahtsız, geri,
O yeşil dağlar için ağlayan bahtsız geri!
Bu kara toprak değil
Göktekilerin yeri...
Köşede,

Kül renkli,
Yüz bin yerinden ekli,
Birine dayanıp durmadan inildeyen
İki tahta parçası...
Ne acıklı bir ikiz!..
Haykırmak istiyorum:
Hangi faninin aşkı
Bütün bir ömür sürer,
Hepinizde yalanlar, hepinizde hileler,
Ey kocaman salonun
Ortasında yananlar, ortasında dönenler!..
Kalbiniz
Kutuplar kadar soğuk!
Ateşini ömrünce yaşatanlar, sizlere
Bir kıvılcım verse de
Çözülmez ruhunuzu kaplayan buzdan deniz...
Onları kemiren kurt,
Zaman değil,
Sizsiniz!..

Şükûfe Nihal

Sabah Kuşları

Akbaba Yayını: 9
Kenan Matbaası
İstanbul
1943

Şükûfe Nihal

Sabah Kuşları

ŞİİRLER

1943

Güncel Basım
2008
Yayına Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu

Sabah kuşları

Gök yolları yakut ve erguvandan...
Sezilmez anlarla genişliyor tan...
Gecenin karanlık, ıssız ağından
Süzülüp uçmada hulyalı kuşlar...
Hangi rüya size açtı bu yolu?
Uçun, uçun, gökler altın buğulu...
Bir böyle uçuşun hasreti dolu
Benim de gönlümde, sevdalı kuşlar...

Bir şey unuttum

Yolum uzundu biraz, kayalıklar çetindi;
Sona yaklaşırken de gün bitti, akşam indi;
Dediler: "Pek boş yere değil verdiğin emek;
Eriştin demek..."

Hazırlık da bir büyük savaş bu yolculukta.
Bin bir cehennem aşmak gerekmiş bir solukta...
Bir cılız subaşı da bulsam şimdi, tasam yok;
Dayandığım kayaya değemez ateş ve ok!

Yalnız,
Gönlümde bir acı var... Adını bulamadım;
Kırık gibi kanadım
Bir şey mi kaybettim, ne? Ellerim bomboş gibi...
Bir yakuttan kadeh ki varlık, çatlamış dibi...
Ses mi, çiçek mi desem;
Işık mı, renk mi desem;
Sanki geçtiğim yolda bir şey unuttum.

Neme yetmez?

Yakut, mine, zümrüt bana birdir kayalarla;
Bir gül dikeninden iklil neme yetmez?
Kâşâne, sedir, sırma, ışık onların olsun;
Bir köhne kitap, bir sarı kandil neme yetmez?
Ruhum ki yanıktır ve şifasızdır ezelden,
Sarmak dilesem bir kara mendil neme yetmez?

Dağlar neme yetmez, bağlar neme yetmez?
Bir kuş ki benim derdime ağlar, neme yetmez?
Yanmaz ateşinden deli gönlüm bu diyarın,
Gökten bir alev bağrımı dağlar, neme yetmez?
Kestimse ümit artık ezelden ve ebetten,
Bir eski rübap ömrümü bağlar, neme yetmez?

Bir çölde biten dal gizi ıssızsa da ruhum
Dost âleminin ettiği kem söz neme yetmez?
Vardır anacak bir gün olup ismimi elbet,
Bir servinin altında dolan göz neme yetmez?
Dağlar neme yetmez, bağlar neme yetmez?
Bir kuş ki benim derdime ağlar, neme yetmez?

Mavi bahar

Kuşlar; sarışın, mavi, siyah nağmeli kuşlar;
Kimler bize bir gizli şifa vermeli, kuşlar?
Enginlere yol düşse de sonsuzluğa doğru,
Gözlerde o sır âleminin ince gururu,
Çıksak göğe ta, kavsikuzehler[1] gibi yansak;
Toprakları bir korkulu rüya gibi ansak...
Toprak ki sızıp kalbimizin hücrelerinden,
Zapt etti bütün telleri en ince yerinden...

Kuşlar; sarışın, mavi, beyaz nağmeli kuşlar;
Bir unutmayacak derde tutulmuş, deli kuşlar;
Kurşunî seherlerde, gelin, ağlaşalım biz;
Bir doğmayacak fecre gönül vermiş esiriz...
Bir lâhza kanatlar açıp aşsak bu diyarı,
Bulsak bize candan gülecek mavi baharı...

1 kavsikuzehler: gök kuşağı.

Bir nağme ki

Dün, bir eşi yok gündü yanan karşıki dağda;
Baktık, bu sabah renk, ışık hepsi vedâda...

Bir paslı gümüş aynaya bakmakta tabiat;
Devler gülüşen bir yola akmakta tabiat...

Göklerde sönen gamlı dualar gibi her şey;
Bir bir dökülen güllere ağlar gibi her şey...

Hulyalara kanmış değiliz, gözlerimiz loş;
Bekler bizi bir mâbet ezelden, yerimiz boş...

Yol bitmedi, eyvah, deniz coştu, kapandı;
Gün doğsa, dedik, türbemizin kandili yandı.

Dağlarda biten gül gibi açtık ve döküldük;
Günsüz derelerden kesilen ney gibi güldük.

Bir nağme ki en son sesimizdir bu çimenden;
Kalsın onu bir gün duyacak ruha, gidenden...

Hu... hu...

Kumrular, hey kumrular;
Bana bir şey kumrular
Haber edin göklerden...

Nağme gibi, renk gibi,
Işık ve çiçek gibi
Ayrı bir şey bu yerden...

Dallara uçup inin,
Esirî bir ninninin
Sesini verin bana!

Kanat çırpışınızdan,
Uyanıp ruhum bir an,
Çağlasın kana kana...

Öğretin dilinizden.
Nolur anlasam sizden
Sırrını dünyanızın?

Eş olarak bir kuşla,
Bir ahenkli uçuşla
Uçsam burdan ansızın...

"Huhu... Huhu... Huhuhu..."
Göklerin ruhu: "Huhu..."
Dem çekiyor havada...

"Huhu..." Bu, bir musiki;
Gönül âlemindeki
Sırra benzer rüyada...

Bize ne

Yapraklar sarardı, döküldü gene;
Küskünüz bülbüle, güle, dikene;
Yaz geçmiş, güz ermiş, bundan bize ne?

Bir ömrü arkada bıraktık ama,
Ömür bizim için oldu muamma...
Varımızı kimler etmedi yağma!..

Ey tanışmadığım candan sevgili;
Sen benden, ben senden daha çok deli;
Ne yaman esti bak kaderin yeli...

Asırların belki gerisindesin;
Belki ta yanımda titriyor sesin;
Gel nerdeysen, eller ne derse desin!..

Bilirim göktesin yerde değilsen...
Uçtuğun yıldızdan bir an eğilsen;
Sana nasıl, nasıl hasretim, bilsen...

Aradınsa beni, çimenlerdeydim;
Bazı bulutlarda, bazı yerdeydim;
Akşam yollarında gamlı bir neydim...

Ey tanışmadığım candan sevgili;
Sen benden, ben senden daha çok deli;
Ne yaman esti bak kaderin yeli...

Ölüm de güzel

Kendi ateşimdir yaratan beni...
Varsın yollarıma serpilsin ömrün
Bugün çiçekleri, yarın dikeni...

Bitmesin gönlümde coşan bu kaynak!
Onunla yalçınlar çimen döşenir,
Bir mavi göl olur en arık toprak...

Alnımda her beyaz, bir acı rüzgâr...
Derim: boş, dalgasız bir ömür dense,
"Çekmiş" olmanın da büyük şi'ri var...

Akşam yollarına düştüğüm zaman,
Yakut gökler, altın dağlar benimdir;
Onları ben gibi kimdir anlayan?

Saçımı rüzgârlar okşar, savurur;
Her doğan yıldıza aşina kalbim
Bir renkler rüyası içinde vurur;

Bir kanat çırpışı titrer başımda...
Derim: hayat gibi ölüm de güzel,
Bir kuş cıvıldarsa mezar taşımda...

Geçmesin

Gonceler açılmasın, yazık olur, dökülür;
Kelebekler uçmasın, dağılır kanatları.
Hâtıralar kalbimde yaprak yaprak bükülür;
Bırakın, okunmasın, bilinmesin adları.

Suya vuran ışıklar gibi duygularımız,
Çiçeklere söylesin derdini rüzgârımız.
Bulut bulut geçsin de ömrümüzden varımız,
Geçmesin gönlümüzün rüyalı saatları.

Hâtıralar

Hâtıralar var ki güneşten aydın;
Sönmeden tutuşur gözlerimizde...
Kırıp zincirini her türlü kaydın
Birer ruh olurlar eserimizde...

Fânilere verdik fâni olanı,
Sanata bir avuç hâtıra yeter.
Toprakları aştık, aştık zamanı;
Mesafeler bize veremez keder...

Yaralı

Gün çekilmiş, koy içinden yaralı,
Bu harap ellere vardık varalı...
Ufkumuz hep sarı güller saralı,
Gönül en ince yerinden yaralı...

Serseri kuşlar uçarlar gökten,
Kayalıklarda batan bir yelken;
Geç doğar gün, gece başlar erken;
Gönül en ince yerinden yaralı...

Beklenen varsa, geçitsiz dağlar;
Bekleyenler ebediyyen ağlar...
Bir uzak çöl ki erişmez bağlar,
Gönül en ince yerinden yaralı...

Neyiz?

Kimine bir gülüz, kimine diken;
Kimine zümrüdüz, kimine yosun.
Kimi: "Sonsuz ol!" der; kimi der: "Tüken!"
Kimi der ki: "Tahtın gökte kurulsun!"
Kimi der: "İşin ne, toprak dururken?"
Bu kitabı hangi kâhin okusun?

Bir sıtmadır hayat

Şimdi ruhum kasırgalar gibi hür...
Kutuplardan kutuplara seyyahım.
Bugün coşan bir kahkaha görünür,
Yarın gökler dumanlayan bir ahım.

Nerde koşsam, nerde düşsem soran yok
Durdursa da kalbimi bir alev ok...
Diyecekler: "Senin gibi yanan çok!.."
Mavi gökte doğuşumdur günahım...

Gözlerimde güneşlerin gülüşü,
Ufuklarda bir baharın ölüşü;
Bir sıtmadır hayat; çarpın, yan, üşü...
Güler elbet derim baht-ı siyahım...

Yazık oldu

Yazık oldu, o mavi bahar yolu kapandı;
Yazık oldu, o kızıl gül bahçeleri yandı...
O, ne uğursuz gece, o ne zalim bir andı...
Uyduk da gönlümüze giren sinsi düşmana;
Dedik, kader böyleymiş; ayrıldık yana yana...

İlhamsız yollar bizi sürerken diyar diyar,
Kum çölüne uğramış bir nefesti her bahar...
Görenler ağladılar, duyanlar ağladılar;
Dediler: yazık oldu... Dediler: neden oldu?
Başka yoktur sebebi, bir göz değmeden oldu...

Şimdi her fâni gibi, alnımızda çizgiler;
Son yılları sayarız ürkerek birer birer...
Ebediyet yolundan İlâhlar kovdu bizi;
Orfe gibi kaybettik göklerde izimizi...

Ne gam bana?

Bir nağmeden kanatla gezerim maverayı,
Bu ruha kafes olmaz hükümdarlar sarayı.

Renk, ışık, çiçek dolu benim dünyalarım var;
Bir çadırım olmasa bu toprakta, ne zarar?

Altın tepsilerdeki aşları verdim size,
Doyarım bir kıyıda inciler dize dize...

Anlamazsa dilimi kimseler, ne gam bana?
Söyleşirim kuşlarla, sularla yana yana...

Boralarda çarpınır, ummanlarda eririm;
Bir yaprak düşer gibi, son sesimi veririm.

Dargınım

Başımda boralar, dağ dağ gezerim,
İçimde bir ağlar çocuk sezerim.
Allahı arayan bir gönül gibi,
Kimsesiz diyarlar vatanım, yerim.

Yıldız yıldız uçar, konarım aya;
Düşerim, altımda bir deli derya...
Bir şifa umsam da topraktan yine,
Kopar avucumla tuttuğum kaya...

Söylenmez, söz olur, çekilen çile...
Dost, düşman adamı verirle ele...
Beni yalnız koyup nasıl gittiler?
Dargınım bu akşam kuşlara bile!..

Azap

Seninle bugün dünyamız ayrı,
Sana ulaşmak ne mümkün gayrı!..
Yedi kat yeri delebilsem de,
İzini bulup gelebilsem de,
En son zerremle karışsam sana,
Asırlar geçse, kalsak yan yana;
Tanınmaz olsak ne sen, ne de ben;
Öyle birleşsek fark edilmeden,
Bulmak mümkün mü birbirimizi?
Kaderin eli ayırdı bizi...

Tıpkı o günler gibi bir şeyler,
Yine başlasa çalmaya neyler;
Yine seninle ben duysam ancak;
Yolumuzda gül, menekşe, leylâk,
Itır dağıtsa hava dolusu...
Bir yanda ince şarkılı bir su,
Bir yanda batan güneş, doğan ay;
Sonra yıldızlar... Ve alay alay
Kızıl bulutlar ufka çizilse;
Her yolcu bizi tanısa, bilse...
Bir tek kanatla yükselip uçsak,
Olmasa göğün sonunda yasak...
Ve bir şımarık çocuk gibi, ben,
Ebediyetin yolunda, birden,

Seni bırakıp inmesem yere...
Bunu haykırdım kaç milyon kere...
Gönlümde hep o yaranın izi...
Kaderin eli ayırdı bizi!..

Koşsam toprağın ömrü oldukça,
Milyonla bahar açıp soldukça...
Ne dağ desem, ne uçurum desem;
Her doğan şeyde seni beklesem...
Toplasam yerin, göğün sesini,
Sarsıp dünyayı çağırsam seni,
Bulmak mümkün mü? Gittin bir kere...
Göğe yükselen iner mi yere?..

İnanmak ne güç!.. Rüya değildi;
Bir mesut gündü, gökler eğildi,
Tanrılar güldü, toprakta o gün,
Çöller canlandı, eyledi düğün...
O gün kayalar döndü yakuta;
Âlem yükseldi, vardı lâhuta;
Ruhumuz gibi ürperdi felek,
Başlarımızda güneşten çelenk,
Bir an bulduktu birbirimizi,
Kaderin eli ayırdı bizi...

Ne oldu?

En kurak bir çölden eser o rüzgâr,
Dolmayan bir kadeh ciğerlerimiz...
Görmedik, tatmadık sonunda ne var;
Güllükte dikenlik oldu yerimiz...

Kızıl güller ki el değmeden soldu,
Ömrümüz yetmedi hicranlarına.
Yıldız, bulut, dalga ve ses ne oldu?
Bildin mi kalan ne günden yarına?

Bu gece

Alnım bir sararmış mermer bu gece...
Kitabesi silik bir mezar taşı!
"Ölüm" dudağımda son iki hece,
Ruhumun âlemle bitti savaşı...

Yıldızlar uzakta bir eski rüya...
Renkten renge girse gök, ufuk, derya;
Gözümde aynı şey hakikat, riya;
Bu gece, gördüğüm, kürenin nâşı!..

Gece treni

Toprağın yarası derin, ağırdı;
"Promete" işte böyle bağırdı,
Böyle acı güldü çıldıran bir dev...

Sürünüp gitti bir boğuk hıçkırık;
Can verdi boşlukta dağınık, kırık;
Ürpererek göğüs geçirdi her ev...

Rüyama dönmeyen gölgeler doldu,
Ay gökte bir damla kanlı yaş oldu...

Bir dünyam vardı

Bir dünyam vardı, orda sen vardın;
Ruh gecesine ışıktın, yârdın;
Çöllere düşer, beni arardın;
Bir yıldız yeter yoluma derdin;
Dağ gibi, yaslan, koluma derdin...

O dünya nerde ve sen nerdesin?
Ruh gecesinde kayboldu sesin;
Çöller seraba dalıp inlesin...
Gökte ay, güneş; ışıklar kara;
Ko, dağlar çöksün bu hicranlara...

Bir büyük ölüye

Ey hiçlik diyarının tanınmamış yolcusu,
Ey tek güneş ki sonsuz geceler sana pusu...
Tanrıya vardı kalbin bu şifasız duygusu,
Dağ dağ olan bağrıma vermez mi bir damla su?

Razıyım, Mansur olup çekilsem dâra, bir gün;
Erişmek kabil olsa böyle dildara, bir gün;
Ne çıkar kötü olsam yâra, ağyara, bir gün?
Sarmış beni kaybolan bir ilâhın kaygusu...

Bu toprakta bir doğup bir batan güneşti o;
Bir çöller yolcusuna hem eş, hem kardeşti o;
Beni kendine çırağ yapan bir ateşti o;
Bilmişti, kavrulsam da yoktur sönmek korkusu...

Söndür bu ateşi ki sarmasın dünyaları;
Seni tanımayanlar görsün yazı, baharı...
Cehennem olsa göster gizlendiğin diyarı,
Seninle bin cihana değer ölüm uykusu...

Ruhum

Dağları dağlara çarpmak diledim,
Kasırgalar sustu coşunca ruhum!
Gül yapraklarıyla hançer biledim,
Sanmasın okundan âlem mecruhum!

Ümit

Bir gün doğan güneşler ışık tutar yoluna;
Bu çöl, bu ıssız gece elbet varır bir sona.

Yalçın dağlar üstünde daha ağarmadan tan,
Sabah rüzgârlarıyla bir kuş uçar yuvadan,

Kapalı pencerende çırpar kanatlarını,
Müjdeler rüyasını gördüğün bir yarını...

Yarın, bir mavi gökse hayatımızda eğer;
Ümit, ona varılmış günlere elbet değer...

Kendim taptım kendime

Bir heykel istemiştim kırmaktan sakınayım;
Bir mabut istemiştim ömrümce tapınayım

Dizildi sıra sıra karşıma heykelcikler,
Çarpındılar en başta almak için hepsi yer...

Kimi altın, gümüştü; kimi bir mermer ama,
Hepsinin bir yerinde vardı gizli bir yama...

Kimi dilsizdi, kördü, kimi kafadan sakat;
Kiminin kalp evinde yuva kurmuş haşarat...

Bir kanat çırpışıyla çekildim göklerime,
Bir mâbet ışığında kendim taptım kendime...

Böyleydi

Başında gün doğan dağlar gibiydi,
Sesinde bir umman çağlar gibiydi;
Bakışı gülerdi, ağlar gibiydi...
Geçerken bir kızıl alevdi, yoldan...
Sonsuz gece şimdi bu ellerde tan!

Mezat

Alıcılar beğenip sevinçle ayırırken
Gidenin bıraktığı hayatın artığını;
Her şeyin üzerinde sezerim, diken diken,
Artta kalan gözlerin hasretle baktığını...

Belki bir genç kızdır ki şu yatağın sahibi,
Göz yummuştur şu mavi ipek örtü altında.
Şu kadife sedirde, hâlâ yatıyor gibi,
Bir genç kadın, bir ümit arar sönen bahtında.

Boy boy duran aynalar gelenlere yabancı,
Onlarda gidenlerin mahrem hayali vardır...
Ta derinliklerinde gülüyor acı acı
Bir yüz ki dudakları bükük bir hali vardır...

Başka bir el uzanır el dokunan her yerden;
Kapacaktır sanırım: "O, benimdir!" diyerek...
Mezat bitmiştir artık, dağılıyor içerden,
Yeni bir şeye sahip gözler gülümseyerek...

Güzün son leyleği

Dostlar akın etti batı yönüne;
Hangi dağlar durdu senin önüne,
Ki böyle kimsesiz düştün yollara?

Bu yorgun uçuşun kimin ardından?
Hangi fırtınadan bozuldu yuvan?
Yine yolcu musun başka bahara?

Onlar uçtu, gitti fısıldaşarak...
Son ışık sönmeden dağı aşarak...
Uçma, dur, geceler korkunç, kapkara...

Kızıl bulutlarda dönüp durdular,
Beyaz gölgelerle konuştu sular,
Ola ki kıyıya bir haber vara...

Eşin varsa belki döner, kim bilir!
Bir gönül çarparsa bin dağ yol verir;
Uçma, gel, soralım bir de rüzgâra...

And içti de sonra döndü mü dersin?
Öyleyse, dostlara haber edersin,
Bir öcle kapanır belki bu yara...

Alev renkli gagan kanlı ok gibi...
Gönlündeki kinin sonu yok gibi...
Gerilen kanadın şimdi bir bora...

Ko, gitsin, gidene zincir vurulmaz;
Ko, gitsin, yaşamak böyledir biraz;
Avunmayı geçmiş günlerde ara...

Gidene, sanma ki sen, bahtiyardır
Şu dağın ardında tüyleri vardır,
Bil ki av olmuştur bir canavara...

Yapraklar dökülür, bekle, birazdan;
Armağan olursun onlara yazdan;
Sevgilin iç çeker böyle mezara...

Ne oldu, yuttu mu gece seni de?
Belirip silinen son gölgeni de?
Baykuş mu tünedi son yuvalara?..

Hastanenin saati

Kapkara bir kanat çarpındı boşlukta,
Dönülmez yollara karıştı ufukta...
Sesiyle ürperen duygular uyandı;
Gecenin bağrından geçen şey, zamandı
Zamandı uçan kuş, esrarlı bir sesle;

Ağzında tuttuğu bir soğuk nefesle...
Gecenin bağrında kimlerdir ağlayan?
Yıldızlar bir daha gülseydi uzakta...
Bir daha vursaydı yürekler, tek bir an;
Bütün bir hayata değerdi toprakta...

Arzular uzandı kemikten ellerle,
Arzular sarıldı bir uçan kanada;
Arzular silindi karanlık sellerle;
Doğan gün, bir ürkek ışıkla duada...

Baharı neyleyeyim?

Uzakta bir çöl var ki kuş sesleri tanımaz,
Uzakta bir çöl var ki çiçeksizdir orda yaz...

Dostlar ki o çöllerde, o gurbet ellerdedir;
Dostlar ki hasretiyle gönlümüz kederdedir,

Kuş sesiyle dolsa da neyleyeyim baharı?
Güller kızıl açsa da bizim gönlümüz sarı...

Ne çıkar?

Kara olmuş, ak olmuş dağlar, ne çıkar,
Hayalin gözlerimde yandıktan sonra...
İçerim bazı bazı ağlar, ne çıkar;
Gurbet elde sen beni andıktan sonra...

Ayşe

1

Ak bulutlar içinden yola doğarsın, Ayşe;
Alacadır tanyeri, bekle ağarsın, Ayşe.
Toprağa adaklanmış bir incecik fidansın,
Biraz da başkaları kırılsın, varsın, Ayşe...

Omzunda toprak testin, bir elinde orağın;
Üç saatlik bir yolun ucundadır durağın;
Dere, tepe düzse de yolu sarpçadır dağın;
Saçların bu uğurda neden ağarsın, Ayşe?

Sen kanlı ter dökersin, kara taşlar bağ olur;
Çevrendeki başaklar bir altından ağ olur,
Sessizce kavruluşun içerime dağ olur,
Yine de gülümsersin; nasıl kibarsın, Ayşe!

Seni eller tanımaz, yurdumun sarı gülü;
Güzelliğin bir kara feraceyle örtülü...
Elâ gözler parlasın, ser alnına kâkülü;
Bulutta güneş gibi bir yok, bir varsın, Ayşe!

Erine eş olan sen, yurda evlât veren, sen;
Hamurunu pişiren, ekinini deren, sen;
Toprağa "umay" gibi kanadını geren, sen;
Umut gibi her yerde kalbe dolarsın, Ayşe...

Mor gölgeler inerken akşam ıssız tarlaya,
Eş olursun tepeden yükselen solgun aya;
Yol bir dolaşık çile, ömür yetmez sarmaya;
Çöllerde açılmadan solan baharsın, Ayşe...

Yavruların bekleşir sokaklarında köyün,
Onları doyurmaya şimdi de evde dövün.
Erkeğinin gözünde bir başka kadın, düğün;
Bir işleyen yaran var, bilmem kim sarsın, Ayşe!.

Ayşe

2

Yollara düştüm Ayşe, adını sora sora;
Gayrı dönmem çıksa da karşıma ateş, bora...
Seni bazı tarlada, bazı pınarda buldum;
Bazı ceylânlar gibi bir keskin yarda buldum,
Nerde olsan içlisin, nerde olsan kapalı;
Büyük ruhun doğuştan tabiata sevdalı;
Bir ömür, yıldızlarla, ay güneşle söyleştin;
Bir ömür, sencileyin garip kuşlarla eştin;
Bir vadinin dibinde, bir çitin gölgesinde
Toprak damlı yuvanın destanı var sesinde...
Bana da aç ki yanık gönlünün sırlarını,
Belki bir cennet olur bu gecenin yarını...
Sen sussan da anlatır dağdaki çağlayanlar,
Orda dökmüş yaşını sessizce ağlayanlar...
Toprağın öz kızısın, yurdun borcu var sana;
Emeğine paha yok, şi'rim yadigâr sana...
Ocağın öz vatandır, çekilsin eller, Ayşe;
Bulgur aşlı sofranda bana da yer ver, Ayşe...

Ayşe

3

Başına yaseminler, sümbüller tak da, Ayşe;
Iki örgü saçını yandan bırak da, Ayşe;
Mor dallı şalvarınla yeşil yollarda gezin;
Eşsiz güzelliğinde gözü kalsın herkesin

Bir ömrü tüketirken sen didine didine,
Tarla altın bir mezar olmakta gençliğine...

Her yıl gibi yine bak, bahar oldu, geçti yaz;
Uçup giden günlere sığmadı ne söz, ne saz...
Bir akşamcık başını dinlemeden ovada,
Ateşini yakacak gücün mü var yuvada?

Kemirir her geceni bir ışıksız kulübe,
Boş yere bekler seni yıldızlı, mavi kubbe...

Çamurlu ayakların, nasırlı ellerinle,
Bir paçavra yatakta inle, Ayşecik, inle!..

Ayşe

4

Ayşe, haset çekme ki yabanın kadınına,
Sahip değil o senin şeref dolu adına!

Onlar, narin omzuna dolanan bir sarmaşık;
Emeğinin özüdür kanlarında karışık...

Kızıl uçlu tırnaklar kazmakta toprağını;
Alev alev dudaklar kül ettiler bağını...

Yerin taşı, madeni değersiz kollarında...
Onlar dibalar giysin sen bir çula sarın da!..

Elinden sızan kanlar onlara yakut oldu,
Billûr kadehler senin alın terinle doldu.

Kâşaneler onların, rahat ve zevk onların;
"Miras" denen vergisi şuursuz kanunların!..

Sana da bir sonsuz ün kaldı soyundan, Ayşe;
Tarih senin önünde baş eğer, inan, Ayşe

İskelet

Hiçliğin öz vatanı boşalan kafatası...
Bir kısılmış çenede Âdem'in kahkahası,
Çıldırtan bir ısrarla çırpınır karşımızda...

Karanlık iki çukur hakikatin aynası...
Baktıkça silinmekte varlığımızın pası...
Yokluk, bir cinnet gibi uğuldar başımızda...

Kendi varlığımıza kendimizi güldüren
En büyük sır, bu hiçlik içinde var mısın sen?..

Köy kızlarına

Ilık yaz akşamları, haydi el ele verin
Dere boyunda, kızlar...
Öyle güzelsiniz ki, kim görse yüzünüzü
Hasretle gönlü sızlar.
Bir yanda gelincikler, bir yanda siz yayılın
Nazlı, canlı, edalı;
Periler gibi gezin, mağrur başlarınızda
Bir ince defne dalı...
Güller kime kalacak kara toprak üstünde,
Sizin değilse eğer?
Toplayın demet demet, göğsünüzü süslesin
Pembe, mavi mineler...
Üç telli bir saz alın yanık ellerinize,
Anlatın derdinizi;
Aransın dört bucakta içli delikanlılar,
Koşarak dizi dizi...
Sabahleyin tarlada kavrulan yüzünüzü
Öpsün ay ışıkları;
Neşeli sesinizi dağıtsın diyar diyar
Itırlı yaz rüzgârı...
Serilin yamaçlara, yıldızlarda dinlenin
Kırı basmadan gece...
Nineler çağırınca dönün, aşınız hazır;
Doyulmaz bu sevince...

Çoban nine

Bu tarlada doğmuştu, burda büküldü beli;
Hiç durmadan uludu bahtının karayeli;
O, yerinde oyuldu bir çınar vakariyle...

Eş verdi, evlât verdi tükenmeyen cenklere;
Hastalıkla, kıtlıkla kaç torun gömdü yere;
Saçı bir örnek oldu dağlarının kariyle...

Kimi vardır şu yurtta yetmiş yıllık ömrünün?
Ardında sürünerek üç koyunluk sürünün,
Allahıyla baş başa kalmıştır çoban nine...

Bir sır gibi derindir karanlık bakışları;
Gönlünde birdir ömrün baharları, kışları;
Çekmiş ummanlar gibi her derdi sinesine...

Son yolcunun köyüne döndüğü saatlerde;
Mor gölgeli tarlada, yola en yakın yerde,
Siyah feracesiyle gördüm onu bir akşam:

Gün batmış, ay görünmüş, hava sert, vakit dardı;
Ama, çoban ninenin bekleyen kimi vardı?
Ölmek için yetmez mi ona şu yıldızlı dam?

Yoldayız

Yine destan sesleri çağlıyor Anadol'da;
Yoldayız, kadın, erkek; genç ve yaşlı hep yolda.
Kimi davete uymuş, kimi gönüllü kolda;
Bir an duraklamadan yer aldık sağda, solda...

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Gün, hangi gökte böyle altın bakışla güler?
Ay, hangi ufku böyle gümüşlerle büyüler?
Yaban ülkelerini dolaştım birer birer,
Dedim: kıskanır bizi cennetteki periler...

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Rüzgâr hangi dağlarda bu kadar hür dolaşır?
Hangi su böyle coşkun hürriyet sesi taşır?
Şu başıboş yaylalar hangi ırka yaraşır?
Toprakla hangi millet böyle candan anlaşır?

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Doğudan ta batıya kanat açtık vatana,
İstiklal kaynağından su içtik kana kana;
Geliyoruz; bağrımız aşkıyla yana yana;
Dert çekmesin, uyusun bizi besleyen ana!

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Alp er Tonga soyundan, Oğuz boylarındanız;
Gittikçe kuvvet alan, kızıllaşan bir kanız;
Yan bakanlar oldu mu, yamanlardan yamanız!
Medeniyet, sanatta ilk yol alanlardanız...

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Bozkırların havası esiyor başımızda,
Tarason şarabıdır karışık aşımızda...
Adsız kahramanlarız her gün, her yaşımızda;
Asla boyun eğmeyiz şeref savaşımızda...

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Başta İnönü, hatun, ışıklar ellerinde;
Türkeli dalgalanan bir ummandır yerinde;
Ata'nın yasasıdır yurdun temellerinde;
Dağla, taşla yoldayız istiklâl seferinde...

Göklere, ta göklere,
Türk alnı değmez yere...

Uludağ'ın çobanları

1

Yeşil yeşil akar vadide hava;
Yeşil yeşil titrer gölgeler yerde...
Çobana cennettir bu gizli yuva,
Çobanın gözü yok başka ellerde.

Kayalık; gönüller kadar sarp, derin;
Burada yıkanır ruh serin serin;
Yağar ilhamları sevginin, şi'rin,
Gülüp ağladıkça gök perde perde...

Çoban içten vurgun nazlı Ayşe'ye;
Gizlenip bir kuytu, yeşil köşeye,
Bakmaz hayalinden gayrı bir şeye;
Önünden bir başka âlem geçer de...

Kavalında yanık bir türkü ağlar,
Titreşir havada renkli dalgalar;
Uyar bu ahenge çay, ağaç, davar;
Periler raks eder çimenliklerde...

Kuşlar dem çekerler gizli dallarda;
Bir yolcu duraklar vecde dalar da;
Kayalar başını kaldırır yarda,
Rüzgâr donakalır eser eser de...

Bir kuzu garipser bu ince şi'ri,
Bir derin "me!.." çeker, ses verir biri;
Çoban! Kavalının yer, gök esiri;
Bir çalar da bin dert katarsın derde...

Uludağ'ın çobanları

2

Uludağ gökleri bu akşam al al,
Daldı bir ateşli rüyaya çoban...
Altın yaylalardan ses verdi kaval;
Döndü bir güneşe, bir aya çoban!..

Ta "Cennetkaya" dan bir kuş uçar da
Seni arar kuytu ağaçlıklarda...
Daha ne çocuktun geçen baharda
Düşmeden bu eşsiz sevdaya, çoban!..

Ayşe sarı saçlı, elâ gözlü mü?
Sesi kalbe değer, yanık sözlü mü?
Yüreği sen kadar içli, özlü mü?
Lâyık mı gördüğü vefaya, çoban?

Çoban; gönül yakar, incedir boyun,
Duru sular gibi temizdir soyun;
Varın, bir kavaldır, üç beş de koyun;
Kayalar üstünde bir kaya, çoban!..

Dağ, ulu; ovalar duada, ıssız;
Yol açar sürüye bir iki yıldız,
Uçurumlar verir ilhamına hız,
Bakar bu ateşle dünyaya, çoban...

Birleşti gözlerde doğu ve batı;
Erittin ruhunda bir tabiatı;
Bekleyip her şey bu ulu saati,
Yükseldi seninle, Mevlâ'ya, çoban!..

Uludağ'ın çobanları

3

Vadiyi sis bastı, çoban nerede?
Dağlar gölgelendi, inmedi davar...
Söğütler eğilmiş ağlar, derede;
Batıda uğursuz bir haber mi var?

Kavalın sesi yok, rüzgâr kupkuru;
Sellerle köpürmüş "Dombay çukuru";
Yine yol bulursa ağıla doğru
Ayşe'ye göz koyan dünkü haydutlar?

"Bakacık" yolları birden daraldı;
Gün, akşam olmadan yarıda kaldı;
Loşluğa çarptı bir kartal kanadı,
Tepeden çığ gibi indi bulutlar...

Şimdi her adımda bir tuzak, çoban!
Geçitler kapalı, köy uzak, çoban!
Dağıldı koyunlar, at, buzak; çoban!
Kayboldu çevrende bütün umutlar...

Dolusu taş gibi yağdı yamaca;
Çığlık çığlığadır çaylak, atmaca;
Çoban nasıl varır gayrı amaca,
Ta "Karatepe"den inince kurtlar?

Çobanın tükenmez çilesidir, bu!
Kaderin ne yaman sillesidir, bu?
"Uludağ"ın bitmez hilesidir, bu!
Gazaba mı geldi eski mabutlar?

Uludağ akşamları

Vahşi kovuklarında yalçın "Karatepe"nin
"Gümüşgöl," "Aynalıgöl" sislendi derin derin.
Yıldızlar varamadan suya loşlukta kaldı,
İki kartal süzülüp bulutlara yol aldı.
Toprağa düşmüş kızıl, mor benekli çiçekler,
Çalıların dibinde rüyasız kelebekler...
Issızlık yürekleri titreten bir ibadet...
Gökler diyor ki: "Fâni küçüklüğe veda et!"
Dağ bu ateşle çıkmış yerin kara bağrından,
Fırlarken maviliğe yorulup durmuş bir an.
Dağ bu yolda çırçıplak; ne dalı, ne rengi var;
Tepenin uçurumla bir garip ahengi var.
İnsan burada kalır Allahuyla baş başa,
Düşüp yüz sürmek ister dua için her taşa.
Ululuk, burda dolar kalplere derya gibi;
Ötede kalan hayat, bir soluk rüya gibi...
Birbirine dayanıp yükselen kayalara
Karışsak şifa bulur bağrımızdaki yara...
Dağ sarar ruhumuzu yere indikçe gökler,
Sanırız ki yüksekte bizi bir İlâh bekler...
Ermek için bu sırra yanarken her zerremiz,
Kapkara bir ummanın ortasında bir hiçiz!
Çeker uzak yollardan bizi bir küçük dünya,
Uçurumlar ineriz geceyi oya oya...

Dumlupınar şehitlerine

Bir kara bayrakla kefenlenerek
Tanrıya yükseldin en büyük varlık
Hâtıran ne bir taş, ne ot, ne çiçek...
Bir ruhsun sen ancak göklere lâyık...

Duyunca gönüller kutlu ateşi,
Akın akın düştün bir arık yola;
Tepeden eriyip akan güneşi
İçtin gözümüze kan dola dola...

Arafatımızdır bu kırlar, dağlar;
Yansak, kül olsak da geliriz yine...
Eteğinde her yıl kaç yetim ağlar,
Kaç dul şifa arar eşsiz derdine!..

Genç, yaşlı, şehirli, köylü; bir vatan
Sana eğilmeye geldik biz bugün...
Ey şu topraklarda mezarsız yatan,
Lâyık bu secdeye kazandığın ün!..

Adın dilimizde, çıktık bayırı;
Bir mavi kubbeli mâbede vardık;
Gözlerimizde yaş, benzimiz sarı,
Uçtuğun yerlerde seni aradık.

Ürpererek bastık, geçtiğin yere;
Toprakta izin var, havada sesin;
Renginle yanıyor bak dere, tepe;
Sen bizden çok bugün bu yerlerdesin!..

Nasıl ölürsün ki, bütün hayatın
Ancak bir baharlık çiçek kadardır...
Ölmedin, sonunda bu feragatın,
Kanınla yeşermiş bir vatan vardır...

Siyah kefenine çiçekler serdik,
Hepimiz bir dille ağladık sana...
"Hep kardeşiz!" diye el ele verdik,
And içtik kul olmak için vatana...

Analar hıçkırdı, hıçkırdı dullar;
"Ben ondanım!" diye gençler övündü;
"Vatanım sağ olsun!" dedi yoksullar;
Miracında bu bir acı düğündü...

Ses ver göklerinden, ey ulu kardeş
Senden ilham alıp yaşayanlara...
Yolunda gitmezsek kararır güneş,
Talihimiz olur dünkünden kara...

Elinden armağan aldık bu tacı,
Karşımızda dünya baş eğdi yere...
Her Türkün budur ki en son amacı,
Düşmesin bu cevher yaban ellere...

Veda artık sana, ey yüce adsız;
Seni mâbedinde bırakıyoruz...
Belki azdır diye ay, güneş, yıldız;
Sana milyonlarla kalp yakıyoruz...

Karlı dağların çobanı

Tepelerden bakan bir kartal gibi,
O, karlı dağların anıt taşıdır...
Ürkütmez gözünü kurt, bora, tipi;
Sürdüğü üç davar can yoldaşıdır...

Issız yaylaların hakanıdır o;
Kaya duruşuyla buyruklar verir.
Yüce dağ başının doğanıdır o,
Sesine bulutlar inerek erir...

Yüreği bir sonsuz erdemle vurur;
Yerdeki kar ondan; o, kardan aktır...
Omzunda kepenek, gerilmiş, durur;
O, yurdun üstünde bir ak bayraktır...

Boş dilekler üzmez ozan gönlünü,
Kavalı çobana dünyalar değer...
Sevinci tam olur görse "Gül"ünü
Akşam yollarından dönüşte, eğer...

Kuşadası

Gök mavi atlastan yatak serilmiş;
Örtüsü, erguvan renkli tüllerdir...
Zümrüt kanatları şöyle gerilmiş;
Rüyada gördüğü, kızıl güllerdir...

Suyu, içindedir bir mine tasın;
Tülleri açmada bir altın peri;
Aman, uyanmasın, sabah olmasın;
Durdurun zamanı, durdurun fecri...

Kuşadası o, bir füsunlu toprak...
Ruhumda bir sabah rüyasıdır o...
Ufukta açılmış bir yeşil yaprak;
Belki sonsuz bir yurt sevdasıdır o...

Uçarak geçerken şen yokuşları,
Tepeleri sardı bir ışık duman;
Sordum: "Bu adanın nerde kuşları?"
Bir ses: "Civ, civ..." dedi zeytin dalından...

Çingene kızları

Horoz sesleriyle düşerler yola,
Bazı omuz omza, bazı kol kola...
Dünyayı satarak şöyle bir pula,
Güne ilk selâmı onlardır veren...

Gözler dopdoludur bir tatlı düşle;
Dertleri yok giyim, altın, gümüşle...
Rüzgârlar gibi hür bir yürüyüşle
Her sabah onlardır gelincik deren...

Çiğler öper çıplak ayaklarını,
Taç yaparlar çiğdem yapraklarını;
Bahtlarının birdir dünü, yarını;
Arzuyu onlardır çarmıha geren...

Ovada kuşlardır öz yoldaşları,
Bir kuru ekmeğe hep savaşları...
Renk renk çiçek açmış omuz başları
Caddeye onlardır demetler seren...

Yıldızlar doğarken dönerler kıra,
Yanık türkülerde bin bir hâtıra...
Sığınıp bir kara, yırtık çadıra,
Onlardır varlığın sırrına eren...

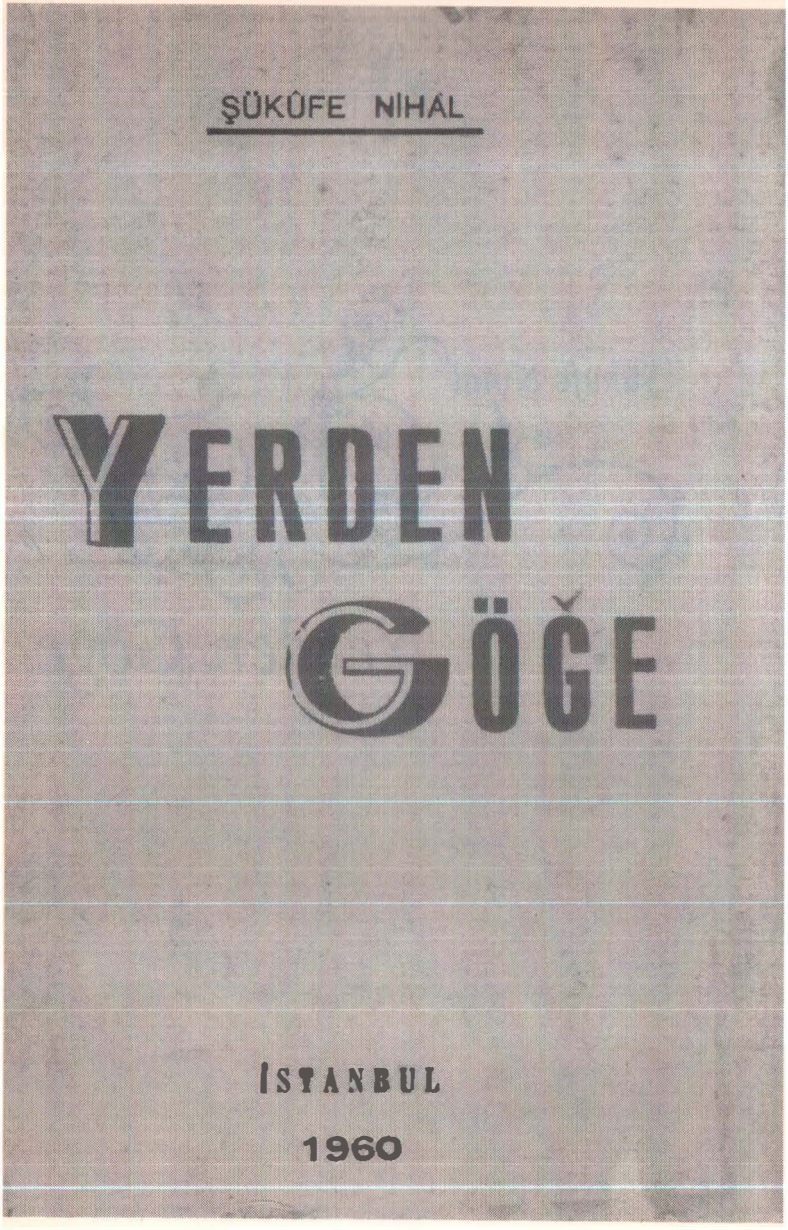
Şükufe Nihal

Son

Şükûfe Nihal

Yerden Göğe

İstanbul
1960

Şükûfe Nihal

Yerden Göğe

ŞİİRLER

1960

Güncel Basım
2008
Yayına Hazırlayan: Yaprak Zihnioğlu

Zindandaki ışık

Bir zindana attılar,
Kapıyı kapattılar,
Kimseler sezemedi,
Zindanda bir ışık var...

İnsanlar orta yerde,
Gözleri perde perde...

Çaldılar, nesi varsa...
Işık büyük, kapı dar,
Işığı çalamazlar!...

Toprak tüy kadar rahat,
Gökler önünde kat kat
Zindandaki suçlunun...

Zindanda bir suçlu var,
O, herkesten bahtiyar...

Çöl yolcuları

Hep onun davetiyle
Dönüyorum bu yoldan;
Ama, gayrı yoruldum,
Yeter, tükensin zaman.

Her akşam gün batınca
Garipleşir yeryüzü,
Derim ki: "Ben bu gece
Bekleyemem gündüzü.

Bir köşe dönmeliyim
Baş eğerek bahtıma,
Uzanıp yatmalıyım
O kaskatı tahtıma...

Hürriyet orda, derim,
Şu hasta ruhum için.
Sormasın aşinalar
Yarın: Nedendi, niçin?"

Gel, gör ki bir ses gelir
Bir rüyalı iklimden,
Der ki: "Yalnız değilsin!"
Biri tutar elimden...

Dururum, büyülenmiş,
Perîşan, mes'ut, harap...
— Döneyim mi?

— Evet, dön
Sunar bir kadeh şarap...

Bu, Verdi'dir, Beethoven,
Grieg, Chopin, Schumann'dır,
Bazı da bir Dede'dir,
Üçüncü Selim Han'dır.

Yedi renkli bir ışık
Yol açar mavi göğe..
Bâde ne sihretmiştir?
Başlar başım dönmeye...

Sonra da bir başka ses:
"Dostum, bizler de varız;
Ruhun ruhumuzla eş,
Yaranı biz sararız."

Bu; Fikret, bu Şeyh Galip,
Mevlâna, Fuzulî'dir;
Bu, Edgar Poe, bu İkbal,
Bu, Yunus, Nailî'dir...

Biz çöller yolcusuyuz
Dostlarla rastlaşmadık,
Onlar da bu kumlardan
Geçmişti susuz, yanık!...

Onlar da çekmiş nice
Çilesini bir ömrün;
Onlar da bencileyin,
Ruh zindanında sürgün!...

Bir yıldızın ucundan
Dostça gülerler bana...
Bir cezbe beni sarar
Mavi tül kanadına...

Artık gökte şiir, renk,
Musikî dalga dalga...
Böyle biter toprakla
Bir an ruhumda kavga...

Musikiye

Ya sen de olmasaydın,
İnanılır bir aşkın ruhu vecde götüren
yalvarışı halinde?
Ya sen de olmasaydın,
Bilinmez iklimlerin sabah rüyalarını
yaratan, hayâlinde?
Ya sen de olmasaydın,
Hangi yıldızdan kopup uçtuğu bilinmeyen
o sihirli sesinle?
Ya sen de olmasaydın,
Kalbimin gayyasına dua gibi üfleyen
ipekli nefesinle?
Ya sen de olmasaydın,
Beni hangi mu'cize kurtarırdı, bilemem,
varlığın dramından?
Ya sen de olmasaydın,
Sen âşina ruh, bana; bir çığlık olan beni
bulunur muydu duyan?

Zavallı insanlık

Bu akşam açıverdim bütün lâmbalarımı:
(Varsın, yansınlar!) dedim...
Benim eremediğim, aç kaldığım ışığa
Onlar kansınlar! dedim.

Radyo gazetesinde bir umacı masalı:
(Rusya, atom, cenk, barış...)
Gözlerimde tükenmez dramı yeryüzünün:
(Zebânîlikte yarış!)

Ay'la, yıldızlarıyla gökler şenlikte yine...
Akasyalar genç, yeşil...
Hayâlimde somurtmuş, korkunç, ıssız bir cihan.
Bir yıkılmış, kanlı kil...

Varsın, yansın lâmbalar, yanabildiği kadar...
(Doğu, batı, Rusya, biz...)
Dostluklar, birleşmeler...) hey, zavallı insanlık,
Sana mı güvenimiz?..

Göklere hasret

Güneş gökte, yüksekte,
Yıldızlar, ay, bulutlar...
Hayâlimiz, Tanrı'yı
Gökte bulur da kutlar...

Ufukta tan renkleri
İnce semboller örer;
Kuş, göğe kanat açar,
Sevimsiz ona bu yer...

Manolya, güzel çiçek,
Senin de gökte başın...
Bulunmazdı, elbette,
Şu balçıkta yoldaşın!...

Kader, bizleri neden
Attın kara toprağa?
Kurtuluş yok düşünce,
Bu solucanlı ağa!...

Titan'lar gibi

Titan'lar gibi çıktım dağ dağ üstünde, göğe...
Kovuldum, yuvarlandım, bağrımı döğe döğe.
Ben, esir çocuğuyum su kara toprakların,
İlâhî bir sahneye fırlatılmış figüran!...
Bir avuç çamur, yarın!...

Tanrım, bu suç senindir:
Dokuz katlı gökleri sezdirmek, neden, bana?
Affeyle, benziyorsam,
Yerlerde sürünmeye isyan eden (Titan)a...

Yolculuk hangi çöle?

Bir yudum bâde, dedim;
Şişelerim boşalmış.
Ruhumu avutacak,
Ne eş, ne de dost kalmış!...

Mevsim erdi hazana,
Ağaçlar çırpınmada,
Bir kanat parçasıyla
Rüzgâr oynar havada...

Kader, ne de zâlimsin,
Elinde oyuncağız....
Daha dün, yeryüzünün
Şi'riydi şu kuşcağız...

Ben de savrulacağım
Bir gün, öyle, perişan...
Unutmuş sevenlerim,
Kalmamış hatırlayan...

Es bakalım, ey rüzgâr,
Yolculuk hangi çöle?
Çekinme dostlardan ki,
Hep derler: (Güle güle!...)

Kalmadıysa kadehte
Bir yudum şarap olsun;
Ölüm, tesellisizim,
Gel, bir damla zehir sun!..

Şair

Şair ki, toprakların bir esrarlı kuşudur;
Ona candan, gönülden bir gülümseyiş, yeter...
Hayat ki, çetin durak,
Yol bazı gülsen olur, bazı kaskatı, çorak...
Kanat uyduramazsa, ne çıkar, uçar, gider...

Bahar, yaz, güz, kış olur;
Çerden çöpten yuvası, bir yel eser, bozulur;
Ne çıkar, ona mekân, mavi ışıklı gök var...
Mes'ut olur bazı da toprağa inişinde
Bir gülümserse dostlar...

Mefisto

— Nerede güneşlerim?
— Kat kat bulut ardında...
— Ya mermer saraylarım?
— Yedi kat yeraltında...
— Ya bir tane sevgilim?
— Bekler altın tahtında...
— Güneşim, saraylarım, sevgilim,
Yol nerede?
"Hah hah hah hah hah hah ha!..."
Mefisto pencerede...

Viran bağ

Bu yerde bir bağ vardı,
Renk renk çiçek açardı...
Yakınlar, ışığından alevlenen pervane;
Uzaklar, varmak için ona yollar arardı...
Nazlı bağ bilirdi ki,
İnsanoğlu vefâsız!..
Manolyalar, leylâklar
Çorak gönüllerinde açmadan kurur, solar...
Çelik tellerle örmüş dört yanını ezelden;
Korumuştu böylece,
Onları diken gibi kırıp atacak elden...

Bir gündü, bir akşamdı,
Nazlı bağa tepeden bir kara karga indi;
Öyle canavardı ki,
Bağ birdenbire sindi,
Manolyalar, leylâklar eğildi dallarında...
Güller sessizce soldu bir yazın baharında...

Kara karga, ne varsa, kem irdi birer birer:
Çiçek, çemen, yaprak, kök...
Bunu yalnız mavi gök
Görmüştü, ürpererek...

Gönüllerde, gözlerde iz bırakırdı, dağ dağ,
Renk renk çiçek açan bağ...
Şimdi bir eski destan gibi hatırlayanlar,
Bu sebepsiz sönüşe için için yananlar,
Ona derler: (Viran bağ...)

Şeytani rü'ya

Bir düğmeye dokundu elim, şöyle, rastgele...
Ne garip!... Sesler verdi bomboş sandığım dünya...
Olmaz, dedim, olamaz!
Bu, şeytanî bir rü'ya...

Müzik, şiir, kahkaha...
Tirajik melodiler ki benziyor bir aha...
Böyle bir cihan vardı
Felekte, bir zamanlar...
O anlar
Geçmedi mi? O cihan
Çökmedi mi çoktandır?
Yalnız benim hücrem mi böyle ıssız, zindandır?

Hâlâ bir hayat var mı gök kubbenin altında?
Çevremi bir çelikten duvarla ören güller,
Hâlâ mest-ü bihuş mu kanlı zafer tahtında?

Varlık dramı

Bir gonca koparıldı
Sapından, büke büke...
İnce dalın sızısı
Bir anda değdi köke...

Bir göğsü süslemişti
Yakut rengiyle, gonca...
Bir gün de bir çamura
Fırlatıldı, solunca...

Duydum içimde sessiz
Dramını varlığın;
Ki hepimiz, elinde,
Çaresiz birer yığın!...

Dalgalar

Doğduğu hangi kaynak,
Hangi ummana akar?
Bu nehir uzar, gider
Toprağın ömrü kadar...

Dalgalar ışıl ışıl,
Dalgalar kara kara,
Dalgalar deli, coşkun,
Tutulmuş sevdâlara...

Bir sihirbaz mı örmüş,
Ne cinsten zerreleri?
Bir tek yolda, başkadır
Her birinin kaderi...

Ümit, ışık, neş'e, aşk,
Kiminin dünyasında,
(Sibylle)in korkunç sesi,
Kiminin rü'yasında...

Dalgalar, ey dalgalar,
Kaydığınız yol nere?
İnansın mı gönlümüz
Sonsuz efsânelere?..

Durmayan çark

Bir çark, durmadan döner, biçer kafatasımı...
Bu hain makineyi vücudumdan çıkarın,
Bir kurşunla, atomla delin beynimi, yarın...

Benim de var gülmeye, mest olmaya hasretim...
Fırsat verseydi bir an şifa bulmaz cinnetim...

Bir dünya düşünmüştüm, gökkubbe kadar güzel...
Birbirini sevecek bir gerçekten insanlık...
Her yol cennete gitsin, ısıl ışıl, aydınlık...

Çiçek bahçelerimiz canavarlar diyârı...
Saadet, Anka kuşu, yaşar efsanelerde...
Ben nasıl gülebilir, mest olurum bu yerde?..

Gecelerim

Müzik sesleri gelir sabah rü'yalarımda:
Aralanır gözlerim,
Koşarın pancurlara...
Bahçeleri dinlerim
Ve sorarım rüzgâra...

Bir yanık çocuk sesi ruhumu kıvrandırır:
Silkinir ilk uykudan,
Aranırım çevremi...
Hangi yavru ağlayan,
Bir öksüz biçare mi?

Buzdan örtü serilir, yorgan değil, üstüme:
Bir kıvılcıma hasret,
Can verenler görürüm...
Ne minnet, ne şikâyet...
Göçerler sürüm, sürüm!..

Bir elbiseme

Ben giderim, sen kalırsın dolabımda, pırıl pırıl...
Ne renklerin solmuş, ne de hırpalanmış, buruşmuşsun...
Yüzyıllarca döndürürsün bakışları, fırıl fırıl;
Öyle güzel, öyle zarif, öyle ince dokunuşun...

Ya ben? Alev alev ruhum,
Şimşek şimşek düşüncemle,
Kavgası bir ömür boyu
Sürmüş günüm ve gecemle,
Zaman gelip hâtırasız, gölgesiz hiç olacak, ben?
Sonunda bir kuru yaprak gibi sessiz solacak, ben?

Dostların

Sen hâlâ uçan çocuk...
Dağ, ova, çöl ve gökler...
Bir dalga almış seni,
Sürükler de sürükler...

Dostların, ilk seslenen
Kuşlardır fecirlere...
Rüyalarını dinler,
Uzaklarda, bir dere...

Dünya işi tükenmez,
Topraklardadır elin...
Ses etmez, katlanırsın
Her bir kahrına, elin...

İster, ağla, ister gül,
Günde bin kerre kırıl;
Ruhunda yıldızların
Işığı, pırıl pırıl...

Kırılan kadehim

Atmam asla çöplüğe,
Güzel kadehim, seni...
Kırıldınsa, ben kırdım,
Alamam yenisini...

Bir Japon san'atçısı
İşlemiş minelerle...
O kadar benimdin ki,
Vermezdim başka ele...

Neydi o garip büyü,
Renk renk çiçeklerinde?
Bir üzgün boşluğu var
Kalbimin, ta derinde...

Seni düşündürmede
Her yeni kadeh, şimdi...
Senden güzel olsa da
Var mı sevmek ümidi?

Bâde içemez oldum,
Her çeşit cam yabancı...
Eski dostluğumuzu
Duyarım acı acı!...

Kırık parçalarına
Bir mezar, avuçlarım...
Verdiğin teselliyi
Gayrı nerde duyarım?

Bulutlar

Göklerde akın akın
Mavi, beyaz bulutlar...
Bulutlar gitti, gider...

Göçtüler sonsuzluğa...
Kafamızda bir hayâl,
Bütün şekil ve renkler...

Bulutlar dönmez artık...
Ufuklara boş yere
Dalmasın gözlerimiz...

Mavi bir duman gibi
Süzüldüler, söndüler,
Rüyalaştı her bir iz...

Dayan çiçeğim

Dayan çiçeğim, dayan,
Sonbahar yaklaşmada...
Toprak vermeyecektir
Gayrı sana bir gıda...

Kuruyacak, solacak
İpekli yaprakların;
Çamurda eriyecek
İnce varlığın, yarın...

Sabahları fecrin al
Işığını öperdin,
Ay gölgesinde daha
Güzel olmaktı derdin...

Artık gün görmeyecek
Minyatür renkli başın...
Yakıcı rüzgârlara
Karşı boştur savaşın...

Ne yıldızlar altında
Aşka dair bir rü'ya,
Ne sevmiş, ne sevilmiş,
Ne yaşamışsın güya...

Dayan çiçeğim, dayan,
Sonbahar yaklaşmada...
Sırıtkan dişli ölüm
Ufukları aşmada...

Beğendinizse

Eğer beğendinizse, armağan olsun size
Eşyam, çuvalım, çulum;
Kulübemle çadırım,
Hattâ lazımsa eğer, kesemdeki son pulum...
Yalnız, bırakın beni...
İstemem sevginizi!...

Gün geldi, ışık açtım sisli yollarınıza,
Gün geldi, destek oldum cılız kollarınıza,
Gün geldi, sırça şiş...
Fırlatıldım taşlara...

Tırmanmak şu yollara güçse de kalka düşe,
Yerim, yurdum olsa da bir karanlık mağara,
Mesudum dizden uzak...
Boynuma uzatılmış ne gizli bir kement var,
Ne de önümde tuzak!...

Bir ruh ki

Kalbim çarptı her iyi ve her güzel şey için...
İyi, güzel ardında yoruldu koşa koşa,
Sonunda hep emekler, yazık ki gitti boşa...
Bir gölgeye sarıldım,
Bazı, mermer sanarak...
Ne cennetler kaybettim
Rü'yadan uyanarak...
Kaydı ayaklarımdan, tırmandığım tepeler...
Uçan bulutlar gibi, dağıldı, birer birer...
Pek de kolay olmadı
Bir kapkara boşluktan düşmek, uçurumlara...
Bir ruh ki, delik deşik!...
Bir ruh ki, yara yara!...

Duvardaki resmime

Kitaplar darmadağın,
Şurda kırık kemanım...
Yığın yığın hâtıra,
Ne kadar perişanım!...

Hangi baykuş ruhumu
Kemirdi didik didik?
Ömrümün hangi ânı
Var, harab edilmedik?

Bir duvarda genç babam,
Bir yanda çocuk resmim;
Güldüm de acı acı,
Dedim: (Bu kim, ben kimim?)

Güzel çocuğum, bugün
Ne kadar yaralısın!...
Tükenmez hazanların
Bir kırılmış dalısın!...

Gurbette

Üzgün geçer akşamlar gurbette, tek başına...
Dostlar veda ederek yuvasına çekilir,
Ardında benzersiniz, siz, bir mezar taşına!...

Gün, uzakta vermiştir son selâmını, gider;
Işıklara çekilir perdeler, birer birer;
Ağına dolar sizi insafsız bir karanlık...
Bir dalda bir kuş öter, kesik, hicranlı, yanık.

Küçük kuşum

Konamazsın, durmadan
Sallanan şu dallara...
Küçük kuşum, minicik
Vücudun yara yara...

Gözünde bir damla yaş,
Semalara çık, dolaş,
Ve bir gün batısında,
Cıvılda son besteni;
Yalvar mor dalgalara:
"Alın, götürün beni! "

Perde kapandı

Uyutun beni, uyutun;
Serin nemli topraklara,
Gölgesinde bir bulutun...

Başucumda papatyalar gülümsesin, her sabah;
Bir küçük kuş cıvıldasın, desin, ah!...
Lâkin, siz, ey benim candan dostlarım,
Çok çektiniz elimden...
Ne karalar bağlayın, ne de matem, yas tutun!.

Sizlere de gelince, yakın, uzak düşmanlar,
Yarasa gözünüzden çekin ters dürbünleri,
Başka kukla oyalar,
Şimdi, bomboş günleri...

Artık kapandı perde,
İş kalmadı bu yerde...
Bırakın beni unutun!...

Bir daha savrulmayın

Meğer dallar yeşerir
Ve bülbüller ötermiş
Bu ilde...
Meğer beni beklermiş
Nerede kaldı, diye, bu belde...

Yeşeren dal, öten bülbül,
Ve bahçemde fecre karşı açılan gül;
Aman, hayâl olmayın,
Bir daha savrulmayın
Alev renkli karayelde...
Yine eskisi gibi
Şi'riniz bestelensin,
Bir ömür süresince kalbimde kopan telde...

Ne güzeldi yaşamak

Gemi şaştı yolundan,
Düştü bir yaban ile...
Kıyılar çakıl çakıl; kayalar sivri sivri;
Rüzgârın vefâsı yok;
Yolcu sessiz ve mağrur,
Gömüldüğü dalgada can verdi, diri diri...

Ne güzeldi yaşamak...
Bahar, ışık, çiçek, aşk,
Dertler, acılar bile...

Gemi şaştı yolundan...
Yolcu barbar illere
Düştü kimsesiz, o gün...
Artık ne ışık, ne renk,
Ne nağme, ne bir çiçek...
Vahşî yüzler uzakta sırıttı; etti düğün...

Gölge ışıklar

Bir gölge ışıktırlar,
Yıldızlar arasında...
Yanarlar parıl parıl
Göklerin karasında...

İlk insandan beridir
Nasılsa, aldanmışız...
Yalancı ışıkları
Birer küre sanmışız...

Yeryüzünün de vardı
Öyle kahramanları,
Cüceler ki, sanılır,
Yaratmış cihanları...

Acayip bilmece

Çekemem sanırdı hep,
Bu dertleri çekemem;
Verimsiz topraklara
Güzel çiçeklerimin tohumunu ekemem...
Soğuk kasırgaların
Kırdığı dal, bir değil...
Gazaplı dalgalarda
Devrilen sal, bir değil...
Dikenlik, iniş, yokuş;
Ansızın kesilen yol...
Dönüş, geçit kapalı,
Ne kanat kalmış, ne kol...

Küçük kız şımarıktı, inceydi gül dalından;
Habersizdi gelecek günlerinin falından...
Çekemem sanmıştı hep, en küçük derdi bile...
Gel, gör ki çekti, gitti ömrünce, bile bile...

Meğer görünmez eller
Ona bir çelikten ruh aşılamış gizlice...
Yoksa çözülemezdi
Bu acayip bilmece!...

Nankör

Bağlıyım bin cihana...
Görünmez teller çeker
Her biri birer yana...
Ruhum boyandı kana...

Bir sönmez projektör...
Ne derindir gökyüzü...
Sesler yalvarır: Gel, gör...
Bir toprak vücut, nankör...

Davamız

Ki şâ'ir bi-renced bi-gûyed hecâ...
Bi-mâned hecâ tâ kıyâmet be-câ...
Firdevsi

Karanlığı delerek yürürüz Hakka doğru...
Unvansız ömrümüzde feragatin gururu,
Küçücük başımızın sönmez güneşi vardır...

Ağır olur deneme, şeref oyuncak değil...
Bir avuç soğuk küle benzesek de iyi bil,
Bağrımızın yıldırım renkli ateşi vardır...

Sesi kısık cüceler başvurdu yaygaraya,
Dâvamız sine kaldı, gittiyse de araya,
Gönlümüzün ömrünce susmaz rebabı vardır...

Kafamıza atılan taşlar bulduysa bini,
Kalbimizin dal budak salarak sonsuz kini,
Bir gün gelip soracak elbet hesabı vardır!..

Duyuşlar

Kararır cümle güneşler, kararır yıldızlar,
Sizi yerden yere çarpar bir acâip rüzgâr...
Yumulur gözleriniz, sis ve dumandan yumulur,
Lâkin imdâda gelir başka ufuktan bir nur:
Tutuşur, parlar iç âlemde doğan bir yıldız,
Ruh uçan bir erişilmez göğe dek, pervasız...
Bir gülistanda gülen nağme olur hâtıralar...
"İnsan âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar. "

Kırgın bu gönül yâre de, ağyare de artık...
Dehrin siteminden de, gamından da usandık...
Bigânelerin damına düştük, oyalandık...
Nadanları kâm aldı safasıyla, hayatın;
Bilmem, ki bu baziçede bizler neye yandık?

Seneler, sayınızla kafa tutmayın bana...
Tek lûtfunuz, atmaktı beni türlü hicrana...
Kalbime vurduğunuz hançer, alnımda iz iz...
Yaktığınız ateşle bağrım bir kara dehliz...
Ama, gelin, görün ki, emekleriniz hep boş!..
Ben, yine eski çocuk... Şi'rin elinde sarhoş!...

Boş yere sürüklenip durmuşum ardınızda...
Kiminiz düşman ama,
Kiminiz (Yar)dınız da...
Elinizden aldığım
Gül, karanfil, yasemen,
Bugün avuçlarımı kanatan birer diken!...

Saltanatın, gururun,
Benden çaldıklarınla...
Bugün gelip geçse de,
Hesâbın var yarınla!..

İKİNCİ BÖLÜM

Mermer Kapı

1

Mermer kapı kapalı...
Yelkenler indirildi,
Sudan çektiler salı...

Yalçın, ıssız kıyıda
Ne bahar olur, ne yaz,
Mermer kapı açılmaz,
Geçilmez artık o su...

Kurulmuştu bir pusu,
Ayrılmıştı yolcular...

Biri mermer kapının
Ardında dondu, kaldı,
Biri karşı kıyıda
Sonsuz geceye daldı...

Sana ömrümce secde etti başım...
Sana bir Tanrı aşkı duymuştum,
Ruhunun türbesinde, ömrümce,
Sönmeden yandı gözlerimdeki mum...

Sen büyüktün, büyüklerin büyüğü,
Her güzel vasfı Tanrı'nın sende,
O kadar zâlim olmasaydı kader,
Ne cihanlar doğardı gölgende...

Her dalından bir özge cevher akan
Bir çınardın ki görmemiş dünya...
İnsanüstüydü varlığın, mutlak,
Gecelerden birinde bir rü'ya

Sisli bir gökte bir çakıp söndün,
Dondu ardında hep ümitlerimiz;
Bir semâvi, büyük kitap okuduk
O mukaddes ışıkta lâkin, biz...

Kara toprakla nisbetin olamaz,
Sen Güneşten de sâf, berraksın;
Rengi yok bir düzensiz âlemde,
Erişilmez (kemal-i mutlak)sın!...

Burda ateş, burda kan
Burda ihtiras, haset,
Gerçekleşmedi rü'yan,
Benim gibi, matem et...

Tapındığımız nesne,
Burda, yalan, aldatış...
Bir pula değmeyene,
Gökler boyunca alkış...

Cehlindir bütün kurum!
Bilgiye nerde saygı?
Ne şefkat ne de sorum,
Ne vazifede kaygı...

Çirkin kargadan bile
Görülen şey, nankörlük...
Öğütler yeni nesle:
(Her kuvvetli kolu bük!..)

Bugün ma'mure olan,
Yarın, mutlak, vîrane...
Yıkmak için can atar,
Sayısı yok dîvane...

Şekiller insansa da,
Çoğu maske, vahşete...
Öz evlâdı olsa da
Hayvanlık aç çiğ ete...

Kurtarmak insanlığı,
En yüce ülkümüzdü...
Yurdun perişanlığı,
Bir acı türkümüzdü...

Ne yazık ki, buradan
Güzel müjdem yok sana...
Tesellimiz, hülyadan
Ve ümitlerden yana...

Sensiz, dünya yamandır,
Geçilmez o berzahtan...
Sen doğmayınca, asla.
Görmez Güneş yüzü tan...
Fikir, zekâ, dehâ, sen,
Sende şefkatle vicdan...
Seni bir kere görenler,
Olmaz gayrıya hayran...

Sen güzellik heykeli,
Sen, güzellik yaratan...
Sen, san'atın sırrına...
Ermiş, adsız kahraman...

Sensiz nasıl harâbım,
Sensiz nasıl perişan...
Tek anıtı olurdun
Seni sezseydi cihan!...

Mürşidimi kaybettim,
Şaşırmam, bu yüzdendir
Şu ömür çıkmazında...
Işık bulamaz oldum
Masmavi gök kubbenin
Baharında, yazında...

Bu yer bir cenk meydanı...
Benim gönlüm ne para,
Ne de pul niyazında...
Cihan mülküm olurdu,
Bir dem daha canlansa
Sesin, kırık sazımda...

Melodiler sende kaldı
Ve ruhumda hayâlleri,
Gönül bir ummana daldı,
Battı, gitti diri diri...

Günün değirmenlerinde
Ezilirken kafatasım,
Rü'yalar en gerçek hayat,
Silinir, kaybolur yasım...

Bakarsın, şefkat ışığı
Gözlerinle gözlerime,
Bir anda bir başka Nihal
Gelivermiştir yerime...

Bir mısra, bir renk çizersin,
Budağında melôdiler;
Ben eski çocuk olurum,
Gökler güler, dünya güler...

Melôdiler sende kaldı
Ve ruhumda hayâlleri,
Gönül bir gayyaya daldı,
Yandı, gitti diri diri!..

Yasemin bahçeleri nerde kaldı, sevgili?
Gerçek, seninle bir an
Geçtik miydi oradan,
Âlem-i misâl içre birleşen ruhlar gibi?..
Ne bu sonsuz hatıra,
Ki sığmıyor yıllara?..
Bir hayâl miydi, yoksa,
Kafamda şekilleşen, heykelleşen bir hayâl,
Önünde cümle varlık bir efsane, bir masal...

Rüyamıydı gördüğüm?
Sen ben bir rüya mıyız?
Milyonlarla varlığın içinde böyle yalnız,
Bakar da yıldızlara senden haber beklerim...
Yanıp da kül mü oldu,
İlahi neşvesiyle,
Nerde kaldı yasemin bahçeleri, sevgili?

Hâlâ şifa bulmadık,
İşte o günden beri
Sen deli, ben zırdeli!...

Gök paslı, gök duygusuz...
Aşılmaz bir tunç kanat;
Gerilmiş öyle, kat kat!...

Bir sedef ay, uykusuz;
Bakışlarında sızı,
Gözler maceramızı...

Ne vardır Maverada?
Bilmemek, kaderimiz...
Kopmaz zincirlerimiz...

Ürkek ürkek duada
Kor damlalarla, yer yer,
Karşımda iskeletler...

Gök ıslak, ay perişan;
İsyanda kuru dallar,
Hiçlikte inler, ağlar...

Uzun sürmez bu hicran,
Madem gelecek bahar
Yeşermek ümidi var!...

Kurusaydık yan yana;
Biz de bir dal olsaydık,
Bir toprakta solsaydık!...

Ağlarım yana yana,
Gelmeyecek bahara,
Dönmeyecek o yara!...

Bir damla gülün ruhuna volkan gibi aktın...
Madem yakacaktın,
Birden, bir avuç kül ediversen, ne olurdu?
Her anı asırlarca süren ömre, cehennem
İşkencesi koydum;
Derdim,
Yalnız çekemem, öyle büyük ki...

Bak, yeryüzü iğrenç,
Vahşi ve karanlık,
Bin türlü zehirlerle, dikenlerle ne korkunç...
Gül renkli bulutlardan eser yok,
Yıldızları sönmüş,
San'attaki, rü'yayı, muammayı sezer yok,
Şi'rin sesi baykuşların âvâzı kadar bet...
Hülyalı bakışlarda gezen sır;
Yalnız para, şehvet!...

Her çehre birer tunç
Maskeyle çıkar karşımıza,
Altı bakırdır...

Ey sevgili kardeş,
Sevgili eş,
Sevgili dostum;
İn yeryüzüne, gör de bu hâli,
Bir ruh olarak göklere çek hasta Nihal'i...

Bütün eksiklerimle, başına tac olduğum,
Hatıranla Güneşi içmiş gibi dolduğum,
Alevler içerimde;
Yanmaktasın derimde...
Hâlâ verdiğin hızla dönerim dünya gibi...
Balçıklar âleminde
Bir (Şems)i hatırların,
Bir eşsiz rü'ya gibi...

Mevlâna, yandı gönül...
Bahçemde bir kara gül,
Gün görmez baharımdır;
Çektiklerinle, ruhum,
Haşre kadar yârındır...

Düşmanlarda haset, kin,
Dostlar kayıtsız, âciz...
Şu gazaplı ummanda bir kıyıya varmaya
Yetecektik ikimiz...

Karanlık korkunç, yaman...
Boşluk baş döndürmede...
Bir kandil ışıldasa,
Nerden estiği meçhul bir rüzgâr söndürmede...

Senin olsaydı bütün
Hazinesiyle, ömrüm,
Bir saadet olurdu,
Bastığın topraklara eğilip süründüğüm...

Bu sabırsızca veda,
Bu gidişin, ne erken...
Kaderi kaderine bağlanmış tek dost için
Yaşamak, vazifeyken...

Uyan bir lâhza olsun,
Sen söyle, ben yazayım;
Yepyeni melodiler yaratsın bugün yayım...
Gün doğdu mavilikte.
Ufuklarda şehrâyin...
Tapınmak, güzelliğe,
Kalbimizde büyük din...

Bir kuş sesleniyor, bak,
Dallardan, bir çiçeğe...
Müjde mi verdi çiçek uyuyan kelebeğe,
Ki havalandı yer yer?
Dağ başı renkler açtı,
Pembe, erguvan, sarı...
Yayım bekliyor senden doğacak mısra'ları...

Sabah rü'yalarımda yalvarmaktayım sana,
Uyan sonsuz uykudan,
Tek eşim, tek kardeşim,
Tepeler ışık ışık, kara taşlar hep yeşim...
Gel, bu zindanda ışık, renk, müzik, hıçkırık var...
Bir nağme yaratalım yedi renk fecre karşı,
Bir nağme ki toprağı aşıp inletsin arşı...

Dünya güzel ve sen ki
Dünyalardan güzeldin,
Gökler maverasından ışık almış ruhumla,
Sen, bir (hüsn-ü ezel)din...

Nerdeyse başlayacak bu yerin gürültüsü,
Serilecek birazdan
Çirkinliğin örtüsü...
Kilitli dudaklarım,
Sesim, gülüşüm yarım;
Bir taş heykel gibiyim,
Soğuk, donuk, duygusuz,
Ruhumla alev alev,
Kalıbımla kaygusuz,
Kendi cehennemimle kalacağım baş başa,
Çarpabilsem bu sensiz başımı taştan taşa!..

Sana mecnun dediler,
Mukaddestir gözümde
Cinnet, o günden beri...
Gel, bağlan saçlarıma,
Mağrur akıllılara
Terk edelim bu yeri...
Yetişiriz biz bize,
Bir lôkma ve bir hırka,
İki mecnun serseri...

Bu akşam şerefine yaktım lâmbalarımı,
(Bu gece bayram!) dedim...
Elbet bir yol bulup da inecektir sevgilim,
Bir yıldız hâlesinden...

Bayram bu... Sevişenler,
Ana, baba, çocuklar
Hep birbirini arar...
Şu gurbet elde beni sen yalnız koyar mısın?
Işıl ışıl salonum,
Kitaplığım ve her yer...

Burda dostlarımız var,
Çile çekmiş san'atkâr,
Dünyadan kâm almadan
Göçüvermiş âşıklar...

Senin için yanıyor lâmbalarım, bu gece...
Baş başa iki mısra okur da ağlaşırız,
Sonra, çıldırır gibi, yine veda'laşırız...

Seninle paylaşmamız gerekti bu volkanı...
Paramparça, çatladı tepenin dört bir yanı...
Alev lâv, duman ve gaz;
Bağlarda ne gül kaldı, ne çemen ve ne de saz...
Bir ülke ki vîrane...
Bir gönül ki, dîvâne...

Bir ateş almışım ki, gökten, kavurdu beni...
Yalnız döndüremedim bu ağır değirmeni...

Cevherlerim kalınca bakışlarından uzak,
Yağmalandı, çevremde kuruldu bin bir tuzak!..

Şimdi, sensiz, bir hiçim...
Bir kayaya çarparak sönen balonlar gibi,
Büzülmüş, gamlı içim...

Sen olsaydın, ağlamazdım bu sabah...
Sen olsaydın, böyle gamlı ve siyah
Geçer miydi bu hayat?..
Bulutlar gökte kat kat,
Bastığım yer, uçurum;
Korkuyorum, sevgilim, her şeyden korkuyorum,
Gün ışığından bile...
Ufukta sinsi sinsi dolaşan dumanlardan;
Karşımda, melek yüzlü,
İyi maskeli şeytanlardan!..

Gökte yedi rengiyle
Günün lâmbası yandı,
Alacakaranlıkta
Bir dehâ ışıklandı...
Bir dehâ ki yıllardır
Şuurumu hırpalar,
Sığamaz bu âleme,
Uzanır Arş'a kadar...
Seni kaybeden ruhta
Yaşar mı sükûn, huzur?
Sen, ey kasırga olup
Ardından koştuğum nur;
Ne olur, bir lâhza dur!..

Koşar da sarılırım
Bir ak kaya görünce,
Bataklıklardan uzak...
Derim ki: (mutlak odur,
Koşayım, açılmasın
Yollarımda bir tuzak!..)
Ne azgın dalgalara
Kapıldım burda, sensiz...
Yıllar sürüdü beni
Yelkensiz ve dümensiz...
Bilmem, şimdi nerdeyim?
Bura gök mü, toprak mı?
Öz vatan sürgünüyüm,
Yollar daha uzak mu?..

Hayâlim, ilk insanda olduğu kadar engin...
Yıllar geçer, gözümde Tanrılaşır varlığın!..
Şu küçük, toprak yığın
Üstünde, diz çökerim.
Alev yaşlar dökerim...
(Mevlâna) da zûlmette kalmıştı, (Şems) gidince...
Ben de öyle harâbım, deliyim, dîvâneyim;
Kubbesinde baykuşlar çığrışan vîrâneyim!..
Bir yola çıkmışım ki elbet varacak sana...
Seni kavuşturacak, elbet, büyük rü'yana...
Geçti ama bahar, yaz,
Bugün saçlarım beyaz;
(Geceler kadar derin,
Muammalı) dediğin
Gözlerim fersiz bugün...

Nerde kaldı şi'rinle başına taç ördüğün
"Yasemin yüzlü" kadın?
Kaç yüzyıl geçti, bilmem,
Dudaklarımda, adın,
Süründüm yollarında...
Dün gibi, bugün gibi,
Sürünürüm yarın da!..

Karışmak istiyorum her ne isen, sana, ben...
Bir kuş ol, bir kelebek, ışık, çiçek, ya diken...
Bir taş olsan, ne zarar?
Katlanırım susmaya seninle, haşre kadar...
Yahut ince bir nefes, bir duman, ya bir buğu...
Toprakta kalanların sessizce uyuduğu
Bir anda, uçar uçar, buluruz mavi göğü...
Rab'bin bizi gördüğü
Sidreye, arşa doğru...
Zincirsiz ruhumuzda aşkımızın gururu...
Karışmak istiyorum her ne isen, sana, ben!..
Öc almadan ölemem kara bahttan, felekten!..

Tufanla kasırga yoldadırlar,
Seferber olduk Güneşle ben de...
Dağ, taş sıralandı, hep hazırlar,
Kuş dalda ve yasemin çemende...
Gökler ötesinde kaybımız var,
Bir şaheserin çalındı, Tanrım!..
Göster bize yol, huzura vardık,
Onsuz dünya nasıl karanlık!..

Dünya güzeldi yavrum,
Bir gün doğuyor ki bak, şu karşı tepelerde,
Boş verip türlü derde,
Şimdi fırçanı alır,
Kendince, görülmedik fecirler yaratırdın...
Ve ben, sana, rü'yada söylediğim bir şiiri
Anlatırken, bir güzel hayâl de sen katardın...

Önümüzde bir kaynak;
Taze, derin ve berrak...
Ruhumuzun alevi ancak onda sönerdi...

Haydi, git, güzel yavrum,
Gözlerim yaşlı yine...
Ben susayım, sen de git, yat o meçhül yerine.

Bahçe vîran, perîşan...
Yıllarca ağlamaktan
Tükenmiş havzun suyu...
Bu beklenmez uykuyu
Sorarlar birbirine
Boynu bükük gül, mine...

Yolunmuş sarmaşıklar,
Söndürülmüş ışıklar,
Bir türbe şimdi balkon...
Diyorlar: "orda en son,
Seni sormuştu bize,
Sarılıp elimize...

Seni beklemiştik hep...
Gelmedin, neydi sebep?..."

Bırakın, ben yorgunum
Can evimden vurgunum...
Sevgilim, bir avuç yer
Toprağında veriver...
Dinsin çektiğim azap...
Sormasın kimse hesap...

Bir çalıdan, çırpıdan
Kulübemiz olsaydı...
Güller nemize gerek?
Çevremizde dikenler
Mor mor açıp solsaydı...
Taşı taşa çarparak
Ateş yakardım sana,
Ve diz çöküp yerlere
İlâhî gözlerine
Bakardım yana yana...

Elbiseler örerdin,
Sazlardan, Venüs'üne...
Kıyıdan derlediğin
Kabukları getirir,
Derdin: (Yeter süsüne.)

Bir başka renkte açar,
Solmak nedir, bilmezdi
Ömrümüzün baharı...
Cesâret eder miydi
Başımızda esmeye
Kutupların rüzgârı?...

Sen yazmıştın ilk şi'ri,
Pırıl pırıl Nihal'e...
O çocukluk günleri
Benzer mi hiç bu hale?

Bilirim ki yazardın
Son şi'ri de yine sen...
Alnımı gümüş teller
Gölgelerken, sararken...

Başka gözlerde şekil,
Sende ruh olan Nihal,
Şu sert, kayalık yolu
Eder miydi hiç hayâl?

Uzakta gülümseyen
Vahâlar, serap oldu...
Senden kalan hatıra,
Bir kırık rebab oldu...

Bir damla gözyaşıma
Kaç mısra dökülürdü
Kaleminin ucundan,
Kim bilir?

Bir yarın gülümsemen
Kaç güneş yaratırdı
İlhâmın burcundan...
Kim bilir?

Musikî, şiir ve renk
Dünyan oluvermiştim
Bir kısa rü'yada, ah...

O ne hâin gece ki
Sardı bizi ağına...
Doğamaz artık sabah...

Gözlerimi açtım ki,
Göklerde sevinç, ümit.
Sen gülmektesin sanki...
Hava seninle dolu,
Işık seninle dolu,
— Ne uzun bir bilmece —
Sanki kırk yıldan beri
Beraber yaşamışız...
Sanki bir mes'ut gece
Taçlar örmüş başıma,
Şi'rinle, yıldız yıldız...

Hayattan neler umduk...
O günlerde çocuktuk...
Milyon yılda bir kere
Rastlaşan iki Güneş...

Bir cezbe, bir dağılış,
Fezada, zerre zerre...
Leylâ, Mecnun misali,
Kaldık efsanelere...

Kimin çağırışına ben ses verebilirim?
(Nihal, Nihal...) diyerek,
Senin dudaklarında musikîleşir adım,
Bulurdu başka âhenk...

O ince sezişindi
Bana beni sevdiren...
Gökten inmiş ruhundu
Beni göğe erdiren...

Âşıkım sen, eşim sen,
Hâlikim, kardeşim, sen...
Bilirdin, Nihal sensiz yaşar mıydı gidersen?..

Uyumak istiyorum,
Başucumda nağmeler,
Bir yay çeksin, inlesin
Derdimi birer birer...
Ve ben sessiz, sitemsiz,
Gözlerim bile nemsiz
Dönerken bir hayâle;
Kimseler yolunmasın,
Diyecek bulunmasın:
(Yazık oldu Nihal'e!..)
Ben çektim, ben çekeyim,
Benimle gelsin çilem...
Bir riya ma'bedinden
Dua, niyaz edemem!..

Hiç kapanmamış gibi ışıklı, kor gözlerin,
Yaşlı kirpiklerimde düşündü derin derin,
O üzgün gülüşüyle dudakların büküldü,
Dedin: (Çok çektin, Nihal... değil mi?) ve titreyen
Ellerinden başıma sarı güller döküldü,
On yedi baharımın ruhu güldü içimden...

Bir on yedi bahar ki nankör, çılgın, zâlimdi,
Seven de reddeden de o şımarık kalbimdi...
Sensiz kalmak muhâlken, hayır, aldandın, derdim!..
Sanırdım ki bu oyun ömrümce sürecektir...
Göğsümde fırtınalar çarpışırken gülerdim,
Bilmemiştim ki hayat bir mevsimlik çiçektir...

Nerdesin, havadâ mı, toprakta mı, suda mı?
Nasıl buldun bu vahşî gecelerde odamı?

Gel, rü'ya bile olsan, bir gölge bile olsan...
Hasretim şefkat, şiir, aşk dolu ellerine...
Gelsen de boş gönlüme bir iksir gibi dolsan,
Uyansan da, ben yatsam biraz senin yerine...

Seninle bugün dünyamız ayrı,
Sana ulaşmak ne mümkün gayrı!..
Yedi kat yeri delebilsem de,
İzini bulup gelebilsem de,
En son zerremle karışsam sana,
Asırlar geçse, kalsak yan yana;
Tanınmaz olsak ne sen, ne de ben;
Öyle birleşsek fark edilmeden,
Bulmak mümkün mü birbirimizi?
Kaderin eli ayırdı bizi...

Tıpkı o günler gibi bir şeyler,
Yine başlasa çalmaya neyler;
Yine seninle ben duysam ancak;
Yolumuzda gül, menekşe, leylâk,

Itır dağıtsa hava dolusu...
Bir yanda ince şarkılı bir su,
Bir yanda batan güneş, doğan ay;
Sonra yıldızlar... Ve alay alay
Kızıl bulutlar ufka çizilse;
Her yolcu bizi tanısa, bilse...
Bir tek kanatla yükselip uçsak,
Olmasa gök'ün sonunda yasak...
Ve bir şımarık çocuk gibi, ben,
Ebediyetin yolunda, birden,
Seni bırakıp inmesem yere...
Bunu haykırdım kaç milyon kere...
Gönlümde hep o yaranın izi...
Kaderin eli ayırdı bizi!..

Koşsam toprağın ömrü oldukça,
Milyonla bahar açıp doldukça...
Ne dağ desem, ne uçurum desem;
Her doğan şeyde seni beklesem...
Toplasam yerin, gök'ün sesini,
Sarsıp dünyayı çağırsam seni,
Bulmak mümkün mü? Gittin bir kere.
Göğe yükselen iner mi yere?..

İnanmak ne güç!.. Rü'ya değildi;
Bir mes'ut gündü, gökler eğildi,
Tanrılar güldü, toprakta o gün,

Çöller canlandı, eyledi düğün...
O gün kayalar döndü yakuta;
Âlem yükseldi, vardı lâhuta;
Ruhumuz gibi ürperdi felek,
Başlarımızda güneşten çelenk,
Bir an bulduktu birbirimizi,
Kaderin eli ayırdı bizi...

Kaç bahar açıp soldu
Bir gülşende, sevgilim...
Hâlâ gözüm ufukta,
Hâlâ boşlukta elim...

Uçmaktayım durmadan,
Kanadım parça parça...
Ağlattım yıldızları,
Ruhumu açа açа...

Güzelliği, gençliği,
Harcadık fânilere,
Sıyrılıp maddemizden,
Vedâ ettik bu yere...

Bir ilâhî da'vettir,
Göklerden inen sesin,
Elbet bir gün gelirim,
Lâkin nerde, nerdesin?..

Sen, hiçlik diyârının tanınmamış yolcusu,
Ey, tek güneş ki sonsuz geceler sana pusu,
Tanrı'ya vardı kalbin bu şifasız duygusu,
Dağ dağ olan kalbime vermez mi bir damla su?..

Razıyım, (mansur) olup çekilsem dâra, bir gün;
Erişmek kabil olsa böyle didâra, bir gün;
Ne çıkar kötü olsam yâra, ağyara bir gün?...
Sarmış beni kaybolan bir İlahın kaygusu...

Bu toprakta bir doğup bir batan Güneşti o;
Bir asâsız yolcuya hem eş hem kardeşti o,
Bende sönmez çerağlar yakan bir ateşti o...
Bilmişti, kavrulsam da yoktu sönmek korkusu...

Külle bu ateşi ki sarmasın dünyaları,
Heder oldu bir ömrüm geri dönmez baharı...
Cehennem olsa göster gizlendiğin diyarı,
Seninle bin cihâna değer ölüm uykusu!..

(Gel, dedi, yolumda cennetin vardır,
Bir ışık kanatla yüksel Tanrı'na
Bir defne dalıyla görün yarına...
Topraklar o engin ruhuna dardır,
Arşıyla, Ferşiyle gök senin olsun,
Bana ancak ilham badesini sun!..)

Yolum kavs-i kuzeh, Kehkeşan tahtım;
Sonsuz mavilikten Dünyaya baktım,
Varlık bir ruh olup uçmakta ona...
Güneş doğmadaydı bir başka renkte,
Çiçekler, çemenler başka ahenkte,
Her zerreye sinmiş gibi (Nirvana)...

Bir büyük inancın ma'bedindeyiz;
Sıyrılıp o madde denen çamurdan,
Karıştık dalgalar halinde, nurdan...

Yazık ki toprağa düştü gölgemiz...
Bir zâlim ok deldi kanatlarımı,
Kaybettim yolumda büyük Tanrı'mı...

Bir sırra erişmiş ki gönül, gayrı yarana
İhtiyacı yok, zindan karanlığında bile...
Kanat açmış toprağın çocuğuna (Nirvana),
Bir şarap içmişim ki lezzeti gelmez dile...
Tükenmiş gözyaşlarım, dolmuş çektiğim çile...
Başucumda olsan da olmasan da bir bana...
Hayâlinle sermestim, bahtiyarım, sevgilim;
Her zerrede duymada seni gözlerim, elim...

Büyük küfürmüş meğer, benzer aramak sana!..
Her ümidin söndüğü yokluk uçurumuna
Düşünce, gördüm bunu...
Sana esir olmanın o eşsiz gururunu
Ruhumda duya duya kapındayım işte, bak...
Topraklar tuzak tuzak!..
Yaralıyım, öksüzüm, baştan başa hicranım,
Görün bir kerre daha, gör ki ne perîşanım!..

Bazı bir latifesi sanmaktayım kaderin!..
Sabahlar hatırlarım, renk renk ışıkla dolu;
Ararım, heyecanla, sana varacak yolu...

Elimde, dudağımda söylenecek mısra'lar...
Sormak isterim: (ya sen? sen ne yazdın bu akşam?
Hangi tabloyu çizdin, şi'rin oldu mu tamam?..)

Saçlarım taranmıştır, yüzüm hafif boyalı;
Bir telâş ki ruhumda, doğmuş bir saadetten...
Yazık, çabuk kurtulur varlığım bu nöbetten...

(Nereye gidiyorsun, derim, zavallı kızım?
Hâlâ mı hayâldesin? Kimsen yoktur bu yerde...)
Bulutlar iner göğe ansızın, perde perde...

Yıldızların altında gezecektik el ele...
Gün bir başka ışıkla doğacaktı bu ile...
Akşamlar öyle ıssız, gamlı olmazdı hele...
Gölgemiz uzanırken ovaya, bağa, çöle.
Yine desen: (sevgilim, ben yazdım, sen bestele...)
Gidişin ne gidişti? Demedim güle güle...

Şimdi sensiz dünyanın rengi mi var, tadı mı,
Gönlümde senden özge bir hatıra kaldı mı?..
O gurbet illerinde hep anmışsın adımı...
Gelemedim, affeyle, kırdılar kanadımı!..

Daldım sonsuz yollara,
Yollar nereye vara?
Yuvam mı var, döneyim?
Ruhum alev alevdir,
Bilmem, nasıl söneyim?..
Eş olamam illere,
Yeter, düştüm dillere;
Tutuştu, yandı o bağ,

Seni sardı külleri,
Ben ateşiyle dağ dağ...
Bir sayıklar deliyim,
Bu ilden gitmeliyim,
Yok dilimden anlayan...
Taşlarla söyleşemem,
Uyan, sevgilim, uyan!..

Söğütler ne bahtiyar...
Dizilmişler yan yana...
Dağladılar ruhumu,
Kıskandım yana yana!..
Eteklerinde akan
Dere, sırdaşlarıdır;
Yapraklarında esen,
Bir gönül rüzgârıdır...
Tâ kuruyuncaya dek,
Öyle sevişecekler,
Onlar ayırmayan
Bir mezar olacak yer...

Sen, ey yüce şâhikam, ufkum, günüm, Güneşim,
Ömrü evrenden uzun ve lekesiz kardeşim;
Yıldızlar nokta nokta yazmaktadır adını,
Kuşlar senin yolunda çırpıyor kanadını...
Seni yaşatmak için çektiğim uzun çile...
Sen yüksel, ne çıkar ki bir gün düşsem ben dile...
Anıtını kurduğum gün elbette gelecek,
Harcına karışarak bir solgun renkli çiçek...

Sana benzer sanıp da,
Ellere dost olmuşum,
Sonra çıkmaz yollara
Savrulup kaybolmuşum!..

Karanlık bulutlarda,
Senden ışık ararım,
Her gonca didik didik,
Nerde yeşil baharım?..

Bir yaban çöldeyim ki,
Yaralıyım, uçamam,
Soğuk rüzgârlar esmiş,
Kurulamamış yuvam!..

Seni bir yangın almış,
Kül eylemiş, savurmuş,
Kader bir hançer çekip,
Bağrımdan beni vurmuş...

Kara baht oyun etti,
Benim tek ruh kardeşim!..
Yaşasan da, yansan da,
Toprakla tek ruh eşim!..

Bürünüp her fanî senin gölgene,
"İşte, benim, dedi, o kaybettiğin..."
Gözlerinde riya ve bağrında kin!...

Gül bahçelerinde taşa, dikene
Takılıp incinen ruhumu bir gör,
Çevremde hayâller kayıtsız ve kör...

Hicranın ruhumda bir ateş çember...
Günahım büyükse gözünde, eğer,
Bağışla çektiğim azaba artık,
Varlığım gayyalar içinde yanık!...

Gün gibi doğarsın her sabah bende,
Gözyaşım pırıldar dalda, çemende...
Veda'laştıksa da illere karşı,
Kinimin haşre dek dinmez savaşı...
Kalbime bir kale ördüm, çelikten;
Oradan sen değil, dünyadır giden!..

Konuşmasak da olurdu, gülmesek de, sevgilim;
Kalbimiz bir tek dilim,
Paylaşılmış ortadan...
Her düşünüş ve her duyuş, her neş'e, her heyecan,
Bir sihirli, altın telle geçerdi birbirine...
Gürültüyü, kahkahayı bırakmıştık dünyanın
Öbür fânîlerine...
Artık hiçbir sihirli tel
Bağlanamaz sevgilim, kalbimin antenine...

Bir mavi bahar olsa, dedim de,
Gülsün şu siyah günler içimde...
Serpildi bütün çevreme güller,
Kuşlar gibi çırpındı gönüller...
Lâkin, bu teselli ne küçük şey...
Sen, Tanrı vekarınla, benim, ey,
Ruhumda uzanmış, koca heykel,
Gel...

Gel, al beni, mecnunum, işte...
Gayyalar açılsın bu gidişte...
Lâkin, ne zarar, gel...
Dinsin, bu derin sancı içimde...
En neş'eli bir anda, zamanda,
Derdin kanıyor aynı biçimde...

Korkma, söylemem; kimsin, nesin, dünyalılara...
Bırak, oysun bağrımı ta haşre dek bu yara!..
Boynuma doladığın çileyi sara sara,
İzini aramaya düştüm bugün yollara...

O nasıl zincirdi ki kırıp koparamadım,
Neden bir şimşek olup geceyi yaramadım?..
Son hıçkırık olurken sesinde bahtsız adım,
Bir çöl kasırgasında parçalandı kanadım!..

"Bezm-i elest" içinden indikse arza, biz de,
Şu rü'yadan uyanmak varsa nasibimizde,
Birer damla su olup aktığımız denizde,
Tanırsın varlığımı yüzdüğüm kanlı izde!..

Havuzda mor alevler...
Alevler kızıl, sarı...
Paramparçaydı mermer...
Havuzun kenarları...

Alevler âsi, coşkun,
Alevler bir cehennem!..
Sen, kenarında, yorgun,
Bakışlarında sitem.

Demiştin: "Böyle yandım,
Böyle çağladım ben de...
Ama, artık inandım,
Çekmişsin Nihal, sen de!.."

"Çekmek de söz mü, benim
Büyük dostum, mürşidim?..
Her saadeti benden,
Sen alıp gittin." dedim.

Ellerin uzanmıştı:
"Kalayım, ister misin?.."
Gittin... Yine mi dünya?..
Cevapsız kaldı sesin!..

Senden gelecekti her
Güzellik, şefkat, huzur,
Beni karanlıklardan
Koruyacak büyük nur!..

Bir damla ışık, diye
Ne dehlizlere daldım,
Dört bir yanım is, duman,
Yarı yollarda kaldım!..

Dallarda öten kuşa:
"Bir haber var mı?" derim,
Hâlâ mûcize gibi,
Yollarını gözlerim!..

Senindi bu defneler,
Sanma ki ele verdim.
Aldandım fânilere,
Öyle büyük ki derdim!..

Hâlâ ümitle dolu
Gözlerim, ufuklarda...
Aranırım gölgeni
Leylâ gibi yanar da!..

Sanma bu suç benimdir,
Yeter çektiğim azap!..
Ne zaman tükenecek
Gökten ettiğim itap?..

Bir müzik var, uçup gittim
Bilmem kaç yıl gerilere...
Beni hasretle, hicranla
Bırakmış olduğun yere...

Seni düşünüp duymaya,
Ağlamaya doya doya
Yetmez bile bu yalnızlık!..
Küskün sayılmam kadere...

Baştan başa musikî
Kesilir bazı âlem;
Örtülür hep mezarlar,
Varsın sanırın bir dem...

Baştan başa bir mezâr
Olur bazı da gökler;
Güneş türbedârımdır,
Ufukta seni bekler...

Bu bahçenin çiçeği
Senin yazında açtı;
Başımda pırıldayan,
Senin ördüğün taçtı...

Revâ mı bir kasırga
Yolsun bütün gülleri?
Sen göklerde bir hayâl;
Nihal, yerde serseri!..

Gün gibi doğarsın her seher bende,
Gözyaşım pırıldar dalda, çemende...
Veda'laştıksa da ellere karşı,
Kinimin haşre dek dinmez savaşı!..
Kalbime bir kâl'a ördüm, çelikten,
Oradan sen değil, dünyâdır giden!..

Dağdan gülen Güneşle hayâlimde ürperen;
Akşam esintisiyle yanan kalbe, vâha, sen...
Devler misâli geçse karanlık bu ülkeden,
(Pâyın sedâsı gelse de sen hîç gelmesen!..)

Yine sabah, yine ışık ve bahar,
Radyoda bir İspanyolca şarkı var...
Yazık, dinleyemeyiz artık onu, baş başa
Aramızda bir duvar,
Geçti belki yüzyıllar,
İki yanında sen, ben, benzedik birer taşa!

Sen... Erişemediğim zirvem, gökler boyunca...
Sen ki başka dünyalar sırrını açtın bana,
Toprak yasak olunca,
Bir beyaz bulut olup uçmalıydık yan yana...
O nasıl gidişti o, gözü yaşlı, apansız?
Kalmam acı, şu korkunç uçurumlarda, yalnız!..

Gece engin, korkunç, ıssız,
Kara umman taşar boy boy...
Sen, ey görünmeyen yıldız,
Kalbime biraz ümit koy...
Şu boşlukta ben neylerim?
Perişanım, derbederim,
Varlık içinde hederim!..

Çığlar gibi yıllar
Yükselmede, dağ dağ...
Göklerde bir el var,
Ruhumla veda'da...
Bahçemde düşen kar,
Donmuş ateşindir,
Sönmez alevindir
Bağrımda yanan dağ...

Yeter, sussun kemanlar...
Kalbim olmakta dağ dağ...
Gözlerin yaş içinde,
Bir gün etmiştin veda...
Gittin, bu, bir kıyamet...
Bak, hâlâ, hicrandayım!..
İşte, o günden beri
Kırık kemanım, yayım!..

Sensin en muhteşem hiç
Ve en ulu inanç, sen...
Dünya yok oluverdi
Sen ruhumda yaşarken...
Gerçek, ölmez varlığın,
Ancak vicdanımdadır;
Sende sönen volkanın
Lâvları kanımdadır...

Seni ömrüm boyunca inceledim, burada...
Kapattım her kitabı, sen yeter oldun bana...
Nurundan el almışım, ruhum ışık ışıktır;
Ne çıkar ki fânîler atmışlarsa zindana?..

Her nağme senin türkünü söyler,
Göklerde bulutlar seni andırmada, yer yer...
Her lâhza o an kopmuşa benzersin içimden...
Kimden sorayım ben seni, kimden?..

Hangi kasırga olsa,
Razıyım, sürüklesin
Beni bu hâtıradan!..
Lâkin, sen, alev çember,
Sarılmış vücuduma,
Çıkmıyorsun aradan...

Neremdedir bu yara,
Doğduğum günden beri?..
Sızlıyor zerre zerre,
Varlığımın her yeri...

Lokman da bu sızıya
Bir çâre bulamazken,
Anlamayan ellerde,
Baştan başa gangiren...

Kanayan, vücudum mu,
Kalbim mi, ruhum mudur?
Devasını bilen yok,
Gel, bir neşter de sen vur...

Işık, musikî ve renk
Olarak görün bana,
Bir an olsun dalayım
Saadet rü'yasına...
Diniyor acılarım,
Hayâl etmekle bile...
Burda derman eden yok
Gel, nabzımı al ele...

Mısra'larla uyanır,
Nağmelerle yaşarın,
Renk renk tül kanatlarla
Maveralar aşarın...
Omuzlarım çökse de
Dağ dağ kara taşlarla,
Ben mısra, ses, renk olup
Yine ruhunda varım!..

Renklerde, çiçeklerde ve her güzellikte, sen!..
Ruha cinnetler veren bir derin müzikte, sen!..
Rastladığım bir büyük zekâ ve yüce kalpte
Seni görürüm, yine o mükemmellikte, sen!..

Kitaplıkta yüzlerce kitabım neye yarar?
Burda her bir zirvenin bir de uçurumu var!..
Her çirkinlikte, yine hatırandır uyanan,
Fecir ışıklarında bir altın heykel kadar...

Bir kahraman çıkmadı unutturacak seni...
Gururla, ihtişamla açıp gittin yelkeni...
Ardında bir hıçkırık, bir çığlık düştü yola;
Hâlâ enginde bir baş var, boğula boğula!..

Bir gün doğuyor, sanki başın yükseliyor, bak...
Mor çizgili, kurşunî ufuk şimdi apaydın...
Her gün bir ışık taçla gülerken kara toprak,
Bir böyle seher sen de şu göklerde doğaydın!..

Rü'yalarımız seninle doldu,
Bizler ki garibin olduk, eyvah!..
Gittin, o gidişle dilharabız;
Tahtınla cihan da çöktü ey şah!..

Sen göğe yükselen nur,
Ben, ardında bir dua;
Kalbimde sükûn, huzur,
Söndü her bir iddia...
Ruhum, seninle mağrur,
Topraklara elveda...

Günler doğdu ve battı
Ufukta, sensiz, bensiz...
Kanat uyduramadık;
İl, âlem deli, densiz...
Dağlar geçit vermedi,
Yol aççıkken herkese...
Bir gam çölünde kaldık,
Serde hep havay-i aşk
Savrulup ese ese...

Çağırmışsın, Feryâdın
Gelmedi bana kadar...
Şimdi ben çığlıktayım,
Lâkin, sen nerdesin, yar?..

Göklerde yağmur,
Gözlerimde yaş,
Zindanda bir nur,
Üstünde bir taş...
Bir tükenmez çöl,
Ne dost, ne yoldaş;
Yer, gök uçurum,
Gönül hurd u haş!..

Dergilerde Yayımlanan Şiirler (1928-1970)

Derleyen: Yaprak Zihnioğlu

Üzüntü[1]

Dalma, düşünme deme,
Bırak beni kendime!..
Zerre zerre içime,
Hazan zehiri doluyor...

Ne yaz kaldı, ne bahar,
Çamlıkta fırtına var;
Vahşileştikçe kırlar,
Betim benzim soluyor...

Uluyor ölüm sesi
Geliyor sinsi sinsi!..
Bir canavar pençesi.
Bak kalbimi yoluyor...

Şükûfe Nihal

1 *Hayat*, s. 98 (11 Teşrinievvel 1928), 4/388.

Yine sanata[1]

Payansız bir çöldeyim yok istinadım,
Ciğerlerime dolan hava değil, kum.
Ölürken de kırılmaz, ölmez inadım;
Bu ıssız hayatımda sesindir ruhum.

Ağlamasan arada söner, biterdim;
Nasıl sürüklerdim bu renksiz ömrümü?
Seni bir zırh gibi ben ruhuma gerdim,
Sensiz ezen hissime çöken ölümü...

Eğmedim bir âcize başımı bir gün,
Seni hatırlayarak... sen varsın diye!
Yıllarca harap oldum, yaşadım üzgün,
Kırılmadım hayata, sen varsın diye!..

Mabedimde yanan tek mukaddes şeysin;
Etrafımda buzlu bir havada eserken
Temiz, sıcak nefesin ruhuma değsin
Saadetim, sükûnum, her şeyimsin sen!

Şükûfe Nihal

1 *Hayat*, s. 102 (8 Teşrinisani 1928), 5/469.

Birden gel![1]

Bu uzun ihtizara kalmadı tahammülüm.
Geleceksen birden gel, ey yılan yüzlü ölüm!
Tabiatle el ele yürüdü bu yıl bahtım;
Baharın ne hoş geçti, yazın ne bahtiyardım!..
Kurşuni renkli eylül sarınca ufukları
Benim de sükûnumu sarstı hazan rüzgârı.
Bu gidiş, bir yokluğa doğru koşan bu akış,
Beni hain göğsüne doğru çeken kara kış!
Ruhumu sinsi sinsi ezme, al beni birden,
Harabım damla damla içirdiğin zehirden...
Gözlerimde kararmış bir yazın güneşleri,
Ta kalbimde sızlayan bir derdin ateşleri,
Dalından koparmış kuru bir yaprak gibi hazin,
Savrulduğum şu kurşun renkli yollar tükensin!

Bu uzun ihtizara yok benim tahammülüm,
Geleceksen birden gel, ey yılan yüzlü ölüm!

Şükûfe Nihal

1 *Hayat*, s. 112 (17 Kânunusani 1929), 8.

Uluyor..[1]

Ölüm uğultusudur ufuklarda uluyan,
Bu yerlerde var mıdır bilmem bu sesi duyan!...
Gecelerden beridir sarsılıyor camlarım.
Gecelerden beridir uykularım hep yarım!..
Yedi başlı bir ejder sanki mezardan çıkmış...
Çok kurban verecektir ona bu kapkara kış!..
Bir çığlıktır kopuyor uykunun arasında,
Diyorum sefaletin işleyen yarasında,
Yine hain bir neşter, bir bıçak acısı var...
Bin bir acın sesini haykırıyor bu rüzgâr...

Ey ışıksız, ateşsiz, damı çökmüş yuvalar...
Ölüm size başıboş serseri gibi dalar,
Öper solgun yüzünü aç, hasta yavruların,
Çocuklarından ümit bekleyedursun yarın!..
Genç, veremli bir anne yolunur hıçkırarak,
Onun da yolculuğu değil o kadar uzak!..
Köşede bir canlanmış iskelet bir ihtiyar.
Aklanmış gözleriyle ölümden ölüm sorar...

Uluyor ufuklarda yine rüzgâr, uluyor.
Alnına bir cinayet kızıllığı doluyor...
Uluyor acı acı bu bir ölüm sesidir...
Mezardan baş kaldıran zaferin nefesidir...

Şükûfe Nihal

1 *Hayat*, s. 114 (31 Kânunusani 1929), 2.

Çağ oldu ki...[1]

Türk kızına

Çağ oldu ki hakanlar otağını paylaştın;
Çağ oldu ki yurduna ışık sunan bir baştın;
Çağ oldu ki adına Umay diye taptılar;
Erdeminle erkeği tamamlayan yoldaştın...

Bagaturlar yetişti Bagatur ellerinde;
Gözlerin bir güneşti, kaynağı içerinde.
Sezgi buldukça senden kanat açtı Türkeli,
En kutlu yeşim oldun toprağın üzerinde...

Ana, algın, arkadaş, hepsinde özün pekti.
Ötküng derken; "Türk kızı acun içinde tekdi!"
"Deli Dumrul" yolunda can verecek karısı
Bize Türk kadınını angulayan örnekti...

1 *Cumhuriyet*, s. 3852 (4 Şubat 1935), 1-2.

Bir ara çiçek olup bulgu verdin ozana;
Bir ara at üstünde kattın dozu dumana;
Evirgen düşüncenle hanlara yol gösterdin;
O çağlarda adımız ün salmıştı dört yana...
Sonra bir kara bulut alçaldı tanyerinde;
Aydın günler silindi artık Türk ellerinde...
Ne bağda güller açtı, ne bülbüller şakıdı;
Sustu coşkun ezgiler kopuzun tellerinde...

Yiğitler yerde kaldı kanatsız kuşlar gibi...
Yurdun damarı durdu en son vuruşlar gibi...
Her geceden sonra gün biraz daha kararıp
Gönlümüze yas verdi kokulu düşler gibi...
Arandılar; Ne yüzden göklerde bu karaltı?
Doğuda ışık sönmüş; ağzını açmış batı!
Dipsiz bir uçuruma çöküyorken ülkemiz,
Ağlayan yok; yürekler kaya gibi katı!..

Türk kızı, işte o çağ, tutsak olduğun çağdır;
Yurdun düştüğü o ağ, senin düştüğün ağdır.
Boşa gitti diyerek yanma o günlere, ki,
Bu acı sana değil, bütün Türklüğe dağdır...

Yüzyıllarca mavi gök armandı gün yüzüne;
Ağu kattı şu evren gecene, gündüzüne...
Gerilikten kazanç umanlar diyordu ki;
"Saçı uzun kadının kafası ne, özü ne?"

Türk kızı tutsak olmaz; yeri yoktur törede!
Hız alınca yetişir göklere de, yere de...
Özünü anlayana böbürlenmez; kul olur
Yurda da, ulusa da, kadına da, ere de...

Bunu bildi çağımız; sezdi bu değerleri;
Dedi öz anamızın bu yer değildir yeri!..
Artık kara sarmasın; yas tutmasın gönlümüz;
Anan da, baban da var; Türk çocuğu ileri!.."

Şükûfe Nihal

Umay	: Ilahe	Bugatur	: Bahadır	Algın	: Âşık
Angu	: Tasvir	Bulgu	: İlham	Evirgen	: Tedbirli
Ezgi	: Beste	Arman	: Hasret	Tutsak	: Esir

Kahraman Eribe'ye[1]

Yol aldın, ün aldın ölüme kadar...
Bir hızla gösterdin, kimdir Türk kızı...
Ruhumuz kefendir, ruhunu sarar;
Nasıl kıpkızıldır, gör bağrımızı...

Bir damla kan içsin, bizden de toprak;
Diyelim; bizim de açık alnımız...
Rengini bizden de alsın al bayrak,
Ey eğilen başlar, artık kalkınız...

Bir bahar gömdükse ilk kurban, diye;
Bir tarih canlandı Türk toprağında...
Yazan Türk kızını "kahraman!" diye;
Adınla başlasın ilk yaprağında...

Ozanlar şarkını söyleyip yansın;
Siyah güller açsın düştüğün yerde...
Uçan kuşlar gökte adını ansın;
Destanın okunsun uzak ellerde...

Şükûfe Nihal

1 *Yeni Türk Mecmuası*, s. 48 (1. Kânun 1936), 672.

Sabiha Gökçen'e[1]

Gözlerinde güneş ışıkları var;
Bu yolculuk hangi uzak göklerden?
Ruhunla topraklar gelince pek dar,
Fırlamışsın alev gibi bu yerden...

Öz varlığındandır taktığın kanat;
Asırlar kırdıkça o genişlemiş...
Sırmalı çevreler işlerken kat kat;
Türk kızı gönlüne sancak işlemiş!

İşte zamanıdır onu açmanın;
Bağrında kıpkızıl bir ateş varken...
Yanın, ey geride kalanlar, yanın;
Gökleri aştı bir "Sabiha Gökçen."

Lazım değil ona pırlanta, inci;
Yıldızlar şimdi taç korken başına...
Türk kızı sırada olmaz ikinci;
Hazırdır her lahza ün savaşına...

Şükûfe Nihal

1 *Yeni Türk Mecmuası*, s. 48 (1. Kânun 1936), 673.

Hamid[1]

Bir dağsın ki aşılmaz, bir ummansın, geçilmez;
yerde bulsak izini yol kararır, seçilmez,

Ses verirsin, yerden mi, gökten mi, denizden mi;
bir söz mü, bir kelam mı; bizim dilimizden mi?

Enginlerde ararken güneşte görünürsün;
bir buzlu kasırgada ateşe bürünürsün.

Yedi kat gök dar gelir çırparken kanadını;
yıldırım, rüzgâr, güneş, şimşek bilir adını.

Tanrı ilhamı gibi iniyordun göklerden;
bir volkandın, baş vermiş yedi kat kara yerden.

Bir sarsıntı halinde her şiirini okurduk;
hıçkırarak ağlardık; taş kesilir, dururduk.

Hasretini çektirdin bize yüksekliklerin;
sen öğrettin ruhlara inmeyi derin derin.

Varlığından sezilen bir ilahi uğuldu;
yıkılsın fikrimizin, zekâmızın hududu.

Neydin, nesin; bu sesler, bu gürleyişler nedir?
gizlediğin mana ki bitmeyen bir haznedir.

1 *Yeni Türk Mecmuası*, s. 54 (Haziran 1937), 968-969.

Koşmak isteriz sana, bulmak isteriz seni;
bulsak önce toprağa bizi zincirleyeni.

Hamakat dudak büktü karşısında; acz ağladı;
başı döndü idrakin; sanatkâr yas bağladı.

Sonsuz tevazuunla zarif, ince, büyüktün;
ellerin vecd içinde öpülürken daha dün.

Sanat bitmeyen tek aşk, titreyen ellerinde;
bir kâinat ses verdi ruhunun tellerinde.

Yazların ve kışların vardı tabiat gibi;
sanat gibi büyüktün ve hürdün sanat gibi.

Güzelliğe tapındın, güzeldin, güzel öldün;
ne güzel bir bahardı, bir akşamdı, gömüldün.

Güneş yol vermek için çekilmişti yolundan;
gökleri tüllemişti bir altın renkli duman.

Önünde çelenk çelenk çiçeklerden hediye;
ova yeşiller giymiş sen geçeceksin, diye.

Her bakışta eriyor bir damla kızıl yakut;
boşluklara uçuyor bir sırma renkli tabut.

İlahi bir dram mı önümüzde çevrilen?
bu maveradan sesle ne anlatıyor Shopen?

Efsaneye benzeyen bu akşam ölüm, güzel;
bu hazin melodiyle hayatı dönüm, güzel.

Ak saçlı ihtiyarlar, genç kızlar, genç çocuklar;
"Bir büyük ölmüş!" diye koşuşan yavrucuklar.

Sevenler, yaş dökenler ardında ordu ordu;
bir tepeye vardılar; rüzgâr uğulduyordu...

Bakışlar taş kesildi; nedir bu toprak yığın?
yıldızlarken mezarı bir ölmeyen varlığın.

Bir sükût... bir çiçekten kubbeye... sonra bir dua...
büyük Hamid'e veda; Büyük ölüye veda...

Ürperdi tepecikler; gökler eğildi kat kat;
görmek istemem, dedi ve örtündü tabiat.

Istanbul
Nisan 1937

Şükûfe Nihal

Fırtına dindi...[1]

Fırtına dindi... Sükût bir beyaz örtü;
Uyusun derin derin altında yatan!
Yeter artık, çekil, ey bahtsız gürültü,
Bu bahçe hiç kimseye olmadı vatan...

Havada kuşlar onu arar boş yere,
Çığlıklar fayda vermez, öldü bir kere...
Bürünüp kaybolmadan ak örtülere
Nerdeydin ey ona can verecek olan?..

Şükûfe Nihal

1 *Her Ay*, s. 4 (Haziran-Temmuz 1937), 84.

Atamızın karşısında[1]

Yaşadığın an gibi uykunda da güzelsin
Bugün altın yerine yakut açmış otağın.
Varın, diye güvenen kâinata bedelsin
Gün doğuyor gibisin zirvesinden bir dağın.

Selam verdin, aksinle gözler ala boyandı,
Hıçkırıklar bir kara dalga olup uzandı,
Gönüller başındaki alevler gibi yandı;
Toprağa en muhteşem anıt oldu durağın.

Şükufe Nihal

1 *Tan*, s. 1187 (17 Kasım 1938), 5.

Meşeler[1]

Yazan: Şükûfe Nihal

Ne kadar mesutsunuz belli duruşunuzdan,
Ve ne kadar zavallı karşınızda bir insan?
Ne uluyarak gelen kasırgalar korkusu,
Ne unulmaz bir anda canavarlı bir pusu!
Ne dağlardan sökülen kaya yaralar sizi,
Ne korkunç suratlı gök soldurur benzinizi!
Meşeler, ey meşeler!.. Ey doymayan meşeler;
Neslinizden gelmeğe verirdim can meşeler!..

11 *Çınaraltı*, s. 2 (16 Ağustos 1941), 11.

Kumlar[1]

Yalçın, mağrur başları güneşlerden taç giyen;
Üstünde mevsimlerin ışıktan kumaşları,
Akşam altın ve sabah yakutlaşan taşları;
"Biz toprağın en şanlı abidesiyiz!" diyen
Aslınız, nerde şimdi?

Nasıl düştü başlarından güneş sorguçlu taçlar?
Nasıl kabardı toprak, nasıl gönül karardı?
Nasıl kartallar o gün başka tepe arardı?
Nasıl dağıldı sonsuz parça olup yamaçlar?
O, bir acı devrimdi!..

Zerreler zerrelere çarpıştı ağlayarak;
Yorgun, sesiz yığınlar serildi kıyılara;
Kâh sulara yem olup kâh oyuncak rüzgâra,
Bugün birkaç tanecik baş kaldırıp kayarak
Der: Şu dağlar eşimdi...

Şükûfe Nihal

1 *Çınaraltı*, s. 11 (18 Birinci Teşrin 1941), 11.

O gün[1]

1

Efsaneye benzer bir gidişti bu;
Bir dağ göçmüş gibi tan yerlerinde.
Çöl yollarındaki hasret ve korku
Rengi var baharın seherlerinde.

2

Yırtıcı kuşlarla dost olduk o gün,
Büyü yaptık azgın kasırgalara.
Düştü son yaprağı bir sarı gülün,
Açıldı ruhlarda bir kızıl yara!

3

Zamandı, rüzgârla yürüdü, gitti;
Sesi dalga dalga kaldı havada.
Güneşti, günleri sürüdü, gitti;
Çırağ çırağ yandı dostlar vedada.

Şükûfe Nihal

1 *Çınaraltı*, s. 27 (7 Şubat 1942), 9.

Gökkubbede sesler[1]

Makineler bozulur, kuklalar göç ederler
    Kervan kervan yokluğa
Sahnede birbirine dolanan sesler kalır,
    Ki dönmüştür soluğa.

Hür ve bağsız sesler ki, hesaplaşınca yerle,
Çizerler ruhumuzu tanınmamış renklerle.

Burada bir hıçkırık, şurada bir kahkaha,
Ötede bir derin ah, benzer biraz günaha;
Ak tüllere bürünüp Meryemleşen lekeler,
Bakır heykellerdeki altın yüzlü maskeler,

Sabaha eremeyen hakikatle fazilet,
Güneş gölgeleyen "nankörlük" denen illet,
Oyulur hep boşluğun sonsuz plaklarına,
Her göçenden bir nefes kalır orda yarına.

Yırtılsın sayfaları insanlık tarihinin,
Sıyrılsın kabuğundan tapıcısı her dinin,
Hakikatler ses versin sessizce gökkubbede!
Yazık ki fanilere açılmıyor bu perde...

1 *Çınaraltı*, s. 85 (8 Mayıs 1943), 10.

Hamid'in ölümünden sonra[1]

Bir dağsın ki, aşılmaz, bir ummansın, geçilmez,
Şafaklar durağındır, gözler yanar, seçilmez
Ses verirsin, yerden mi, gökten mi, denizden mi?
Bir söz mü, bir kelam mı, bizim dilimizden mi?
Enginlerde ararız, güneşte görünürsün;
Bir buzlu kasırgada ateşe bürünürsün;
Yedi kat gök dar gelir çırparken kanadını;
Yıldırım, rüzgâr, güneş, şimşek bilir adını!.

Sanat, sönmez bir alev titreyen ellerinde;
Bir kâinat ürperir ruhunun tellerinde;
Yazların ve kışların vardır tabiat gibi,
Sanat kadar büyüksün ve hürsün sanat gibi...
Varlığından sezilir bir ilahi uğultu;
Yıkılsın fikrimizin, zekâmızın hududu;
Koşmak isteriz sana, bulmak isteriz seni;
Bulsak önce toprağa bizi zincirleyeni!..

1 *Kadın Gazetesi*, s. 7 (12 Nisan 1947), 6.

Hamakat dudak büktü karşısında, acz ağladı,
Başı döndü idrakin, sanatkâr yas bağladı
Sonsuz tevazuunla zarif, ince, büyüktün;
Ellerin vecd içinde öpülürken daha dün...
Güzelliğe tapındın, güzeldin, güzel öldün;
Işıklı bir bahardı, bir akşamdı, gömüldün...
Güneş yol vermek için çekilmişti yolundan,
Gökleri tüllemişti altın rengi bir duman,
Ufukta çelenk çelenk çiçekler, son hediye;
Yeşiller giymiş ova, sen geçeceksin diye;
Boşluklara yükseldi bir sırma örtü: Tabut!..
Eridi her bakışta bir damla kızıl yakut!..
İlahi bir dramdı önümüzde çevrilen,
Bir mavera sesiyle ağlıyor şimdi (Shopen)!
Efsaneye benzeyen bu akşam, ölüm güzel...
Bu hazin melodiyle hayatı dönüm, güzel...
Ak saçlı ihtiyarlar, gençler hep ordu ordu;
Bir tepeye vardılar; rüzgâr uğulduyordu;
Bakışlar taş kesildi; nedir bu toprak yığın?
Yıldızlarken mekânı bir sermedi varlığın?

Yükseldi bir çiçekten kubbe.. Sonra, bir dua...
Büyük Hamid'e veda, büyük ölüye veda!..
Ürpermişti bulutlar, gökler eğildi kat kat;
"Görmek istemem!" dedi ve örtündü tabiat!..

Şükûfe Nihal

Halide Nusret hasta[1]

Ölümden bahsediyor bir mektubunda bana,
Okudum yazısını içimden yana yana,
Biz hepimiz vurgunuz çünkü Nusret Sultan'a!.

O kadın; ruhu büyük, ince dost, ana kadın;
O kadın, en yalansız kardeşidir sanatın;
Gölgesi sonsuz olmaz öyle hiçbir kanadın!

Ne dostlar ayrılarak gitti, dönmedi geri;
Ancak onun varlığı doldurdu her boş yeri...

Ölümden söz açmasın, söyleyin kuşlar ona;
Bilir, nasıl yalnızdır Nihal, kalamaz sona!..

Şükûfe Nihal

1 *Kadın Gazetesi*, s. 30 (22 Eylül 1947), 6.

Ankara[1]

Şükûfe Nihal

Artık yıldızların yok... Göğün, güneşin kara...
Bağrına yaman değdi bu ateş ok, Ankara!..
Bir mavi tebessümdün... Gözünde tufan bugün...
O kızıl güller açan ufukların, kan, bugün...
Kara bulutlar inmiş eşi yok baharına;
Yaraşmadı bu gece destanlar diyarına!..
Bu diyarda göründü ışık yeleli bozkurt;
O günden beridir ki cennetini buldu yurt...
Bir karanlık yoldaydık; yer, uçurum; gök, duman;
Mazinin bekçisiydik, uçup giderken zaman...
Irkımın kara bahtı bu diyarda ağardı;
Bu diyarın elleri bin bir kangren sardı...
Bağrında Ulu Başbuğ, yurt gölgesi çınardı;
Toprağında, taşında, renginde şifa vardı...
Yakınlar bahtiyardı, uzaklar bahtiyardı;
Bugün dört bucağını vatanın gölge sardı...
Derdin büyük, Ankara!.. Derdin sonsuz, Ankara!..
Gözler görecek miydi seni, onsuz; Ankara?..
Bir kara ehram örtsün kubbesine Çankaya'n;
O yeşil günlerini anarak kana boyan!..
Kartalın yuvası boş!.. Dönmez artık yerine...
Bu kırık kanatlarla kapandık dizlerine...

1 *Kadın Gazetesi*, s. 37 (10 Kasım 1947), 3.

Atam, uğurlar olsun; kabrinde güller açsın;
Yurt kızları başında siyah inciler saçsın...
Yaşasan da, ölsen de başlarımızda taçsın,
Uruc etmiş değilsin; tek başına miracsın!..
On beş yıl mucizeler kaynağı olup taştın;
Bir çetin kayalığı eritmeye savaştın...
Yüzyıllarda bir geldin... Bir daha gelmez eşin;
İkincisi doğmadı yeryüzüne güneşin!..
Hangi dil anlatacak seni bir başka nesle?!..
Ozanlar utanacak bu kalemle, bu sesle!..
Kalbimizde bir damar koptu; yandık bu dağla...
Sen, bizdensin; biz ancak bahtiyarız bu bağla...
Yıkılmaz anıtındır şeref verdiğin toprak;
Nesillerin elinde türbedarın, al sancak...

*Tevfik Fikret'i düşünürken**[1]

Seni düşündüğüm zaman,
Işıl-ışıl sabah olur,
Kararmış tan yerinde...
Mavi suya çöken sisler,
Dağılır perde-perde...

Seni düşündüğüm zaman,
O muhteşem başın doğar,
Gökkubbede ansızın...
Ve bir acı hıçkırıkla
Ağlar kırık rübabın...

Seni düşündüğüm zaman,
Sırlarını açar, çağlar,
Ben bir tarih okurum.
Ne gerçekler öğrenirim,
Artar kalbimde korkum...

Seni düşündüğüm zaman,
Başına atılan taşlar,
Beni içten yaralar.
Gerilikler, yobazlıklar
Boğacak kurban arar...

* Fikret'in kabrinin Eyüp'ten Âşiyan'a nakli sırasında.

1 *Düşün*, s. 3 (Ocak 1965), 31-32.

Seni düşündüğüm zaman,
Dünden güne aktarılmış
Saltanatlar sezerim.
Hak ve kanun çiğnenirken,
"İnsanlık bu mu?" dedim...

Seni düşündüğüm zaman,
Akın-akın yollarını
Kaybedenler görürüm.
Artlarında bir insanlık
"İnsanlık bu mu?" dedim...

Seni düşündüğüm zaman,
Yurt ve ulus sevgisine
İnanırım bin canla.
Ve el ele tutuşarak
Kardeşliğe, cihanla...

Seni düşündüğüm zaman,
Devrimler hatırların,
Dosyalar üzerinde...
Öldürüldük ve öldük:
Dünya eski yerinde...

Seni düşündüğüm zaman,
İsyanına inanırım
Çirkine, iğrençliğe...
Bu isyanı istemiştin
Aşılamak gençliğe...

Seni düşündüğüm zaman,
Yarattığın altın anıt
Gözlerimde tutuşur.
Mutlak, ulu Tanrının da
Gerçek insanı budur.

Seni düşündüğüm zaman,
Yalnız sözün, sazın değil,
Varlığın yaşar bende...
İnançlarımın değişmez,
Örnekleri hep sende.

Seni düşündüğüm zaman,
Terbiyede, zariflikte,
Derim, yok sencileyin...
Karşısında değişmezmiş
Tavrın Paşa ve Beyin...

Seni düşündüğüm zaman,
İnanırım kadınlığa
Verdiğin öz değere...
Minnetdarım, huzurunda
Eğilirim yerlere...

Seni düşündüğüm zaman,
"Elbet sabah olacaktır!"
Diye sesler duyarım.
Yeni umutlara düşer,
Yine sana uyarım.

Seni düşündüğüm zaman,
Avuçlarım alnımdadır;
"Lekelenmek korkusu!"
Lekeler ki, bazı silmez
Derya-derya akan su...

Seni düşündüğüm zaman,
Kanad-kanad bir güneşe,
Sezerim uçtuğumu...
Yükselmiş olduğum göğe,
Bağlarım umudumu...

Seni düşündüğüm zaman,
Kayalıklarda can veren
"Promete"sin derim.
Biraz daha ışık, diye
Uyanmanı beklerim...

Şükûfe Nihal

Köylü yurttaşa[1]

Bir zamanlar yola düşer,
Gelir çalardım kapını,
Girerdim toprak odaya,
Ocakta bir köz yanardı,
Çıtırdaya çıtırdaya...
Bana ikram ederdin,
Bir avuç bulgur aşından,
Hikâyeler anlatırdın,
Tükenmez yurt savaşından...
Geçmişin, ün, ışık dolu,
Her bir evden sayısı yok,
Şehit almış Anadolu!..

Bakır tasta aş tükenir,
Kalkardık sofra başından,
Aç kalmıştır yaşlı anan,
Eşin, kendin, çocukların,
Belki de, yarı yarıya...
Lakin yine sen mutluydun,
Dua ederdin millete,
Ve şükrederdin Tanrıya.
Derdin: "Bizden beteri var,"
Köyler görürsün ötelerde,
Kapatmıştır yolunu kar,
Karın boyu damı aşar...

1 *Türk Yurdu* 4, s. 8/314 (Ağustos 1965), 14.

Gidemezsin, göremezsin,
Erişmez onlara sesin...
Kış ortası, tütmez ocak;
Bomboş kalmış kıyı, bucak,
Ne bir avuç bulgur, ne un,
Ne tezek kalmış, ne odun...
Yavrular açtır, hastadır,
Hiçbir yandan yoktur medet,
Dert üstüne yüklenir dert...
Ağlamakta ne fayda var?
Evden biri yola çıkar,
Bir tutam ot bulmak için,
Dere tepe koşar durur,
Düşe kalka, üç beş saat...
Toprak ana kefenlidir,
Buzla, karla şimdi kat kat!..
Akşam iner, evde umut,
Kararan gün gibi söner;
Yakın, uzak tepelerden,
Ulur vahşi kurt sesleri...

Giden, gelmemiştir geri...

Şükûfe Nihal

Köylü yurttaşa[1]

II

Yurdu gezdim adım adım,
Bir gönül alayım diye,
Rastladığım her yuvaya,
Utanarak daldım, uğradım:
Köyler vardı dağ başında,
Bırakılmış kaderine;
Evler gördüm dağ altında,
Benzer bir hayvan inine,
Yoksulluklar, hastalıklar,
Tek ziyaretçileridir,
Çeşit çeşit yüzleriyle,
Biri gider, biri gelir.
Korkarsınız hal ve hatır,
Sormaya o yurttaşlara,
Bir tek cümle söyler onlar,
Düşünür de kara kara;
"Unuttunuz bizleri siz!
Doktor sapmaz yolumuza,
Toprak nankör, gök kupkuru,
Aramızdan tam kırk yavruyu,
Geçen kış bir çiçek geldi,
Gidiverdi birer birer.
Kasırgalar gibi esti,

1 *Türk Yurdu* 4, s. 9/315 (Eylül 1965), 14.

Başımızdan felaketler!..
Biz vatandaş değil miyiz?
Devlete, millete söyle,
Halimizi anlat böyle!.."
Gelip geçen devletliler,
Ne yaptı bilmem bu elde,
Yapılacak, edilecek.
Teranesi, hep bir telde!
İşte buydu yıllar yılı,
Tanıdığım Anadolu.
Her bucağı acı dolu,
Bilmem nasıl bulmalıyız,
Onu kurtaracak yolu...

Şükûfe Nihal

Maraba[1]

Çalıştığı çiftlik uzak,
Dağ, taş iki saatlik yol;
Dile kolay, hep yaya...
Ağalar para vermez geç kalan marabaya...
Acele etmek gerek köye gidip gelişte,
O da bir maraba işte...
Esir, emir kulu, köle...
Marabanın çektiği çile,
Gelir mi dile?
Marabanın kazancıyla beslenilmez
Doyunca...
Kuru ekmek gün boyunca...
Marabanın,
Ne bir avuç toprağı,
Ne altında barınacak bir damı!...
Ağanındır,
Bütün bir yaz ektiği zümrüt tarla...
Ağanındır,
Altın yelpazelerle serinlenen engin yayla...
Ağa yaşar, konaklarda, köklerde,
Ağa, otomobillerde,
Ağanın kızları, oğulları,
Amerikalarda, Avrupalarda şölende...
Maraba,
Gün doğandan batana dek,

1 *Türk Yurdu* 4, s. 12/318 (Aralık 1965), 20.

Yürür, toprak kazar, beller,
Nasırlanmış ayaklar, eller;
Çıkınındaki ekmek,
Kurumuştur takır takır,
Çekilmez oldu bu yük,
Gökler demir, yer bakır...
Bahçenin bir kenarında,
Bir genç kadın yatar
Sıtmalı...
Üstünde bir söğüt dalı,
Sallanır sağa sola...
Dağıtır ateşini...
Maraba,
Kara kara düşünür
Hasta, yalnız eşini...
Gözleri uzaklarda,
Çarıklarını sürükler:
Ya küçükler, küçükler?
Yıkık bahçe duvarının ardında,
Toz, torak, sinek yuvası
Kuru derenin kenarında,
Küçükler,
Aç acına uyumuşlar,
Sıtmalı...
Hasta ana sayıklar:
Küçükler nerede ki?
Küçüklere bakmalı...
Ya sizler nerdesiniz,
Tokluğun kurbanları?
Yiyin, için, doyun,

Fakat,
Bir lokma da öksüz payı
Bırakın ardınızda,
Kurtarın MARABA'yı...

Şükûfe Nihal

Şiir müzine[1]

Hâlâ çileni çeken var şu gökler altında
Dargınsın bize, neden?..
Mavi ipek tüylerin kaldı avucumuzda
Sen çoktan uçup gittin bu gamlı viraneden

Artık dağ başlarında gülmüyor bakışların
Yedi renge bürünüp uçardın kanad kanad
Eşsiz mutluluğunu senden alırdı sanat.

Seninle katlanırdık yaşamak denen derde
Ufkumuza serptiğin eşsiz melodi nerde?
Gönülleri ürperten musikiydin bir zaman
Sendin aşkı yaratan.

Bizleri güzelliğe, bizleri iyiliğe,
En çetin ülkülere esir eden, kandıran...
Çakıl taşlarla dolu bir dere gibi şimdi
Geçtiğin yol tıkalı...

Engine açılamaz var gücünle çeksen de
Çevrendeki yosunlar yürütmüyor sandalı.

1 *Türk Kadını*, s. 1 (Haziran 1966), 18.

Ellerde bir akortsuz kemanla bir kırık yay
Duygu bahçelerine girilmez kolay kolay...
Şairin rüyası yok, bülbül şakımaz oldu
Gözler boş kadehlerde, kaybettik her umudu...

Şükûfe Nihal

Giden kim?[1]

Bir çığlık uçar, sessiz,
Bulut bulut dolaşır;
Süzülen son damla kan
Acı mor, acı bakır...

Denizin bağrı yanık, yaralı delik deşik...
Bu haşmetli çığlığı dindiremez bir beşik!...

Donmuş dallarda kuşlar,
Ürkek ürkek susmuşlar:
Giden kim?... Bu yas kimin?
Baktım ağlayan ufka,
Gidip de dönmeyeni düşündüm, derin derin...

Şükûfe Nihal

1 *Türk Kadını*, s. 6 (Kasım 1966), 15.

Uyandırdılar bizi...[1]

Yıllar yıllar ardından...
Kesilmeyen bir tufan,
Uluyan bir kasırga;
Gömülmüş bütün varlık bir kapkara boşluğa...

Gece korkunç, amansız;
Ruhum çaresiz, yalnız,
Bir göçte, yolda kalmış kuşlar kadar perişan!..

Nasıl oldu bilemem, imdada geldi "*SCHUMANN*"...
Bir rüya evrenine uçuverdim bir anda;
Korkunç, karanlık gece
Kalıverdi bir yanda...

Bir bahar ülkesinden süzülen melodiler
Birden ruhumu sardı;
Ruhum, huzur içinde,
Ruhum ne bahtiyardı!...

Hain sabahlar olur,
Çalar gözlerimizden en güzel rüyaları...
"*SCHUMANN'IN RÜYASI*"da,
Sona erdi ve sildi gözlerimden baharı.

1 *Türk Kadını*, s. 7 (Aralık 1966), 13.

Birlikte gördüğümüz rüyayı hatırladım,
Bir şey koptu içimden,
Bir ateşten makasla kesilip kopan bir şey:
Uyandırdılar bizi,
Ne keman kaldı, ne ney!..

Şükûfe Nihal

Yolcunun vakti...[1]

Perdeleri açılmış
Şimdi mavi suların...
Yıldızlar, pırıl pırıl
Düşüyor kucağına;
Mavi sular benziyor
Bir sarı gül bağına...
Kim çekmişti o kara
Perdeleri sulara?
Renk ışık özlemiyle
Ruhum hep yara yara...
Erişmek ümidiyle
Bir yemyeşil bahara,
Yoruldum, çile çile
Yılları sara sara...
Nasıl oldu bilemem,
Nasıl, bir tılsımlı el
Çağırdı beni, dedi:
"Doğduğun ülkeye gel."
Geldim işte, güneşim,
Işıklarım, denizim;
Renk cenneti bulutlar,
Yine esirinizim.

1 *Türk Kadını*, s. 8 (Ocak 1967), 7.

Yazık ki gün çekilmiş,
Tepelerin ardına...
Yolcunun vakti ancak,
VEDA için YARINA.

Şükûfe Nihal

Söyler[1]

Bir masal belki de rüya, dil-i şeyda söyler;
Gizli bir nağme olur bahçede peyda, söyler;

Bir bahar ülkesi, bülbül sesi, güller varmış;
Şu hazin çehreli viranede, dünya söyler...

Ebedi aşkına peymanlar ederken Mecnun;
Ürpermiş yedi kat gök bile, Leyla söyler...

Unutur yeryüzü geçmiş, gelecek her ne ki var;
O unulmaz yaranın şiirini hâlâ söyler...

Ufku yok, sahili yok bir yüce umman; âlem;
Türlü varlık tanımaz birbirin, amma söyler!

Bu alev dalgalı nehrin sorarız nerde sonu?
Her akıl kâhyası bir başka muamma söyler...

Sanki Kâbil kulesinden kalan avareleriz;
Bunu her tecrübe, tarih boyu rana söyler...

Şükûfe Nihal

1 *Türk Kadını*, s. 9 (Şubat 1967), 11.

Hamdullah Suphi[1]

Phidias'ın çizdiği bir baş...
Gölgelenmez silinmez!..
Akademyos bahçeleri,
Gürül gürül dalgalanan
Sesine sınır bilmez!..

Deste deste gümüş teller
Maviliği yarar geçer
Yollar açan ışıktır;
Sanırdık ki Mevlana'dan
Armağan
Dostları, düşmanlarıyla
Güzel yüzü barışıktır.

Koşardık ardı sıra,
Türk Ocağı mabedimiz,
Yan yana gülen, ağlayan;
O, tükenmez bir çağlayan;
Söz açardı,
Babalardan, dedelerden;
İnsanlardan, insanlıktan,
Türklerden...
Bizi bekleyen zaferden...

Şükûfe Nihal

1 *Türk Yurdu* 6, s. 332 (Şubat 1967), 72.

Çile[1]

Müzik sesleri, rüya...
Sezerim zaman zaman,
Silinir, uçar, gider...
Ürperirim kuşların
Hayat cıvıltısından,
Birden söner nağmeler...

Bir yıldız güler bazı
Sisli çöller ardından,
Rüzgâr olur koşanın.
Kanadım parça parça;
Ufuklar duman duman;
Umutlar kalır yarım!..

Işıl ışıl sularda
Cevherler yanar renk renk;
Bir kumsalda bir bekçi...
Sular bazı coşsa da
Etsem dalgalarla cenk
Bulduğum, tek bir inci!..

1 *Hayat*, s. 9 (23 Şubat 1967), 20.

Sarılmış kollarıma
İbrişimden çileler;
Düğüm düğüm dolaşık
Bu bir kara sevda ki,
Ölüm yoluna sürer,
Kurtulamaz bir âşık!..

Şükûfe Nihal

Hayatın karşısında[1]

Gülmez bu ufuklar
Bir kerre solunca...
Boştur tüm emekler
Her yolcu yolunca.
Sislerle duvaklı,
Ağlar gibi bir ney;
Bir hatıra her şey!..

Şükûfe Nihal

1 *Türk Kadını*, s. 10 (Mart 1967), 9.

Neredesin?[1]

Neredesin, büyüklüğüne inandığım;
Küçüklüğünden iğrenmediğim,
Ruhu sanat ürperişleriyle dalga dalga ışıklı
Şerefim, şerefi olan,
Benim görünmez güzelliklerimi sezen;
"Sana hayranım, âşıkım!" demeden,
Sonu yok çözülmez bağlılığını
Gözlerinin uzak rüyalarında gördüğüm;
Sesinde erganunların esrarlı melodisi,
Sebebini bilmediğim üzüntülerle gözlerim yaşarırken;
Ruh dünyamı bir yıldızlı umman berraklığında gören;
Yanan avuçları bileklerimde,
O derin, korkunç hayat boşluğunu dolduran;
Elleri bir tel saçıma değmeden
Ilık bahar rüzgârları gibi çevremde esen;
NEREDESİN!?..
Bu sabah, belki sen de
Ağlamaktasın...
Dünya yolları böylesine dolaşık;
Dikenliklerden, kayalıklardan
Öylesine çapraşık olmasaydı,
Belki...
Belki kasırgaların sürüklediği
Yuvasız, yaralı kuşlar gibi,
Ruhumuzun gerçek dünyasını bulamadan,

1 *Türk Kadını*, s. 13 (Haziran 1967), 11.

Bu karanlık yokluğa göçüp gitmezdik
Değil mi?..
Söyle,
Kardeşim, eşim, söyle;
Ne olursan ol,
Kim olursan ol,
Yeter ki SEN OL!..

Şükûfe Nihal

Ulu başkan[1]

Bu kutlu yolda bize ön olan ulu Başkan!
Varlığın Türkeli'ne ölçüsüz bir armağan...
Yurdunun her çocuğu bin canla bağlı sana;
Damarlarında yanan o kanla bağlı sana...
Başındır tan yerinde her sabah doğan güneş,
Başın ki, ona Tanrı daha yaratmadı eş...
Yıldızlar güler orda, yıldırımlar çarpışır,
Uçsuz, sonsuz gökleri o baş içinde taşır...
Bu toprakta her zerre ondan bir ışık saklar.
Her zerrede "Kemal"in ruhu var, gölgesi var...
Çiçek, bahar açılır ayak bastığın yerde;
Zaferinin destanı söylenir türkülerde...
Sonsuz ömürle var ol, Türkeli'nin üstünde!
Tanrıdan dileğimiz budur dün de, bugün de...

Şükûfe Nihal

1 *Türk Kadını*, s. 18 (Kasım 1967), 5.

Uzaklardaki su[1]

Nerden esti bu bakış yılların gerisine;
Neye bu hasret çekiş o uzak su sesine?
Hani nerde laleyle örülen gümüş teller
Altın renkli güneşler diyarıydı o eller.

Şimdi neden bu dönüş o eski rüyalara?
Kanat açmış gibisin gene başka rüzgâra...
Yeşil yolunda seni yalnız mı bıraktılar;
Yoksa, güneş yerine bir çıra mı yaktılar?

Işıklandı başımda altın renkli bir gece;
Ruhuma eter gibi doldu ekin kokusu...
Gene esti gönlüme o rüzgâr ince ince
Yıldızlı bir rüyaya daldı uzaklarda su.

Şükûfe Nihal

1 *Türk Kadını*, s. 32 (Ocak 1969), 13.

Ve sevgili yurdumun derdi oldu öz derdim[1]

Ne bilinmez göklerden başıma yağan taşlar
Bir unulmaz acıyla üzdü, ağlattı beni
Ne de zemzem diyerek zehir sunan kardaşlar
Saçlarımı ak eden bu derde attı beni!

Her acıya, bir acı gülüşle göğüs gerdim
Bu sızılar gün olup dinecektir, umarım
Ve sevgili yurdumun derdi oldu öz derdim!
O gün, toprak altında olsam da bahtiyarım...

Şükûfe Nihal

1 *Türk Kadını*, s. 49 (Haziran 1970), 9.

Son ışık[1]

Vazgeçelim cihandan, bağ ve gonca bizdedir;
Dikenleri yakacak alev içimizdedir...
Bir muhteşem karanlık sarınca gökkubbeyi,
Son ışık, ruhumuzda sönmeyecek izdedir.

Yayınlanmamış şiirlerinden,
1964

1 Şükûfe Nihal, *Şiirler*, haz. Necdet Sander, İstanbul: Sander Yayınları, 1975, 94.

Şiir Dizini

Yıldızlar ve Gölgeler 1
Muazzez vatanım İstanbul'a 5
Hicran 9
İsyan 12
Hazan 14
Nisyan 17
Sevgili kamere 19
Tefelsüf 20
Hurafe 22
Bir gurup 24
Yangın 26
Sarı güller 28
Bir resmin altından 30
Yavru kuş 31
Heyhat 33
Sustum 35

Hazan Rüzgârları 39
Hazan rüzgârları... 43
Hicret 45
Seyhan sahillerinde 47
Temmuz yaprağından sonra 49
Başka ay! 50
Seni dinledikten sonra 54
Çaldın! 56
Diner mi? 57
Hicran ne kelimedir? 58
Niçin 59
Sükûnum 60

Mudanya Zaferinde 63
Mudanya zaferinde 65
Son dua 66
Bayrağıma 67
Muhacir çocuklarına 68
Zehirli sisler... 69
Arıburnu şehitlerine 71

Cevapsız Sual 73
Cevapsız sual 75
Bir kış günü yollarda 76
Bahar günlerinde 77

Fütur Dakikaları 79
Fütur dakikaları 81
İnsanlığa 82
Şüphe 84
Umman yolu 85
Siyah zincir 86
Kasırga 87
Bülbülüm! 88
Düzeltilmesi lazım bazı yanlışlar 89

Dergilerde Yayımlanan Şiirler 1918-1921 91
O güzel yavruya 93
Gençlik bağında 95
Kuşlar 96
Çiçekler 97
Yıldızlara, güneşe 98
Anadolu'nun yetim yavrularına 100

Gayyâ 103
Gayyâ 107

Açlar 108
Kaldırımdakiler 109
Anadolu köyleri 111
Anadolu kadınlarına 113
Yarın 114
Duymayan kadına 115
Sıcak odaların azabı 116
Monmartr'ın kadınına 117

Kızıl Ay 119
Kızıl ay 121
Bozgun 122
Bozma odanı 123
Kardeşimin hediyesi 124
Ölüm sesi 125
Senden sonra 126
Ebediyet bizim 127
Köy arkadaşlarıma 128
Son hatıra 130
Âşık sazıyla 131
Uğuldama rüzgâr 132
Uyusam 133
Söndürün 134
İnanma 135
Son gül 136
Baharı bekleyenler 137

Ferine'nin Heykeli 139
Ferine'nin heykeli 141
Kadın, sen nesin? 142
Yaz sonu 145
Kendi kendime 147
Size ne? 149

Gecelik 150
Kır çiçekleri 151
Mukaddes uçuş 153
Mermer dünya 154

Su 157
Su 161
Bestekâra 162
Dağ başında 163
Kim bilir? 164
Rüya 165
Ölene 166
Kızıl şeytan 167
Bir an gibi 168
Bir akşam 169
Dem olur 170
Yalnızız 171
Âşık sazıyla 172
Âşık sazıyla 173
Dallar 174
Ufka karşı 175
Bir masal 176
Yollar bozuldu 177
Ömrümce beklediğim 180

Tevfik Fikret 183
Tevfik Fikret 185
Heykel 187
İndik 188
Sen de geç 189
Taş gibi 191
Biz ve deniz 192
Çürüdün 193

Kabahat 194
Cevap ver 195
"Ders" 197

Şile Yolları 199
Şile Yolları 203
Şile kadını 205
Seyhan kıyılarında 206
Anadolu köyleri 208

Ayşe Kız 211
Ayşe Kız, sen hoşça kal! 213
Mudanya zaferinde 214
Bizim destanımız 215
Kurtuluş gününün onuncu yılında 219

Üç Büyük Ozan 221
Hâmit 223
Namık Kemal 224
Fikret 225

Bilgicin Ölümü 227
Bilgicin ölümü 229
Kabahat 230
Gayya 231
Unuttuklarımız! 232
Kontrbas çalan san'atkâra 236

Sabah Kuşları 241
Sabah kuşları 245
Bir şey unuttum 246
Neme yetmez? 247
Mavi bahar 248

Bir nağme ki	249
Hu... hu...	250
Bize ne	252
Ölûm de güzel	253
Geçmesin	254
Hâtıralar	255
Yaralı	256
Neyiz?	257
Bir sıtmadır hayat	258
Yazık oldu	259
Ne gam bana?	260
Dargınım	261
Azap	262
Ne oldu?	264
Bu gece	265
Gece treni	266
Bir dünyam vardı	267
Bir büyük ölüye	268
Ruhum	269
Ümit	270
Kendim taptım kendime	271
Böyleydi	272
Mezat	273
Güzün son leyleği	274
Hastanenin saati	276
Baharı neyleyeyim?	277
Ne çıkar?	278
Ayşe 1	279
Ayşe 2	281
Ayşe 3	282
Ayşe 4	283
İskelet	284

Köy kızlarına 285
Çoban nine 286
Yoldayız 287
Uludağ'ın çobanları 1 289
Uludağ'ın çobanları 2 291
Uludağ'ın çobanları 3 293
Uludağ akşamları 295
Dumlupınar şehitlerine 296
Karlı dağların çobanı 299
Kuşadası 300
Çingene kızları 301

Yerden Göğe 303
Zindandaki ışık 307
Çöl yolcuları 308
Musikiye 311
Zavallı insanlık 312
Göklere hasret 313
Titan'lar gibi 314
Yolculuk hangi çöle? 315
Şair 316
Mefisto 317
Viran bağ 318
Şeytani rü'ya 319
Varlık dramı 320
Dalgalar 321
Durmayan çark 322
Gecelerim 323
Bir elbiseme 324
Dostların 325
Kırılan kadehim 326
Bulutlar 327

Dayan çiçeğim 328
Beğendinizse 329
Bir ruh ki 330
Duvardaki resmime 331
Gurbette 332
Küçük kuşum 333
Perde kapandı 334
Bir daha savrulmayın 335
Ne güzeldi yaşamak 336
Gölge ışıklar 337
Acayip bilmece 338
Nankör 339
Davamız 340
Duyuşlar 341
Mermer Kapı 343

Dergilerde Yayımlanan Şiirler (1928-1970) 441
Üzüntü 443
Yine sanata 444
Birden gel! 445
Uluyor.. 446
Çağ oldu ki... 447
Kahraman Eribe'ye 450
Sabiha Gökçen'e 451
Hamid 452
Fırtına dindi... 455
Atamızın karşısında 456
Meşeler 457
Kumlar 458
O gün 459
Gökkubbede sesler 460
Hamid'in ölümünden sonra 461

Halide Nusret hasta	463
Ankara	464
Tevfik Fikret'i düşünürken	466
Köylü yurttaşa 1	470
Köylü yurttaşa 2	472
Maraba	474
Şiir müzine	477
Giden kim?	479
Uyandırdılar bizi...	480
Yolcunun vakti...	482
Söyler	484
Hamdullah Suphi	485
Çile	486
Hayatın karşısında	488
Neredesin?	489
Ulu başkan	491
Uzaklardaki su	492
Ve sevgili yurdumun derdi oldu öz derdim	493
Son ışık	494

Mor Kitaplık Kadın Tarihi ve Eserleri Dizisi'nde ikinci olarak Şükûfe Nihal'in bütün eserlerini beş ciltlik derleme ile okurlarımıza sunuyoruz.

Şükûfe Nihal külliyatının (1909-1973) birinci cildini bütün şiirlerini derlediğimiz Şiirler (1918-1970) oluşturuyor İkinci ve üçüncü ciltlerde Romanlar (1926-1955) yer alıyor. Bu değerli yazarın bütün hikâyeleri, mensureleri ile gezi türünde yazdığı eserlerini dördüncü ciltte Hikâyeler, Mensureler – Gezi (1917-1973) başlığıyla ve kadınlık, içtimaiyat, edebiyat ve sanat üzerine bütün yazıları ve makaleleri ile hitabe, demeç ve söyleşilerinin toplandığı beşinci cildi Yazılar (1909-1966) başlığıyla okurlara sunuyoruz.

Şükûfe Nihal, 1896'da, İstanbul'da Yeniköy'de doğdu. İlk tahsilini babasının memuriyette bulunduğu Şam'da, orta tahsilini Selanik ve Beyrut ve İstanbul'da tamamladı. Evde, edebiyat, Farsça ve Arapça dersleri aldı. 1919'da İstanbul'da İnas Darülfünunu Coğrafya Fakültesi'nden mezun oldu. Darülmuallimat'ta, Bezmiâalem İnas Sultanisi'nde ve Vefa Sultanisi'nde coğrafya öğretmenliği ve Nişantaşı, Kandilli ve Kadıköy Kız liselerinde edebiyat öğretmenliği görevlerini sürdürdü.

KİTAP
SKB 058861 YMB

Kitap YAYINEVİ 20 YTL.